

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
UNIVERSITY OF WEST ATTICA

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ «Δημόσια Διοίκηση – Δημόσιο Μάνατζμεντ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ

**«Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
και οι Μεταρρυθμίσεις στη Δικαιοσύνη»**

**«The National Recovery and Resilience Plan
and Justice Reforms»**

Αθανασοπούλου Παναγιώτα (Α.Μ. 2137)

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ασωνίτου Σοφία

Αθήνα, Απρίλιος 2023

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη **Παναγιώτα Αθανασοπούλου** του **Άγγελου**, με αριθμό μητρώου **ΔΜ2137**, φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών **Δημόσια Διοίκηση - Δημόσιο Management** του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Η Δηλούσα

Παναγιώτα Αθανασοπούλου

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Αφιέρωση

*Θα ήθελα να αφιερώσω την παρούσα διπλωματική εργασία στο σύζυγό μου,
για όλη την παρότρυνση και την αμέριστη συμπαράσταση
και στα παιδιά μου Ιωάννα και Άγγελο
για το χρόνο που τους έλειψα όλο αυτό το διάστημα με την ευχή
να αναζητούν πάντα την πρόοδο και την πνευματική καλλιέργεια στη ζωή τους.*

Συντομογραφίες

Ελληνόγλωσσες

ΑΕΠ:	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
ΑΣΕΠ:	Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
ΔΠΜ:	Δελτίο Ποινικού Μητρώου
Ε.Ε.:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΠΑ:	Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΕΠΜ:	Εθνικό Ποινικό Μητρώο
ΕΚΔΔΑ:	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΕΛ. ΣΤΑΤ.:	Ελληνική Στατιστική Αρχή
Ελ. Συν.	Ελεγκτικό Συνέδριο
ΕΣΑΑ:	Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΕΣΔΑ:	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΔι:	Εθνική Σχολή Δικαστών
ΕΣΠΑ:	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΨΠ:	Ενιαία Ψηφιακή Πύλη
ΗΕΔ:	Ηλεκτρονική Επίλυση Διαφορών
ΙΝΕΠ:	Ινστιτούτο Επιμόρφωσης
ΚΕΠ:	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
ΚΣΗΔΕ:	Κεντρικό Σύστημα Ηλεκτρονικής Διακίνησης Εγγράφου
ΚΠοινΔ:	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΚΠολΔ:	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
Κ.Υ.Α.:	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΑΑ:	Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
Ν.	Νόμος
ΝΔΜ:	Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ
ΟΠΣ:	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΟΣΔΥ-ΔΔ:	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης
ΟΣΔΥ-ΠΠ:	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων

	Ποινικής και Πολιτικής Δικαιοσύνης
ΟΣΠΑ:	Ολοκληρωμένο Σύστημα Τήρησης Πρακτικών Συνεδριάσεων Δικαστηρίων
Π.Δ.:	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Μ.:	Ποινικό Μητρώο
Σ:	Σύνταγμα
ΣΕΒ:	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών
ΣΔΙΤ:	Σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα
ΣΛΕΕ:	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣτΕ:	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ	Ταμείο Χρηματοδότησεως Δικαστικών Κτιρίων
ΤΝ:	Τεχνητή Νοημοσύνη
ΤΠΕ:	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών

Ξενόγλωσσες

BI:	Business Intelligence
CCJE:	Consultative Council of European Judges
CCPE:	Consultative Council of European Prosecutors
CDCJ:	Council of European Committee on Legal Co-operation
CDPC:	Council of European Committee on Crime Problems
CEPEJ:	European Commission for the Efficiency of Justice
CJ-FA:	Committee of Experts on Family Law
ECLI:	European Case Law Identifier
ENCJ:	European Networks of Councils for the Judiciary
EU PACK:	European Public Administration Country Knowledge
HART:	Harm Assessment Risk Tool
NGEU:	Next Generation EU
ODR:	Online Dispute Resolution
RRF:	Recovery and Resilience Facility
SPSS:	Superior Performance Software System

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια, την κυρία Σοφία Ασωνίτου, για την πολύτιμη βοήθεια, την καθοδήγηση και την όμορφη συνεργασία καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας μελέτης. Ο χρόνος που μου διέθεσε και οι πολύτιμες συμβουλές της με βοήθησαν να κάνω ένα βήμα παραπέρα ως προς τις επιστημονικές μου αναζητήσεις και να ολοκληρωθεί με τον καλύτερο τρόπο αυτό το ταξίδι στη γνώση, που μου πρόσφερε το συγκεκριμένο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών.

Επίσης, ευχαριστώ τους δικαστικούς υπαλλήλους που συμμετείχαν στην έρευνα που διεξήχθη για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας και ιδιαίτερος τους αγαπητούς φίλους και συναδέλφους από το Πρωτοδικείο Αθηνών για τη όλη συμμετοχή και την υποστήριξή τους. Εύχομαι οι μεταρρυθμίσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας να φέρουν σιγά – σιγά νέα πνοή στο χώρο της Δικαιοσύνης και να λειτουργήσουν προς όφελος όλων των πολιτών αλλά και των υπηρετούντων τον πανάρχαιο θεσμό της Θέμιδος.

Περιεχόμενα

Συντομογραφίες	5
Ευρετήριο Πινάκων	13
Ευρετήριο Διαγραμμάτων.....	17
Ευρετήριο Εικόνων	19
Περίληψη	20
Abstract	21
Κεφάλαιο 1 – Εισαγωγή	22
1.1. Η πολυσήμαντη έννοια της δικαιοσύνης	22
1.2. Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η σχέση του με τη δικαιοσύνη	23
1.3. Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας, η διάρθρωσή της και το ερευνητικό ερώτημα	24
Κεφάλαιο 2 - Βιβλιογραφική Επισκόπηση	28
2.1. Η κατάσταση της ελληνικής δικαιοσύνης τα τελευταία χρόνια	28
2.2. Τα προβλήματα της ελληνικής δικαιοσύνης και οι προτεινόμενες λύσεις	30
2.2.1. Η πολυνομία και η κακονομία	30
2.2.2. Η δικαστική χωροταξία.....	31
2.2.3. Η Διεύθυνση – Διοίκηση των δικαστηρίων	32
2.2.4. Η Επιθεώρηση και η εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών.....	33
2.2.5. Η έλλειψη των δικαστικών υπαλλήλων	34
2.2.6. Άλλα προβλήματα και προτάσεις	35
2.3. Οι Μεταρρυθμίσεις της Δικαιοσύνης στο πεδίο των Νέων Τεχνολογιών	37
2.3.1. Συστήματα Δικαιοσύνης και ΤΠΕ	37
2.3.2. Τεχνητή Νοημοσύνη και Δικαιοσύνη	39
2.4. Η πανδημία του Covid-19 και η δικαιοσύνη	41

2.4.1. Ο αντίκτυπος της πανδημίας του Covid-19 στην ελληνική και ευρωπαϊκή δικαιοσύνη	41
2.4.2. Η περίπτωση των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου στην περίοδο της κρίσης του Covid-19.....	42
2.4.3. Η εικόνα της ελληνικής δικαιοσύνη στην εποχή του Covid-19	43
2.5. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ως μια ευκαιρία για μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης.....	44
2.5.1. Οι προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου.....	44
2.5.2. Παρατηρήσεις από την επισκόπηση των Εθνικών Σχεδίων Ανάκαμψης άλλων Ευρωπαϊκών χωρών.....	46
2.5.3. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και οι μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη.....	48
2.5.4. Ψηφιακή Δικαιοσύνη: η βασική μεταρρύθμιση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης	50
Κεφάλαιο 3 - Θεωρητικό Υπόβαθρο	52
3.1. Το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ.....	52
3.1.1. Σύντομη ιστορική αναδρομή και οι βασικές αρχές.....	52
3.1.2. Οι Μεταρρυθμίσεις της Δημόσιας Διοίκησης στα πλαίσια της Ε.Ε.	54
3.1.3. Τα αποτελέσματα της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα	55
3.1.4. Το δικαστικό management.....	55
3.2. Το Σύστημα Απονομής Δικαιοσύνης στην Ελλάδα.....	56
3.2.1. Η δικαστική λειτουργία του κράτους.....	56
3.2.2. Οι Διακρίσεις των Δικαστηρίων	57
3.2.2.1. Τα διοικητικά δικαστήρια.....	57
3.2.2.2. Τα πολιτικά δικαστήρια	58
3.2.2.3. Τα ποινικά δικαστήρια.....	59
3.2.2.4. Ειδικά και εξαιρετικά δικαστήρια.....	60
3.2.3. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και το Οργανόγραμμα των Δικαστηρίων....	60

3.3. Το Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο για τη Δικαιοσύνη	62
3.3.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ).....	62
3.3.2. Ο πίνακας αποτελεσμάτων της Ε.Ε. - EU Justice Scoreboard.....	63
3.3.3. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (European Semester)	64
3.3.4. Άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα	65
3.4. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ).....	66
3.4.1. Η Ευρώπη, η Πανδημία και ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.....	66
3.4.2. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – «Ελλάδα 2.0»	68
3.4.3. Ο άξονας 4.3 του ΕΣΑΑ για τη δικαιοσύνη και η συμβατότητά του με άλλα εθνικά προγράμματα	70
3.4.3.1. Οι κτιριακές υποδομές.....	71
3.4.3.2. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δικαιοσύνης.....	72
3.4.3.3. Αναθεώρηση σπουδών της Εθνικής Σχολής Δικαστών (ΕΣΔι) και σύσταση Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων.....	76
3.4.3.4. Άλλες μεταρρυθμίσεις για την επιτάχυνση της δικαιοσύνης.....	76
Κεφάλαιο 4 - Μεθοδολογία έρευνας και μέθοδοι συλλογής στοιχείων	80
4.1. Βασικά στοιχεία στη μεθοδολογία έρευνας.....	80
4.2. Τα είδη της έρευνας	81
4.3. Μέθοδοι συλλογής στοιχείων	82
4.4. Η δειγματοληψία στην έρευνα.....	85
4.5. Μεθοδολογία έρευνας και μέθοδοι συλλογής στοιχείων στην παρούσα εργασία	86
4.5.1. Η ερευνητική διαδικασία, η δειγματοληψία και η αντιπροσωπευτικότητα	87
4.5.2. Η δομή του ερωτηματολογίου και ο τύπος των ερωτήσεων.....	88

4.5.3. Η επεξεργασία των δεδομένων	91
Κεφάλαιο 5 - Ανάλυση των δεδομένων	92
5.1. Περιγραφική Στατιστική	92
5.2. Ερώτηση ανοιχτού τύπου.....	138
5.3. Επαγωγική Στατιστική	147
Κεφάλαιο 6 - Συμπεράσματα. Περιορισμοί. Μελλοντική έρευνα.....	163
6.1. Συμπεράσματα	163
6.1.1. Συμπεράσματα και σχολιασμός των δημογραφικών στοιχείων.....	163
6.1.2. Συμπεράσματα από το Α΄ Μέρος του ερωτηματολογίου (Ενημέρωση για το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας)	166
6.1.3. Συμπεράσματα για την ψηφιακή δικαιοσύνη (Β΄ Μέρος) - Αξιολόγηση των δράσεων της ψηφιακής δικαιοσύνης	167
6.1.3.1. Αξιολόγηση της υπάρχουσας ψηφιακής εκπαίδευσης των δικαστικών υπαλλήλων.....	168
6.1.3.2. Αξιολόγηση της σημασίας της ψηφιοποίησης για τη δικαιοσύνη....	169
6.1.3.3. Γενικά συμπεράσματα για την ψηφιοποίηση της Δικαιοσύνης.....	170
6.1.4. Συμπεράσματα για την εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων (Γ΄ Μέρος) - Η γενική στάση απέναντι στη Σχολή	171
6.1.4.1. Τα θετικά της Σχολής.....	172
6.1.4.2. Ο προβληματισμός για τη Σχολή.....	172
6.1.4.3. Αξιολόγηση της μέχρι τώρα εκπαίδευσης των δικαστικών υπαλλήλων	173
6.1.4.4. Οι προτιμήσεις των δικαστικών υπαλλήλων σε θέματα εκπαίδευσης	175
6.1.4.5. Γενικά συμπεράσματα για την εκπαίδευση και τις προσλήψεις των δικαστικών υπαλλήλων.....	176
6.1.5. Συμπεράσματα από την ανοιχτή ερώτηση	177
6.2. Προτάσεις.....	178
6.3. Περιορισμοί.....	180

6.4. Μελλοντική έρευνα.....	182
Πηγές - Βιβλιογραφία	184
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – Ερωτηματολόγιο Έρευνας	201

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1: Κατανομή του δείγματος ως προς το φύλο.....	92
Πίνακας 2: Κατανομή του δείγματος ως προς τη ηλικία	93
Πίνακας 3: Κατανομή του δείγματος ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης	94
Πίνακας 4: Κατανομή του δείγματος ως προς την εργασιακή εμπειρία.....	95
Πίνακας 5: Κατανομή του δείγματος ως προς την υπηρεσιακή θέση.....	96
Πίνακας 6: Κατανομή του δείγματος ως προς τον τόπο υπηρεσίας.....	97
Πίνακας 7: Κατανομή του δείγματος ως προς το είδος των δικαστηρίων υπηρεσίας	99
Πίνακας 8: Κατανομή του δείγματος για την ενημέρωση για τις δράσεις του ΕΣΑΑ	100
Πίνακας 9: Κατανομή του δείγματος για την προέλευση της ενημέρωσης για το ΕΣΑΑ.....	102
Πίνακας 10: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της ψηφιοποίησης και της σάρωσης των αρχείων δικαστηρίων.....	103
Πίνακας 11: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της ψηφιοποίησης των διαδικασιών επίδοσης εγγράφων.....	105
Πίνακας 12: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία των υπηρεσιών τηλεδιάσκεψης	106
Πίνακας 13: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της έκδοσης πρωτότυπων ηλεκτρονικών αποφάσεων και ποινικών αποσπασμάτων.....	107
Πίνακας 14: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της έκδοσης πρωτότυπων ηλεκτρονικών πιστοποιητικών.....	108
Πίνακας 15: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφου/μηνύσεως και αποδεικτικών μέσων.....	109
Πίνακας 16: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της διαλειτουργικότητας...	110
Πίνακας 17: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό χρήσης των ψηφιακών δράσεων	111
Πίνακας 18: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό ανταπόκρισης στις ψηφιακές δράσεις με βάση τις υπάρχουσες ψηφιακές δεξιότητες.....	112

Πίνακας 19: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό εκπαίδευσης στις ψηφιακές δράσεις.....	113
Πίνακας 20: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της ψηφιακής εκπαίδευσης των δικαστικών υπαλλήλων.....	114
Πίνακας 21: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό συμφωνίας με την άποψη ότι η ψηφιοποίηση δεν θα βοηθήσει στην αποφυγή συνωστισμού στα δικαστήρια.....	115
Πίνακας 22: Κατανομή του δείγματος για τη συμβολή της ψηφιοποίησης στην απομακρυσμένη εξυπηρέτηση διαδικών/δικηγόρων/πολιτών.....	116
Πίνακας 23: Κατανομή του δείγματος για το αν με η ψηφιοποίηση θα μειωθεί η γραφειοκρατία.....	117
Πίνακας 24: Κατανομή του δείγματος για το αν με η ψηφιοποίηση θα γίνει πιο παραγωγική αξιοποίηση υπαλλήλων.....	118
Πίνακας 25: Κατανομή του δείγματος για το αν με η ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ταχύτητα διεκπεραίωσης των εργασιών.....	119
Πίνακας 26: Κατανομή του δείγματος για το αν με η ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης.....	120
Πίνακας 27: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό συμφωνίας με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων.....	121
Πίνακας 28: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει καλύτερη κατάρτιση νέου προσωπικού.....	122
Πίνακας 29: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα παρέχεται διαρκής επιμόρφωση στους εν ενεργεία υπαλλήλους.....	123
Πίνακας 30: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει καλύτερη κάλυψη οργανικών θέσεων.....	124
Πίνακας 31: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής δεν αναμένεται να προκύψει αναγνώριση της ιδιαιτερότητας του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων.....	126
Πίνακας 32: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής δεν θα υπάρχει ευκολότερη διεκδίκηση επιδόματος ειδικών Συνθηκών.....	127
Πίνακας 33: Κατανομή του δείγματος για τον προβληματισμό σχετικά με την ύπαρξη ενδιαφέροντος διαφόρων υποψηφίων για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό για τη Σχολή	

.....	128
Πίνακας 34: Κατανομή του δείγματος για τον προβληματισμό σχετικά με τον τρόπο επιλογής των υποψηφίων δικαστικών υπαλλήλων.....	129
Πίνακας 35: Κατανομή του δείγματος για τον προβληματισμό σχετικά με την έλλειψη διενέργειας επιμόρφωσης από δοκιμασμένους φορείς.....	130
Πίνακας 36: Κατανομή του δείγματος για τον επιθυμητό τρόπο εκπαίδευσης πάνω σε υπηρεσιακά θέματα.....	132
Πίνακας 37: Κατανομή του δείγματος για τον προβληματισμό σχετικά με χρόνο των νέων προσλήψεων.....	133
Πίνακας 38: Κατανομή του δείγματος για τον επιθυμητό τομέα εκπαίδευσης μέσω της Σχολής.....	134
Πίνακας 39: Κατανομή του δείγματος για τις φορές παρακολούθησης εκπαιδευτικών σεμιναρίων.....	135
Πίνακας 40: Κατανομή του δείγματος για την ανάγκη επιμόρφωσης πάνω στους νέους κώδικες Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας.....	136
Πίνακας 41: Κατανομή του δείγματος για το ποιος βοήθησε στην εκμάθηση του αντικειμένου εργασίας.....	137
Πίνακας 42: Κατανομή του δείγματος σχετικά με τα σημαντικά προβλήματα για την απονομή δικαιοσύνης και τους δικαστικούς υπαλλήλους.....	138
Πίνακας 43: Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς το φύλο.....	147
Πίνακας 44: Εφαρμογή του t κριτηρίου για την επίδραση του φύλου στις ερωτήσεις 18 και 26.....	148
Πίνακας 45: Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς την ηλικία.....	149
Πίνακας 46: Εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης (ANOVA) για την επίδραση της ηλικίας στις ερωτήσεις 18 και 26.....	149
Πίνακας 47: Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης	150
Πίνακας 48: Εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης (ANOVA) για την επίδραση του επιπέδου εκπαίδευσης στις ερωτήσεις 18 και 26.....	150
Πίνακας 49: Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς την εργασιακή εμπειρία στην υπηρεσία.....	151

Πίνακας 50: Εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης (ANOVA) για την επίδραση της εργασιακής εμπειρίας στις ερωτήσεις 18 και 26.....	151
Πίνακας 51: Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς σε ποια θέση υπηρετούν στην υπηρεσία.....	152
Πίνακας 52: Εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης (ANOVA) για την επίδραση της θέσης που υπηρετούν στην υπηρεσία στις ερωτήσεις 18 και 26.....	152
Πίνακας 53: Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς τον τόπο των Δικαστηρίων.....	153
Πίνακας 54: Εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης (ANOVA) για τον τόπο των Δικαστηρίων στις ερωτήσεις 18 και 26.....	153
Πίνακας 55: Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση του φύλου στην ερώτηση 38.....	154
Πίνακας 56: Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση της ηλικίας στην ερώτηση 38.....	155
Πίνακας 57: Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση του επιπέδου εκπαίδευσης στην ερώτηση 38.....	156
Πίνακας 58: Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση της εργασιακής εμπειρίας στην ερώτηση 38.....	158
Πίνακας 59: Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση της θέσης στην οποία υπηρετούν στην ερώτηση 38.....	159
Πίνακας 60: Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση του τόπου των Δικαστηρίων στην ερώτηση 38.....	161

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Κατανομή του δείγματος ως προς το φύλο.....	92
Διάγραμμα 2: Κατανομή του δείγματος ως προς τη ηλικία	93
Διάγραμμα 3: Κατανομή του δείγματος ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης	94
Διάγραμμα 4: Κατανομή του δείγματος ως προς την εργασιακή εμπειρία.....	95
Διάγραμμα 5: Κατανομή του δείγματος ως προς την υπηρεσιακή θέση.....	96
Διάγραμμα 6: Κατανομή του δείγματος ως προς τον τόπο υπηρεσίας.....	98
Διάγραμμα 7: Κατανομή του δείγματος ως προς το είδος των δικαστηρίων υπηρεσίας	99
Διάγραμμα 8: Κατανομή του δείγματος για την ενημέρωση για τις δράσεις του ΕΣΑΑ.....	101
Διάγραμμα 9: Κατανομή του δείγματος για την προέλευση της ενημέρωσης για το ΕΣΑΑ.....	102
Διάγραμμα 10: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της ψηφιοποίησης και της σάρωσης των αρχείων δικαστηρίων.....	103
Διάγραμμα 11: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της ψηφιοποίησης των διαδικασιών επίδοσης εγγράφων.....	105
Διάγραμμα 12: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία των υπηρεσιών τηλεδιάσκεψης.....	106
Διάγραμμα 13: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της έκδοσης πρωτότυπων ηλεκτρονικών αποφάσεων και ποινικών αποσπασμάτων	107
Διάγραμμα 14: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της έκδοσης πρωτότυπων ηλεκτρονικών πιστοποιητικών.....	108
Διάγραμμα 15: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφου/μηνύσεως και αποδεικτικών μέσων.....	109
Διάγραμμα 16: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της διαλειτουργικότητας	110
Διάγραμμα 17: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό χρήσης των ψηφιακών δράσεων.....	111
Διάγραμμα 18: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό ανταπόκρισης στις ψηφιακές δράσεις με βάση τις υπάρχουσες ψηφιακές δεξιότητες.....	112

Διάγραμμα 19: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό εκπαίδευσης στις ψηφιακές δράσεις.....	113
Διάγραμμα 20: Κατανομή του δείγματος για τη σημασία της ψηφιακής εκπαίδευσης	114
Διάγραμμα 21: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό συμφωνίας με την άποψη ότι η ψηφιοποίηση δεν θα βοηθήσει στην αποφυγή συνωστισμού στα δικαστήρια.....	115
Διάγραμμα 22: Κατανομή του δείγματος για το αν με η ψηφιοποίηση θα βοηθήσει στην απομακρυσμένη εξυπηρέτηση διαδίκων/δικηγόρων/πολιτών.....	116
Διάγραμμα 23: Κατανομή του δείγματος για το αν με η ψηφιοποίηση θα μειωθεί η γραφειοκρατία.....	117
Διάγραμμα 24: Κατανομή του δείγματος για το αν με η ψηφιοποίηση θα γίνει πιο παραγωγική αξιοποίηση υπαλλήλων.....	118
Διάγραμμα 25: Κατανομή του δείγματος για το αν με η ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ταχύτητα διεκπεραίωσης των εργασιών.....	119
Διάγραμμα 26: Κατανομή του δείγματος για το αν με η ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης.....	120
Διάγραμμα 27: Κατανομή του δείγματος για το βαθμό συμφωνίας με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων.....	121
Διάγραμμα 28: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει καλύτερη κατάρτιση προσωπικού.....	122
Διάγραμμα 29: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα παρέχεται διαρκής επιμόρφωση στους εν ενεργεία υπαλλήλους.....	123
Διάγραμμα 30: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει καλύτερη κάλυψη οργανικών θέσεων.....	124
Διάγραμμα 31: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής δεν αναμένεται να προκύψει αναγνώριση της ιδιαιτερότητας του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων.....	126
Διάγραμμα 32: Κατανομή του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής δεν θα διεκδικήσουν ευκολότερα επίδομα ειδικών Συνθηκών.....	127
Διάγραμμα 33: Κατανομή του δείγματος για τον προβληματισμό σχετικά με την ύπαρξη ενδιαφέροντος διαφόρων υποψηφίων για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό για τη Σχολή.....	129

Διάγραμμα 34: Κατανομή του δείγματος για τον προβληματισμό σχετικά με τον τρόπο επιλογής των υποψηφίων δικαστικών υπαλλήλων.....	130
Διάγραμμα 35: Κατανομή του δείγματος για τον προβληματισμό σχετικά με την έλλειψη διενέργειας επιμόρφωσης από δοκιμασμένους φορείς.....	131
Διάγραμμα 36: Κατανομή του δείγματος για τον επιθυμητό τρόπο εκπαίδευσης πάνω σε υπηρεσιακά θέματα.....	132
Διάγραμμα 37: Κατανομή του δείγματος για τον προβληματισμό σχετικά με χρόνο των νέων προσλήψεων.....	133
Διάγραμμα 38: Κατανομή του δείγματος για τον επιθυμητό τομέα εκπαίδευσης μέσω της Σχολής.....	134
Διάγραμμα 39: Κατανομή του δείγματος για τις φορές παρακολούθησης εκπαιδευτικών σεμιναρίων.....	135
Διάγραμμα 40: Κατανομή του δείγματος για την ανάγκη επιμόρφωσης πάνω στους νέους κώδικες Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας.....	136
Διάγραμμα 41: Κατανομή του δείγματος για το ποιος βοήθησε στην εκμάθηση του αντικειμένου εργασίας.....	137
Διάγραμμα 42: Κατανομή του δείγματος σχετικά με τα σημαντικά προβλήματα για την απονομή δικαιοσύνης και τους δικαστικούς υπαλλήλους.....	139

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 1: Το Οργανόγραμμα των διακστηρίων στην Ελλάδα.....	61
Εικόνα 2: Οι πυλώνες και οι άξονες του ΕΣΑΑ.....	69

Περίληψη

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που εκτείνεται χρονικά από έτος 2021 έως το 2026, είναι να καινοτόμο σχέδιο που αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον τομέα της δικαιοσύνης μέσω των μεταρρυθμιστικών του δράσεων. Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να παρουσιάσει συνολικά τις μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου, δίνοντας έμφαση σε δύο από τις τέσσερις συνιστώσες του, που αφορούν στην ψηφιακή δικαιοσύνη και την επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων, η οποία θα γίνεται πλέον μέσω της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων. Με τη βοήθεια της ποσοτικής έρευνας εξάγονται σημαντικά συμπεράσματα για τις μεταρρυθμίσεις στην ψηφιακή δικαιοσύνη, η οποία κρίνεται μεγάλης σημασίας για την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα του δικαστικού μας συστήματος. Από την άλλη πλευρά, η έρευνα για την εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων και την ίδρυση της Σχολής, η οποία έχει αναμφισβήτητα πλεονεκτήματα, φέρνει στην επιφάνεια αρκετά ζητήματα που απασχολούν τον κλάδο των δικαστικών υπαλλήλων. Η εργασία ολοκληρώνεται με τη διατύπωση προτάσεων, που κρίνονται σημαντικές για την επιτυχή μετάβαση στην νέα πραγματικότητα των παραπάνω κατευθύνσεων.

Λέξεις κλειδιά: Δικαιοσύνη, σύστημα απονομής Δικαιοσύνης, Μεταρρυθμίσεις στη Δικαιοσύνη, Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, Ευρωπαϊκή Ένωση, ψηφιακή δικαιοσύνη

Abstract

The National Recovery and Resilience Plan, which runs from 2021 to 2026, is an innovative plan that is expected to play an important role in the justice sector through its reform actions. The purpose of this thesis is to present the reforms of the Plan as a whole, emphasizing two of its four components, which concern digital justice and the training of judicial officers, which will now be done through the National School of Judicial Officers. With the help of quantitative research, important conclusions are drawn about reforms in digital justice, which is considered of great importance for the efficiency and quality of our judicial system. On the other hand, the research on the training of judicial officers and the establishment of the School, which has undoubted advantages, brings to the surface several issues that concern the branch of judicial officers. The study concludes with the formulation of proposals that are considered important for the successful transition to the new reality of the above directions.

Key Words: Justice, justice system, justice reforms, National Recovery and Resilience Plan, European Union, digital justice

Κεφάλαιο 1 – Εισαγωγή

1.1. Η πολυσήμαντη έννοια της δικαιοσύνης

Η δικαιοσύνη αποτελεί μια πολυσήμαντη έννοια που είναι άρρηκτα συνυφασμένη με την ανθρώπινη ζωή. Ήδη από τη μυθολογία η θεά Θέμις, ως θεά της δικαιοσύνης, αντιπροσωπεύει το δίκαιο, την ηθική τάξη των πραγμάτων και είναι αυτή που νομοθετεί. Κατά την αρχαιότητα, η έννοια της δικαιοσύνης θα πάρει φιλοσοφικές διαστάσεις και θα αντιμετωπιστεί ως αρετή και ως αγαθό στην ηθική και πολιτική φιλοσοφία του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη.

Με την πάροδο του χρόνου, η δικαιοσύνη καθίσταται αδιαπραγμάτευτος θεσμός με πολιτικές και κοινωνιολογικές απολήξεις. Αποτελεί βασικό πυλώνα του δημοκρατικού πολιτεύματος και εγγυήτρια της εύρυθμης λειτουργίας κάθε πολιτικής κοινωνίας, αφού εξασφαλίζει την κοινωνική ευημερία, διαφυλάσσει τις κοινωνικές ελευθερίες και τα κοινωνικά δικαιώματα και αποτελεί μηχανισμό επίλυσης διαφορών. Ταυτόχρονα, η ποιότητα της δικαιοσύνης αποδεικνύει και το βαθμό πολιτισμού της κοινωνίας στα πλαίσια της οποίας απονέμεται (Φορτσάκης, 2012).

Από νομικής σκοπιάς, η δικαιοσύνη διαφυλάσσεται μέσω της δικαστικής λειτουργίας του κράτους, η οποία έχει ως αποστολή την προάσπιση του κράτους δικαίου και την επίλυση των διαφορών που προκύπτουν κατά την εφαρμογή των νόμων (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015). Με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος κατοχυρώνεται το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας του πολίτη, ενώ το βασικό ζητούμενο ενός αποτελεσματικού δικαστικού συστήματος συνοψίζεται στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, όπου κάθε πολίτης έχει δικαίωμα για «δίκαιη δίκη εντός εύλογης προθεσμίας από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο» (Ανδρουλάκης, 2018).

Επίσης, δεν πρέπει να παραβλέπουμε την τεράστια σύνδεση που έχουν τα δικαστικά συστήματα με τις οικονομικές επιδόσεις ενός κράτους (Messick, 1999). Πρώτος, ο νομπελίστας Ronald Coase, διατυπώνοντας το 1960 το περίφημο θεώρημά του, έκανε λόγο για την «οικονομική προσέγγιση στο δίκαιο» (Χατζής, 2011), ενώ οι Haggard και Tiede (2011) συνδέουν την οικονομική ανάπτυξη με το κράτος δικαίου

μέσω τεσσάρων μηχανισμών: «μέσω της παροχής ασφάλειας του προσώπου, της ασφάλειας της περιουσίας και της εκτέλεσης της σύμβασης, μέσω των ελέγχων στην κυβέρνηση και μέσω των ελέγχων στη διαφθορά». Για το λόγο αυτό, η Παγκόσμια Τράπεζα και άλλοι οργανισμοί κατά καιρούς έχουν χρηματοδοτήσει «έργα δικαστικής μεταρρύθμισης» σε πολλά αναπτυσσόμενα κράτη σε μια προσπάθεια τόνωσης της οικονομίας τους (Messick, 1999).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχοντας πολλές φορές τονίσει τη συμβολή ενός ανεξάρτητου και ποιοτικού συστήματος δικαιοσύνης στην ανάπτυξη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, έχει θεσπίσει όργανα και διαδικασίες που έχουν στόχο τη βελτίωση των ευρωπαϊκών δικαστικών συστημάτων. Εξάλλου, σύμφωνα με μελέτες, ένα έτος καθυστέρησης στην απονομή δικαιοσύνης μπορεί να επιβραδύνει την ανάπτυξη έως και 1%. Γι' αυτό, ένα αποτελεσματικό σύστημα δικαιοσύνης πρέπει να ακολουθεί την πραγματικότητα και να μεταρρυθμίζεται προσαρμοζόμενο στις εξελίξεις (Πικραμένος, 2021).

Από τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι η δικαιοσύνη είναι ένα δημόσιο αγαθό που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και ανάκαμψη των σύγχρονων κρατών και των οικονομιών τους. Ωστόσο, η ελληνική δικαιοσύνη έχει συσσωρεύσει χρόνιες παθολογίες, με αποτέλεσμα να μην έχει τη θέση που της αρμόζει. Το διεθνές κύρος της χώρας μας έχει πολλές φορές πληγεί λόγω των καταδικαστικών αποφάσεων σε βάρος της από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κυρίως για υπερβολικές καθυστερήσεις (Φορτσάκης, 2012). Και ενώ η κατάσταση τα τελευταία χρόνια έδειχνε να βελτιώνεται λόγω των μνημονιακών μεταρρυθμίσεων που επεβλήθησαν στη χώρα μας (Τέλλης, 2017), η πρόσφατη υγειονομική κρίση του covid-19 έπληξε ανεπανόρθωτα τόσο την παγκόσμια οικονομία όσο και τα δικαστικά συστήματα λόγω των σκληρών περιοριστικών μέτρων.

1.2. Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η σχέση του με τη δικαιοσύνη

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θέλοντας να βοηθήσει τις οικονομίες των κρατών μελών να ανακάμψουν και να αντιμετωπίσουν με μεγαλύτερη ετοιμότητα τις νέες προκλήσεις που επέφερε η υγειονομική κρίση, θεσπίσε το Μηχανισμό Ανάκαμψης και

Ανθεκτικότητας, ο οποίος σχεδιάστηκε προκειμένου να διαθέσει σε όλα τα κράτη μέλη, για την περίοδο 2021 - 2026, έως 672,5 δισ. ευρώ είτε με τη μορφή μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων είτε με τη μορφή δανείων. Προϋπόθεση αυτού ήταν η σύνταξη Εθνικών Σχεδίων Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ), τα οποία θα περιλάμβαναν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις σε συγκεκριμένα πεδία δράσης.

Για την Ελλάδα, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελεί ένα «μεγάλο στοίχημα» (Κόλλιας, 2020), «ένα νέο Σχέδιο Μάρσαλ» (Σκάλκος, 2020). Το ΕΣΑΑ αναμένεται να επιταχύνει διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και να ωθήσει σε μια σταθερή οικονομική ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια. Στόχος είναι η αναδιάρθρωση ενός κράτους περισσότερο πράσινου, ψηφιακού, εξωστρεφούς και ανταγωνιστικού με επίκεντρο την έρευνα, την καινοτομία και μια εκσυγχρονισμένη δημόσια διοίκηση. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πέραν όλων των άλλων δράσεών του, περιλαμβάνει μια σειρά από μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που στοχεύουν και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του συστήματος δικαιοσύνης.

Λόγω της σπουδαιότητά του το ΕΣΑΑ έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον πολλών ερευνητών προκειμένου να εντοπίσουν τις επιδράσεις του στην αναδιάρθρωση της οικονομίας και της κοινωνίας. Βέβαια, δεδομένου ότι η υλοποίησή του ξεκίνησε το 2021, είναι πολύ νωρίς ακόμα, για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα, ενώ πολύ λιγότερα έχουν γραφτεί για τις μεταρρυθμίσεις που αναμένεται να επιφέρει στο χώρο της δικαιοσύνης. Γενικότερα, οι μεταρρυθμίσεις των δικαστικών συστημάτων παρουσιάζουν αρκετές δυσκολίες στην εφαρμογή τους, είναι πολιτικά αμφιλεγόμενες (Schramm, Krotz and De Witte, 2022) και αντιδημοφιλείς και θα πρέπει να συνοδεύονται με ένα «επαρκές πλαίσιο στήριξης» (Loprione and Vlachodimitropoulou, 2021).

1.3. Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας, η διάρθρωσή της και το ερευνητικό ερώτημα

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να παρουσιάσει τις μεταρρυθμιστικές δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ) στον τομέα της Δικαιοσύνης, ως ένα καινοτόμο σχέδιο που στοχεύει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης. Η

συγκριτική θεώρηση των διαρθρωτικών προβλημάτων της δικαιοσύνης αφενός, όπως παρουσιάζονται από διάφορους νομικούς – ερευνητές στο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής επισκόπησης, και αφετέρου η αναλυτική παρουσίαση όλων των κατευθύνσεων - δράσεων του ΕΣΑΑ για τη Δικαιοσύνη καταδεικνύει, μέσα από μια κριτική προσέγγιση, ότι το ΕΣΑΑ επιχειρεί μια ολιστική προσπάθεια για την επίλυση διαχρονικών και καιρίων προβλημάτων του δικαστικού μας συστήματος. Σημειώνεται ότι, μέχρι την έκδοση της παρούσας εργασίας, δεν έχουν ανευρεθεί άλλες σχετικές έρευνες για τις δράσεις του ΕΣΑΑ στο χώρο της δικαιοσύνης.

Ωστόσο, το ερευνητικό μέρος της εργασίας επικεντρώνεται σε δυο από τις τέσσερις συνιστώσες του Σχεδίου. Η πρώτη είναι ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Δικαιοσύνης, που αποτελεί τη βασική προτεραιότητα του Σχεδίου, και η δεύτερη είναι η επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων, που πραγματοποιείται πλέον μέσω της ίδρυσης της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων. Κατά την εκπόνηση της έρευνας, οι δικαστικοί υπάλληλοι, οι οποίοι καλούνται μέσω της εργασίας τους να υλοποιήσουν, ως επί το πλείστον, τον ψηφιακό μετασχηματισμό της δικαιοσύνης, απαντούν σε σχετικό ερωτηματολόγιο και αξιολογούν τις συγκεκριμένες δράσεις του Σχεδίου στον τομέα αυτό.

Καθοριστικής σημασίας είναι και η ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων. Δεν πρέπει να αγνοείται ο θεσμικός ρόλος των δικαστικών υπαλλήλων, που προβλέπεται στο άρθρο 92 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο οι δικαστικοί υπάλληλοι αποτελούν ειδική κατηγορία υπαλλήλων που συνδράμουν κατά αποκλειστικότητα τη δικαστική εξουσία. Γι' αυτό, και η οργανωμένη, δια βίου επιμόρφωσή τους καθίσταται αναγκαία για ένα σύγχρονο και αποδοτικό σύστημα δικαιοσύνης. Η πραγματοποίηση της έρευνας, σχεδόν ένα μήνα μετά την ψήφιση του Νομοσχεδίου για την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων, καθιστά την παρούσα εργασία ενδιαφέρουσα λόγω της εξαγωγής των πρώτων συμπερασμάτων σχετικά με την Ίδρυση της Σχολής.

Λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, το ερευνητικό ερώτημα της παρούσας μελέτης συνίσταται στο **«Πόσο σημαντική είναι η συμβολή του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης και την επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων;»** Το ερευνητικό ερώτημα αναμένεται να απαντηθεί μέσω της ανάλυσης συγκεκριμένων ερευνητικών ερωτημάτων – στόχων, οι οποίοι είναι :

- Ποιος είναι ο βαθμός ωφέλειας από τις συγκεκριμένες δράσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού της δικαιοσύνης που προβλέπονται από το ΕΣΑΑ;
- Ποιο είναι το υπάρχον επίπεδο εκπαίδευσης των δικαστικών υπαλλήλων σε θέματα ψηφιακής δικαιοσύνης;
- Ποια είναι τα γενικότερα οφέλη που θα προκύψουν από τον ψηφιακό μετασχηματισμό της δικαιοσύνης;
- Πώς γίνεται μέχρι σήμερα η επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων;
- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα που αναμένεται να επιφέρει η Εθνική Σχολή Δικαστικών Υπαλλήλων;
- Ποια στοιχεία προβληματίζουν τους δικαστικούς υπαλλήλους σχετικά με τη Σχολή;

Η παρούσα μελέτη αποτελείται συνολικά από έξι θεματικές ενότητες. Στο πρώτο κεφάλαιο, που είναι το εισαγωγικό, γίνεται αναφορά στην έννοια της δικαιοσύνης και στη σύνδεσή της με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Επίσης, αναφέρεται ο σκοπός της εργασίας, το ερευνητικό ερώτημα και οι επιμέρους στόχοι που αναμένεται να απαντηθούν με την ολοκλήρωση της έρευνας. Γίνεται, επιπλέον, αναφορά στη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε και τις μεθόδους συλλογής στοιχείων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται μελέτες και έρευνες, που έχουν γίνει αναφορικά με τις μεταρρυθμίσεις στο χώρο της Δικαιοσύνης. Η εργασία επικεντρώνεται στα αίτια της παθογένειας της ελληνικής δικαιοσύνης και στις προτεινόμενες κάθε φορά μεταρρυθμίσεις αλλά και σε μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει σε ψηφιακό επίπεδο και σε επίπεδο τεχνητής νοημοσύνης σε προηγμένες χώρες, οι οποίες αποτελούν το επόμενο βήμα των εξελίξεων στο χώρο της δικαιοσύνης. Τέλος, γίνεται αναφορά στις προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ως μια ευκαιρία για αναδιάρθρωση της δικαιοσύνης, ειδικά ύστερα από τις επιπτώσεις που προκάλεσε η πανδημία του Covid-19 στα ευρωπαϊκά δικαιοσύνη συστήματα.

Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο επιχειρείται μια εννοιολογική προσέγγιση των σχετικών με την παρούσα μελέτη θεμάτων. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται οι βασικές αρχές του Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ και η συμβολή του στην εξέλιξη της Δημόσιας Διοίκησης και την ανάπτυξη του δικαστικού management, γίνεται αναφορά στο ελληνικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης και τις διακρίσεις των δικαστηρίων και

έπειτα εξετάζεται ο τρόπος που το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τη δικαιοσύνη επηρεάζει το δικαστικό μας σύστημα. Τέλος, ύστερα από μια σύντομη παρουσίαση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – «Ελλάδα 2.0», παρουσιάζονται αναλυτικά οι τέσσερις συνιστώσες του Σχεδίου στον τομέα της Δικαιοσύνης.

Ακολουθεί το τέταρτο κεφάλαιο, όπου περιλαμβάνει τη μεθοδολογία έρευνας και τη μέθοδο συλλογής στοιχείων. Στην παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε ποσοτική έρευνα με χρήση ερωτηματολογίου, που περιλάμβανε 40 ερωτήσεις κλειστού τύπου και μία ανοιχτή ερώτηση, προκειμένου να εμπλουτιστεί η έρευνα με ποιοτικά στοιχεία. Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από υπαλλήλους του Πρωτοδικείου Αθηνών, μέσω διαμοιρασμού του στα υπηρεσιακά e-mail των διαφόρων τμημάτων, και από άλλους δικαστικούς υπαλλήλους όλων των ειδών δικαστηρίων (ποινικά, πολιτικά, διοικητικά δικαστήρια και Εισαγγελίες) από όλη την Επικράτεια μέσω της πλατφόρμας facebook και της σελίδας «Ομοσπονδία των Δικαστικών Υπαλλήλων Ελλάδος – Ομάδα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας».

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στη έρευνα και γίνεται ανάλυση των δεδομένων. Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου δίνονται με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά τα συμπεράσματα της έρευνας και οι περιορισμοί που διαπιστώθηκαν σε αυτή. Υποβάλλονται προτάσεις για την εύρυθμη λειτουργία της ψηφιακής δικαιοσύνης και την εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων και διατυπώνονται άλλες προτάσεις για μελλοντικές έρευνες, σχετικές με τη δικαιοσύνη και το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Κεφάλαιο 2 - Βιβλιογραφική Επισκόπηση

2.1. Η κατάσταση της ελληνικής δικαιοσύνης τα τελευταία χρόνια

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της «εύρυθμης λειτουργίας του θεσμικού πλαισίου της κοινωνίας» αποτελεί η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του θεσμού της δικαιοσύνης. Η έννοια αυτή προϋποθέτει δύο παραμέτρους, την ποιότητα στην απονομή της δικαιοσύνης και τον εύλογο χρόνο απόδοσής της. Ειδικά, η καθυστέρηση στην απόδοση της δικαιοσύνης ισοδυναμεί είτε με αποτροπή προσφυγής στη δικαιοσύνη, η οποία με τη σειρά της μπορεί να προκαλέσει αυτοδικία, είτε με αρνησιδικία, λόγω των πολυετών αναμονών για την επίλυση διαφορών, η οποία εν τέλει οδηγεί σε μια δικαιοσύνη «κενή περιεχομένου» (justice delayed is justice denied) (Πελαγίδης, 2015).

Η καθυστέρηση στην απονομή της ελληνικής δικαιοσύνης αποτελεί ένα φαινόμενο γνωστό τις τελευταίες δεκαετίες, το οποίο κατά καιρούς έχει προκαλέσει σημαντικό πλήγμα στο διεθνές κύρος της χώρας μας. Χαρακτηριστικό είναι ότι η Ελλάδα, από το 1997 έως σήμερα, έχει καταδικαστεί σε πάνω από 360 υποθέσεις πολιτικών, ποινικών και διοικητικών δικαστηρίων για υπερβολικές καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κατέχοντας την τέταρτη θέση από τα 47 κράτη του Συμβουλίου της Ευρώπης στις παραβιάσεις της εύλογης διάρκειας της δίκης (Φορτσάκης, 2012). Επίσης, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα στην έκθεσή της «Doing Business» για το 2019, στην Ελλάδα χρειάζονται πάνω από 3 χρόνια για την έκδοση μιας συνηθισμένης εμπράγματης διαφοράς από τα Πρωτοδικεία, 3,5 χρόνια για την κήρυξη πτώχευσης και 4,5 χρόνια για την εφαρμογή μιας σύμβασης, ενώ κοντά στο μέσο όρο βαθμολογείται και η ποιότητα των νομικών διαδικασιών για τις παραπάνω διαδικασίες (Χατζής, 2020).

Γενικότερα, η επισκόπηση σε έρευνες, που έχουν διεξαχθεί για την ελληνική δικαιοσύνη, αναδεικνύει τη βραδύτητα στην απονομή της και μια σειρά από διαρθρωτικά προβλήματα, που εμποδίζουν την εύρυθμη λειτουργία της. Ο Πελαγίδης (2015) διενεργώντας έρευνα σε όλα τα δικαστήρια όλων των νομών της χώρας από το 1970, με βάση στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, διαπιστώνει τα εξής: Οι εισαχθείσες υποθέσεις στα πρωτοβάθμια πολιτικά δικαστήρια είναι σε

συνεχή άνοδο από το 1970 έως το 2001 και έτσι με το πέρασμα των χρόνων οι υποληφθείσες υποθέσεις, ως προς το σύνολο εισαχθέντων ανά υπάλληλο, συνεχώς αυξάνονται στα Πρωτοδικεία και Εφετεία της χώρας. Η διαχρονική αύξηση του αριθμού των εφέσεων, ιδίως στη διοικητική δικαιοσύνη, υποδηλώνει τη μείωση της ποιότητας της δικαιοσύνης, ενώ το Υπουργείο Δικαιοσύνης διαθέτει τους περισσότερους πόρους του για τη συντήρηση των σωφρονιστικών ιδρυμάτων και για άλλες δραστηριότητες, όπως η λειτουργία κέντρων για αποκατάσταση τοξικομανών. Οι Mitsopoulos και Pelagidis (2010) αναλύοντας την απόδοση των ελληνικών Εφετειών διαπιστώνουν ότι ένα ποσοστό 43,5% των υποθέσεων, που δικάστηκε στον Άρειο Πάγο, πρέπει να επανεκδικαστεί από το Εφετείο είτε λόγω ελαττώματος στη διαδικασία είτε λόγω παραβίασης υφιστάμενου νόμου.

Σύμφωνα όμως με τον Τέλλη (2017), από το 2013 η κατάσταση στην ελληνική δικαιοσύνη αρχίζει να βελτιώνεται σταδιακά, κυρίως στον τομέα της διοικητικής δικαιοσύνης. Σε αυτό συνέβαλαν οι «μνημονιακές μεταρρυθμίσεις» που επεβλήθησαν στη χώρα μας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, λόγω της μεγάλης συμβολής που αναγνωρίζεται ότι έχουν τα συστήματα δικαιοσύνης στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Όμως, σύμφωνα με τον «Πίνακα αποτελεσμάτων της Ε.Ε. στον τομέα της Δικαιοσύνης» για το 2017, η χώρα μας εξακολουθεί να υπολείπεται του ευρωπαϊκού μέσου όρου σε τομείς, όπως η προώθηση μεθόδων εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, οι δαπάνες της κυβέρνησης για τα δικαστήρια, η διαθεσιμότητα τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών (ΤΠΕ), ενώ υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση ως προς το χρόνο εκδίκασης αστικών, εμπορικών και διοικητικών υποθέσεων (20^η και 21^η θέση αντίστοιχα για την Ελλάδα). Επίσης, ως προς τις εκκρεμείς υποθέσεις, η χώρα μας, εκείνη την περίοδο, κατείχε τη 18^η θέση για τις εκκρεμείς αστικές και εμπορικές υποθέσεις και την 24^η θέση για τις εκκρεμείς διοικητικές υποθέσεις.

Μια άλλη έκθεση που αναφέρεται στην ελληνική δικαιοσύνη είναι το «Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία» (Πισσαρίδης, και συν., 2020), σύμφωνα με το οποίο η Ελλάδα παρουσίασε βελτίωση σε δείκτες απονομής δικαιοσύνης την τελευταία δεκαετία. Ωστόσο, η έκθεση αναφέρει ότι παραμένουν κάποια στοιχεία προβληματισμού, όπως η χαμηλή αντίληψη των ελληνικών επιχειρήσεων για τη δικαστική ανεξαρτησία, η πολυπλοκότητα και οι επικαλύψεις των νόμων αλλά και η έλλειψη στελέχωσης των δικαστηρίων από δικαστικούς υπαλλήλους, με τη χαμηλότερη αναλογία να παρουσιάζεται στο ΣτΕ (0.5 υπάλληλος ανά δικαστή), ενώ

κατά μέσο όρο στις χώρες των κρατών μελών της Ευρώπης αντιστοιχούν 3,1 υπάλληλοι ανά δικαστή. Όλα τα παραπάνω συμβάλλουν στην καθυστέρηση της απονομής δικαιοσύνης.

2.2. Τα προβλήματα της ελληνικής δικαιοσύνης και οι προτεινόμενες λύσεις

Πολλά έχουν γραφτεί τα τελευταία χρόνια για τα προβλήματα της ελληνικής δικαιοσύνης από έγκριτους νομικούς και δικαστικούς λειτουργούς σε μια προσπάθεια ανάκαμψης του δικαστικού μας συστήματος. Είναι από όλους αποδεκτό ότι οι δυσλειτουργίες της δικαιοσύνης αντανakλούν τα γενικότερα θεσμικά και οικονομικά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας και του πολιτικού συστήματος και ότι τα τελευταία χρόνια τα προβλήματα αυτά οξύνθηκαν από τη συνεχιζόμενη χρηματοπιστωτική κρίση (Φορτσάκης, 2017). Στα επόμενα κεφάλαια συνοψίζονται οι αιτίες της παθογένειας της ελληνικής δικαιοσύνης καθώς και προτάσεις για την εύρυθμη λειτουργία των δικαικών θεσμών.

2.2.1. Η πολυνομία και η κακονομία

Η πολυνομία είναι η θέση σε ισχύ πολλών νομοθετικών ρυθμίσεων που διαρκώς μεταβάλλονται. Μέχρις ένα βαθμό, η πολυνομία δεν είναι παράλογη και συμβαίνει σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη. Στη χώρα μας, ένας λόγος που προκαλεί την πολυνομία είναι η πεποίθηση που έχει η διοίκηση ότι μέσω της παραγωγής νόμων φέρνει σε πέρας την αποστολή της, αλλά και γενικότερα υπάρχει μια τάση της εκτελεστικής εξουσίας να νομοθετεί ταχύτατα και πρόχειρα. Αποτέλεσμα αυτών είναι να δημιουργείται ασάφεια, αντιφατικότητα και έλλειψη κωδικοποιήσεων στους νόμους, που με τη σειρά της δημιουργεί κακονομία, η οποία βλάπτει την ασφάλεια του δικαίου και επιβαρύνει ποιοτικά τη νομοθεσία (Σωτηρόπουλος και Χριστόπουλος, 2017). Η πολυνομία και η κακονομία επηρεάζει αρνητικά την απόδοση και την ταχύτητα του δικαστικού μας συστήματος, διότι προκαλεί διαφορές και προβλήματα που τα δικαστήρια καλούνται να επιλύσουν (Ανδρουλάκης, 2018).

Σύμφωνα με τους Σωτηρόπουλο και Χριστόπουλο (2017), χρειάζεται «νομοθετικός προγραμματισμός» σε ετήσια βάση και αναφορές των προτεινόμενων νομοθετικών ρυθμίσεων ανά εξάμηνο. Πρέπει να υπάρξουν συγκεκριμένες

κωδικοποιήσεις, που να μειώνουν το ρυθμιστικό όγκο, αλλά και καταργήσεις νόμων κατόπιν αξιολόγησής της εφαρμογής τους. Είναι απαραίτητη η ενδυνάμωση της καλής νομοθέτησης σε επίπεδο Βουλής, Υπουργείων και Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης, ενώ μέσω νομοθετικής ρύθμισης συγκεκριμένα δικαστήρια θα πρέπει να είναι σε θέση να ελέγχουν την παραγωγή νόμων από τη Βουλή.

2.2.2. Η δικαστική χωροταξία

Η χωροταξία των σημερινών δικαστηρίων αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα που σχετίζεται με την ορθή διοίκηση των δικαστηρίων και τη σωστή αξιοποίηση του δικαστικού και διοικητικού προσωπικού. Ρόλος της ορθής χωροταξίας των δικαστηρίων είναι να οργανώσει και να διανείμει με ορθολογικό τρόπο το σύνολο της δικαστηριακής ύλης εντός των γεωγραφικών ορίων της χώρας, με τρόπο που να περιορίζει τις δημόσιες δαπάνες, αλλά ταυτόχρονα να δημιουργεί συνθήκες εύκολης και ποιοτικής πρόσβασης στα δικαστήρια της Επικράτειας, ώστε να πληρούνται οι σύγχρονες προδιαγραφές.

Ωστόσο, η υφιστάμενη κατάσταση στον τομέα αυτό παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα, διότι η χωροταξία των δικαστηρίων σχεδιάστηκε σε παλαιότερες εποχές, όπου υπήρχαν διαφορές τόσο στην εισροή των υποθέσεων όσο και στο οδικό δίκτυο της χώρας. Οι σημαντικότερες δυσλειτουργίες που παρατηρούνται είναι η λειτουργία δύο ή τριών Πρωτοδικείων και Εισαγγελιών στον ίδιο νομό, ο τεράστιος όγκος ποινικών και πολιτικών υποθέσεων, που καλείται να διαχειριστεί το Πρωτοδικείο Αθηνών, η ανορθολογική κατανομή δικαστικών λειτουργών σε δικαστικά καταστήματα και η πληθώρα διοικητικών δικαστηρίων σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Πικραμένος, και συν., 2021).

Σύμφωνα με τον Αλικάκο (2015), για τη χωροταξική μεταρρύθμιση των δικαστηρίων θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το μέγεθος και η γεωγραφική τοποθεσία των δικαστηρίων, η εισροή υποθέσεων και ο φόρτος εργασίας σε σχέση με την πυκνότητα του πληθυσμού, ενώ θα πρέπει να υπάρχουν δείκτες μέτρησης της παραγωγικότητας κάθε δικαστικού μεγάρου. Επικουρικά, θα βοηθούσε η ψηφιοποίηση και η χρήση νέων τεχνολογιών, όπως οι τηλεσυνεδριάσεις, που αναμένεται να περιορίσουν την ανάγκη φυσικής παρουσίας των διαδίκων, η πρόσληψη ή ανακατανομή δικαστικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες, καθώς

επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το επίπεδο των τοπικών επιχειρήσεων, που πάντα παίζουν σημαντικό ρόλο στην εισροή δικαστικών υποθέσεων. Έτσι, γίνεται αντιληπτό ότι θα πρέπει να υπάρξουν συγχωνεύσεις δικαστηρίων ανάλογα με τη ροή εργασιών, λαμβάνοντας υπόψη και τελευταίες έρευνες που αναφέρουν ότι τα μεσαίου μεγέθους δικαστήρια είναι πιο παραγωγικά και έχουν την τάση να επιλύουν στις εισερχόμενες υποθέσεις σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Μια τέτοια μεταρρύθμιση δικαστικής χωροταξίας πραγματοποιήθηκε μεταξύ των ετών 2008 και 2011 στη Γαλλία, όπου προκάλεσε έντονες διαμαρτυρίες και απεργιακές κινητοποιήσεις, αφού ένα στα τέσσερα πρωτοβάθμια δικαστήρια καταργήθηκε. Οι συγχωνεύσεις και καταργήσεις πραγματοποιήθηκαν λιγότερο στα πολυμελή δικαστήρια, ενώ καταργήθηκαν πολλά εργατοδικεία και εμποροδικεία. Τα συμπεράσματα από αυτή τη ρηξικέλευθη αλλαγή είναι ότι απαιτείται μεγάλη πολιτική βούληση για να πραγματοποιηθεί, αλλά ταυτόχρονα χρειάζεται προσήλωση στους επιμέρους στόχους, ώστε να υπάρχει δικαιότερη κατανομή της εργασίας, ορθολογική χρήση των δικαστικών μεγάρων, μεγαλύτερη εξειδίκευση των δικαστών, ώστε να επέλθει μείωση του κόστους απονομής δικαιοσύνης (Ανδρουλάκης, 2017).

2.2.3. Η Διεύθυνση – Διοίκηση των δικαστηρίων

Ένα άλλο πρόβλημα που χρήζει μεταρρύθμισης είναι η διοίκηση και διεύθυνση των δικαστηρίων, η οποία αποτελεί «αναπόφευκτο καθήκον» των δικαστικών λειτουργών με βάση την αρχαιότητά τους στη δικαστική επετηρίδα. Στην πραγματικότητα, όμως, οι δικαστικοί λειτουργοί δεν εκπαιδεύονται σε ικανοποιητικό βαθμό στην Εθνική Σχολή Δικαστών, για να ασκήσουν διοικητικά καθήκοντα, εκτός από κάποιες ημερίδες, ενώ η θητεία τους ως Προϊστάμενοι Δικαστηρίων διαρκεί από λίγους μήνες έως δυο χρόνια. Η μικρή αυτή θητεία, που οδηγεί σε εναλλασσόμενες διοικήσεις, σε συνδυασμό με την απουσία αξιολόγησής τους ως Προϊστάμενοι των δικαστηρίων είναι προβληματική ειδικά στα μεγάλα δικαστήρια και τις Εισαγγελίες. Έτσι, μερικές φορές παρουσιάζεται το φαινόμενο της διοικητικής ανεπάρκειας που έχει επιπτώσεις στη εύρυθμη λειτουργία των δικαστηρίων (Πικραμένος, και συν., 2021).

Η διοίκηση όμως των δικαστηρίων είναι ένα απαιτητικό καθήκον, που πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις βασικές αρχές διοίκησης, ώστε να υπάρχει ίσος καταμερισμός της εργασίας στους δικαστικούς λειτουργούς και υπαλλήλους,

προγραμματισμός και επίτευξη στόχων στην περαιώση των υποθέσεων, συντονισμός των επιμέρους δραστηριοτήτων και γνώση του ανθρώπινου δυναμικού.

Συνεπώς, θα πρέπει η επιλογή του Διευθύνοντος των δικαστηρίων να γίνεται από το Ανώτατο Δικαστικό συμβούλιο, κατόπιν βιογραφικού σημειώματος και εξέτασης του υπηρεσιακού φακέλου, και να προβλέπεται η ανανέωση της θητείας του για περισσότερο χρονικό διάστημα, εφόσον αυτή κρίνεται ικανοποιητική. Η ανάληψη των διευθυντικών καθηκόντων θα πρέπει να γίνεται κατόπιν υποχρεωτικής παρακολούθησης προγραμμάτων επιμόρφωσης στην ΕΣΔι πάνω στις αρχές του δικαστικού management, όπως πλέον προβλέπεται σε σχετικά ευρωπαϊκά κείμενα για την αποτελεσματική οργάνωση της λειτουργίας των δικαστηρίων. Αντίστοιχη αξιολόγηση αλλά και οικονομικά κίνητρα θα πρέπει να υπάρχουν και για τους Προϊστάμενους της Γραμματείας, με τους οποίους οι Διευθύνοντες θα πρέπει να αναπτύσσουν εποικοδομητική συνεργασία (Πικραμένος, 2018).

2.2.4. Η Επιθεώρηση και η εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών

Η Επιθεώρηση των δικαστικών λειτουργών είναι ένα πολύ σημαντικό έργο που σχετίζεται άμεσα με την ποιότητα της δικαιοσύνης και την ταχύτητα της απονομής της. Η επιθεώρηση έως τώρα γίνεται από δικαστές ανώτατου βαθμού, που ορίζονται με κλήρωση σε ετήσια βάση και αναλαμβάνουν να επιθεωρήσουν μεγάλο αριθμό δικαστικών λειτουργών, που υπηρετούν πολλές φορές σε διαφορετικές πόλεις. Οι επιθεωρητές δεν διαθέτουν πάντα τις απαιτούμενες δεξιότητες για ένα τόσο σημαντικό έργο και πολλές φορές, για τη σύνταξη της έκθεσης επιθεώρησης, αρκούνται σε μεγάλο βαθμό στην επίδειξη μικρού αριθμού αποφάσεων, που επιλέγουν οι επιθεωρούμενοι, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ποιοτικά κριτήρια, όπως ο βαθμός δυσκολίας των υποθέσεων (Πικραμένος, και συν., 2021).

Σύμφωνα με τον Κοσμίδη (2013), ο τρόπος επιθεώρησης των δικαστικών λειτουργών πρέπει να αναθεωρηθεί και να διενεργείται από επιθεωρητές με διετή θητεία, που να είναι ανανεώσιμη. Πρέπει να συσταθεί Υπηρεσία Επιθεώρησης με σταθερή στελέχωση, που θα αντιμετωπίζει το έργο της πιο μεθοδολογικά και ορθολογικά, λαμβάνοντας υπόψη της την ποιότητα και το σύνολο της ποσότητας των αποφάσεων των δικαστικών λειτουργών, καθώς επίσης την υπηρεσιακή τους συμπεριφορά, τη συνέπεια και την καλή συνεργασία με τους συναδέλφους τους και τη Γραμματεία. Οι Επιθεωρητές θα πρέπει επίσης να εποπτεύουν όχι μόνο τους

διευθύνοντες τα δικαστήρια της περιφέρειάς τους, αλλά και την επάρκεια των υποδομών και τη σωστή λειτουργία της γραμματείας των δικαστηρίων.

Όσον αφορά στην εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών στην Εθνική Σχολή δικαστών, είναι απαραίτητο να αναθεωρηθεί, ώστε να συνδυάζεται η παρεχόμενη νομική κατάρτιση με άλλα επιστημονικά πεδία. Κυρίως είναι απαραίτητη η γνώση τεχνικών οικονομικών θεμάτων και η λογιστική, ενώ οι δικαστές θα πρέπει αναπτύξουν και άλλες δεξιότητες, που θα τους φανούν χρήσιμες σ' ένα σύγχρονο δικαστικό σύστημα, όπως είναι η διοίκηση και οι ψηφιακές τεχνολογίες (Πισσαρίδης, και συν., 2020).

2.2.5. Η έλλειψη των δικαστικών υπαλλήλων

Οι δικαστικοί υπάλληλοι αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων, που τυγχάνουν ιδιαίτερης συνταγματικής μεταχείρισης, όπως προκύπτει από το άρθρ. 92 παρ. 2 του Συντάγματος. Παρόλα αυτά, την τελευταία δεκαετία παρατηρείται σημαντική υποστελέχωση των Δικαστηρίων, ώστε να αναλογεί ένας δικαστικός υπάλληλος ανά δικαστή, ενώ στα άλλα ευρωπαϊκά κράτη η αναλογία αυτή είναι 3,5 δικαστικοί υπάλληλοι προς έναν δικαστή. Παρόλες τις προσπάθειες ενίσχυσης του προσωπικού των δικαστηρίων, μέσω της κινητικότητας στο Δημόσιο ή μέσω διαγωνισμών του ΑΣΕΠ, η παραπάνω αναλογία παραμένει, προκαλώντας σημαντικές δυσχέρειες στην διεκπεραίωση της δικαστηριακής ύλης και επιπλέον φόρτο εργασίας στους δικαστές, που αναγκάζονται κάποιες φορές να ασχοληθούν με γραμματειακά καθήκοντα. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη για προσλήψεις εξειδικευμένου προσωπικού, ειδικά στον τομέα της πληροφορικής και στατιστικής, ενώ περισσότερη μέριμνα πρέπει να δοθεί στην παροχή συνεχούς εκπαίδευσης των δικαστικών υπαλλήλων μέσω της συμμετοχής τους σε προγράμματα εξειδίκευσης και επιμόρφωσης (Συμεωνίδης, 2019).

Γι' αυτό, τα δικαστήρια θα πρέπει να στελεχωθούν με περισσότερο και πιο εξειδικευμένο προσωπικό μέσω άμεσων προσλήψεων (Γεωργουλέας, 2018) αλλά και να εφαρμοστεί ο θεσμός των «βοηθών δικαστών» (judicial assistants), που ήδη λειτουργεί με μεγάλη επιτυχία σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Πρόκειται για αποφοίτους νομικών σχολών που έργο τους είναι η μελέτη της νομολογίας και η

επεξεργασία των δικαστικών υποθέσεων, προκειμένου να επικουρούν τους δικαστικούς λειτουργούς στο δικαιοδοτικό τους έργο (Τέλλης, 2017).

2.2.6. Άλλα προβλήματα και προτάσεις

Εξετάζοντας τα αίτια καθυστέρησης της απονομής δικαιοσύνης, εντύπωση προκαλεί η «άκριτη και χωρίς επαρκή σοβαρό λόγο προσφυγή στη δικαιοσύνη» εκ μέρους των πολιτών, η λεγόμενη δικομανία. Πρόκειται για νοοτροπία που οφείλεται σε έλλειψη παιδείας και έχει σαν αποτέλεσμα την εισροή πληθώρα μηνύσεων και αγωγών ετησίως στα ελληνικά δικαστήρια. Η τάση αυτή προκύπτει, επίσης, από την έλλειψη κουλτούρας υιοθέτησης εξωδικαστικών τρόπων επίλυσης διαφορών, αλλά και την έλλειψη δεοντολογίας από κάποιους δικηγόρους, που διαιωνίζουν τις διαφορές των πελατών τους χωρίς να συμβάλλουν στην οριστική επίλυσή τους (Φορτσάκης, 2012). Την ίδια άποψη εκφράζει και ο Ανδρουλάκης (2015) και συνδέει το παραπάνω πρόβλημα με την υπερπληθώρα δικηγορικού πληθυσμού, που υπάρχει στη χώρα μας, σημειώνοντας ότι η Ελλάδα διαθέτει τους περισσότερους δικηγόρους ανά 100.000 κατοίκους σε σχέση με άλλα κράτη μέλη της Ευρώπης, ενώ ο Χρυσόγονος (2009) θεωρεί ότι οι χαμηλά αμειβόμενες δικηγορικές υπηρεσίες στην Ελλάδα συμβάλλουν στην εύκολη προσφυγή στη δικαιοσύνη.

Προβλήματα στο δικαστικό μας σύστημα εντοπίζονται σε όλα τα είδη των δικαστηρίων και συνεπώς και στο χώρο της διοικητικής δικαιοσύνης. Ο Ανδρουλάκης (2015) σημειώνει ότι η αύξηση των διοικητικών διαφορών, που παρατηρήθηκαν τα τελευταία χρόνια, οφείλεται στην «κακή ποιότητα του έργου της διοίκησης». Πολλές φορές υπάρχει δυσκαμψία από την πλευρά της διοίκησης για συμμόρφωση στις δικαστικές αποφάσεις ή η διοίκηση κάποιες φορές εφαρμόζει νόμους που έχουν κριθεί από τα δικαστήρια αντισυνταγματικοί. Επίσης, η διοίκηση πολλές φορές ασκεί σωρεία ενδίκων μέσων, ενώ έχουν αυξηθεί πολύ και οι δημόσιες συμβάσεις, για τις οποίες υπάρχει συχνή προσφυγή στη δικαιοσύνη (Ανδρουλάκης 2018).

Αντίστοιχα προβλήματα παρατηρούνται και στα ποινικά δικαστήρια. Σε αυτά η εκτεταμένη ποινικοποίηση αδικημάτων ήσσονος σημασίας προξενεί συσσώρευση υποθέσεων στα ακροατήρια (Χρυσόγονος, 2009), ενώ ο θεσμός της ανάκρισης, ειδικά στα μεγάλα δικαστήρια, χρειάζεται οργάνωση και καλύτερη διαχείριση, γιατί παρατηρούνται αλληλοεπικαλύψεις ακόμα και σε υποθέσεις δύσκολες και συναφείς

(Φούκας, 2022). Οι τακτικοί ανακριτές πρέπει να επιλέγονται όχι με βάση την αρχαιότητά τους, όπως γίνεται μέχρι σήμερα, αλλά με βάση την ταχύτητα διεκπεραίωσης των υποθέσεων και την οξυδέρκειά τους, ενώ παράλληλα θα πρέπει να υποβοηθούνται από ειδικούς εμπειρογνώμονες του δημόσιου τομέα (Περιοδικό Συνήγορος, 2018).

Σχετικά με τα παραπάνω δομικά προβλήματα της δικαιοσύνης, ο Φορτσάκης (2012) προτείνει πρωτίστως την υιοθέτηση των εναλλακτικών μορφών επίλυσης διαφορών, ώστε να μην εισάγονται όλες οι διαφορές στα δικαστήρια. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί: α) με εξωδικαστική ή δικαστική διαμεσολάβηση, β) με εκατέρωθεν υποχωρήσεις των αντίδικων μερών και συμβιβασμό και γ) με διαιτησία, μέσω της ανάπτυξης «ιδιωτικών διαιτητικών δικαστηρίων».

Άλλες προτάσεις έχουν επίσης διατυπωθεί για την επιτάχυνση και των πολιτικών υποθέσεων. Σύμφωνα με το περιοδικό ΣΥΝήΓΟΡΟΣ (2017), είναι επιτακτική ανάγκη να υπάρξει περιορισμός στην άσκηση των ενδίκων μέσων, ώστε να αυτή επιτρέπεται μόνο σε συγκριμένες υποθέσεις και ανάλογα με το αντικείμενο ή το αιτούμενο ποσό. Επίσης, η ελληνική δικαιοσύνη πρέπει να προχωρήσει στην εκδίκαση των πιλοτικών δικών στον Άρειο Πάγο, όπου θα κρίνονται υποθέσεις μείζονος σημασίας ή μαζικού ενδιαφέροντος σε μία δίκη και όχι σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας. Επιπλέον, η επιτάχυνση της δικαιοσύνης θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της ανάθεσης της υπάρχουσας δικαστηριακής ύλης και σε άλλα θεσμικά όργανα, όπως σε συμβολαιογράφους.

Εκτός από τις παραπάνω προτάσεις, οι περισσότεροι εμπλεκόμενοι με τη δικαιοσύνη θεωρούν μείζονος σημασίας την περαιτέρω ανάπτυξη της ψηφιακής δικαιοσύνης (e-justice), η οποία αναμένεται να συνδράμει καθοριστικά στην επιτάχυνση του δικαστικού μας συστήματος. Προ των πυλών βρίσκεται το όραμα για τη «δίκη χωρίς χαρτί» (Μελίδης, 2020), ενώ η τεχνολογία θεωρείται ότι αποτελεί πια μια «σανίδα σωτηρίας για το δικηγορικό επάγγελμα» (Ανθιμος, 2020). Ορισμένες σημαντικές εξελίξεις, που έχουν προκύψει τα τελευταία χρόνια στο πεδίο των νέων Τεχνολογιών σε διάφορα δικαιικά συστήματα, παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 2.3.

2.3. Οι Μεταρρυθμίσεις της Δικαιοσύνης στο πεδίο των Νέων Τεχνολογιών

2.3.1. Συστήματα Δικαιοσύνης και ΤΠΕ

Από τη δεκαετία του 1980 η τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) χρησιμοποιείται ευρέως στη λειτουργία των δικαστηρίων του δυτικού κόσμου, στοχεύοντας στη βελτίωση των εργασιακών πρακτικών, στη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα της απονομής δικαιοσύνης. Όλα τα συστήματα δικαιοσύνης έχουν περάσει πλέον στο στάδιο του e-justice (ηλεκτρονική δικαιοσύνη) και για τις χώρες, που έχουν περιθώρια βελτίωσης σε αυτόν τον τομέα, όπως η Ελλάδα, ο ψηφιακός μετασχηματισμός των δικαστηρίων αποτελεί προτεραιότητα.

Τα Υπουργεία Δικαιοσύνης έχουν δημιουργήσει πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης υποθέσεων, τα οποία υποστηρίζουν μια σειρά από διαδικασίες, όπως η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, οι ηλεκτρονικοί φάκελοι, η ψηφιακή ανταλλαγή δεδομένων και εγγράφων, η ηλεκτρονική επικοινωνία και τα συστήματα διαχείρισης υποθέσεων και αυτόματης ταξινόμησης (e-filing). Επίσης, υπάρχουν διάφορες ηλεκτρονικές πλατφόρμες (e-justice platforms) που διαλειτουργούν μεταξύ τους και σε κάποιες από αυτές διατίθενται νομικές βάσεις δεδομένων (legal databases) (Contini, 2020). Έτσι, υπάρχει δυνατότητα για πρόσβαση σε ψηφιακή συμβουλευτική και νομολογία, τόσο για τους δικαστές όσο και για τους δικηγόρους και διαδίκους, καθώς και η δυνατότητα για νομική έρευνα μέσω μηχανών αναζήτησης. Επιπλέον, έχουν αναπτυχθεί συστήματα αυτοματοποιημένων κρίσεων (disruptive technologies) για την επιβολή ποινών σε διάφορα δικαστήρια, που στηρίζονται σε παλαιότερες καταδικαστικές αποφάσεις των ιδίων δικαστηρίων. Τα πληροφοριακά συστήματα μπορούν, επίσης, μέσω αυτοματοποιημένων δεδομένων μητρώου, να παράγουν στατιστικές πληροφορίες σχετικά με την οργάνωση και τη διοίκηση των δικαστηρίων.

Όσον αφορά στους καθημερινούς επισκέπτες των δικαστηρίων, έχουν αναπτυχθεί περίπτερα πληροφοριών, που διαθέτουν οθόνες αφής και παρέχουν πληροφορίες σε κάθε ενδιαφερόμενο για τις υποθέσεις στις οποίες εμπλέκεται (Velicogna, 2007). Τέλος, τα τελευταία χρόνια, ιδίως μετά την πανδημία του Covid – 19, έχει αλλάξει και ο τρόπος επικοινωνίας όλων των εμπλεκόμενων στα δικαστήρια (replacement technologies) κυρίως μέσω τηλεδιασκέψεων και ηλεκτρονικών μηνυμάτων (Παπαναγιώτου, 2021).

Σύμφωνα με τις παραπάνω πρακτικές, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθώντας να ενισχύσει την προσβασιμότητα στη δικαιοσύνη έχει δημιουργήσει την Ευρωπαϊκή πύλη ηλεκτρονικής δικαιοσύνης “European e – justice portal”, η οποία παρέχει νομικές πληροφορίες για τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης των κρατών μελών, αλλά και το Αναγνωριστικό Ευρωπαϊκής Νομολογίας (ECLI), το οποίο σεβόμενο τις διαφορές των έννομων τάξεων των κρατών μελών, ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για τις εξελίξεις των δικαιοσύνης συστημάτων. Επίσης, η πλατφόρμα e-Codex παρέχει διασυνοριακή δικαιοσύνη διαθέτοντας στοιχεία ανοιχτού κώδικα και εξασφαλίζει τη σύνδεση με πύλη άλλου κράτους μέλους για τη λήψη κρυπτογραφημένων δεδομένων. Έτσι, παρέχεται εύκολη και ασφαλής πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες και ενισχύεται η διαλειτουργικότητα των δικαστικών συστημάτων της Ε.Ε. (Lupo and Bailey, 2014).

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες για την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης τόσο σε πρακτικό - τεχνολογικό επίπεδο όσο και σε δικονομικό, μέσω της αναθεώρησης διατάξεων της δικονομίας, που επιτρέπουν την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στα δικαστήρια. Όπως παρατηρεί όμως ο Άνθιμος (2018), υπάρχουν Π.Δ ή Νόμοι που επιτρέπουν, μέσω ρυθμίσεων, την ένταξη τεχνολογικών εργαλείων στην απονομή δικαιοσύνης, πλην όμως στην πράξη δεν εφαρμόζονται. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μη άμεσης εφαρμογής νομοθετικών ρυθμίσεων είναι το Π.Δ 142/2013 για την «Εφαρμογή της τηλεοπτικής συνεδρίασης σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΠολΔ» και το άρθρο 10 του Κανονισμού 1206/2001 της Ε.Ε., που επιτρέπει τη διεξαγωγή αποδείξεων με τη χρήση τηλεπικοινωνίας. Η εφαρμογή του παραπάνω νομικού πλαισίου έγινε πολλά χρόνια αργότερα από την ψήφιση του. Έτσι, παρουσιάζεται το φαινόμενο η καθημερινή πρακτική στα δικαστήρια να είναι εντελώς διαφορετική από αυτό που ορίζεται στη δικονομία.

Τα πιο σημαντικά έργα ΤΠΕ, που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια στα ελληνικά δικαστήρια, είναι το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Ποινικής και Πολιτικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΥ – ΠΠ), στο οποίο έχουν ενταχθεί μόνο συγκεκριμένα δικαστήρια, και το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΥ-ΔΔ). Επίσης, υπάρχει το ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα Εθνικού Ποινικού Μητρώου (ΕΠΜ) και το ολοκληρωμένο σύστημα τήρησης Πρακτικών Συνεδριάσεων Δικαστηρίων (ΟΣΠΔ).

Σχετικά με το ΟΣΔΥ – ΠΠ, ο Sarantis (2017) αναφέρει ότι είναι ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα, που περιλαμβάνει ξεχωριστά υποσυστήματα και στοχεύει στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, στην επιτάχυνση των διαδικασιών και στον εκσυγχρονισμό της απονομής δικαιοσύνης. Το ΟΣΔΥ – ΠΠ υποστηρίζει την ενημέρωση των υποθέσεων των δικαστηρίων, την κατάθεση δικαστικών εγγράφων, την έκδοση ηλεκτρονικών πιστοποιητικών, την ηλεκτρονική αρχειοθέτηση και τη διαλειτουργικότητα με άλλα συστήματα (πρακτικά δικαστηρίων, ΕΠΜ, Καταστήματα Κράτησης, Συστήματα Δικηγορικών Συλλόγων, TAXISnet, ΚΕΠ, το εθνικό portal ERMIS κ.α). Μέσω της συλλογής των πληροφοριών του συστήματος, μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα και στατιστικοί πίνακες για την πορεία των δικαστηρίων και των εκκρεμών υποθέσεων, αλλά και για το φόρτο εργασίας των δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων. Επίσης, το ΟΣΔΥ – ΠΠ μπορεί να συνδράμει στη χρηματοοικονομική παρακολούθηση των δικαστηρίων, παρέχοντας πληροφορίες για τα δικαστικά έξοδα.

Η δικαιοσύνη, επίσης, το τελευταίο διάστημα κατέχει σημαντική θέση στη μεταρρυθμιστική ατζέντα για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση της Δημόσιας Διοίκησης. Ως πιο σημαντικές παρεμβάσεις για την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στον τομέα της δικαιοσύνης, θεωρούνται οι δηλώσεις των άρθρων 33 παρ. 6 του Π.Δ. 18/1989 (Α'8) και 133 παρ. 2 του Ν. 2717/1999, περί παράστασης χωρίς εμφάνιση στο ακροατήριο του ΣτΕ, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, που μπορούν να υποβάλλονται ηλεκτρονικά μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr). Πολύ σημαντική είναι και η έκδοση πιστοποιητικού δικαστικής φερεγγυότητας, που εκδίδεται από την παραπάνω πλατφόρμα, η ψηφιακή έκδοση αντιγράφου ποινικού μητρώου και η ηλεκτρονική διάθεση αντιγράφων δικαστικών αποφάσεων (Σπινέλλης, και συν., 2021)

2.3.2. Τεχνητή Νοημοσύνη και Δικαιοσύνη

Η συνεχώς αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας, που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη εποχή, είχε σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ), μιας σύνθεσης των επιστημών των μαθηματικών, της πληροφορικής και της στατιστικής, η οποία ορίζεται ως «η αυτοματοποίηση δραστηριοτήτων που συνδέουμε με την

ανθρώπινη σκέψη, δραστηριότητες όπως η λήψη αποφάσεων και η επίλυση προβλημάτων» (Bellman, 1978).

Η ΤΝ έχει πλέον επεκταθεί σχεδόν σε όλα τα επιστημονικά πεδία και τα τελευταία χρόνια έχει εισβάλει στο χώρο της δικαιοσύνης, τουλάχιστον στις προηγμένες χώρες. Για παράδειγμα, στις ΗΠΑ έχουν εμφανιστεί δικηγόροι – ρομπότ που συνομιλούν με ανθρώπους, για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, ενώ “start up” εταιρείες νομικής τεχνολογίας, έχοντας πρόσβαση σε νομολογία και δικαστικές πληροφορίες, μπορούν να προβλέπουν δικαστικές αποφάσεις μέσω εργαλείων «προβλεπτικής δικαιοσύνης» (Cerej, 2018).

Στις μέρες μας, η τεχνητή νοημοσύνη έχει ευρεία χρήση στο χώρο της δικαιοσύνης, αφού χρησιμοποιείται σε πληθώρα δικαστικών πρακτικών όπως: **Α) Διαδικτυακή επίλυση διαφορών** από μη δικαστικά όργανα. Πρόκειται για υποθέσεις που έχουν επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα, είναι μικρής οικονομικής εμβέλειας και αφορούν στο εργατικό ή οικογενειακό δίκαιο. Στην Ευρώπη, οι καταναλωτές και έμποροι έχουν επίσης τη δυνατότητα να επιλύουν ηλεκτρονικά τις διαφορές τους και διεκπεραιώνουν εξωδικαστικά την υπόθεσή τους, μέσω της πλατφόρμας της Ηλεκτρονικής Επίλυσης Διαφορών (ΗΕΔ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Online Dispute Resolution – ODR). **Β) Οργάνωση πληροφοριών**, που γίνεται μέσω συστήματος που μπορεί να εντοπίζει τα βασικότερα έγγραφα της δικογραφίας. Έτσι, χρησιμοποιώντας όρους αναζήτησης και κωδικοποίηση, αντικαθίσταται η δια χείρας αναζήτηση των εγγράφων της δικογραφίας. **Γ) Προβλεπτική ανάλυση αποτελεσμάτων δικαστικών υποθέσεων**, που βασίζεται στο συσχετισμό παρόμοιων πραγματικών περιστατικών, στο νομικό χαρακτηρισμό και σε δεδομένα προηγούμενων αποφάσεων, ώστε να προβλέπεται το αποτέλεσμα δικαστικών αποφάσεων. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα συστήματα COMPAS των ΗΠΑ και HART του Ηνωμένου Βασιλείου, τα οποία χρησιμοποιώντας δεδομένα από ποινικούς φακέλους και αποφάσεις αστυνομικών αντίστοιχα, μπορούν να προβλέψουν το βαθμό του κινδύνου υποτροπής τέλεσης ποινικών πράξεων. **Δ) Σάρωση εισερχόμενων ηλεκτρονικών εγγράφων** και αυτόματη κατηγοριοποίηση και διαβίβαση στα πληροφοριακά συστήματα του δικαστηρίου. (Παπαπαναγιώτου και Ζάχου, 2021), **Ε) Εφαρμογές μετατροπής ομιλίας σε κείμενο για την απόκτηση πρακτικών δικαστηρίων**, δίνοντας τη δυνατότητα ελέγχου των πρακτικών σε πραγματικό χρόνο από συστήματα οθόνης, που υπάρχουν στα ακροατήρια για τους δικαστές και τους δικηγόρους (Contini, 2020).

Η χρήση βέβαια της τεχνητής νοημοσύνης στο χώρο της δικαιοσύνης πρέπει να ακολουθεί κάποιους κανόνες δεοντολογίας, ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου και οι δημόσιες πολιτικές για τη δικαιοσύνη. Γι' αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης έχει ορίσει πέντε αρχές, που πρέπει να εφαρμόζονται στα δικαστικά συστήματα κατά την εφαρμογή των συστημάτων της τεχνητής νοημοσύνης (Cerej, 2018). Οι αρχές αυτές αφορούν στο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, τη μη διακριτική μεταχείριση ατόμων ή ομάδων, την ποιότητα και ασφάλεια των δικαστικών αποφάσεων και δεδομένων, τη διαφάνεια, την αμεροληψία και δίκαιη μεταχείριση και τέλος την αρχή του «ελέγχου από τη χρήση».

Ο Lupo (2022) όμως θεωρώντας ότι η εμπειρία που υπάρχει από τη χρήση της TN στη δικαιοσύνη είναι περιορισμένη, υποστηρίζει ότι θα πρέπει να εξεταστούν εφαρμογές της TN σε άλλα πεδία, ώστε να εμπλουτιστούν οι αντίστοιχες παρατηρήσεις που αφορούν την τεχνητή νοημοσύνη στα δικαστικά συστήματα. Έτσι, κάνοντας δική του έρευνα με αναζήτηση εγγράφων και απογραφή μέσω μεθόδου δειγματοληψίας, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι παραπάνω αρχές της Cerej θα πρέπει να συμπληρωθούν με άλλες αρχές, όπως η ανωνυμοποίηση των δικαστικών εγγράφων, η συνέπεια της παραγωγής, η συγκατάθεση, η οικολογία, η αναπαραγωγικότητα κ.α.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στη δικαιοσύνη πρέπει να γίνεται με προσοχή, γιατί οι αλγόριθμοι δεν παύει να μεταφέρουν το σύστημα αξιών των δημιουργών τους, συνεπώς θα πρέπει να υπάρχει διαφάνεια και λογοδοσία στη χρήση τους και ενίοτε μελέτη εκτίμησης του αντίκτυπου που προκαλούν (Μυλώση, 2021).

2.4. Η πανδημία του Covid-19 και η δικαιοσύνη

2.4.1. Ο αντίκτυπος της πανδημίας του Covid-19 στην ελληνική και ευρωπαϊκή δικαιοσύνη

Η πανδημία του Covid-19, που έφτασε στη χώρα μας το Μάρτιο του 2020, έπληξε το σύνολο της κοινωνικής και οικονομικής ζωής και περιόρισε ριζικά τις όλες τις μετακινήσεις και το συγχρωτισμό μεταξύ των πολιτών. Αναμενόμενο ήταν να

επιφέρει αλλαγές και στο ζωτικό χώρο της δικαιοσύνης, πού ήδη κουβαλούσε παθογένειες και προβλήματα ετών, και να συντελέσει για άλλη μια φορά στην καθυστέρηση της απονομής δικαιοσύνης.

Από το Μάρτιο του 2020 έως το Σεπτέμβριο του 2021, για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, εκδόθηκαν μια σειρά από νόμους και Κ.Υ.Α. που προέβλεπαν την αναστολή της λειτουργίας των δικαστηρίων (λαμβάνοντας κάθε φορά υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες), την παράταση των δικαστικών προθεσμιών και των προθεσμιών παραγραφής, αλλά και τον τρόπο επικοινωνίας και συναλλαγής με τα δικαστήρια, τα υποθηκοφυλακεία και τα κτηματολογικά γραφεία. Οι ρυθμίσεις που προβλέφθηκαν ήταν είτε δικονομικού χαρακτήρα – οίκοθεν επαναπροσδιορισμός ματαιωθείσών υποθέσεων, δυνατότητα λήψης ένορκων βεβαιώσεων μαρτύρων στα δικηγορικά γραφεία – είτε αφορούσαν την ψηφιακή συναλλαγή με τις δικαστικές υπηρεσίες. Έτσι, η πανδημία, εκτός από τις καθυστερήσεις που έφερε στο δικαιοδοτικό μας σύστημα, αποτέλεσε αφορμή για την κατάργηση αναχρονιστικών διαδικασιών και την εισαγωγή πιο σύγχρονων μεθόδων τεχνολογίας (Κανέλλος, 2021).

Γενικότερα, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προέβησαν σε διάφορες αλλαγές προκειμένου να μετριάσουν τις επιπτώσεις του Covid-19 στο χώρο της δικαιοσύνης, όπως η κατάθεση εγγράφων με ηλεκτρονικά μέσα, οι ακροαματικές διαδικασίες κλεισμένων των θυρών, η εκδίκαση υποθέσεων κατεπείγοντος χαρακτήρα, η τηλεφωνική ή ηλεκτρονική διαβούλευση, η τηλεργασία όλων των επαγγελματιών του δικαστικού κλάδου (δικαστές, υπάλληλοι, δικηγόροι, δικαστικοί επιμελητές) και η ψηφιακή πρόσβαση σε δικαστικές υπηρεσίες (E – justice europa, 2021).

2.4.2. Η περίπτωση των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου στην περίοδο της κρίσης του Covid-19

Οι δυσμενείς επιπτώσεις του Covid-19 έγιναν σύντομα εμφανείς και στα βρετανικά δικαστήρια. Οι Godfrey, Richardson και Walklate (2022) σε έρευνά τους διαπιστώνουν ότι ένα χρόνο μετά το αρχικό κλείδωμα των δικαστηρίων η εκκρεμότητα στα δικαστήρια των Ειρηνοδικών ανερχόταν περίπου στο μισό εκατομμύριο, ενώ άλλες 60.000 περίπου εκκρεμείς υποθέσεις υπήρχαν προς διεκπεραίωση στα δικαστήρια του Στέμματος, με αποτέλεσμα να γίνεται λόγος για

«ωρολογιακή βόμβα». Οι καθυστερήσεις της δικαιοσύνης είχαν μεγάλες επιπτώσεις κυρίως στα θύματα ενδοοικογενειακής κακοποίησης με αναμενόμενο αντίκτυπο για πολλά χρόνια αργότερα. Παρόλα τα μέτρα που πάρθηκαν (χρήση τεχνολογίας με χρησιμοποίηση υπάρχουσας περιουσίας, υιοθέτηση εκτεταμένου ωραρίου λειτουργίας των δικαστηρίων, χρήση πλατφόρμας βίντεο cloud, αναδιαμόρφωση των δικών με ενόρκους, εξωδικαστικές διευθετήσεις), ο αντίκτυπος του Covid-19 στα δικαστήρια ήταν έντονος.

Από τη μελέτη αποδείχθηκε ότι η υγειονομική κρίση απλώς επέτεινε ένα κλίμα κρίσης, που προϋπήρχε στα αγγλικά δικαστήρια λόγω της «υποεπένδυσης» στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (κλείσιμο δικαστηρίων, μείωση του αριθμού δικαστών, περιορισμός των αριθμών συνεδριάσεων). Τα μέτρα λιτότητας που υιοθετήθηκαν την τελευταία δεκαετία από την αγγλική δημόσια διοίκηση έπληξαν το δικαστικό σύστημα, με αποτέλεσμα να χρειάζονται θεμελιώδεις μεταρρυθμίσεις για την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη δικαιοσύνη. Η περίοδος του Covid-19 επιτάχυνε ορισμένες πρωτοβουλίες, αλλά ταυτόχρονα επιδείνωσε υφιστάμενα διαρθρωτικά προβλήματα, συνεπώς χρειάζονται ριζικές αλλαγές που να μειώνουν τον αριθμό των ποινικών υποθέσεων, που θα καταλήγουν στο δικαστήριο, και ταυτόχρονα να αντιμετωπίζουν πιο αποτελεσματικά τις εισηγμένες υποθέσεις.

2.4.3. Η εικόνα της ελληνικής δικαιοσύνη στην εποχή του Covid-19

Εκτός από τα επίσημα στοιχεία που συλλέγονται κάθε χρόνο για το δικαστικό μας σύστημα από θεσμικούς φορείς (CEPEJ, πίνακας EU Justice Scoreboard), είναι σημαντικό να εξετάσουμε κι άλλες έρευνες που σχετίζονται με το χώρο της δικαιοσύνης και έχουν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της πρωτόγνωρης υγειονομικής κρίσης.

Η εταιρεία MRB, πραγματοποιώντας έρευνα από 14 Σεπτεμβρίου έως 16 Οκτωβρίου 2020 με τη συμμετοχή υψηλόβαθμων στελεχών επιχειρήσεων σε μια προσπάθεια να αξιολογήσει την ελκυστικότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και να αποτιμήσει την ανταγωνιστικότητα της χώρας μας στον τομέα αυτό, επιχειρεί να συλλέξει στοιχεία για την ποιότητα υπηρεσιών και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης αλλά και την απονομή δικαιοσύνης, η οποία επηρεάζει άμεσα το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Δυστυχώς, από τα ευρήματα προκύπτει ότι το τελευταίο διάστημα η καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια (36,2%) που σχετίζονται με τη λειτουργία του συνόλου των επιχειρήσεων. Όσον αφορά στην ικανοποίηση από την ψηφιοποίηση διαφόρων τομέων της δημόσιας διοίκησης, τα Δικαστήρια εντοπίζονται στις τελευταίες θέσεις, με ποσοστό ικανοποίησης λιγότερο του 10%, καθώς τα τελευταία χρόνια δεν έχουν παρουσιαστεί δείγματα βελτίωσης στον τομέα αυτό. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες αξιολογούν στο 53,5% την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος, στο 35,3% την εξυπηρέτηση και παροχή υπηρεσιών από τα κατά τόπους δικαστήρια, ενώ ακόμα πιο χαμηλά βρίσκεται η μετάδοση του αισθήματος εμπιστοσύνης, οι υποδομές και το προσωπικό ενδιαφέρον για τα αιτήματα των επιχειρήσεων. Η ίδια έρευνα έδειξε ότι η αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης αποτελεί μια μεγάλη ευκαιρία χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα θα συμβάλει στον ψηφιακό μετασχηματισμό του κράτους.

Σημαντικό πλήγμα για την εικόνα της δικαιοσύνης αποτελεί και η έρευνα του Ινστιτούτου για την Έρευνα και τη Κοινωνική Αλλαγή – Eteron, που πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2021 σχετικά την οικονομία και την κοινωνική δικαιοσύνη. Όπως επισημαίνει ο πολιτικός αναλυτής Πέτρος Ιακωβίδης, κανένας από τους θεσμούς (κυβέρνηση, πρωθυπουργός, αστυνομία, δικαιοσύνη) δεν συγκεντρώνει πάνω από 50% της εμπιστοσύνης των πολιτών. Συγκεκριμένα, η έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών στο θεσμό της δικαιοσύνης προκύπτει σε μεγάλο βαθμό, αφού μόλις το 14,2% των συμμετεχόντων εμπιστεύεται πολύ τη δικαιοσύνη, το 29,3% την εμπιστεύεται αρκετά, το 32% την εμπιστεύεται λίγο ενώ το 23,9% δεν την εμπιστεύεται καθόλου.

2.5. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ως μια ευκαιρία για μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης

2.5.1. Οι προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου

Πριν από την πανδημία του covid-19, η ελληνική οικονομία μόλις είχε επανέλθει σε θετική τροχιά ύστερα από την εφαρμογή των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής. Η Ελλάδα ήταν αρκετά έτοιμη να ανταποκριθεί σε οικονομικές προκλήσεις, γι' αυτό ήταν μεταξύ των πρώτων χωρών, που τον Απρίλιο του 2021,

υπέβαλε το Εθνικό Σχέδιο Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας. Το Σχέδιο προβλέπει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις ύψους 30,5 δις Ευρώ, που θα δοθούν υπό τη μορφή επιχορηγήσεων (17,8 δις Ευρώ) και υπό μορφή δανείων (12,7 δις Ευρώ) έως το 2026. Πρόκειται για το έκτο μεγαλύτερο εθνικό σχέδιο που αντιστοιχεί στο 4,2% του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ο οποίος συνολικά θα διαθέσει 723,8 δις ευρώ για την υλοποίηση επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων σε όλα τα κράτη μέλη (Pari, 2022).

Αναμένεται ότι η έγκαιρη και πλήρης εφαρμογή του σχεδίου θα έχει σημαντικά οφέλη για την οικονομία και μπορούμε να εξετάσουμε χωριστά τόσο την επίδραση των επιχορηγήσεων και των δανείων, όσο και την επίδραση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στην οικονομική ζωή του τόπου. Συγκεκριμένα, οι επιχορηγήσεις και τα δάνεια αναμένεται να αυξήσουν το επίπεδο του ΑΕΠ κατά περίπου 4,3% το 2026, ενώ οι μεταρρυθμίσεις μπορούν να προκαλέσουν μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,6% την ίδια περίοδο.

Όσον αφορά στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται στο ΕΣΑΑ, αυτές κατηγοριοποιούνται σε μεταρρυθμίσεις που βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα των αγορών, μεταρρυθμίσεις που αφορούν τη μεγαλύτερη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού, μεταρρυθμίσεις που τονώνουν το σύνολο της οικονομίας αλλά και αυτές που αφορούν στον ψηφιακό μετασχηματισμό της δημόσιας διοίκησης. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι μεταρρυθμίσεις έχουν την ιδιαιτερότητα να προκαλούν σταθερή άνοδο της παραγωγικότητας της οικονομίας και ότι, χωρίς τη συμβολή των μεταρρυθμίσεων, τα οικονομικά κέρδη του Σχεδίου θα είναι βραχυπρόθεσμα με κίνδυνο της επιστροφής της οικονομίας στην αρχική της κατάσταση.

Η ποσοτικοποίηση των επιδράσεων των μεταρρυθμίσεων, που προβλέπονται στο ΕΣΑΑ, είναι ένα δύσκολο έργο. Εκτιμάται ότι οι μεταρρυθμίσεις, που σχετίζονται με την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, βελτιώνουν την αποδοτικότητα με αποτέλεσμα την αναδιανομή του προσωπικού σε πιο παραγωγικές δραστηριότητες, ώστε να προκαλούν μακροπρόθεσμη ενίσχυση του ΑΕΠ κατά 3,9%. Αλλά και οι μεταρρυθμίσεις, που σχετίζονται με το κράτος δικαίου και την αποτελεσματικότητα του συστήματος δικαιοσύνης, μπορούν να προκαλέσουν μεγάλη αύξηση της παραγωγικότητας, οδηγώντας σε περαιτέρω μακροπρόθεσμα κέρδη σχετικά με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ενώ είναι κοινός τόπος ότι γενικά οι

μεταρρυθμίσεις χρειάζονται πιο πολύ χρόνο για να αποδώσουν συνολικά αποτελέσματα (Malliaropoulos *et al.*, 2021).

Ένα άλλο σημείο που πρέπει να τονιστεί είναι ότι οι μεταρρυθμίσεις των τεσσάρων πυλώνων του ΕΣΑΑ (πράσινη μετάβαση – ψηφιακή μετάβαση – απασχόληση, δεξιότητες, κοινωνική συνοχή – ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας) είναι συμπληρωματικές μεταξύ τους και περιλαμβάνουν συνεκτικές δράσεις (Pari, 2022). Για παράδειγμα, ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δημόσιας διοίκησης του δεύτερου πυλώνα αποτελεί πρωταρχικό στόχο της μεταρρύθμισης της δικαιοσύνης.

Οι μεταρρυθμίσεις του δικαστικού συστήματος (άξονας 4.3 του σχεδίου) υπάγονται στον τέταρτο πυλώνα του ΕΣΑΑ, που ονομάζεται «ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας». Ο πυλώνας αυτός προβλέπει τη βελτίωση της δημόσιας διοίκησης, την ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών και δικαστικών συστημάτων και την απλούστευση του θεσμικού πλαισίου του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Το γεγονός ότι οι μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη συμπεριλαμβάνονται στον συγκεκριμένο πυλώνα αποδεικνύει ότι ένα αποδοτικό και αποτελεσματικό δικαστικό σύστημα συνδέεται άρρηκτα με το μετασχηματισμό της οικονομίας και την ανάπτυξη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Όπως αναφέρουν οι Matsaganis και Manalis (2022), ο άξονας 4.3 για τη δικαιοσύνη «αποτελεί παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο μια μεταρρύθμιση μπορεί να έχει θετικές επιπτώσεις στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Παρόλο που η μεταρρύθμιση αυτή καθεαυτή δεν αφορά άμεσα την αγορά εργασίας, οι μεγάλες καθυστερήσεις και το υψηλό κόστος επιβαρύνουν την οικονομία, τις επενδύσεις και τη δημιουργία θέσεων εργασίας».

2.5.2. Παρατηρήσεις από την επισκόπηση των Εθνικών Σχεδίων Ανάκαμψης άλλων Ευρωπαϊκών χωρών

Η Pilati (2021), μελετώντας και συγκρίνοντας τα σχέδια ανάκαμψης πέντε ευρωπαϊκών χωρών (Γαλλία, Βέλγιο, Πολωνία, Ελλάδα και Ιταλία) κυρίως ως προς τους πυλώνες της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, κάνει μια σειρά από σημαντικές διαπιστώσεις. Υποστηρίζει ότι τα σχέδια θα πρέπει να συμπληρωθούν με μεγαλύτερη λεπτομέρεια και αναλυτικές εκτιμήσεις, ώστε οι κυβερνήσεις ενισχύοντας τον κοινωνικό διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη φάση

υλοποίησης, να καταστήσουν σαφέστερους τους στόχους τους ενισχύοντας τη διαφάνεια.

Αναφορικά με την ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών, που είναι στόχος όλων των εθνικών σχεδίων, θα πρέπει να μας προβληματίσει το γεγονός ότι η άμεση ψηφιοποίηση ενδέχεται να μειώσει την πρόσβαση όσων διαθέτουν περιορισμένες ψηφιακές υποδομές και δεξιότητες. Γι' αυτό, θα πρέπει να γίνει σταδιακή ανάπτυξη των ψηφιακών υποδομών και να συνδυαστεί με την κατάλληλη εκπαίδευση, ώστε να έχει τα μέγιστα δυνατά αποτελέσματα. Στην Ελλάδα, οι ψηφιακές μεταρρυθμίσεις αναμένεται να δημιουργήσουν μια «εθνική στρατηγική τεχνητής νοημοσύνης» και μια «κεντρική υποδομή cloud για όλους τους δημόσιους φορείς», κάτι που είναι σε πλήρη συνάρτηση με τους στόχους για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης.

Στον ψηφιακό μετασχηματισμό των ευρωπαϊκής δημόσιας διοίκησης αναφέρονται και οι Bisciari, Gelade και Melyn (2022), οι οποίοι επισημαίνουν ότι ένα μεγάλο μέρος δαπανών του Βελγίου αναμένεται να αποδοθεί στον ψηφιακό μετασχηματισμό, περιλαμβάνοντας σε αυτό και το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Υποστηρίζουν όμως ότι το βελγικό σχέδιο θα μπορούσε να είναι πιο φιλόδοξο και να περιλαμβάνει περισσότερες λεπτομέρειες υλοποίησης. Στην αναβάθμιση του ψηφιακού δημόσιου τομέα στοχεύει και η Γερμανία, η οποία λαμβάνει χρηματοδότηση 52% για την ψηφιοποίηση λόγω των πολύ χαμηλών ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών που διαθέτει.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι χώρες με «γνωστά διαρθρωτικά ζητήματα», όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία περιλαμβάνουν στα σχέδιά τους περισσότερες μεταρρυθμιστικές συνιστώσες, που αποσκοπούν στη βελτίωση της οικονομίας τους (Bisciari, Gelade και Melyn, 2022). Γι' αυτό, και το Ιταλικό Σχέδιο έχει μεγάλη μεταρρυθμιστική δράση, καθόσον δίνει μεγάλη σημασία στην ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης και στον εκσυγχρονισμό του δικαστικού συστήματος (Pilati, 2021).

Αναφερόμενος στο ιταλικό σχέδιο ανάκαμψης, ο Ales (2022) σημειώνει ότι αναμένεται να δοθεί το ποσό των 3,7 δις ευρώ για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και του δικαστικού συστήματος. Προτεραιότητα του ιταλικού Σχεδίου είναι η ψηφιοποίηση και η μεταρρύθμιση των ποινικών και αστικών δικαστηρίων, ώστε να βελτιωθούν οι δικαστικές διαδικασίες και ο χρόνος διάρκειάς τους. Οι Bisciari, Gelade και Melyn (2022) αναφέρονται κι αυτοί στις μεταρρυθμίσεις της ιταλικής δικαιοσύνης, που στοχεύουν επιπλέον στη μείωση του όγκου των εκκρεμών

υποθέσεων, στη μεταρρύθμιση του πλαισίου αφερεγγυότητας και στην αναδιάρθρωση των φορολογικών δικαστηρίων.

Πολλοί ερευνητές των εθνικών σχεδίων κάνουν λόγο για τις δυσκολίες που κρύβονται πίσω από τις μεταρρυθμίσεις των δικαστικών συστημάτων. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές, σε σχέση με τις επενδύσεις, είναι πολύ δύσκολες στην εφαρμογή τους, πολιτικά αμφιλεγόμενες (Schramm, Krotz and De Witte, 2022) και αντιδημοφιλείς, όπως συμβαίνει π.χ με την είσπραξη φόρων, γι' αυτό, προκειμένου να υλοποιηθούν με επιτυχία, θα πρέπει να συνοδεύονται με ένα «επαρκές πλαίσιο στήριξης» (Loprione and Vlacchodimitropoulou, 2021). Την ίδια ανησυχία για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος προβάλλουν και οι Bartzokas, Giaccon και Macchiarelli (2022) παρατηρώντας ότι χώρες με χαμηλή ικανότητα υλοποίησης του Σχεδίου ενδεχομένως να μην μπορέσουν να εφαρμόσουν τις δικαστικές μεταρρυθμίσεις.

Η σημασία της επίδρασης της δικαιοσύνης διαφαίνεται ακόμα και στην υλοποίηση των ίδιων των εθνικών σχεδίων. Είναι αξιοσημείωτο ότι σχετικά με τη διαδικασία εκταμίευσης των ταμείων ανάκαμψης από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. γίνεται λόγος για την έννοια του κράτους δικαίου και συγκεκριμένα για τη διαφάνεια και τη δικαστική ανεξαρτησία. Αυτό πρακτικά συνεπάγεται ότι ο μηχανισμός του κράτους δικαίου δύναται να προβεί σε παρακράτηση των χρημάτων, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο (Bartzokas, Giaccon and Macchiarelli, 2022).

2.5.3. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και οι μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη

Από τις μεταρρυθμίσεις που προβλέπει για το δημόσιο τομέα το Ελληνικό Σχέδιο Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας δεν θα μπορούσε να παραληφθεί ο τομέας της δικαιοσύνης, ο κορυφαίος αυτός θεσμός της δημοκρατικής κοινωνίας, που τα τελευταία χρόνια έχει συσσωρεύσει αρκετές παθογένειες και παρουσιάζει μια δυσλειτουργική εικόνα. Ο αεροπαγίτης Λέανδρος Ρακιντζής (2021) θεωρεί τον άξονα 4.3 του σχεδίου για τη Δικαιοσύνη ως ένα «καινοτόμο σχέδιο», ως μια «τελευταία ευκαιρία για τη μεταρρύθμιση στη Δικαιοσύνη και ως η σοβαρότερη προσπάθεια των τελευταίων ετών για την ανόρθωσή της».

Κατά την άποψή του, οι σημαντικότερες δράσεις που προβλέπονται στο Σχέδιο είναι η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός του θεσμού της επιθεώρησης των δικαστών, η ενίσχυση της εκπαίδευσης των δικαστικών λειτουργών σε θέματα οικονομικά,

διοικητικά και τεχνολογικά, που θα πραγματοποιηθεί μέσω της αναδιάρθρωσης του προγράμματος σπουδών της Εθνικής Σχολής Δικαστών, και ο χωροταξικός ανασχεδιασμός των δικαστηρίων, που προβλέπει τη δημιουργία ή την κατάργηση δικαστικών δομών, όπου κρίνεται απαραίτητο.

Μια άλλη σημαντική μεταρρύθμιση είναι η επέκταση της ψηφιοποίησης των δικαστικών διαδικασιών και στα 321 δικαστήρια της χώρας. Η ψηφιοποίηση θα επιφέρει απλούστευση των διαδικασιών, ηλεκτρονικοποίηση στις δικονομικές διαδικασίες της δίκης και δημιουργία της ηλεκτρονικής πλέον δικαιοσύνης (e-justice, e-cloud). Επίσης, ενισχύεται ο θεσμός της διαμεσολάβησης, που είναι ένα εργαλείο άμεσης και οικονομικής επίλυσης διαφορών, και δημιουργείται Αυτοτελές Γραφείο Στατιστικών το οποίο θα συλλέγει στατιστικά στοιχεία για τη λήψη διοικητικών αποφάσεων και θα λειτουργεί ως μέσο αξιολόγησης των προτεινόμενων αλλαγών στο χώρο της δικαιοσύνης.

Όλες οι παραπάνω μεταρρυθμίσεις, σε συνδυασμό με την επικαιροποίηση και κωδικοποίηση των νόμων, στοχεύουν στην αλλαγή του προσώπου της δικαιοσύνης και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης των πολιτών σε αυτή. Έτσι δημιουργείται προστιθέμενη αξία και γενικά γίνεται αντιληπτό ότι οι θεσμοί, όταν ακολουθούν τις κοινωνικές αλλαγές και τα σημάδια των καιρών, αναπτύσσουν καινούργια κουλτούρα προωθώντας την ανάκαμψη της οικονομίας και της κοινωνίας (Κοντογεώργης, 2021).

Η επιτυχημένη όμως εφαρμογή του Σχεδίου προϋποθέτει ισχυρή βούληση υλοποίησης από την πλευρά της κυβέρνησης. Η εφαρμογή του Σχεδίου δεν πρέπει να υποχωρήσει σε συμφέροντα και αντιδράσεις των δικαστικών λειτουργιών, των δικαστικών υπαλλήλων ή των δικηγόρων, που μπορεί να αντιταχθούν σε συγκεκριμένες δράσεις του Σχεδίου, ούτε να υποκύψει σε μικροκομματικές ή τοπικές πολιτικές αντιδράσεις. Η ολιστική εφαρμογή του Σχεδίου χωρίς εξαιρέσεις, διαφοροποιήσεις και μεταβατικές διατάξεις θα το καταστήσει ισχυρό, λειτουργικό και εν τέλει αποτελεσματικό (Ρακιντζής, 2021).

Οι μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη ήταν το θέμα του διήμερου συνεδρίου του Κύκλου Ιδεών, που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 7 και 8 Νοεμβρίου του 2022, με πολλά υψηλόβαθμα στελέχη του πολιτικού και δικαστικού χώρου να δίνουν το παρόν. Ο Παναγιώτης Πικραμένος, πρώην Πρόεδρος του ΣτΕ, υποστήριξε ότι προϋπόθεση για κάθε μεταρρύθμιση στη δικαιοσύνη είναι και η αποδοχή της από την κοινωνία και ότι απαιτείται «ταρακούνημα της δικαστικής νοοτροπίας» και ανάπτυξη

μιας καινούργιας γενιάς δικαστικών λειτουργών που θα αποδεχθούν την αξιολόγηση και την κατάρτιση. Επίσης, τόνισε ότι οι αλλαγές χρειάζονται χρόνο για να υλοποιηθούν και ότι δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται στα στενά όρια μιας συγκεκριμένης κυβερνητικής θητείας. Αξιοσημείωτη είναι και η άποψη του Μιχάλη Καλογήρου, πρώην Υπουργού Δικαιοσύνης, ο οποίος ζήτησε να αυξηθούν οι πόροι για τη δικαιοσύνη από το Ταμείο Ανάκαμψης και να προωθηθεί ο εθνικός διάλογος και η συνεννόηση στο επιστημονικό πεδίο για τη δικαιοσύνη. Υποστήριξε δε ότι «η μεταρρύθμιση στη δικαιοσύνη είναι δείγμα κοινωνικής αλλαγής» (kathimerini, 2022).

2.5.4. Ψηφιακή Δικαιοσύνη: η βασική μεταρρύθμιση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης

Η ανάπτυξη της ψηφιακής δικαιοσύνης (e-justice) αποτελεί τη βασική προτεραιότητα των μεταρρυθμίσεων για τη δικαιοσύνη σύμφωνα με το ΕΣΑΑ. Στην παρούσα φάση, στα ελληνικά δικαστήρια αρκετές διαδικασίες είναι έγχαρτες και υπάρχει αρκετά μεγάλη έλλειψη ψηφιακής κουλτούρας και επικοινωνίας.

Η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης περιλαμβάνει την επέκταση και αναβάθμιση των υποδομών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) διαφόρων τομέων της δικαιοσύνης, ένα έργο ύψους 105,6 εκατ. Ευρώ. Συγκεκριμένα, οι δράσεις καλύπτουν την ανάπτυξη ενός σύγχρονου, διαλειτουργικού πληροφορικού συστήματος (ΟΠΣ) για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ενίσχυση του ΟΠΣ του Εθνικού Ποινικού Μητρώου και επέκταση του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών υποθέσεων Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης. Η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού με την υποστήριξη του Ταμείου Ανάκαμψης προβλέπει συνολικά την υλοποίηση 30 έργων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της δικαιοσύνης, που αναμένεται να ξεπεράσουν τα 300 εκατ. Ευρώ. Από τα πιο θεμελιώδη σημεία του έργου είναι οι υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης, η ηλεκτρονική παρακολούθηση των υποθέσεων, η τήρηση ψηφιακού φακέλου υπόθεσης, η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου και μήνυσης, η διαλειτουργικότητα όλων των πληροφοριακών συστημάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης και η ψηφιακή εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών και των δικαστικών υπαλλήλων.

Άμεσα κερδισμένοι από την ενίσχυση της ψηφιακής δικαιοσύνης είναι όλα τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, όπως οι δικαστές, δικαστικοί υπάλληλοι, δικηγόροι και

διάδικοι, ενώ έμμεσα ωφελημένοι είναι όλοι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις που συναλλάσσονται με τη δικαιοσύνη. Γενικότερα, η ψηφιακή μετάβαση υποστηρίζει καλύτερα τη διοίκηση των δικαστηρίων μέσω της παραγωγής στατιστικών δεδομένων, την ενίσχυση της διαφάνειας και των ελεγκτικών μηχανισμών και ενισχύει το κλίμα ασφάλειας και εμπιστοσύνης των πολιτών και των επιχειρήσεων, βελτιώνοντας το επενδυτικό περιβάλλον και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μέσω της ισχυροποίησης των θεσμών. Επιπλέον, επιτυγχάνονται μειωμένοι χρόνοι και κόστη απόδοσης της δικαιοσύνης, αποδεσμεύονται ανθρώπινοι πόροι που μπορούν να αξιοποιηθούν για άλλες ανάγκες, περιορίζονται οι μετακινήσεις διαδίκων και πολιτών και παρέχονται δικαστικές υπηρεσίες στους πολίτες μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης gov.gr (ot.gr. 2022, ΣΕΒ 2022).

Κεφάλαιο 3 - Θεωρητικό Υπόβαθρο

3.1. Το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ

3.1.1. Σύντομη ιστορική αναδρομή και οι βασικές αρχές

Στις αρχές του 1980 στη Μ. Βρετανία και επί πρωθυπουργίας της Μάργαρετ Θάτσερ, έγιναν μια σειρά από αλλαγές στο δημόσιο τομέα που αφορούσαν στην οργάνωση των δημόσιων υπηρεσιών, τις δαπάνες τους, τις εργασιακές σχέσεις αλλά και την αξιολόγηση των εργαζομένων στη δημόσια διοίκηση. Η τάση αυτή για μεταρρύθμιση στο δημόσιο τομέα γρήγορα επεκτάθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες, την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία και τις Σκανδιναβικές χώρες (Ρωσσίδης, 2014).

Μέχρι τότε, επικρατούσε το κλασικό μοντέλο στη δημόσια διοίκηση, που κυρίως βασιζόταν στις αρχές της γραφειοκρατίας του Μαξ Βέμπερ. Χαρακτηριστικό του γνώρισμα ήταν η αυστηρή ιεραρχικοποίηση, δηλαδή ένα σύστημα ελέγχου με μια σειρά από γραφεία με διευθυντές και εργαζόμενους, που λογοδοτούν στο προϊστάμενό τους υπακούοντας σε μια σειρά από κανόνες. Η δράση της διοίκησης διέπεται από αυτοματισμό, δυσκαμψία και μηχανιστικότητα και επιχειρεί να επιτύχει τη λογοδοσία μέσω του αυστηρού ελέγχου των εισροών (Pfiffner, 2004; Μαρκαντωνάτου 2011). Η δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία των στελεχών της δεν προωθεί στην αποτελεσματικότητα με αποτέλεσμα να υπάρχει δυσαρέσκεια ως προς τα παρεχόμενα αγαθά του δημόσιου τομέα.

Τις αδυναμίες του βεμπεριανού μοντέλου διοίκησης έρχεται να ξεπεράσει η νέα μορφή Δημόσιας Διοίκησης, αποκαλούμενη Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ (στο εξής ΝΔΜ), που σκοπό έχει να καταστήσει το δημόσιο τομέα πιο σύγχρονο, αμβλύνοντας τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Βασική αποστολή του είναι η αύξηση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας που συνδυάζεται με την υψηλή ποιότητα υπηρεσιών προς τους πολίτες. (Κουστέλιος, Μπέλιος και Ζουρνατζή, 2021). Σκοπός είναι να δημιουργηθεί ένα «κράτος του μάνατζμεντ», που θα λειτουργεί με βάση τα πρότυπα του ιδιωτικού τομέα βασισμένο στην «αρχή των τριών Ε» (Economy, Effectiveness, Efficiency), δηλαδή την «Οικονομία, Αποτελεσματικότητα και Αποδοτικότητα» (Μαρκαντωνάτου, 2011).

Ο όρος Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ αποδίδεται στον Christopher Hood (1991), ο οποίος έθεσε και τις βασικές αρχές του νέου συστήματος διοίκησης που ανέπτυξαν και οι μετέπειτα ερευνητές. Οι αρχές αυτές είναι:

- Δημιουργία μικρότερων, εύκολα διαχειρίσιμων μονάδων μέσα στον οργανισμό με δικό τους προϋπολογισμό εισάγοντας την έννοια της αποκεντρωμένης διοίκησης
- Λειτουργία της αρχής του ανταγωνισμού προκειμένου να υπάρχει χαμηλότερο κόστος και καλύτερα πρότυπα για τα προϊόντα - υπηρεσίες
- Αναγκαιότητα εμφάνισης διοικητικών πρακτικών που υιοθετήθηκαν επιτυχώς στον ιδιωτικό τομέα
- Ελαχιστοποίηση του κόστους με ορθολογική χρήση όλων των πόρων
- Την ευθύνη για κάθε διοικητική μονάδα έχει ένας μάνατζερ, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την πορεία της. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με ευελιξία και σύμφωνα με την κρίση του και τη διακριτική του ευχέρεια
- Εισαγωγή δεικτών μέτρησης της απόδοσης και καθορισμός στόχων εστιάζοντας στα αποτελέσματα
- Επίτευξη της λογοδοσίας μέσω του ελέγχου των εκροών (προϊόντων και υπηρεσιών)

Η απήχηση του ΝΔΜ ήταν τόσο μεγάλη, που οι κυβερνήσεις υιοθέτησαν μια σειρά από μεταρρυθμίσεις για το εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης. Μια από αυτές είναι οι ιδιωτικοποιήσεις, που αφορούν υπηρεσίες που, ενώ παλαιότερα γίνονταν από την κυβέρνηση, πλέον παραχωρούνται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Έτσι, σε πολλές περιπτώσεις έργων έχουμε τη σύμπραξη ιδιωτικού και δημόσιου τομέα με τη σύναψη μεταξύ τους συμβάσεων (ΣΔΙΤ), που υπηρετούν δημόσιο σκοπό (Pffifner, 2004).

Η δημόσια διοίκηση πια προσανατολίζεται στην καλύτερη εξυπηρέτηση του πελάτη - πολίτη, ο οποίος από παθητικός δέκτης γίνεται «ο τελικός κριτής της δημόσιας πολιτικής» (Ντάφλου, 2020). Περιορίζονται οι αρμοδιότητες του κράτους και από μακροπρόθεσμα οράματα η δημόσια διοίκηση προσανατολίζεται σε έναν επιχειρησιακό χαρακτήρα που σκοπό έχει την περαίωση συγκεκριμένων «πρότζεκτ». Σε αυτό το περιβάλλον, η εργασία εκλαμβάνεται ως μέσο προσωπικής ανάπτυξης και προσφέρεται η δυνατότητα για εκπαίδευση, εξέλιξη και αμοιβή μέσω της επίτευξης στόχων. Σύντομα, εισάγεται και η έννοια της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας (Total Quality Management), που θέτει ως στόχο τον καθορισμό πρακτικών που

κωδικοποιούν και βελτιώνουν όλες τις διαδικασίες με τη βοήθεια διεθνών στάνταρντ. Περνάμε πλέον σε μια «ISO - Διακυβέρνηση» που αποσκοπεί στην παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών (Μαρκαντωνάτου, 2011).

Στην πορεία, γίνεται αντιληπτό ότι στη Νέα Δημόσια Διοίκηση σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι τεχνολογικές εξελίξεις και ο εκσυγχρονισμός των πληροφοριακών συστημάτων. Η πληροφορία αποτελεί το βασικό προϊόν της δημόσιας διοίκησης αλλά και πρώτη ύλη, η σωστή διαχείριση της οποίας επιφέρει πολλά οφέλη: ολοκληρωμένη ενημέρωση των πολιτών, διαφάνεια, αποθήκευση και αναζήτηση παντός είδους πληροφοριών, μέτρηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας. Έτσι, εισάγεται η ηλεκτρονική διαχείριση εγγράφων, η ηλεκτρονική συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών, ενώ το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο αρχίζει να γίνεται πλέον ένα σημαντικό μέσο επικοινωνίας των υπηρεσιών με τους πολίτες. (Traunmuller and Lenk, 1996).

3.1.2. Οι Μεταρρυθμίσεις της Δημόσιας Διοίκησης στα πλαίσια της Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζοντας την προσφορά του ΝΔΜ στη χρηστή διακυβέρνηση και ποιότητα της δημόσιας διοίκησης, σε μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού της, έχει έρθει αντιμέτωπη με τις παρακάτω προκλήσεις: α) προσπάθεια για μεγαλύτερη απόδοση της δημόσιας διοίκησης με μικρότερους προϋπολογισμούς, β) προσαρμογή στις τεχνολογικές, οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές και γ) την εφαρμογή κανονισμών που προωθούν την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα. Ο ρόλος της δημόσιας διοίκησης είναι αδιαμφισβήτητος στη ζωή των πολιτών, στη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου, στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων αλλά και στην οικονομική τους ανάπτυξη. Για το λόγο αυτό πραγματοποιήθηκε το έργο «Ευρωπαϊκή Γνώση της Δημόσιας Διοίκησης Ανά Χώρα – EUPACK», το οποίο με τη βοήθεια εμπειρογνομόνων εξετάζει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης ανά χώρα (European Commission, 2020). Οι μεταρρυθμιστικές τάσεις, που προωθούνται, αφορούν στην ενίσχυση της διαφάνειας, τη μείωση του αριθμού και του κόστους των υπαλλήλων, την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, τη βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας των υπηρεσιών και τη συγχώνευση οργανισμών, όπου κρίνεται απαραίτητο (European Commission, 2018).

3.1.3. Τα αποτελέσματα της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα

Οι αρχές του Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ εισήχθησαν στην ελληνική δημόσια διοίκηση κυρίως μέσω του Ν. 3230/2004, που αποσκοπούσε στην ενδυνάμωση των δημόσιων υπηρεσιών και την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού. Για πρώτη φορά, η διοίκηση θέτει στόχους στους εργαζόμενους, κατόπιν μεταξύ τους επικοινωνίας, και μετριέται η αποδοτικότητά τους σύμφωνα με νέα πρότυπα. Αναζητούνται πρόσωπα με ηγετικά προσόντα τα οποία θα πρέπει να υιοθετήσουν τρόπους κατάλληλης υποκίνησης των υφισταμένων τους (Κουστέλιος, Μπέλιος και Ζουρνατζή, 2021). Σύμφωνα όμως με τον Καραστάθη (2018), λόγω της δημοσιονομικής κρίσης των τελευταίων χρόνων, οι αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί στη δημόσια διοίκηση τα τελευταία χρόνια σχετίζονται κυρίως με την περικοπή δαπανών και τη σωστότερη οικονομική διαχείριση του δημόσιου τομέα και λιγότερο με μεταρρυθμίσεις, όπως το αναθεωρημένο ρυθμιστικό πλαίσιο, οι ιδιωτικοποιήσεις και η ενίσχυση της έννοιας του πελάτη. Οι Aspridis and Pouliana (2021) τονίζουν τη σημασία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης όλων των στελεχών της δημόσιας διοίκησης και την ανάγκη δημιουργίας μιας κουλτούρας που θα διέπεται από επαγγελματισμό, υπηρεσιακή επάρκεια, δεοντολογία και συνεργασία μεταξύ των μελών της.

3.1.4. Το δικαστικό management

Όσον αφορά στον τομέα της δικαιοσύνης, που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας μελέτης, τα δικαστήρια είναι οργανισμοί που ακολουθούν τις βασικές αρχές της διοίκησης, εφόσον παρέχουν κι αυτά δημόσιες υπηρεσίες. Για τη σωστή τους λειτουργία απαιτείται οργάνωση, συντονισμός, προγραμματισμός και λογοδοσία, προκειμένου να γίνει ίση κατανομή των υποθέσεων στους υπηρετούντες δικαστές, ανάλογα με το είδος τους και το βαθμό δυσκολίας τους, αλλά και ίσος καταμερισμός εργασίας στις γραμματείες των δικαστηρίων με πρακτικά και ασφαλή κριτήρια. Τα δικαστήρια διευθύνονται από κάποιον από τους αρχαιότερους Δικαστές¹, κατόπιν εκλογής του, ο οποίος καλείται να συντονίσει «τη δράση του δικαστικού και υπαλληλικού προσωπικού που υπηρετεί σε κάθε δικαστήριο» (Πικραμένος, 2019).

¹ (άρθρ. 17 του Ν. 4938/2022, «Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης δικαστικών λειτουργών και λοιπές διατάξεις».

Για το λόγο αυτό και, δεδομένου ότι οι Δικαστές είναι νομικοί που δεν έχουν λάβει εκπαίδευση πάνω σε διοικητικά ζητήματα, ούτε αξιολογούνται για την εκτέλεση των διοικητικών τους καθηκόντων (Πικραμένος και συν., 2021), αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς στην Ευρώπη το λεγόμενο δικαστικό management, το οποίο πρόκειται να εισαχθεί στο πρόγραμμα της Εθνικής Σχολής Δικαστών με σχετικά μαθήματα και επιμορφωτικά σεμινάρια, ώστε να συντελέσει στην αποδοτική και εύρυθμη λειτουργία των κατά τόπους δικαστηρίων.

3. 2. Το Σύστημα Απονομής Δικαιοσύνης στην Ελλάδα

3.2.1. Η δικαστική λειτουργία του κράτους

Στις σύγχρονες δημοκρατίες, θεμελιώδης αρχή του Πολιτεύματος και οργανωτική βάση του κράτους αποτελεί η διάκριση των λειτουργιών του, προκειμένου η εξουσία να ασκείται μεταξύ των διαφόρων οργάνων της Πολιτείας, ώστε να αποφεύγεται η κατάχρηση εξουσίας από ένα όργανο και να επιτυγχάνεται η εξισορρόπηση και ο έλεγχος της κρατικής εξουσίας. Για το λόγο αυτό, το Σύνταγμα στο αρ. 26 καθιερώνει την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών σε: α) νομοθετική, που ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, β) εκτελεστική, που ασκείται από την Κυβέρνηση και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και γ) δικαστική, που ασκείται από τα δικαστήρια, τα οποία έχουν ως αποστολή την επίλυση των διαφορών, που προκύπτουν κατά την εφαρμογή των νόμων από την εκτελεστική εξουσία, τους ιδιώτες ή από τη μεταξύ τους σχέση (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015).

Όσον αφορά στη δικαστική λειτουργία, θεμελιώδες στοιχείο του κράτους δικαίου, που διέπει τις δημοκρατικές κοινωνίες, είναι το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος. Το δικαίωμα αυτό δίνει τη δυνατότητα σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο να προσφύγει στα δικαστήρια και να αναπτύξει τα δικαιώματά του, σε περίπτωση που αυτά έχουν θιγεί από πράξεις ή παραλείψεις άλλων ιδιωτών ή οργάνων του κράτους. Προκειμένου η δικαστική λειτουργία να ασκεί τα καθήκοντά της απρόσκοπτα και ανεπηρέαστα, χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις, έχει καθιερωθεί η αρχή της δικαστικής ανεξαρτησίας, που είναι αναπόσπαστο συστατικό του δημοκρατικού πολιτεύματος και εδράζεται στο διαχωρισμό της από την κρατική εξουσία και στη δυνατότητα

άσκησης ελέγχου από την ανεξάρτητη δικαιοσύνη προς τη νομοθετική και εκτελεστική εξουσία. (Παπαδοπούλου, 2015).

3.2.2. Οι Διακρίσεις των Δικαστηρίων

Τα δικαστήρια στην Ελλάδα με κριτήριο τον κλάδο δικαίου, που υπάγεται η εκάστοτε διαφορά, διακρίνονται σε διοικητικά, πολιτικά και ποινικά δικαστήρια σύμφωνα με το άρθρο 93 παρ. 1 του Συντάγματος, ενώ υπάρχουν και άλλα δικαστήρια για ειδικές περιπτώσεις.

3.2.2.1. Τα διοικητικά δικαστήρια

Τα διοικητικά δικαστήρια είναι τα δικαστήρια που ασχολούνται με πάσης φύσεως διοικητικές διαφορές μεταξύ πολιτών και κράτους (π.χ φορολογικές διαφορές κοινωνική ασφάλιση, διαφορές διοικητικών συμβάσεων, αστική ευθύνη κ.α) και επιπλέον προβαίνουν στο δικαστικό έλεγχο της δημόσιας διοίκησης. Επιλαμβάνονται των υποθέσεων τους μόνο κατόπιν αιτήσεως και διακρίνονται στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, το Συμβούλιο της Επικρατείας και το Ελεγκτικό Συνέδριο. Η δράση τους διέπεται από τον «Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας».

Τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια είναι κατώτερα διοικητικά δικαστήρια που δικάζουν κυρίως διοικητικές διαφορές ουσίας. Στην Ελλάδα υπάρχουν 30 Διοικητικά Πρωτοδικεία (που συνεδριάζουν με σύνθεση ενός ή τριών δικαστών) και 9 Διοικητικά Εφετεία, που εκδικάζουν εφέσεις κατά αποφάσεων των τριμελών Διοικητικών Πρωτοδικείων αλλά και αιτήσεις ακυρώσεως διοικητικών πράξεων, που αφορούν δημοσίους υπαλλήλους.

Το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο είναι το *Συμβούλιο της Επικρατείας*. Η οργάνωση και η λειτουργία του προβλέπονται στο άρθρο 95 του Συντάγματος και το Π.Δ. 18/89, όπου αναφέρονται οι δικαστικές και διοικητικές του αρμοδιότητες. Όσον αφορά στις διοικητικές του αρμοδιότητες, το ΣτΕ έχει γνωμοδοτική αρμοδιότητα επί των Προεδρικών Διαταγμάτων για τα οποία ασκεί προληπτικό έλεγχο νομιμότητας. Κυρίως, όμως, το ΣτΕ έχει ακυρωτική αρμοδιότητα επί αιτήσεων ακυρότητας για κατάχρηση εξουσίας, παράβαση νόμων κλπ, αλλά δικάζει και τις αναιρέσεις επί αποφάσεων των κατώτερων διοικητικών δικαστηρίων (Κοϊμτζόγλου, 2005).

Το δεύτερο ανώτατο διοικητικό δικαστήριο είναι το *Ελεγκτικό Συνέδριο*, που ασχολείται με ειδικότερα θέματα, δημοσιονομικά και συνταξιοδοτικά, ενώ η λειτουργία του προβλέπεται στο άρθρο 98 του Συντάγματος. Έχει κι αυτό δικαστικές και διοικητικές αρμοδιότητες. Στις δικαστικές του αρμοδιότητες υπάγεται: α) η εκδίκαση ενδίκων μέσων δημοσίων υπαλλήλων ή νομικών προσώπων για διαφορές σχετικές με συντάξεις ή λογαριασμούς των δημοσίων υπολόγων και β) η εκδίκαση υποθέσεων δημοσίων υπαλλήλων που προξένησαν ζημία στο κράτος, με τη στενή ή ευρεία έννοια. Επίσης, το Ελεγκτικό Συνέδριο ασκεί έλεγχο στις δαπάνες και τις μεγάλες συμβάσεις του κράτους, συντάσσει εκθέσεις για τον ισολογισμό και γνωμοδοτεί σε σχέδια νόμου που αφορούν συντάξεις. Οι αποφάσεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι ανέκκλητες και δεν υπόκεινται σε κανέναν έλεγχο (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015).

3.2.2.2. Τα πολιτικά δικαστήρια

Τα πολιτικά δικαστήρια εκδικάζουν όλες τις ιδιωτικές διαφορές καθώς και τις υποθέσεις εκουσίας δικαιοδοσίας (άρθρο 94 παρ. 1 του Σ.). Πρόκειται για διαφορές μεταξύ πολιτών που αφορούν μισθώσεις, πωλήσεις, κληρονομικές διαφορές, διαζύγια, αδικοπραξίες και συμβάσεις. Διακρίνονται: α) σε πρωτοβάθμια πολιτικά δικαστήρια, που είναι τα 154 Ειρηνοδικεία και τα 63 Πρωτοδικεία όλης της Επικράτειας και β) σε δευτεροβάθμια πολιτικά δικαστήρια, που είναι κυρίως τα 19 Εφετεία της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και των Μονομελών Πρωτοδικείων στην αρμοδιότητα των οποίων υπάγονται εφέσεις κατά των αποφάσεων των αντίστοιχων Ειρηνοδικείων. Η δράση τους διέπεται από τον «Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας» (ΚΠολ Δ).

Ανώτατο πολιτικό δικαστήριο είναι ο *Άρειος Πάγος*, ο οποίος έχει ακυρωτικό χαρακτήρα, δηλαδή ελέγχει την ορθότητα και νομιμότητα των δικαστικών αποφάσεων, προκειμένου να εξασφαλίσει την ενότητα της νομολογίας. Έτσι, μέσω των αιτήσεων αναιρέσεων, που είναι το ένδικο μέσο προσφυγής ενώπιον του Ανώτατου αυτού Δικαστηρίου, ο Άρειος Πάγος δεν αποτελεί τρίτο βαθμό δικαιοδοσίας αλλά ασκεί έλεγχο στα δικαστήρια ουσίας όλης της χώρας. Συνολικά, λειτουργούν έξι πολιτικά τμήματα του Αρείου Πάγου (εργατικού, εμπράγματος, κληρονομικού, εμπορικού, ενοχικού δικαίου κλπ) ενώ διαθέτει και Ολομέλεια. (ΚΠολΔ αρθ. 1, 12, 13, 17, 20).

3.2.2.3. Τα ποινικά δικαστήρια

Οι ποινικές υποθέσεις εκδικάζονται στα τακτικά ποινικά δικαστήρια, σύμφωνα με το άρθρο 96 παρ. 1 του Συντάγματος. Οι αξιόποινες πράξεις διακρίνονται σε πλημμελήματα, που τιμωρούνται με φυλάκιση ή χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας, και σε κακουργήματα, που τιμωρούνται ακόμα και με ισόβια κάθειρξη. Αξιόποινες πράξεις είναι οι ληστείες, κλοπές, ανθρωποκτονίες, υπεξαιρέσεις πλαστογραφίες κ.α.

Στο δικονομικό μας δίκαιο ισχύει η «αρχή της ενότητας», σύμφωνα με την οποία οι ίδιοι δικαστές δικάζουν υποθέσεις αστικού και ποινικού δικαίου. Έτσι, αφού ο ίδιος δικαστής ως πλημμελειοδίκης δικάζει ποινικές υποθέσεις και ως πρωτοδίκης δικάζει πολιτικές, υπάρχουν δικαστήρια που είναι ταυτόχρονα ποινικά και πολιτικά δικαστήρια.

Τα ποινικά δικαστήρια διακρίνονται σε: α) *Πταισματοδικεία*, που δικάζουν κατώτερες ποινικής φύσεως υποθέσεις, τα πταίσματα, β) *Πλημμελειοδικεία*, που ανάλογα με τη φύση της υπόθεσης διακρίνονται σε Μονομελή και Τριμελή και δικάζουν όσα αδικήματα, σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, θεωρούνται πλημμελήματα, γ) *Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια* και τα Εφετεία τους, που δικάζουν κακουργήματα συγκροτούμενα από τρεις τακτικούς δικαστές και τέσσερις ενόρκους, δ) *Δικαστήρια Ανηλίκων* (Μονομελές, Τριμελές, Εφετείο), που εκδικάζουν αξιόποινες πράξεις που διαπράττονται από ανήλικους ηλικίας 13 έως 18 ετών, ε) *Εφετεία*, που δικάζουν εφέσεις κατά αποφάσεων των Μονομελών και Πολυμελών Πρωτοδικείων της περιφέρειάς τους και στ) τον *Άρειο Πάγο*, που διαθέτει τρία ποινικά τμήματα και εκδικάζει αναίρεσεις κατά ποινικών αποφάσεων όλων των ποινικών δικαστηρίων. (ΚΠοινΔ αρθρ. 3,7, 10, 109, 112, 113).

Στην ποινική δικαιοσύνη ανήκουν και οι *Εισαγγελίες*, που είναι δικαστικές Αρχές ανεξάρτητες από τα άλλα δικαστήρια και την εκτελεστική εξουσία. Η δράση τους είναι ενιαία και αδιαίρετη και «έχει ως αποστολή την τήρηση της νομιμότητας, την προστασία του πολίτη και τη διαφύλαξη των κανόνων της δημόσιας τάξης» (άρθρο 28 του Ν. 4938/2022 – Κώδικας Οργανισμού των Δικαστηρίων). Οι Εισαγγελείς είναι δικαστικοί λειτουργοί που είναι επιφορτισμένοι με την άσκηση ποινικής δίωξης, τη διενέργεια προανακριτικής εξέτασης επί των ποινικών υποθέσεων, την εκτέλεση των ποινικών αποφάσεων και την εποπτεία των αστυνομικών τμημάτων. Γι' αυτό και οι Εισαγγελίες εδρεύουν σε όλα τα ποινικά δικαστήρια (υπάρχουν 63 Εισαγγελίες

Πρωτοδικών, 19 Εισαγγελίες Εφετών και η Εισαγγελία Αρείου Πάγου), ενώ ανώτερος στην ιεραρχία είναι ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου.

3.2.2.4. Ειδικά και εξαιρετικά δικαστήρια

Εκτός από τα παραπάνω Τακτικά Δικαστήρια, το Σύνταγμα (άρθρ. 96) προβλέπει τα Ειδικά Δικαστήρια, που ασχολούνται με υποθέσεις ειδικής δικαιοδοσίας, όπως τα *στρατοδικεία*, τα *δικαστήρια πολεμικών λειών* και τα *δικαστήρια αγωγών κακοδικίας* (άρθρ. 99 Σ). Τα τελευταία δικάζουν αγωγές κατά δικαστικών λειτουργών που διώκονται για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Στα Ειδικά δικαστήρια υπάγεται και το *Ειδικό Ποινικό Δικαστήριο* (άρθρ. 86 Σ) που ελέγχει τυχόν ποινικές ευθύνες Υπουργών και Υφυπουργών κατά την άσκηση της εκτελεστικής τους εξουσίας και το *Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο* (άρθρ. 100 Σ), που οι αρμοδιότητές του αφορούν στον έλεγχο συνταγματικότητας των νόμων, την επίλυση συγκρούσεων δικαιοδοσίας μεταξύ των ανώτατων δικαστηρίων και το κύρος των εκλογών.

Τέλος, *εξαιρετικά* ονομάζονται τα δικαστήρια (άρθρο 48 παρ. 1 Σ) που επιλαμβάνονται των αντίστοιχων υποθέσεων σε περίπτωση κήρυξης της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας και διακρίνονται σε *στρατοδικεία*, *ναυτοδικεία* και *αεροδικεία*, που εκδικάζουν εγκλήματα κατά της ασφάλειας του κράτους και της δημόσιας τάξης (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015).

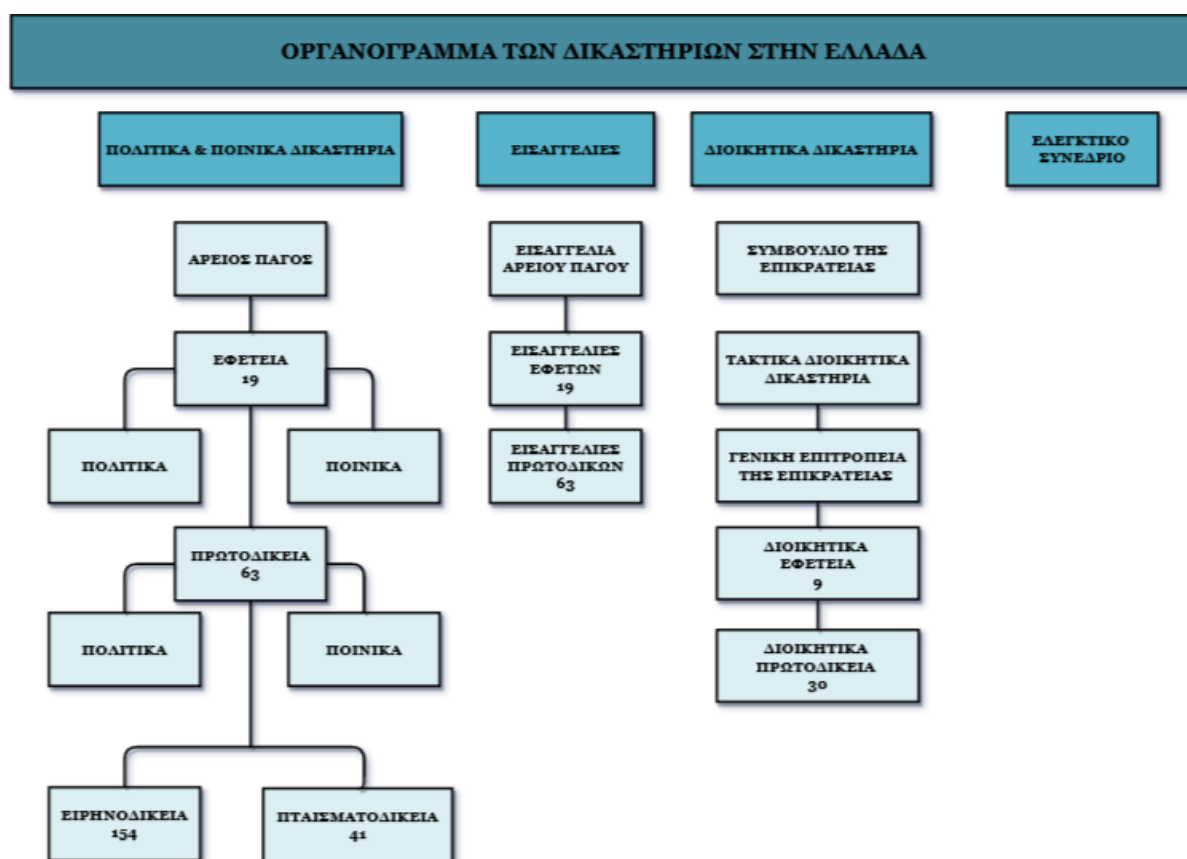
3.2.3. Το Υπουργείου Δικαιοσύνης και το Οργανόγραμμα των Δικαστηρίων

Η αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων, καθώς και η εφαρμογή πολιτικών που προασπίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αποτελεί κύρια αποστολή του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Για το σκοπό αυτό, το Υπουργείο παρέχει τα αναγκαία μέσα για την εξασφάλιση της σωστής λειτουργίας των δικαστηρίων, πραγματοποιεί έργα για την ανάπτυξη και προώθηση της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και φροντίζει για την εναρμόνιση των κανόνων δικαίου της ελληνικής έννομης τάξης με τους αντίστοιχους του ενωσιακού δικαίου. (Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης, Π.Δ. 6/2021, ΦΕΚ 7 Α'/15-1-2021).

Στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, εκτός από τα δικαστήρια, υπάγονται μια σειρά από εποπτευόμενοι φορείς που υποβοηθούν στη διασφάλιση του κράτους δικαίου.

Αυτά είναι τα έμμισθα Υποθηκοφυλακεία και Κτηματολογικά Γραφεία, οι Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες, οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής και τα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων. Άλλοι οργανισμοί, που σχετίζονται με την αποστολή του Υπουργείου Δικαιοσύνης, είναι η Εθνική Σχολή Δικαστών (Ε.Σ.Δι.), το Ταμείο Χρηματοδότησεως Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ.), οι δικηγορικοί και συμβολαιογραφικοί σύλλογοι, οι σύλλογοι και η ομοσπονδία δικαστικών επιμελητών, διάφορα Ινστιτούτα με αντικείμενο συγκεκριμένο πεδίο δικαίου (π.χ. Ινστιτούτο Κρητικού Δικαίου) και εταιρείες προστασίας ανηλίκων.

Εικόνα 1: Το Οργανόγραμμα των δικαστηρίων στην Ελλάδα

Πηγή : Υπουργείο Δικαιοσύνης, (www.ministryofjustice.gr).

3.3. Το Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο για τη Δικαιοσύνη

3.3.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας τη συμβολή της προσβάσιμης και αποτελεσματικής δικαιοσύνης στην οικονομική και κοινωνική ζωή των κρατών μελών της, έχει δημιουργήσει μια σειρά από όργανα που βοηθούν στην αξιολόγηση των δικαστικών συστημάτων και τη διασφάλιση του κράτους δικαίου.

Σημαντικότερο όργανο όλων αποτελεί η «Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης» (Commission Européenne pour l' Efficacite de la Justice) ή αλλιώς CEPEJ, η οποία ιδρύθηκε το έτος 2002 με απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης² και έχει ως αντικείμενο τη βελτίωση της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης και τη δημιουργία κατάλληλων εργαλείων που υπηρετούν αυτό το σκοπό. Σε αυτή συμμετέχουν εξειδικευμένοι εμπειρογνώμονες από όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, οι οποίοι, αξιολογώντας τα δικαστικά συστήματα κάθε χώρας, προτείνουν συγκεκριμένα μέτρα που προωθούν την ποιότητα και αποδοτικότητα της δικαιοσύνης.

Το έργο της CEPEJ είναι πολυδιάστατο. Συγκεκριμένα, η CEPEJ εκδίδει κάθε δύο χρόνια εκθέσεις αξιολόγησης των δικαστικών συστημάτων, για τη σύνταξη των οποίων κάθε κράτος μέλος καλείται να απαντήσει σε έναν κατάλογο ερωτήσεων, που αφορούν στη χρηματοδότηση και τον προϋπολογισμό της δικαιοσύνης, την οργάνωση και την χωροταξική κατανομή των δικαστηρίων, τη χρήση της πληροφορικής και την παροχή πληροφοριών στους χρήστες των δικαστικών υπηρεσιών, καθώς και στατιστικά στοιχεία αναφορικά με τους υπηρετούντες τη δικαιοσύνη (δικαστές, εισαγγελείς, δικηγόρους, δικαστικούς υπαλλήλους). Τα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα, που συλλέγονται, περιλαμβάνουν και έρευνες ικανοποίησης του κοινού για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης και στοιχεία για την ταχύτητα της απονομής της. Η CEPEJ χρησιμοποιεί δυο δείκτες για την αξιολόγηση της δικαστικής απόδοσης κάθε δικαστηρίου χωριστά. Ο πρώτος δείκτης αφορά στο ποσοστό εκκαθάρισης (Clearance Rate) και σχετίζεται με την ικανότητα του δικαστηρίου να

² Ψήφισμα Res (2002) 12 για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης.

διεκπεραιώνει πρωτοείσακτες υποθέσεις και ο δεύτερος δείκτης αφορά στον εκτιμώμενο χρόνο εκκαθάρισης των εκκρεμών υποθέσεων (Ανδρουλάκης, 2018).

Με βάση τα παραπάνω, η CEPEJ, εκτός από εκθέσεις, δημοσιεύει και στατιστικά στοιχεία, κατευθυντήριες γραμμές, έρευνες, σχέδια δράσης και γνώμες για τη βελτίωση των δικαιοσύνης συστημάτων της Ευρώπης, τα οποία αναμένονται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και έχουν μεγάλο πολιτικό και κοινωνικό αντίκτυπο. Γενικότερα, τα τελευταία χρόνια η CEPEJ ακολουθεί μεταρρυθμιστικές πρακτικές σχετικά με το έργο των δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων, προσπαθώντας να ενισχύσει τα προσόντα τους και την εξειδίκευσή τους σε ειδικά αντικείμενα. Πρόσφατα, άρχισε να προωθεί τη διαχείριση της δικαστικής ύλης μέσω της βοήθειας της τεχνολογίας, δίνοντας έμφαση στη δημιουργία ιστοσελίδων των δικαστηρίων (με οδηγίες για πρόσβαση στη νομολογία), στην ηλεκτρονική κατάθεση εγγράφων, στην ψηφιοποίηση των δικογραφιών, την πραγματοποίηση τηλεσυνεδριάσεων έως και τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης στη δικαιοσύνη (cyberjustice, - Ευρωπαϊκός Χάρτης Δεοντολογίας για τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στα δικαστικά συστήματα). Τέλος, η CEPEJ με διακήρυξή της διατύπωσε συγκεκριμένες αρχές για την αντιμετώπιση της πανδημίας του Covid, που έπληξε και τα ευρωπαϊκά δικαστήρια, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι διάφορες προκλήσεις.

3.3.2. Ο πίνακας αποτελεσμάτων της Ε.Ε. - EU Justice Scoreboard

Ακολουθώντας την πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε από το έτος 2013 το δικό της ετήσιο μέσο δικαστικής αξιολόγησης, που λέγεται «Πίνακας αποτελεσμάτων δικαιοσύνης της Ε.Ε.» (EU Justice Scoreboard). Ο πίνακας αποτελεσμάτων είναι «ένα συγκριτικό εργαλείο» που παρέχει στοιχεία σε ετήσια βάση σχετικά με τα δικαστικά συστήματα των κρατών μελών της Ε.Ε.. και αντλεί τα περισσότερα στοιχεία του από τις εκθέσεις της CEPEJ αλλά και από άλλα θεσμικά όργανα (βλ. κεφ. 3.3.4)

Ο πίνακας εστιάζει κυρίως στις εμπορικές και στις αστικές υποθέσεις και κινείται πάνω σε τρεις άξονες, τον άξονα της αποτελεσματικότητας, της ποιότητας και της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης μέσω της χρήσης δεικτών. Τα πορίσματά του παρουσιάζονται με τη μορφή ραβδογραμμάτων και, εκτός από μια γενική εικόνα της λειτουργίας των δικαστικών συστημάτων, ο πίνακας επιχειρεί να εντοπίσει καλές

πρακτικές, τάσεις, ελλείψεις και προτάσεις βελτίωσης. Ο πίνακας έχει τέτοια μορφή, ώστε παρέχει συγκριτικά στοιχεία μεταξύ κρατών μελών αλλά και αποτελέσματα σε τρεις χρονικές βαθμίδες, το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον.

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση στον οικονομικό ευρωπαϊκό χώρο ανέδειξε τη σημασία των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στη δημόσια διοίκηση και, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», η σωστή λειτουργία της δικαιοσύνης σχετίζεται άμεσα με ανάπτυξη, την οικονομική σταθερότητα και την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς. Έτσι, ο πίνακας αποτελεσμάτων εστιάζοντας σε οικονομικά ζητήματα συντελεί στην προσπάθεια για αξιολόγηση και βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων των ευρωπαϊκών χωρών αλλά στην εμπιστοσύνη στο κράτος δικαίου και στα θεμελιώδη δικαιώματα. Γενικότερα, ο πίνακας αποτελεσμάτων αποτελεί ένα «μηχανισμό διακυβέρνησης» που ωθεί τα κράτη να πραγματοποιήσουν μεταρρυθμίσεις στο χώρο της δικαιοσύνης (Dori, 2015).

3.3.3. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (European Semester)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στα πλαίσια αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης και των διαρθρωτικών αδυναμιών των ευρωπαϊκών χωρών, αποφάσισε το 2010 να καθιερώσει έναν ετήσιο μηχανισμό χάραξης πολιτικής, που στόχο θα έχει να συγχρονίσει τις δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών μελών και να βελτιώσει τις αποκλίσεις και τις ασυνέπειες μεταξύ τους. Έτσι, καθιερώθηκε το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο στα πλαίσια του οποίου τα κράτη μέλη, το πρώτο εξάμηνο κάθε έτους, έχοντας εξετάσει τις οικονομικές τους πολιτικές, οφείλουν να υποβάλλουν τα σχέδια προϋπολογισμών και μεταρρυθμίσεων για το επόμενο έτος στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Με τη σειρά της η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη της τα σχέδια αυτά, διατυπώνει συστάσεις ανά χώρα, οι οποίες θα πρέπει να υιοθετηθούν κατά τη σύνταξη του προϋπολογισμού και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για τους επόμενους 12-18 μήνες.

Αναφορικά με την πολιτική των μεταρρυθμίσεων και της ποιότητας της δημόσιας διοίκησης, βασικό ρόλο κατέχει η αποτελεσματικότητα, η ποιότητα και η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Γι' αυτό, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δίνονται ειδικές συστάσεις ανά χώρα στον τομέα της δικαιοσύνης για το επόμενο έτος. Οι αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται από το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο

στηρίζονται στον «Πίνακα αποτελεσμάτων δικαιοσύνης της Ε.Ε.» (EU Justice Scoreboard) και λαμβάνουν υπόψη τα νομικά συστήματα των κρατών μελών. Κατά την έκδοση των ειδικών συστάσεων για τη δικαιοσύνη, προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα ακόμα και δομικές μεταρρυθμίσεις (Dori, 2015). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα πλαίσια των συστάσεων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, έχει αναγνωρίσει τη συσχέτιση ανάμεσα στην αποτελεσματική δικαιοσύνη και το επενδυτικό περιβάλλον, σημειώνοντας ότι «Τα αποτελεσματικά συστήματα απονομής δικαιοσύνης είναι επίσης απαραίτητα για την αμοιβαία εμπιστοσύνη, το καλό επενδυτικό κλίμα και τη βιωσιμότητα της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης. Για τον λόγο αυτόν, η βελτίωση της αποδοτικότητας, της ποιότητας και της ανεξαρτησίας των εθνικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης εξακολουθεί να συγκαταλέγεται στις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου...Τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης, που λειτουργούν εύρυθμα και με πλήρη ανεξαρτησία, μπορούν να έχουν θετικό αντίκτυπο στις επενδύσεις και, ως εκ τούτου, να συμβάλλουν στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

3.3.4. Άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα

Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, προκειμένου να συμβάλει στη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης στο τομέα της δικαιοσύνης, υιοθέτησε ένα Σχέδιο Δράσης που έχει σκοπό να ενισχύσει τη δικαστική ανεξαρτησία και αμεροληψία. Για το λόγο αυτό, έχει συσταθεί μια σειρά οργάνων που προωθούν την ευρωπαϊκή πολιτική στο χώρο της δικαιοσύνης. Αυτά είναι:

A) Η ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Νομική συνεργασία (*Council of European Committee on Legal Co-operation – CDCJ*), ως όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχει σκοπό της να εργάζεται πάνω στο δημόσιο και ιδιωτικό δίκαιο, ώστε να αναπτύσσει πρότυπα πάνω στα οποία να βασίζονται τα κράτη μέλη προκειμένου να προωθείται η νομική συνεργασία. Κάποιες από τις δράσεις της είναι η υιοθέτηση συστάσεων, συμφωνιών και συμβάσεων και η επιτήρηση των διεθνών οργάνων που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες της.

B) Η ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα ποινικά ζητήματα (*Council of European Committee on Crime Problems - CDPC*) ασχολείται με την εναρμόνιση των πολιτικών των κρατών μελών πάνω στο ποινικό δίκαιο και την εγκληματολογία, παρακολουθώντας

και ελέγχοντας θέματα σχετικά με την ποινική πρόληψη, τις ποινικές κυρώσεις και ποινική μεταχείριση των παραβατών.

Γ) Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο Ευρωπαϊών Δικαστών (*Consultative Council of European Judges - CCJE*), έχοντας ως αρχή του ότι το δικαστικό σώμα έχει πρωταρχικό ρόλο σε ένα κράτος δικαίου, ασχολείται με ζητήματα δικαστικής ανεξαρτησίας και αμεροληψίας διαδραματίζοντας ενεργό ρόλο στη διατύπωση συστάσεων για όλες τις πλευρές του δικαστικού έργου (αξιολόγηση, κατάρτιση, επιμέλεια, ακεραιότητα, αποτελεσματικότητα).

Δ) Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο Ευρωπαϊών Εισαγγελέων (*Consultative Council of European Prosecutors - CCPE*) είναι ένα γνωμοδοτικό όργανο που έχει αντικείμενο εργασίας του την προστασία του κράτους δικαίου και την υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ε) Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Συμβούλων για τη Δικαιοσύνη (*European Network of Council for the Judiciary – ENCJ*) είναι ένα όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης στο οποίο συμμετέχουν δικαστές από όλα τα κράτη μέλη και εκδίδουν προτάσεις και αρχές για τη λειτουργία της δικαιοσύνης. Ασχολείται με τις υλικοτεχνικές υποδομές, την οικονομική κατάσταση της δικαιοσύνης και με διάφορα προβλήματα του δικαστικού συστήματος και προτείνει μέτρα για τη βελτίωση τους.

ΣΤ) Η Επιτροπή εμπειρογνομόνων για το Οικογενειακό Δίκαιο (*Committee of Experts on Family Law CJ-FA*) έχει ως αντικείμενο τη νομική προστασία των παιδιών, και γενικότερα του οικογενειακού δικαίου στην Ευρώπη, αναγνωρίζοντας τη μεγάλη σημασία του για την ευρωπαϊκή κοινότητα.

3.4. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ)

3.4.1. Η Ευρώπη, η Πανδημία και ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Η επιδημική έκρηξη της COVID-19, στις αρχές του 2020, προκάλεσε τεράστιες αλλαγές στον τρόπο ζωής και εργασίας του συνόλου του πληθυσμού του πλανήτη, διαταράσσοντας τις οικονομικές, κοινωνικές και δημοσιονομικές προοπτικές για τα επόμενα έτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την προηγούμενη οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, είχε σαν αποτέλεσμα την άμεση αντίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό να

παρέχει οικονομική στήριξη στα κράτη μέλη της, ώστε να ανακάμψουν οι οικονομίες και οι κοινωνίες τους.

Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε το NextGenerationEU (NGEU), που είναι ένα «προσωρινό μέσο ανάκαμψης» ύψους άνω των 800 δισ. Ευρώ με στόχο να δημιουργήσει μια μετασχηματισμένη Ευρώπη, πιο πράσινη, ψηφιακή και περισσότερο ανθεκτική στις νέες προκλήσεις (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Στον πυρήνα του NextGenerationEU βρίσκεται ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility – RRF), ο οποίος σχεδιάστηκε προκειμένου να διαθέσει σε όλα τα κράτη μέλη, για την περίοδο 2021-2026, έως 672,5 δισ. Ευρώ. Από αυτό το ποσό, 312,5 δισ. Ευρώ αφορούν σε μη επιστρεπτές επιχορηγήσεις και 360 δισ. Ευρώ αφορούν σε δάνεια, για τα οποία θα συναφθεί σύμβαση δανειοδότησης, προκειμένου κάθε κράτος μέλος να προβεί σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις.

Κάθε χώρα, για να επωφεληθεί από τη στήριξη του μηχανισμού, πρέπει να συντάξει ένα εθνικό σχέδιο, που θα ανταποκρίνεται στις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και θα διαθέτει τουλάχιστον το 37% του προϋπολογισμού του στο κλίμα και τη βιοποικιλότητα και ένα επιπλέον 20% στις ψηφιακές δράσεις. Η Επιτροπή θα αξιολογεί τα υποβληθέντα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας κάθε κράτους μέλους και, κατόπιν έγκρισής τους, το περιεχόμενό τους θα μετατρέπεται σε νομικά δεσμευτική πράξη (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2021).

Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) θεσπίστηκε επισήμως με τον Κανονισμό 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2021, ο οποίος βασίζεται σε βασικά άρθρα της ΣΛΕΕ για την οικονομική, εδαφική και κοινωνική συνοχή των κρατών μελών και ορίζει τον τρόπο λειτουργίας του Μηχανισμού. Σύμφωνα με αυτόν, οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις αφορούν έξι πυλώνες πάνω στους οποίους θα πρέπει να διαρθρώνονται τα εθνικά σχέδια: α) πράσινη μετάβαση, β) ψηφιακός μετασχηματισμός, γ) έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, δ) κοινωνική και εδαφική συνοχή, ε) υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα και στ) πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους. Τα εθνικά σχέδια περιλαμβάνουν μια σειρά από μέτρα για την πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων και, προκειμένου να διασφαλιστεί η παρακολούθηση της υλοποίησης των προγραμμάτων και η σωστή χρήση των πόρων, προβλέπεται η σύνταξη εκθέσεων προόδων από τα ίδια τα κράτη μέλη αλλά και την Επιτροπή. Έτσι, ο Μηχανισμός αυτός αποτελεί τη βάση για μια

σειρά από θεσμικές αλλαγές που προσδοκείται να επιφέρουν σημαντικές επιδράσεις στον προϋπολογισμό και τη γενική διακυβέρνηση της Ε.Ε. (Ανδρέου, 2021).

3.4.2. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – «Ελλάδα 2.0»

Η Ελλάδα υπέβαλε το δικό της Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – «Ελλάδα 2.0» στις 27 Απριλίου 2021, έχοντας λάβει έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για συνολικό ποσό ύψους 30,5 δις Ευρώ. Στις 6/7/2021 εκδόθηκε η εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου³ για τη διάθεση 17,8 δις. ευρώ υπό μορφή επιχορηγήσεων και 12,7 δις. ευρώ υπό μορφή δανείων προς την Ελλάδα, ενώ στις 2/8/2021 έγινε κύρωση της σύμβασης Χρηματοδότησης και της δανειακής σύμβασης μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ελληνικής Δημοκρατίας⁴.

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ) είναι ένα καινοτόμο σχέδιο που επιχειρεί να επιφέρει δομικές αλλαγές σε βασικούς τομείς της χώρας, όπως η κοινωνία, η οικονομία και οι θεσμοί. Ζητούμενο είναι να πραγματοποιηθούν οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, που θα συμβάλλουν στην αναδιάρθρωση ενός κράτους περισσότερο πράσινου, ψηφιακού, εξωστρεφούς και ανταγωνιστικού. Επιχειρείται ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης με έμφαση στην ποιότητα του συστήματος υγείας, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης και τις ψηφιακές ικανότητες στο χώρο της εκπαίδευσης. Μέσω του σχεδίου, προωθείται η έρευνα, η καινοτομία και η προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων που αναμένεται να επιφέρει αύξηση των θέσεων εργασίας. Το ΕΣΑΑ αναμένεται να ολοκληρωθεί το καλοκαίρι του 2026, ενώ πάνω από το 80% των δαπανών θα υλοποιηθεί έως το 2024. Αποτελείται βασικά από τέσσερις (4) πυλώνες (πράσινη μετάβαση – ψηφιακή μετάβαση – απασχόληση, δεξιότητες, κοινωνική συνοχή – ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας), ενώ

³ Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου για την έγκριση της αξιολόγησης του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ελλάδας (2021/0159/NLE).

⁴ Ν. 4822/2021, ΦΕΚ Α' /135/2-8-2021.

η μετασχηματιστική του ιδιότητα προκύπτει από το γεγονός ότι οι μεταρρυθμίσεις αποτελούν το 39% των μέτρων του σχεδίου.

Αναλυτικά, οι τέσσερις πυλώνες και οι 18 άξονες του Σχεδίου, με βάση τον προϋπολογισμό του Ταμείου Ανάκαμψης και των επενδυτικών πόρων, είναι οι ακόλουθοι:

Εικόνα 2: Οι πυλώνες και οι άξονες του ΕΣΑΑ

Πυλώνες & Άξονες	Προϋπολογισμός Ταμείου	Επενδυτικοί Πόροι που
	Ανάκαμψης (σε εκατ. €)	Κινητοποιούνται (σε εκατ. €)
1. Πράσινη Μετάβαση	(σε εκατ. €)	(σε εκατ. €)
1.1 Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον	1.200	2.348
1.2 Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση	2.711	5.225
1.3 Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών	520	1.305
1.4 Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας	1.763	2.726
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 1	6.194	11.604
2. Ψηφιακή Μετάβαση	(σε εκατ. €)	(σε εκατ. €)
2.1 Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος	522	582
2.2 Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους	1.280	1.280
2.3 Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων	375	475
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 2	2.177	2.337
3. Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή	(σε εκατ. €)	(σε εκατ. €)
3.1 Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας	776	776
3.2 Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης	2.311	2.395
3.3 Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας	1.486	1.486
3.4 Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές	611	611
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 3	5.185	5.268
4. Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας	(σε εκατ. €)	(σε εκατ. €)
4.1 Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης	187	215
4.2 Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης	189	189
4.3 Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης	251	464
4.4 Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών	21	21

4.5 Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας	444	612
4.6 Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας	3.743	7.233
4.7 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών	5	5
Τεχνική υποστήριξη	40	40
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 4	4.880	8.779
Γενικό Άθροισμα	18.435	27.988
Δάνεια	12.728	31.819
Συνολικοί Επενδυτικοί Πόροι	31.163	59.807

Πηγή: <https://greece20.gov.gr/to-plires-sxedio/>

(Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – «Ελλάδα 2.0»)

3.4.3. Ο άξονας 4.3 του ΕΣΑΑ για τη δικαιοσύνη και η συμβατότητά του με άλλα εθνικά προγράμματα

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πέραν όλων των άλλων δράσεών του, περιλαμβάνει μια σειρά από μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του συστήματος δικαιοσύνης (Άξονας 4.3).

Ο άξονας αυτός βασίστηκε πάνω στο αντίστοιχο τμήμα για τη δικαιοσύνη του Σχεδίου Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία της επιτροπής Πισσαρίδη (Πισσαρίδης και συν., 2020), το οποίο λαμβάνοντας υπόψη του τα στοιχεία του Πίνακα αποτελεσμάτων δικαιοσύνης της Ε.Ε. (EU Justice Scoreboard) των τελευταίων χρόνων σημειώνει ότι η Ελλάδα έχει βελτιώσει κάποιους δείκτες απονομής δικαιοσύνης την τελευταία δεκαετία αλλά «υπάρχουν ακόμα σημαντικά περιθώρια βελτίωσης». Τονίζει, επίσης, ότι η «αποτελεσματική απονομή δικαιοσύνης είναι κομβική και για την απορρόφηση των πόρων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης». Έτσι το πόρισμα Πισσαρίδη, αφού εντοπίσει τα αίτια των αγκυλώσεων μέσα στο δικαστικό σύστημα, προβαίνει σε μια σειρά από προτάσεις πολιτικής στον τομέα της δικαιοσύνης, που στην ουσία συνιστούν τις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΑΑ στον άξονα 4.3. για τη δικαιοσύνη.

Επίσης, ο άξονας 4.3 του ΕΣΑΑ είναι πλήρως συμβατός και συμπληρωματικός με άλλα εθνικά προγράμματα, όπως το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης - ΕΠΑ (που περιλαμβάνει το Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του

Υπουργείου Δικαιοσύνης 2021-2025), το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2021-2027 και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2020, προγράμματα τα οποία λειτουργούν συμπληρωματικά στην προσπάθεια ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Τέλος, δεδομένου ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δικαιοσύνης αποτελεί το πιο σημαντικό πεδίο δράσης του ΕΣΑΑ, ο άξονας 4.3 εναρμονίζεται με τη Βίβλο Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025 αλλά και το Σχέδιο Δράσης για την Ευρωπαϊκή Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη 2019-2023.

Το φιλόδοξο αυτό Σχέδιο για τη δικαιοσύνη, εκμεταλλεύόμενο πόρους 251 εκατ. Ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης, προβλέπει δράσεις που κινούνται σε τέσσερις κατευθύνσεις – συνιστώσες, οι οποίες περιλαμβάνουν συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, όπως προκύπτει και από το Παράρτημα της Εκτελεστικής Απόφασης του Σχεδίου. Αυτές είναι: α) η ανακαίνιση δικαστικών κτιρίων και η κατασκευή νέων δικαστικών μεγάρων, β) ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δικαιοσύνης, γ) η αναθεώρηση σπουδών της Εθνικής Σχολής Δικαστών και η σύσταση Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων και δ) άλλες μεταρρυθμίσεις για την επιτάχυνση της δικαιοσύνης.

3.4.3.1. Οι κτιριακές υποδομές

Η συγκεκριμένη κατεύθυνση στοχεύει στην κατασκευή νέων δικαστικών μεγάρων και στην αναβάθμιση και ενεργειακή αξιοποίηση υφιστάμενων κτιριακών υποδομών συγκεκριμένων δικαστηρίων. Η επένδυση αυτή στοχεύει στον εκσυγχρονισμό των ελληνικών δικαστηρίων, που θα είναι ενεργειακά αποδοτικά, θα είναι εύκολα προσβάσιμα σε άτομα με αναπηρίες και θα συγκεντρώνουν περισσότερες υπηρεσίες σε λιγότερα κτίρια, ώστε να εξυπηρετούνται περισσότερο οι εμπλεκόμενοι με τη δικαιοσύνη.

Στο κτιριακό πρόγραμμα εντάσσονται οι παρακάτω δράσεις:

- Ανέγερση νέου Δικαστικού Μεγάρου 40.000 τ.μ. για τις ανάγκες του Πρωτοδικείου και της Εισαγγελίας Αθηνών, που θα βρίσκεται πλησίον του Εφετείου Αθηνών και του Αρείου Πάγου και θα διαθέτει υπόγειο πάρκινγκ
- Αγορά Δικαστικού Μεγάρου 30.000 τ.μ. για τη στέγαση όλων των Δικαστηρίων και της Εισαγγελίας Πειραιά.

- Ανακαίνιση του ιστορικού κτιρίου του Συμβουλίου της Επικρατείας, των κτιρίων των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων Αθηνών, του Εφετείου Αθηνών και της Εθνικής Σχολής Δικαστών στη Θεσσαλονίκη.
- Ανακαίνιση του δικαστικού μεγάρου Θεσσαλονίκης και του δικαστικού μεγάρου Ρεθύμνου και ενεργειακή αναβάθμιση των δικαστικών μεγάρων Τρικάλων, Καρδίτσας και Λάρισας, που θα υλοποιηθούν με ΣΔΙΤ.
- Κατασκευή νέων δικαστικών μεγάρων σε Σέρρες, Έδεσσα, Κιλκίς, Βόλο, Λαμία, Ηράκλειο και Χανιά, που θα υλοποιηθούν με ΣΔΙΤ.

3.4.3.2. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δικαιοσύνης

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δικαιοσύνης αποτελεί βασική προτεραιότητα του άξονα 4.3 του ΕΣΑΑ, διότι στοχεύει στην ενίσχυση της ταχύτητας, της διαφάνειας, της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε αυτή. Κάτι τέτοιο αναδείχθηκε μέσα από την πανδημία COVID-19, οπότε και προέκυψε άμεσα η ανάγκη για εκσυγχρονισμό της ψηφιακής δικαιοσύνης (e-justice) και της ομογενοποίησης και απλούστευσης των σχετικών διαδικασιών (European Commission, 2021). Επιπλέον, η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών και διαδικασιών της δικαιοσύνης προωθεί την ενδυνάμωση των θεσμών, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και την προσέλκυση των επενδύσεων, ενώ τονώνει το αίσθημα εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων και των πολιτών προς το κράτος. Επίσης, βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών υπηρεσιών και αποφεύγεται η απώλεια εσόδων, που οφείλεται σε καθυστέρηση και παραγραφή επιβαλλόμενων χρηματικών ποινών (Capital, 2022). Τα έργα του ΕΣΑΑ που εντάσσονται σε αυτή την κατεύθυνση είναι τα εξής:

A) Ανάπτυξη Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Το έργο περιλαμβάνει λειτουργική αναβάθμιση της υπάρχουσας ιστοσελίδας με παροχή βασικών πληροφοριών στους πολίτες και τη δημιουργία βάσης δεδομένων με δικαστικές αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις. Προβλέπεται, επίσης, διαδικτυακή πύλη «one stop shop» που θα παρέχει πληροφόρηση, όπως παρακολούθηση πορείας υποθέσεων, «ανωνυμοποιημένη» νομολογία, ηλεκτρονική κατάθεση και κοινοποίηση ενδίκων

μέσων και βοηθημάτων, ηλεκτρονική διακίνηση κλήσεων, ηλεκτρονική δημοσίευση και κοινοποίηση αποφάσεων, έκδοση ψηφιακών πιστοποιητικών και βεβαιώσεων. Μέσω συγκεκριμένου ιστοτόπου - πύλης (portal), οι υπάλληλοι του Ελ.Συν θα έχουν πρόσβαση σε κανονιστικές αποφάσεις, εγκυκλίους, διεθνή μεθοδολογία, οδηγίες και εκπαιδευτικά σεμινάρια. Επίσης, στο έργο περιλαμβάνονται μια σειρά από υποσυστήματα, όπως υποσύστημα διαχείρισης και παρακολούθησης διοικητικών υποθέσεων, υποσύστημα τράπεζας νομικού περιεχομένου και επιχειρησιακής γνώσης, υποσύστημα διαχείρισης των διενεργούμενων ελέγχων, υποσύστημα διοικητικής πληροφόρησης με παροχή στατιστικών στοιχείων, υποσύστημα διαλειτουργικότητας με άλλα πληροφοριακά συστήματα του Υπουργείου Δικαιοσύνης και υποσύστημα διαχείρισης γενικών μητρώων. Τέλος, δίνεται στους διαδίκους η δυνατότητα εξ αποστάσεως πρόσβασης σε ψηφιοποιημένα δικόγραφα ή έγγραφα και παράσταση σε δίκη με χρήση τεχνολογιών απομακρυσμένης σύνδεσης (Ν. 4963/2022, άρθρ. 48).

Β) Ενίσχυση του πληροφοριακού συστήματος του Εθνικού Ποινικού Μητρώου και περαιτέρω επέκταση των υπηρεσιών του. Η αναβάθμιση περιλαμβάνει αναμόρφωση του Δελτίου Ποινικού Μητρώου (ΔΠΜ) (π.χ. μέσω εκκαθάρισης από λανθασμένες καταχωρήσεις, κανονικοποίηση ταυτοποιητικών στοιχείων, σύστημα εντοπισμού απάτης, αναβάθμιση βάσης δεδομένων), προβλέποντας αυτοματοποιημένη έκδοση Ποινικού Μητρώου από τους πολίτες και δυνατότητα αυτόματης μετάφρασής του. Το πληροφοριακό σύστημα θα έχει δυνατότητα διαλειτουργικότητας με το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ) και με άλλους πιστοποιημένους υπαλλήλους φορέων του Δημοσίου για τη λήψη αντιγράφων ΠΜ, χωρίς να απαιτείται φυσική παρουσία. Το έργο προβλέπει, επίσης, υπηρεσίες στατιστικής πληροφόρησης και αναβάθμιση της διαχείρισης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Γ) Αναβάθμιση και επέκταση λειτουργικότητας του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ Β' Φάση). Με την ολοκλήρωσή του το έργο θα καλύπτει πλέον το σύνολο των βαθμίδων της ποινικής και πολιτικής διαδικασίας των Δικαστηρίων και Εισαγγελιών της χώρας⁵, λόγω της επέκτασής του πέραν των τεσσάρων μεγάλων δικαστηρίων (Αθήνα, Πειραιάς, Θεσσαλονίκη, Χαλκίδα) που προέβλεπε η Α' Φάση. Στόχος του έργου είναι η αναβάθμιση των υποδομών και εφαρμογών του με παροχή

⁵ Από 41 δικαστικά καταστήματα που χρησιμοποιούν ήδη το ΟΣΔΔΥ-ΠΠ, το σύστημα θα επεκταθεί σε 236 καταστήματα.

ομογενοποιημένου πληροφοριακού συστήματος και εξασφάλιση διαλειτουργικότητας με συστήματα φορέων του Δημοσίου (πχ. ΑΑΔΕ, Νομικό Συμβούλιο του Κράτους) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δ) Αναβάθμιση και επέκταση λειτουργικότητας του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων της Διοικητικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ – ΔΔ), σύμφωνα με τα νέα πρότυπα του Ελ.Συν και συγκεκριμένα θα περιλαμβάνει: υποσύστημα νομολογίας, υλοποίηση διαλειτουργικότητας, υλοποίηση εφαρμογών για έξυπνα κινητά (smartphones), ανωνυμοποίηση αποφάσεων, σύστημα ψηφιακών υπογραφών και εφαρμογή επιχειρηματικής ευφυΐας (Business Intelligence).

Γενικότερα, οι δράσεις που αφορούν στην ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στα εξής:

- Ψηφιοποίηση των αρχείων του Συστήματος Δικαιοσύνης: σάρωση δικαστικών αποφάσεων, εγγράφων, αρχείων, βιβλίων και πτωχευτικών μερίδων 368 Δικαστηρίων, ώστε να είναι δυνατή η αναζήτησή τους με λέξεις – κλειδιά, και δημιουργία ψηφιακού αποθετηρίου και ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος διαχείρισης εγγράφων και ψηφιακών αρχείων
- Επέκταση της ψηφιακής καταγραφής, αρχειοθέτησης και διάθεσης των Πρακτικών των συνεδριάσεων σε όλα τα ποινικά δικαστήρια της χώρας. Παροχή υπηρεσιών Ηχογράφησης – Αποηχογράφησης
- Ψηφιοποίηση των διαδικασιών επιδόσεων εγγράφων στην ποινική και πολιτική δίκη με ηλεκτρονική αποστολή εγγράφου στην ψηφιακή θυρίδα του πολίτη (gov.gr ΕΨΠ)
- Ψηφιακή κατάρτιση και επανεκπαίδευση δικαστικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων
- Υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια, ανακριτικά γραφεία και σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας και παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης της πορείας των πινακίων και εκθεμάτων των δικαστηρίων σε πραγματικό χρόνο (Ηλεκτρονικό Πινάκιο)
- Υλοποίηση Υποσυστήματος Επιχειρησιακής Ευφυΐας BI (Business Intelligence) για την παροχή αναφορών επιχειρησιακής ευφυΐας, με το οποίο θα παρέχεται πληροφόρηση σε πραγματικό χρόνο για όλα τα σχετικά δεδομένα, που θα βοηθήσει και στην ανάπτυξη συστήματος συλλογής και επεξεργασίας στατιστικών δεδομένων

- Δημιουργία justice – cloud, ομογενοποίηση των διαδικασιών και δημιουργία της «Τεχνητής Νοημοσύνης για τη Δικαιοσύνη»
- Διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων της δικαιοσύνης με άλλα πληροφορικά συστήματα: α) του δικαστικού συστήματος, β) της δημόσιας διοίκησης (αυθεντικοποίηση χρηστών μέσω TAXISNET), γ) της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων και δ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να διευκολύνεται η ηλεκτρονική επικοινωνία τους. Δημιουργία της Ενιαίας Ηλεκτρονικής Θυρίδας Δίκης
- Διάθεση, διαμέσω ιστοσελίδας εκάστοτε δικαστηρίου, των δημοσιευμένων δικαστικών αποφάσεων με κατάλληλη επεξεργασία ανωνυμοποίησης
- Έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών αποφάσεων, ποινικών αποσπασμάτων, εγγράφων και αντιγράφων με θέση ηλεκτρονικής υπογραφής και σφραγίδας
- Απλούστευση (κατάργηση, ενοποίηση) και ψηφιοποίηση πιστοποιητικών δικαστηρίων και Εισαγγελιών, όπως πιστοποιητικό κληρονομιάς, φερεγγυότητας – επιχειρηματικότητας, επιμέλειας και μη αφαίρεσης γονικής μέριμνας τέκνου
- Δυνατότητα ηλεκτρονικής δημοσίευσης διαθήκης και παραλαβή αντιγράφου της με ηλεκτρονική υπογραφή και έκδοση ηλεκτρονικού κληρονομητηρίου
- Ηλεκτρονικές συναινετικές προσημειώσεις υποθήκης και παραλαβή σχετικών αποφάσεων με ηλεκτρονική υπογραφή
- Ένταξη του συνόλου των διαδικασιών στην ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου και την ηλεκτρονική κατάθεση μηνύσεων. Δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής και των επικαλούμενων αποδεικτικών μέσων
- Ηλεκτρονικές Συναινετικές Προσημειώσεις Υποθήκης, ηλεκτρονικές διαταγές πληρωμής, πλατφόρμα ηλεκτρονικών πλειστηριασμών
- Προσβασιμότητα σε κωφούς και βαρύκοους στις δικαστικές αίθουσες με τη χρήση νέων τεχνολογιών

(Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ – Υπουργείο Δικαιοσύνης)

3.4.3.3. Αναθεώρηση σπουδών της Εθνικής Σχολής Δικαστών (ΕΣΔι) και σύσταση Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων

Η κατεύθυνση αυτή έχει σκοπό να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης των Δικαστικών Λειτουργών βελτιώνοντας την ποιότητα κατάρτισής τους. Με το Ν. 4871/2021 ήδη πραγματοποιήθηκαν μεταρρυθμίσεις στο νομοθετικό πλαίσιο της Εθνικής Σχολής Δικαστών, που αφορούν αρχικά στα κριτήρια επιλογής των υποψήφιων δικαστών (τα οποία πλέον γίνονται πιο ουσιαστικά), αλλά και στην εισαγωγή επιπλέον κατηγοριών φοιτητών, όπως Δικαστές του Ελεγκτικού Συνεδρίου και Ειρηνοδίκες. Πραγματοποιείται, επίσης, αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και ενίσχυση νέων δεξιοτήτων με προγράμματα που αφορούν ψηφιακές δεξιότητες, καθώς και πρόσθετα μαθήματα που σχετίζονται άμεσα με τα δικαστικά καθήκοντα, όπως η ψυχολογία, η διαχείριση χρόνου, η δεοντολογία, η διοίκηση των δικαστηρίων, η κοινωνιολογία και η οικονομική θεωρία. Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση στοχεύει στη δια βίου μάθηση και κατάρτιση των Δικαστικών Λειτουργών σε θέματα που είναι απαραίτητα για την εκτέλεση των καθηκόντων τους και προβλέπει την υποχρεωτική επιμόρφωση των εν ενεργεία Δικαστών σε αντίστοιχα αντικείμενα, κυρίως σε τομείς δικαίου, θέματα τεχνολογίας, διαχείρισης δικαστηρίων, επικοινωνία και συνεργασία με αλλοδαπές αρχές.

Η ΕΣΔι, σύμφωνα με τελευταία τροποποίηση του παραπάνω νόμου, αναμένεται να είναι αρμόδια και για την πρόσληψη δικαστικών υπαλλήλων, η οποία δεν θα γίνεται πλέον μέσω ΑΣΕΠ. Έτσι, συστήνεται η Εθνική Σχολή Δικαστικών Υπαλλήλων, που θα είναι αρμόδια για την πρόσληψη και την κατάρτιση των νέων υπαλλήλων αλλά και για τη δια βίου μάθηση των εν ενεργεία δικαστικών υπαλλήλων, στα πλαίσια προσπάθειας για αποδοτικότερη συνδρομή που παρέχεται στους δικαστές. Η εκπαίδευση και η δια βίου κατάρτιση των δικαστικών υπαλλήλων θα γίνεται πάνω σε θέματα διοίκησης των δικαστικών υπηρεσιών, ψηφιακών δεξιοτήτων και ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου (Ν. 5001/2022).

3.4.3.4. Άλλες μεταρρυθμίσεις για την επιτάχυνση της δικαιοσύνης

Η συγκεκριμένη συνιστώσα του Σχεδίου περιλαμβάνει αρκετές μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στο θεσμικό και οικονομικό μετασχηματισμό της χώρας. Το βασικότερο

έργο μεταρρύθμισης αποτελεί η άρση του κατακερματισμένου δικαστικού δικτύου μέσω της αναθεώρησης του δικαστικού χάρτη σε ολόκληρη την επικράτεια. Αυτό συνεπάγεται «τη δημιουργία, κατάργηση ή αναδιανομή δικαστικών δομών» σε ολόκληρη την Ελλάδα προκειμένου να γίνει πιο ορθολογική οργάνωση των δικαστικών περιφερειών. Για το σκοπό αυτό στο νέο *Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών* (Ν. 4938/2022) περιελήφθησαν διατάξεις που διευκολύνουν τις παραπάνω αλλαγές στις δομές των δικαστηρίων και προβλέπουν τη δημιουργία δικαστηρίων τηλεματικής (άρθρο 2) και ειδικών τμημάτων, που αφορούν διαφορές μεταξύ ιδιωτών σχετικά με το δίκαιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 4).

Επίσης, με το νέο Κώδικα Οργανισμού ενισχύεται ο θεσμός της επιθεώρησης των δικαστών (άρθρ. 99 - 107), καθόσον Επιθεωρητές είναι πλέον ανώτατοι δικαστές, περισσότεροι πλέον σε αριθμό και με μεγαλύτερη θητεία, που θα έχουν παρακολουθήσει προγράμματα επιμόρφωσης από την ΕΣΔι. Στα Εφετεία κάθε Περιφέρειας ιδρύονται Γραφεία Επιθεώρησης και προβλέπονται 4 επίπεδα Επιθεώρησης: α) για τα Δικαστήρια και τις Εισαγγελίες, β) για τους Διευθύνοντες αυτών, γ) για τους Προέδρους Τμημάτων και δ) για όλους τους δικαστικούς λειτουργούς. Τα νέα δεδομένα που λαμβάνονται υπόψη, κατά τη σύνταξη εκθέσεων επιθεώρησης, είναι το σύνολο της εργασίας των δικαστικών λειτουργών - με έμφαση τόσο στο ποιοτικό όσο και στο ποσοτικό μέρος - η χρήση νέων τεχνολογιών, η συμμετοχή των επιθεωρούμενων σε υποχρεωτικά επιμορφωτικά σεμινάρια και η ταχύτητα διεκπεραίωσης των υποθέσεων λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητά τους. Επιπλέον, ο νέος Κώδικας προβλέπει συγκεκριμένες προθεσμίες κάθε φορά για την έκδοση ποινικών, πολιτικών και διοικητικών αποφάσεων των δικαστικών λειτουργών και τυχόν καθυστέρησή τους συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, που μπορεί να οδηγήσει από τη στέρηση μισθού έως και στην οριστική τους παύση.

Άλλες δράσεις της συγκεκριμένης συνιστώσας που υποστηρίζουν την επιτάχυνση της δικαιοσύνης είναι:

➤ *Σύσταση της δικαστικής αστυνομίας* (Ν. 4963/2022)

Σκοπός του νεοσυστηθέντος οργάνου είναι «η υποβοήθηση του έργου των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών και η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των δικαστικών υπηρεσιών με την ανάθεση σε εξειδικευμένο προσωπικό αστυνομικών καθηκόντων καθώς και καθηκόντων που απαιτούν επιστημονικές γνώσεις». Έτσι, η

εξειδικευμένη αυτή υπηρεσία συγκροτείται αφενός από το ένστολο προσωπικό, που είναι υπεύθυνο για τη φύλαξη των δικαστικών κτιρίων και αιθουσών κατά την ακροαματική διαδικασία, την εκτέλεση ποινικών αποφάσεων και την επίδοση δικογράφων, και αφετέρου από πολιτικό – επιστημονικό προσωπικό, που είναι αρμόδιο για διενέργεια προανάκρισης, την εκτέλεση αιτημάτων δικαστικής συνδρομής και την επιστημονική συνδρομή σε θέματα που χρειάζονται ειδικές γνώσεις μέσω διενέργειας πραγματογνωμοσύνης (οικονομολόγοι, εγκληματολόγοι).

- *Συγκρότηση, οργάνωση και λειτουργία του Γραφείου Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων - JustStat* στην κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Π.Δ. 47/2022).

Αποστολή του συγκεκριμένου γραφείου είναι: α) η συστηματική συλλογή στατιστικών στοιχείων (αριθμός, αντικείμενο υποθέσεων, χρόνος διάρκειας και κόστος διαδικασίας) των δικαστηρίων και των Εισαγγελιών της χώρας, β) η ανάλυση αυτών σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά δικαστικά πρότυπα και γ) η παραγωγή χρήσιμων και αξιόπιστων στατιστικών συμπερασμάτων για την απονομή δικαιοσύνης, την οικονομία και την κοινωνία, με την έκδοση ετήσιας έκθεσης κάθε Ιούνιο μέσω της χρήσης εξελιγμένων τεχνικών εργαλείων Επιχειρηματικής Ευφυΐας ΒΙ. Το Γραφείο συνεργάζεται με την Κεντρική Επιτροπή Διαμεσολάβησης (για τις υποθέσεις που διευθετήθηκαν με διαμεσολάβηση ή έχουν υπαχθεί σε διαιτησία, για τις οποίες θα εκδίδεται στατιστική μελέτη με σκοπό την ενίσχυση των διαδικασιών διαμεσολάβησης), με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ. ΣΤΑΤ.), τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης και με όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η CEPEJ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την κατάρτιση του πίνακα αποτελεσμάτων Justice Scoreboard. Άλλες αρμοδιότητες του Γραφείου είναι η μέτρηση της απόδοσης κάθε δικαστικής μονάδας ανά περιοχή, η υποβολή εκτιμήσεων για τις αναμενόμενες εισροές και εκροές υποθέσεων για το επόμενο δικαστικό έτος αλλά και για το βάθος πενταετίας και η υποβολή απόψεων για τη βέλτιστη ροή των δικαστικών υποθέσεων και του κατάλληλου αριθμού του ανθρώπινου δυναμικού. Τέλος, το Γραφείο είναι υπεύθυνο για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων, που πιθανόν επιβαρύνουν τα δικαστήρια, και την αποτίμηση καινούργιων νομοθετικών ρυθμίσεων στο χώρο της δικαιοσύνης.

- *Επιτάχυνση πολιτικής δίκης* μέσω ενδίκου βοηθήματος ή μέσου (Ν.4842/2022) απευθείας στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου για ζήτημα που αφορά μεγάλη ομάδα διαδίκων. Με αυτό τον τρόπο θα κρίνονται υποθέσεις

μείζονος σημασίας ή μαζικού ενδιαφέροντος σε μία δίκη και όχι σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας.

- Ενίσχυση της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, ώστε να μην καταλήγουν όλες οι διαφορές στα δικαστήρια. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της δυνατότητας διαμεσολάβησης σε ορισμένες διοικητικές και ποινικές διαφορές, μέσω της παροχής κατάρτισης σε νομικούς παραστάτες (που θα υλοποιηθούν με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης) και της δημιουργίας κέντρων διαιτησίας και διαμεσολάβησης, καθώς και μέσω της παροχής οικονομικών κινήτρων στα αντίθετα μέρη, προκειμένου να επιλέξουν μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης διαφορών.

Κεφάλαιο 4 - Μεθοδολογία έρευνας και μέθοδοι συλλογής στοιχείων

4.1. Βασικά στοιχεία στη μεθοδολογία έρευνας

Μεθοδολογία έρευνας είναι ένα σύνολο από μεθόδους και διαδικασίες που εφαρμόζονται με ορθολογική αλληλουχία από έναν επιστήμονα προκειμένου να πραγματοποιήσει μια ερευνητική μελέτη. Κατά την εκπόνηση της έρευνας, αφού προηγηθεί επιστημονική αναζήτηση, συλλέγονται κατά τρόπο αντικειμενικό πρωτότυπα αποτελέσματα, που βασίζονται στη βιβλιογραφία και στην εμπειρία άλλων επιστημόνων.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί μια έρευνα, ακολουθούνται ορισμένα στάδια. Στην αρχή, θα πρέπει να έχει προηγηθεί εννοιολόγηση και λειτουργικοποίηση των θιγόμενων εννοιών, οι οποίες αποτελούν διαδικασίες με τις οποίες ο ερευνητής προχωρά από τη θεωρία στην πράξη (Ζαφειρόπουλος, 2015). Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει ένα ερευνητικό ερώτημα, που αποτελεί μια ρητή δήλωση με τη μορφή ερωτήματος, το οποίο δίνει το στίγμα της έρευνας και βοηθάει να γίνει αυτή πιο συγκεκριμένη σχετικά με το προς εξέταση αντικείμενο (Bryman, 2016). Στη συνέχεια, επιλέγεται η μεθοδολογία που ταιριάζει περισσότερο με το ερευνώμενο αντικείμενο, η οποία θα βοηθήσει τον ερευνητή να συλλέξει τα κατάλληλα δεδομένα προς υποστήριξη της έρευνάς του. Για τη συλλογή στοιχείων, θα πρέπει να επιλεγεί ο πληθυσμός της έρευνας, που είναι η ομάδα ατόμων για την οποία επιθυμούμε να εξάγουμε συμπεράσματα. Επειδή δεν υπάρχει δυνατότητα να μελετηθούν όλα τα μέλη του πληθυσμού που ενδιαφέρουν τον ερευνητή, επιλέγεται προσεκτικά ένα δείγμα που να αντιπροσωπεύει επαρκώς τον υπό μελέτη πληθυσμό. Τέλος, γίνεται επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων προκειμένου να εξαχθούν τα συμπεράσματα της έρευνας (Babbie, 2011).

Κατά τη διάρκεια της έρευνας, υποχρεωτικά θα πρέπει να τηρούνται κάποιες αρχές δεοντολογίας, οι οποίες δεν πρέπει να παραβιάζονται. Καταρχάς, δεν πρέπει να προκαλείται κάποια βλάβη στους συμμετέχοντες, είτε σωματική είτε ηθική, και οφείλεται να υπάρχει εκ μέρους τους συγκατάθεση για την εκπόνηση τα έρευνας. Επίσης, δεν πρέπει να γίνεται παραβίαση της ιδιωτικότητάς τους και δεν πρέπει να παραπλανηθούν κατά τη διάρκεια της έρευνας σε κανένα επίπεδο (Bryman, 2016).

4.2. Τα είδη της έρευνας

Οι βασικοί προσανατολισμοί που μπορεί να επιλέξει ένας ερευνητής για να διεξαγάγει την έρευνά του είναι η ποσοτική ανάλυση και η ποιοτική ανάλυση, ενώ μπορεί να συνδυάσει ταυτόχρονα και τους δύο τρόπους συλλογής στοιχείων, εφόσον το επιτρέπει το ερευνητικό ερώτημα, προκειμένου να έχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα (τριγωνοποίηση).

Η ποσοτική έρευνα είναι η έρευνα που βασίζεται σε ποσοτικά δεδομένα – αριθμούς, προκειμένου να συλλέξει και να αναλύσει αντικειμενικά δεδομένα. Τη χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να πετύχουμε μια «πιο παραγωγική προσέγγιση της σχέσης μεταξύ θεωρίας και έρευνας» και όταν επιχειρούμε να αποδώσουμε πιο αντικειμενικά την κοινωνική πραγματικότητα. Οι ποσοτικές έρευνες πραγματοποιούνται, ως επί το πλείστον, σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού με τη χρήση δομημένων ερωτηματολογίων. Τα ευρήματα στη συνέχεια περιγράφονται και υπολογίζονται οι συσχετίσεις ανάμεσα στις μεταβλητές που μετρήθηκαν. Τα αποτελέσματα της έρευνας μπορούν να γενικευθούν και να βγουν αντιπροσωπευτικά συμπεράσματα για τον υπό διερεύνηση πληθυσμό (Bryman, 2016).

Από την άλλη πλευρά, η ποιοτική έρευνα έχει ως αντικείμενο την ανάλυση και ερμηνεία κοινωνικών φαινομένων και καταστάσεων και στοχεύει να απαντήσει κυρίως στα ερωτήματα «γιατί» και «πώς». Στην ποιοτική έρευνα, καταγράφονται οι απόψεις, οι στάσεις και οι συμπεριφορές λίγων συμμετεχόντων, μέσω των οποίων επιχειρείται μια πιο βαθιά έρευνα που προσπαθεί να αναλύσει αρκετές πτυχές ενός θέματος. Τα βασικότερα εργαλεία της ποσοτικής μεθόδου είναι οι συνεντεύξεις, η συμμετοχική παρατήρηση, η ανάλυση περιεχομένου και οι μελέτες περιπτώσεων. Τα πλεονεκτήματα αυτής της μεθόδου αποτελούν η προσωπική εμπλοκή του ερευνητή και η αμεσότητα που αποκτά με τους συμμετέχοντες, η ολιστική προσέγγιση του θέματος, η δυνατότητα για διερεύνηση της λεπτομέρειας και η μεγαλύτερη ευελιξία. Ωστόσο, η ποιοτική έρευνα πραγματοποιείται σε μικρότερα δείγματα συμμετεχόντων, σε σχέση με ποσοτική έρευνα, η δυνατότητα γενίκευσης και σύγκρισης των συμπερασμάτων είναι πιο περιορισμένη, ενώ το αποτέλεσμα της έρευνας εξαρτάται σε ένα μεγάλο βαθμό από τις προσωπικές απόψεις και την επικοινωνιακή δεινότητα των συμμετεχόντων (Ιωσηφίδης, 2008).

Τα τελευταία χρόνια, ύστερα από μια διαμάχη που επικράτησε ανάμεσα στην ποσοτική και ποιοτική έρευνα για το ποια μέθοδος είναι καλύτερη, προωθήθηκε η τάση χρησιμοποίησης συνδυαστικών μεθόδων έρευνας και συλλογής στοιχείων. Πρόκειται για τη μέθοδο στην οποία αποδόθηκε ο όρος **τριγωνοποίηση**. Κατά την εφαρμογή της τριγωνοποίησης, η ποσοτική και ποιοτική έρευνα εφαρμόζονται ταυτόχρονα και συμπληρωματικά, π.χ με τη χρήση ερωτηματολογίων αλλά και συνεντεύξεων, προκειμένου να ενισχυθεί η αξιοπιστία της έρευνας, η πληρότητα και η εγκυρότητα των συμπερασμάτων και να αντισταθμιστούν τα αδύναμα σημεία της κάθε μεθόδου ξεχωριστά (Ισαρη και Πουρκός, 2015). Ένα μείζον θέμα που ανακύπτει από την εφαρμογή της τριγωνοποίησης είναι αν τα συμπεράσματα εξάγονται παραγωγικά (από την παρατήρηση στη θεωρία) ή επαγωγικά (από τη θεωρία στην παρατήρηση). Αν τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την επεξεργασία των ποιοτικών δεδομένων, επαληθεύονται από αντίστοιχα ποσοτικά δεδομένα, τότε η μέθοδος καλείται επαγωγική. Αν ισχύει το αντίστροφο, τότε πρόκειται για παραγωγική μέθοδο. Σε κάθε περίπτωση, προϋπόθεση για να εφαρμοστεί η τριγωνοποίηση είναι η ξεκάθαρη διατύπωση του ερευνητικού ερωτήματος, η χρήση κατάλληλων μεθόδων προς απόδειξη του ερευνητικού ερωτήματος και η χρησιμοποίηση μεθόδων που υπερκαλύπτουν τα δυνατά και αδύναμα στοιχεία τους (Ευαγγέλου, 2014). Οποσδήποτε η τριγωνοποίηση είναι μια πιο σύνθετη διαδικασία, που πραγματοποιείται από έμπειρους ερευνητές.

4.3. Μέθοδοι συλλογής στοιχείων

Ύστερα από την επιλογή ερευνητικής μεθόδου, το επόμενο σημαντικό κομμάτι της έρευνας είναι η επιλογή της μεθόδου συλλογής στοιχείων. Οι μέθοδοι αυτοί χρησιμεύουν για τη συγκέντρωση σχετικών στοιχείων με την έρευνα, η ανάλυση των οποίων οδηγεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων, γι' αυτό και αποτελούν το πιο καθοριστικό σημείο μιας έρευνας (Bryman, 2016). Οι βασικότερες τέτοιες μέθοδοι είναι οι ακόλουθες:

Η παρατήρηση: Πρόκειται για μια συστηματική παρατήρηση συμπεριφορών ατόμων ή κοινωνικών ομάδων που αποσκοπούν στη συλλογή δεδομένων. Ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει, μερικά ή ολικά, σε ένα ερευνητικό πεδίο και να προβεί σε οργανωμένη παρατήρηση ορισμένων διαστάσεων αυτού του πεδίου. Για να

σχεδιάσει τον τρόπο που θα διεξαγάγει την παρατήρηση, θα πρέπει να αποφασίσει αν ο ίδιος θα είναι συμμετοχος, παρατηρητής ή συμμετοχικός παρατηρητής, ποιο είδος ρόλου ή ταυτότητας θα υιοθετήσει, να εντοπίσει τον τόπο και τον χρόνο διεξαγωγής της παρατήρησης και να αποφασίσει το πώς θα προσεγγίσει την ανάπτυξη σχέσεων μέσα στο χώρο (Mason, 2003). Στα πλεονεκτήματα της παρατήρησης υπάγονται η αμεσότητα των παρατηρούμενων στοιχείων και η δυνατότητα συλλογής πρωτογενούς υλικού μέσα στο φυσικό του χώρο, χωρίς τη χρήση ακριβού εξοπλισμού, ενώ υπάρχει και η δυνατότητα για ανατροφοδότηση δεδομένων, εφόσον πρόκειται για μια διαλογική διαδικασία. Βέβαια, η παρατήρηση είναι μια χρονοβόρα και επίπονη διαδικασία, που απαιτεί υψηλή επιστημονική και επικοινωνιακή δεινότητα εκ μέρους του παρατηρητή, ενώ υπάρχει περίπτωση να προκύψουν δεοντολογικά ζητήματα σε περίπτωση π.χ. που ερευνητής ταυτιστεί με την ερευνώμενη ομάδα (Ισαρη και Πουρκός, 2015).

Συνέντευξη: Η συνέντευξη αποτελεί την πιο σημαντική μέθοδο συλλογής στοιχείων για τις ποιοτικές έρευνες. Υπάρχουν διάφορα είδη συνεντεύξεων με σημαντικότερες τη δομημένη συνέντευξη, τη μη δομημένη συνέντευξη, τη συνέντευξη σε βάθος, την εστιασμένη συνέντευξη και την ομάδα εστίασης. Το πιο συνηθισμένο είδος συνέντευξης είναι η δομημένη συνέντευξη, που περιλαμβάνει ένα σύνολο κατάλληλων και πολύ συγκεκριμένων ερωτήσεων, που έχουν σχεδιαστεί από τον ερευνητή προκειμένου να διερευνηθούν οι απόψεις και οι εμπειρίες του ερωτώμενου γύρω από κάποιο θέμα (Bryman, 2016). Η διεξαγωγή των συνεντεύξεων είναι μια απαιτητική και σύνθετη διαδικασία που προϋποθέτει από πλευράς του ερευνητή κατάλληλη προετοιμασία, επικοινωνιακή δεξιότητα αλλά και ικανότητα να παίρνει αποφάσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, ανάλογα με την εξέλιξη των κάθε φορά λεγομένων. Στο τέλος, ο ερευνητής θα πρέπει να ομαδοποιήσει και να συγκρίνει τα αποτελέσματα όλων των συνεντεύξεων, ώστε να καταλήξει σε αξιόπιστα συμπεράσματα. Το βασικότερο πλεονέκτημα των συνεντεύξεων είναι ότι, μέσα από την προσωπική επικοινωνία με τους συμμετέχοντες, οι ερευνητές μπορούν να διερευνήσουν σε βάρος αντιλήψεις και στάσεις τους πάνω σε σημαντικά ζητήματα, να ανακαλύψουν τις αιτιώδεις σχέσεις των πραγμάτων και να κατανοήσουν την πολυπλοκότητά τους. Από την άλλη πλευρά, ο περιορισμός των συνεντεύξεων έγκειται στο ότι ο ερευνητής μπορεί να πληροφορηθεί μόνο εκείνες τις απόψεις ή θέσεις που ο συμμετέχων επιθυμεί να αποκαλύψει, ενώ από πλευράς του

ερευνητή χρειάζεται μεγάλη προσοχή σε θέματα ηθικής και δεοντολογίας (Ίσαρη και Πουρκός, 2015).

Ερωτηματολόγιο: Το ερωτηματολόγιο αποτελεί ένα από τα βασικότερα εργαλεία συλλογής στοιχείων για την κοινωνική έρευνα. Τα ερωτηματολόγια αποτελούνται από μια προκαθορισμένη σειρά γραπτών ερωτήσεων, σχετικών με το ερευνώμενο θέμα, στις οποίες οι συμμετέχοντες πρέπει να απαντήσουν προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα. Τα ερωτηματολόγια διακρίνονται σε ταχυδρομικά, τηλεφωνικά, διαδικτυακά και σε ερωτηματολόγια που διανέμονται και παραλαμβάνονται προσωπικά (Ζαφειρόπουλος, 2015). Τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής του ερωτηματολογίου, ως μεθόδου συλλογής στοιχείων σε σχέση με τη συνέντευξη ή την παρατήρηση, είναι ότι τα ερωτηματολόγια έχουν μικρό κόστος εφαρμογής, ακόμα κι αν στο δείγμα υπάρχει «γεωγραφική διασπορά», αποτελούν μια ταχύτερη επιλογή ως προς την αποστολή τους αλλά και ως προς τη συμπλήρωσή τους, παρέχουν ευκολία στους ερωτώμενους και επίσης δεν υπάρχει η επίδραση του συνεντευκτή, η οποία μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να επηρεάσει το αποτέλεσμα. Στα μειονεκτήματα της χρήσης του ερωτηματολογίου υπάγονται η έλλειψη δυνατότητας διευκρινιστικών ερωτήσεων, η ύπαρξη λίγων σχετικά ερωτήσεων προς απάντηση, τα χαμηλά ποσοστά απόκρισης από πλευράς των ερωτώμενων και ο μεγαλύτερος κίνδυνος απώλειας δεδομένων (Bryman, 2015).

Για την κατασκευή ενός σωστού ερωτηματολογίου χρειάζεται να σχεδιαστούν οι κατάλληλες ερωτήσεις. Σύμφωνα με τον Babbie (2011), οι ερωτήσεις πρέπει να είναι σαφείς και όχι διφορούμενες, ώστε να είναι αντιληπτές για τους συμμετέχοντες, να είναι σχετικές με τα ερευνητικά ερωτήματα και τους στόχους της έρευνας, να είναι σχετικά σύντομες και να αποφεύγονται αρνητικές και μεροληπτικές ερωτήσεις ή όροι. Επίσης, θα πρέπει να ανευρεθούν συμμετέχοντες που θα είναι ικανοί και διατεθειμένοι να απαντήσουν στην έρευνα.

Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνουν τα ερωτηματολόγια χωρίζονται σε **ανοικτού** και **κλειστού τύπου**. Στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου, ο ερωτώμενος είναι ελεύθερος να δώσει όποια απάντηση επιθυμεί χωρίς να προτείνονται συγκεκριμένες απαντήσεις. Στη συνέχεια, γίνεται προσπάθεια οι απαντήσεις να ενταχθούν σε κατηγορίες, ώστε να μπορούν να αναλυθούν. Στις ερωτήσεις κλειστού τύπου, προτείνεται μια σειρά από πιθανές απαντήσεις από τις οποίες ο ερωτώμενος επιλέγει μία ή περισσότερες. Κατά την κατασκευή του ερωτηματολογίου, οι κλειστές

ερωτήσεις θα πρέπει να είναι «αμοιβαία αποκλειόμενες» και οι τιμές τους ενδείκνυται να καλύπτουν όλες τις δυνατές απαντήσεις (Ζαφειρόπουλος, 2015).

Ως απαντήσεις στις ερωτήσεις κλειστού τύπου, προτείνονται κλίμακες, που είναι εργαλεία καταγραφής απόψεων και στάσεων των ερωτώμενων για το ίδιο ζήτημα. Οι κλίμακες καταγράφουν με συντομία και ακρίβεια τις απαντήσεις, συναντώνται κυρίως σε ερωτηματολόγια ποσοτικών ερευνών και είναι συνήθως κλίμακες διάταξης. Υπάρχουν διάφορα είδη με κλίμακες, όπως οι διχοτομικές κλίμακες, οι κλίμακες απλής επιλογής, οι κλίμακες πολλαπλής επιλογής, οι κλίμακες αξιολόγησης κ.α. Οι πιο γνωστές κλίμακες είναι οι κλίμακες Likert, που έχουν σκοπό να καταγράψουν «την ένταση των συναισθημάτων» γύρω από ένα θέμα, δίνοντας στον ερωτώμενο τη δυνατότητα να επιλέξει μια κλίμακα από 3 έως 7 βαθμίδες και να δηλώσει το βαθμό ικανοποίησης ή συμφωνίας του (Bryman, 2015).

4.4. Η δειγματοληψία στην έρευνα

Όπως ειπώθηκε στο κεφάλαιο 4.1, το δείγμα αποτελεί το κατάλληλο υποσύνολο του ερευνώμενου πληθυσμού που επιλέγεται από τον ερευνητή, ώστε να υπηρετήσει με τον καλύτερο τρόπο τους ερευνητικούς σκοπούς και να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για την έρευνα. Η κατάλληλη επιλογή του δείγματος ή δειγματοληψία αποτελεί ένα βασικό τμήμα της έρευνας, διότι επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα των δεδομένων και τα τελικά συμπεράσματα. Το δείγμα πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να είναι αντιπροσωπευτικό και να παρέχει τη δυνατότητα γενίκευσης των συμπερασμάτων. Πρέπει να σημειωθεί ότι η δειγματοληψία δεν δίνει πάντα ακριβείς τιμές, αλλά τιμές κατά προσέγγιση. Υπάρχουν δύο κατηγορίες δειγματοληψίας: α) η δειγματοληψία με πιθανότητα και β) η δειγματοληψία χωρίς πιθανότητα. Οι βασικότερες τεχνικές της **δειγματοληψίας με πιθανότητα** είναι οι ακόλουθες:

Απλή τυχαία δειγματοληψία: Είναι η κυριότερη δειγματοληπτική μέθοδος, όπου όλα τα μέλη του πληθυσμού έχουν την ίδια πιθανότητα να επιλεγούν ως μέλη του δείγματος. Η μέθοδος αυτή προϋποθέτει να υπάρχει κατάλογος με όλα τα μέλη του πληθυσμού από τα οποία θα επιλεγεί με τυχαίο τρόπο από τον ερευνητή το δείγμα. Η απλή τυχαία δειγματοληψία παρουσιάζει ευκολία στη χρήση αλλά δεν δημιουργεί απαραίτητως αντιπροσωπευτικά δείγματα.

Συστηματική δειγματοληψία: Εφαρμόζεται σε περιπτώσεις που ο πληθυσμός είναι καταγεγραμμένος με λεπτομέρεια σε καταλόγους, από τους οποίους επιλέγεται ένα πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα με βάση κάποιους περιορισμούς, αλλά με τήρηση των κανόνων δειγματοληψίας.

Στρωματοποιημένη δειγματοληψία: Για τη μέθοδο αυτή απαιτείται ο χωρισμός του πληθυσμού σε στρώματα και στην πορεία από κάθε στρώμα επιλέγονται επιπλέον δείγματα, σύμφωνα με την απλή τυχαία δειγματοληψία. Τα στρώματα περιέχουν ομοιογενείς ομάδες του πληθυσμού, ώστε το δείγμα να είναι αντιπροσωπευτικό και τα σφάλματα να περιορίζονται.

Δειγματοληψία κατά συστάδες: Πραγματοποιείται σε έρευνες που υπάρχει γεωγραφική διασπορά και σε περιπτώσεις που δεν είναι απαραίτητος καταγεγραμμένος ο πληθυσμός, αλλά υπάρχουν κατάλογοι με ομάδες του πληθυσμού που είναι συνήθως ισάριθμες. Ο ερευνητής επιλέγει δείγμα από κάποιες ομάδες και κατόπιν τα άτομα των ομάδων που επιλέχθηκαν συμμετέχουν στο ερωτηματολόγιο της έρευνας.

Ως προς τη δεύτερη κατηγορία δειγματοληψίας, που είναι η **δειγματοληψία χωρίς πιθανότητα**, οι βασικότερες μέθοδοι είναι: α) η **δειγματοληψία ευκολίας**, όπου παίρνουμε δείγματα με βάση την ευκολία και τη διαθεσιμότητα των μελών χωρίς έτσι να μπορεί να γενικευθεί η έρευνα, β) η **δειγματοληψία χιονόμπαλας**, όπου εντοπίζουμε άτομα, που με τη σειρά τους υποδεικνύουν νέα άτομα και ούτω καθεξής με αποτέλεσμα να μεγαλώνει το δείγμα και γ) η **δειγματοληψία ποσοστάσεων**, όπου ο ερευνητής δημιουργεί στρώματα από μέλη του πληθυσμού, όχι τυχαία αλλά με τρόπο που ελέγχει ο ίδιος, με καθορισμό κριτηρίων που σχετίζονται με το περιεχόμενο της έρευνας.

4.5. Μεθοδολογία έρευνας και μέθοδοι συλλογής στοιχείων στην παρούσα εργασία

Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε η μέθοδος της ποσοτικής έρευνας. Στόχος της μελέτης ήταν να διερευνηθούν δύο πολύ σημαντικά ζητήματα για τη δικαιοσύνη που πραγματοποιούνται μέσω του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, τα οποία είναι η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης και η εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων. Για το λόγο αυτό, χρειάστηκε να συγκεντρωθούν μεγάλες ποσότητες

δεδομένων από ένα αρκετά μεγάλο δείγμα ατόμων, προκειμένου να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με τους στόχους που τέθηκαν στην εισαγωγή της παρούσας εργασίας. Η ποσοτική έρευνα είναι η πιο διαδεδομένη μορφή έρευνας λόγω της τυποποίησης των στοιχείων που συγκεντρώνονται, τα οποία μπορούν εύκολα να αναλυθούν με στατιστικές μεθόδους ανάλυσης. Η ποσοτική έρευνα, γενικότερα, οδηγεί σε αξιόπιστα και μη υποκειμενικά συμπεράσματα, ενώ το ερωτηματολόγιο με τη μέθοδο της αυτοσυμπλήρωσης είναι ένα γρήγορο εργαλείο συγκέντρωσης χρήσιμων στοιχείων.

4.5.1. Η ερευνητική διαδικασία, η δειγματοληψία και η αντιπροσωπευτικότητα

Η παρούσα έρευνα, που έλαβε χώρα από 9/1/2023 έως 20/1/2023, στην ουσία πραγματοποιήθηκε μόλις ένα μήνα μετά την ψήφιση του νομοσχεδίου για την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων, ενώ οι δράσεις του ΕΣΑΑ εκτείνονται κατά την χρονική περίοδο 2021-2026. Πρέπει να σημειωθεί ότι μέχρι το χρονικό σημείο της ολοκλήρωσης της παρούσας εργασίας, δεν έχει δημοσιευθεί κάποια αντίστοιχη έρευνα αναφορικά με τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου ανάκαμψης στο τομέα της Δικαιοσύνης.

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας, λόγω της πρωτοτυπίας του θέματος, συντάχθηκε από την ερευνήτρια, ύστερα από χρήσιμες υποδείξεις της επιβλέπουσας καθηγήτριας, και για τη διάδοσή του χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή google forms. Η εφαρμογή google forms είναι ένα εύχρηστο εργαλείο που αποθηκεύει με ασφάλεια τα δεδομένα κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της έρευνας, δίνοντας τη δυνατότητα στον ερευνητή να παρακολουθεί σε πραγματικό χρόνο την πορεία των απαντήσεων μέσα από γραφήματα και ποσοστά και να δημιουργεί αυτόματα λογιστικά φύλλα για την αποθήκευση των δεδομένων, τα οποία μπορούν με το τέλος της έρευνας να χρησιμοποιηθούν για στατιστική ανάλυση.

Αρχικά, το ερωτηματολόγιο δόθηκε για πιλοτική έρευνα σε 4 δικαστικούς υπαλλήλους, προκειμένου να εκφράσουν την άποψή τους και τις παρατηρήσεις τους. Η γνώμη τους ήταν θετική τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς το σχεδιασμό του ερωτηματολογίου. Στη συνέχεια, κατόπιν άδειας του κ. Προέδρου του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης του Πρωτοδικείου Αθηνών, το ερωτηματολόγιο διαμοιράστηκε στα υπηρεσιακά e-mail όλων των Τμημάτων του Πρωτοδικείου Αθηνών με αποστολή του link του και με την επισήμανση να αποσταλεί σε όλους

τους υπαλλήλους των τμημάτων. Αρκετοί υπάλληλοι, θέλοντας να βοηθήσουν στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, δεδομένου ότι το θέμα της έρευνας αφορούσε σε τρέχουσες εξελίξεις του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων, προσφέρθηκαν να το αποστείλουν και από τα προσωπικά τους ηλεκτρονικά ταχυδρομεία σε συναδέλφους τους δικαστικούς υπαλλήλους προς συμπλήρωση (δειγματοληψία χιονόμπαλας) με αποτέλεσμα το δείγμα να μεγαλώσει. Το αποτέλεσμα ήταν από τους 400 περίπου υπαλλήλους που υπηρετούν στο Πρωτοδικείο Αθηνών, να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο 128 άτομα.

Παράλληλα, το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε στις 10/1/2023 προς συμπλήρωση στη σελίδα της «Ομοσπονδίας των Δικαστικών Υπαλλήλων Ελλάδος – Ομάδα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας» στο facebook, η οποία είναι μια κλειστή, ιδιωτική ομάδα που αριθμεί 1.724 μέλη, στην οποία συμμετέχουν δικαστικοί υπάλληλοι όλων των ειδών δικαστηρίων από όλη την Επικράτεια. Η ανταπόκριση πάνω στο θέμα της εργασίας ήταν πολύ θετική και ακολούθησε στις 16/1/2023 υπενθύμιση ότι το ερωτηματολόγιο θα παραμείνει ανοιχτό έως τις 20/1/2023. Μέσω της Ομοσπονδίας Δικαστικών υπαλλήλων, συγκεντρώθηκαν άλλα 167 ερωτηματολόγια, τα οποία προέρχονταν από όλων των ειδών τα δικαστήρια (Πρωτοδικεία, Εφετεία, Ειρηνοδικεία, Πταισματοδικεία, Εισαγγελίες, Άρειος Πάγος, Ελεγκτικό Συνέδριο και Διοικητικά Δικαστήρια). Ωστόσο πρόκειται για μια δειγματοληψία ευκολίας, καθόσον για να λάβει κάποιος δικαστικός υπάλληλος μέρος στην έρευνα με τον παραπάνω τρόπο, θα πρέπει να διαθέτει προφίλ στο συγκεκριμένο μέσο κοινωνικής δικτύωσης και να είναι μέλος της παραπάνω ομάδας. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν του δίνεται η δυνατότητα να συμμετέχει στην έρευνα.

Συνολικά, συγκεντρώθηκαν 295 ερωτηματολόγια που ήταν όλα έγκυρα. Σημειώνεται ότι ο ερευνώμενος πληθυσμός των δικαστικών υπαλλήλων όλων των κλάδων και κατηγοριών, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ανέρχεται περίπου στους 6.000 υπαλλήλους.

4.5.2. Η δομή του ερωτηματολογίου και ο τύπος των ερωτήσεων

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αρχικά περιέχει κάποιες ερωτήσεις που αφορούν στα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων, όπως το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσής τους, η εργασιακή τους εμπειρία, η θέση τους στην υπηρεσία, η δικαστική υπηρεσία που εργάζονται και η πόλη που βρίσκεται αυτή.

Στη συνέχεια το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε τρία μέρη: Το πρώτο μέρος αφορά στο επίπεδο πληροφόρησης που έχουν οι ερωτώμενοι για το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Πρόκειται για «εισαγωγικές ερωτήσεις που είναι σχετικές με το θέμα και μελετούν γενικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων» (Ζαφειρόπουλος, 2015). Το δεύτερο μέρος αφορά στην Ψηφιακή Δικαιοσύνη και το τρίτο μέρος στην εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων και την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων. Η ψηφιοποίηση της Δικαιοσύνης και η εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων, μέσω της ίδρυσης της Εθνικής Σχολής Δικαστών, αποτελούν δύο από τέσσερις τομείς δράσης του ΕΣΑΑ στο τομέα της δικαιοσύνης και επιλέχθηκαν για την παρούσα έρευνα, γιατί σχετίζονται άμεσα με την εργασία των δικαστικών υπαλλήλων. Μέσω του ερωτηματολογίου, οι δικαστικοί υπάλληλοι καλούνται να αξιολογήσουν τις παραπάνω δράσεις και να εκφράσουν την άποψή τους για τη συμβολή των παραπάνω μεταρρυθμίσεων τόσο στην εργασία τους όσο και στην απονομή της Δικαιοσύνης.

Οι στόχοι της έρευνας επιτυγχάνονται μέσα από τις απαντήσεις των ερωτημάτων του δεύτερου και τρίτου μέρους του ερωτηματολογίου. Στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά στην ψηφιακή δικαιοσύνη, στόχος είναι να βρεθεί ο βαθμός ωφέλειας από τις συγκεκριμένες δράσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού της δικαιοσύνης που προβλέπονται από το ΕΣΑΑ (επιτυγχάνεται με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 και 19) αλλά να φανεί και το υπάρχον επίπεδο εκπαίδευσης των δικαστικών υπαλλήλων σε θέματα ψηφιακά (ο στόχος επιτυγχάνεται με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 16, 17 και 18). Επίσης, με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 20, 21, 22, 23, 24 και 25 αναμένεται να απαντηθεί ποια είναι τα γενικότερα οφέλη που θα προκύψουν από τον ψηφιακό μετασχηματισμό της δικαιοσύνης.

Στο τρίτο μέρος της έρευνας, που αφορά στην εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων, στόχος είναι να συλλεχθούν στοιχεία για τη μέχρι τώρα εκπαίδευσή τους (επιτυγχάνεται με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 38, 39 και 40) και να βρεθούν τα πλεονεκτήματα που αναμένεται να επιφέρει η Εθνική Σχολή Δικαστικών Υπαλλήλων αλλά και στοιχεία που προβληματίζουν τους δικαστικούς υπαλλήλους σχετικά με αυτή (ο στόχος επιτυγχάνεται με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 και 37).

Το ερωτηματολόγιο συνολικά περιλαμβάνει 42 ερωτήσεις. Οι περισσότερες από αυτές είναι κλειστές ερωτήσεις της κλίμακας Likert μέσω των οποίων οι

συμμετέχοντες καλούνται να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους σε καταφατικές προτάσεις, διαλέγοντας μία από τις πέντε τιμές απαντήσεων, «καθόλου», «λίγο», «μέτρια», «αρκετά», «πολύ». Για την ενίσχυση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν και τρεις αρνητικές προτάσεις, στις οποίες οι συμμετέχοντες έπρεπε επίσης να δηλώσουν μία από τις παραπάνω πέντε τιμές απαντήσεων.

Επίσης, σε κάποιες κλειστές ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκαν κλίμακες απλής επιλογής. Πρόκειται για ερωτήσεις που επιδέχονται μόνο μία απάντηση και χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για τις ερωτήσεις που αφορούσαν στα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων. Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορούσε στην εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων, χρησιμοποιήθηκαν και πέντε κλίμακες πολλαπλής επιλογής, που είναι ερωτήσεις που επιδέχονται περισσότερες από μία από τις προτεινόμενες απαντήσεις.

Το ερωτηματολόγιο περιείχε στο τέλος και μια ανοιχτού τύπου ερώτηση, που ζητούσε από τους συμμετέχοντες να κατονομάσουν κάποιο πρόβλημα που θεωρούν σημαντικό για τους δικαστικούς υπαλλήλους και την απονομή δικαιοσύνης. Οι ανοιχτού τύπου ερωτήσεις είναι σημαντικές, γιατί «δεν υποδεικνύουν ορισμένα είδη απαντήσεων στους ερωτώμενους» αλλά αντιθέτως «μπορούν να αντληθούν πληροφορίες για τη γνώση και την αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με διάφορα ζητήματα. Μπορεί επίσης να ερευνηθεί η ιδιαίτερη σημασία που έχουν αυτά τα ζητήματα γι' αυτούς» (Bryman, 2015). Έτσι η ποιοτική έρευνα εμπλουτίστηκε και με κάποια ποιοτικά στοιχεία, τα οποία υποδηλώνουν το ενδιαφέρον και τη γνώση των δικαστικών υπαλλήλων επί σημαντικών θεμάτων της δικαιοσύνης που τους αφορούν άμεσα.

Στην τελευταία ερώτηση, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να σημειώσουν το τηλέφωνό τους σε περίπτωση που θα ήθελαν να συμμετέχουν σε ολιγόλεπτη συνέντευξη με την ερευνήτρια για μια περαιτέρω αξιολόγηση των ερευνώμενων θεμάτων. Από τους συμμετέχοντες, 67 άτομα συμπλήρωσαν το πεδίο αυτό με το τηλέφωνό τους, κάτι το οποίο υποδηλώνει το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων για το αντικείμενο της έρευνας. Ωστόσο, η μεγάλη και αναλυτική, πολλές φορές, ανταπόκριση των ερωτώμενων στην ανοιχτή ερώτηση, έφερε στην επιφάνεια αρκετά προβλήματα της δικαιοσύνης και έτσι δόθηκαν απαντήσεις σε πολλά ζητούμενα της έρευνας. Συνεπώς, η έρευνα δεν προχώρησε σε περαιτέρω συνεντεύξεις.

4.5.3. Η επεξεργασία των δεδομένων

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από την έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS (Superior Performance Software System). Αρχικά, χρησιμοποιήθηκε η περιγραφική στατιστική, για να παρουσιαστούν οι απόλυτες και σχετικές συχνότητες, τα ποσοστά κάθε απάντησης και τα αντίστοιχα ραβδογράμματα για κάθε ερώτηση.

Στη συνέχεια, επιλέχθηκαν τρεις βασικές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου για να γίνει επαγωγική στατιστική και να βρεθεί αν υπάρχει εξάρτηση ανάμεσα σε δύο εξεταζόμενες μεταβλητές (Χαλικιάς, Μανωλέσου & Λάλου, 2015). Από το Β' Μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά στην ψηφιακή δικαιοσύνη, επιλέχθηκε αρχικά ως σημαντική η ερώτηση 18, από την οποία προκύπτει ο βαθμός που οι δικαστικοί υπάλληλοι θα πρέπει να εκπαιδευτούν για να ανταποκριθούν στις νέες ψηφιακές δράσεις. Από το Γ' Μέρος, που αφορά στην εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων, επιλέχθηκε η ερώτηση 26, από την οποία διαφαίνεται η γενικότερη στάση που έχουν οι δικαστικοί υπάλληλοι απέναντι στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Υπαλλήλων και η ερώτηση 38, από την οποία προκύπτει η συχνότητα των εκπαιδευτικών σεμιναρίων που έχουν παρακολουθήσει οι δικαστικοί υπάλληλοι.

Στις ερωτήσεις 18 και 26, έγινε εφαρμογή του t-test ως προς το φύλο, προκειμένου να ελεγχθεί η διαφορά των μέσων μεταξύ της διχοτομικής μεταβλητής (άνδρας - γυναίκα) και για τις υπόλοιπες δημογραφικές κατηγορίες εφαρμόστηκε το One-way ANOVA, εφόσον έπρεπε να εξεταστούν οι διαφορές των μέσων όρων σε περισσότερες ομάδες. Στην ερώτηση 26, εφαρμόστηκε σε όλες τις κατηγορίες το κριτήριο χ^2 προκειμένου να δημιουργηθεί πίνακας συνάφειας διπλής εισόδου. Σε όλα τα τεστ προκύπτει στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα, αν $p\text{-value}$ ή $\text{sig} \leq 0,05$.

Για την παρουσίαση των ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής καθώς επίσης και της ανοιχτής ερώτησης, χρησιμοποιήθηκαν πίνακες και διαγράμματα του MS – Excel, προκειμένου να παρουσιαστούν συγκεντρωτικά όλα τα στοιχεία.

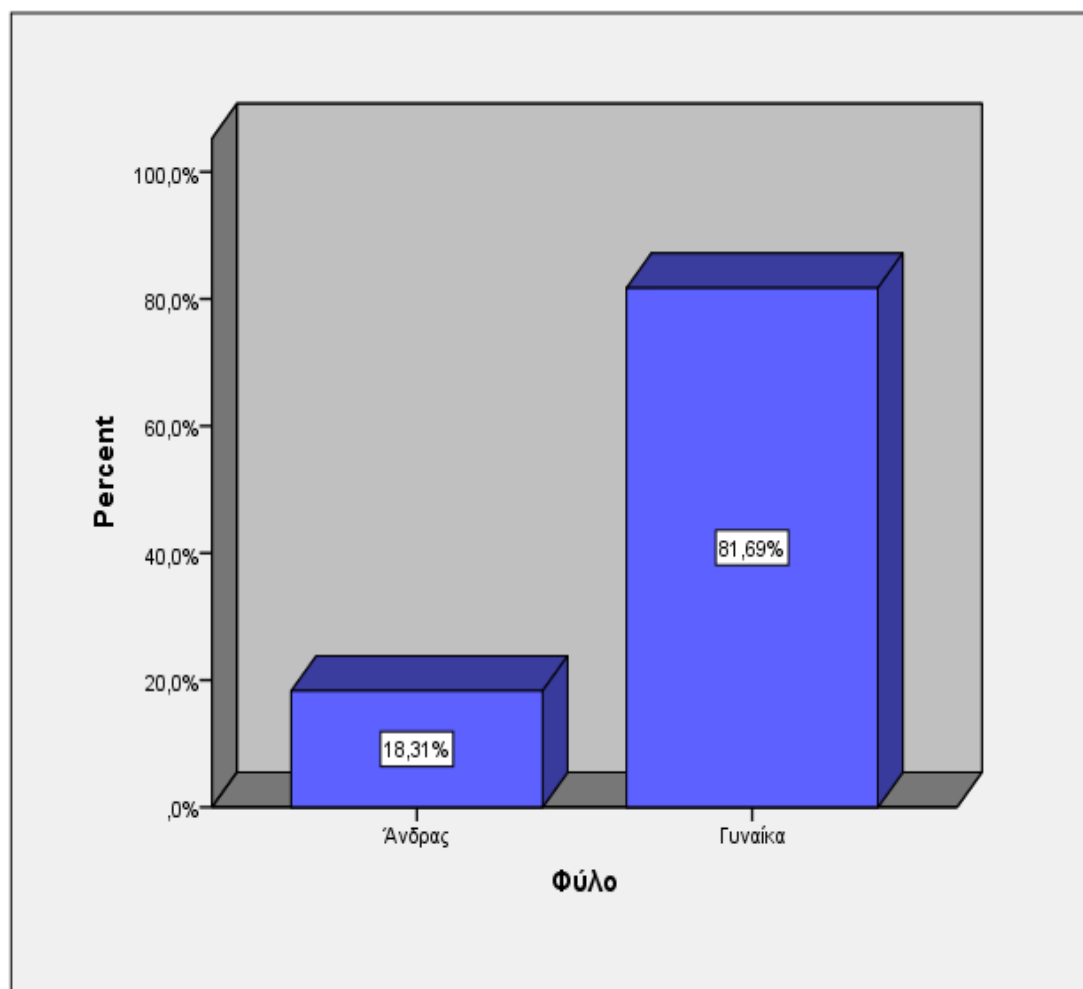
Κεφάλαιο 5 - Ανάλυση των δεδομένων

5.1. Περιγραφική Στατιστική

Στο πρώτο τμήμα του ερωτηματολογίου, υπήρχαν ερωτήσεις με τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Όπως προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα, από τους 295 συμμετέχοντες το 18,3% των ατόμων είναι άνδρες και το 81,7% γυναίκες.

Πίνακας 1. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του φύλου των ατόμων του δείγματος".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άνδρας	54	18,3	18,3	18,3
	Γυναίκα	241	81,7	81,7	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

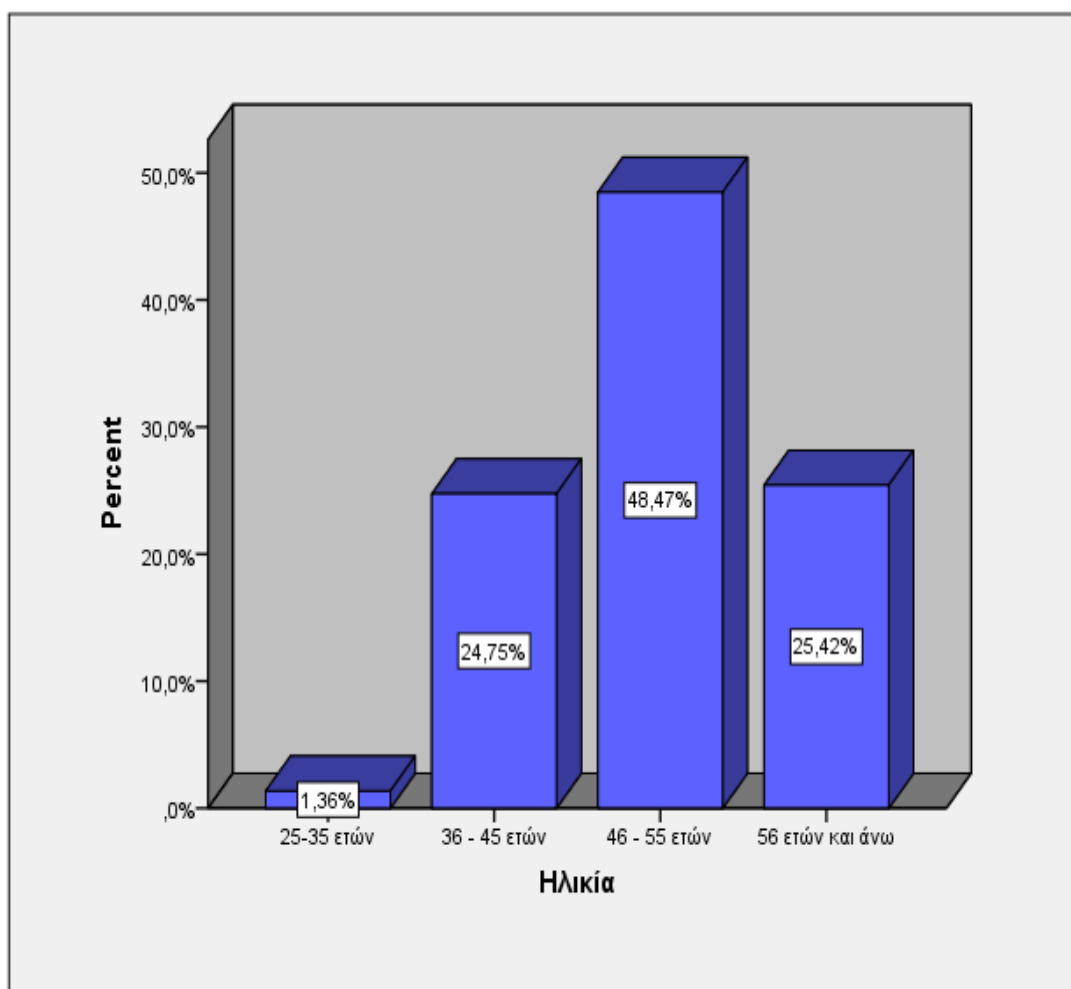

Διάγραμμα 1. "Ραβδόγραμμα για το φύλο των ατόμων του δείγματος".

Η επόμενη δημογραφική ερώτηση αφορούσε στην ηλικία και από τον παρακάτω πίνακα συμπεραίνουμε ότι το 1,4% των συμμετεχόντων είναι από 25 έως 35 ετών, το 24,7% από 36 έως 45 ετών, το 48,5% είναι από 46 έως 55 ετών και το 25,4% έχει ηλικία από 56 ετών και πάνω.

Πίνακας 2. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ηλικίας των ατόμων του δείγματος".

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 25-35 ετών	4	1,4	1,4	1,4
36 - 45 ετών	73	24,7	24,7	26,1
46 - 55 ετών	143	48,5	48,5	74,6
56 ετών και άνω	75	25,4	25,4	100,0
Total	295	100,0	100,0	

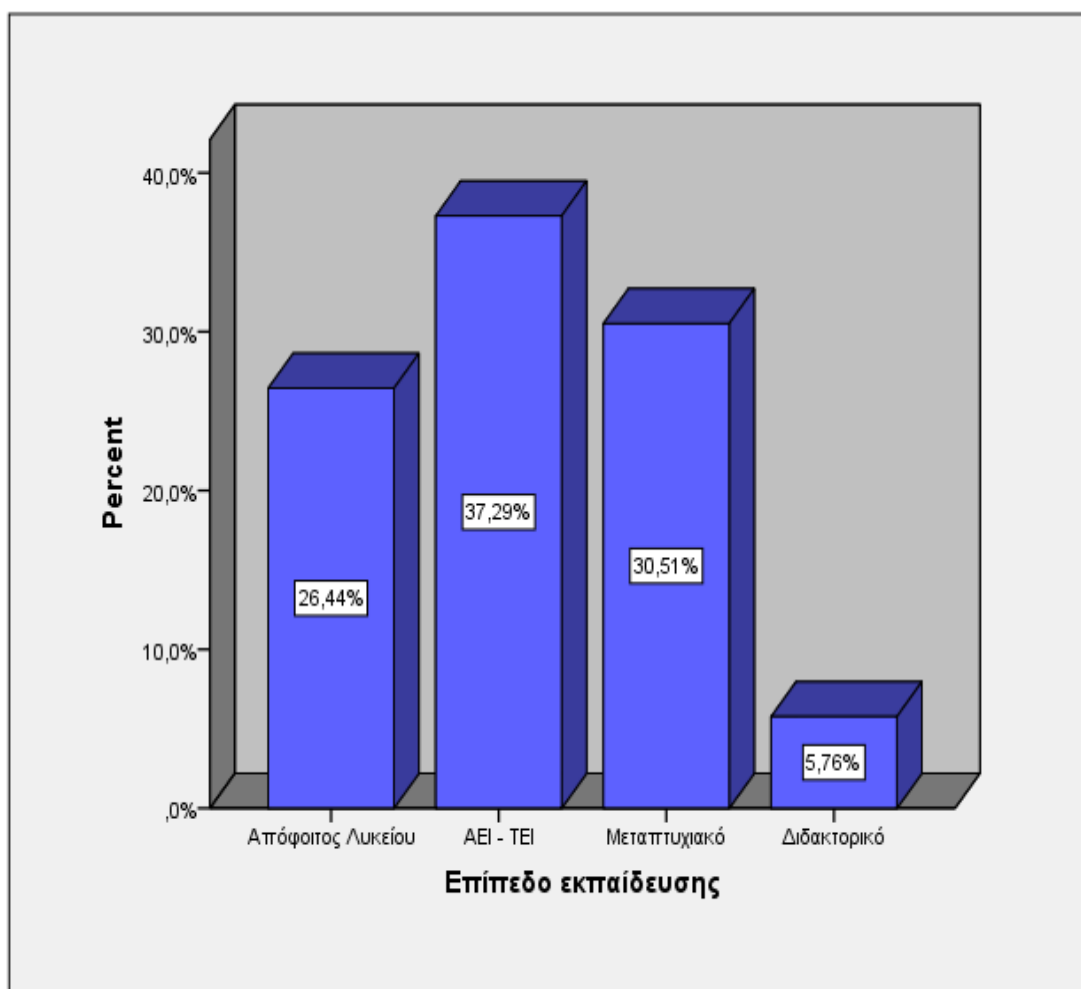

Διάγραμμα 2. "Ραβδόγραμμα για την ηλικία των ατόμων του δείγματος".

Στον επόμενο πίνακα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα για το επίπεδο εκπαίδευσης των συμμετεχόντων και παρατηρούμε ότι το 26,4% έχει τελειώσει το Λύκειο, το 37,3% είναι κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ – ΤΕΙ, το 30,5% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού και το 5,8% είναι κάτοχοι Διδακτορικού.

Πίνακας 3. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του επιπέδου εκπαίδευσης των ατόμων του δείγματος".

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Απόφοιτος Λυκείου	78	26,4	26,4	26,4
ΑΕΙ - ΤΕΙ	110	37,3	37,3	63,7
Μεταπτυχιακό	90	30,5	30,5	94,2
Διδακτορικό	17	5,8	5,8	100,0
Total	295	100,0	100,0	

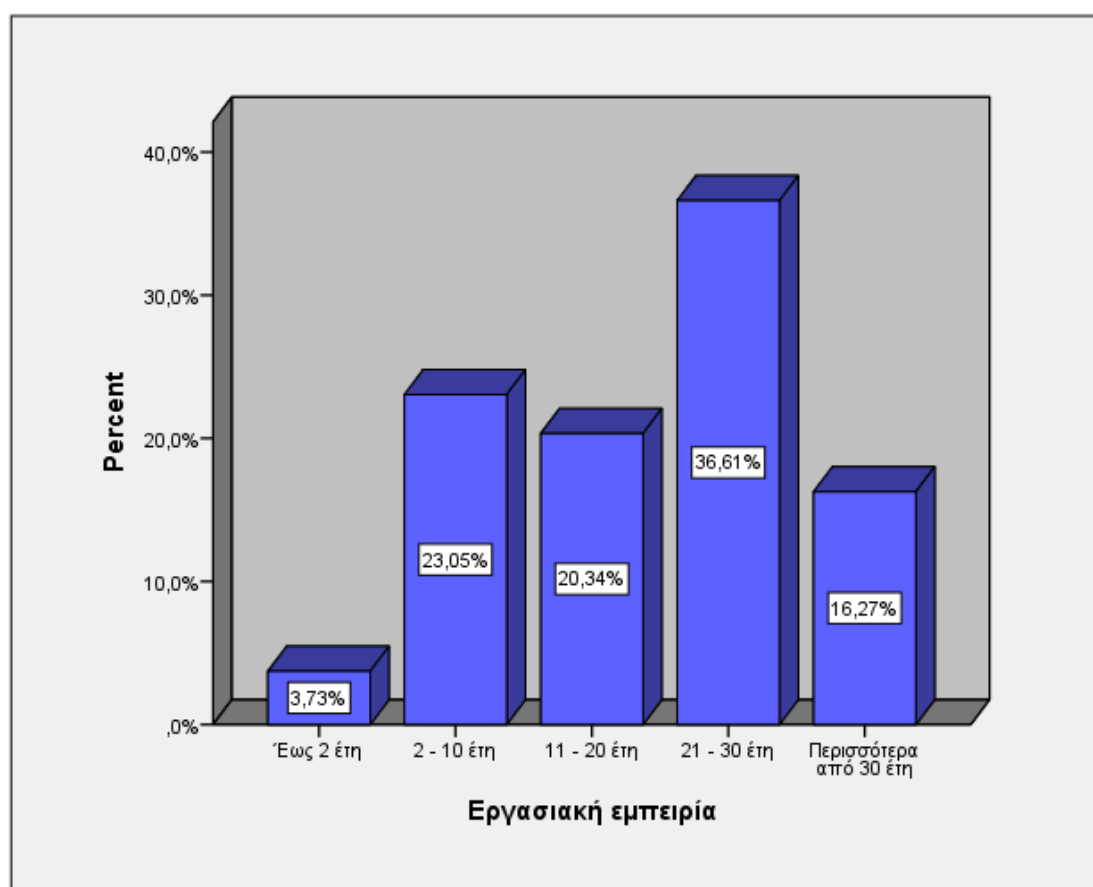

Διάγραμμα 3. "Ραβδόγραμμα για το επίπεδο εκπαίδευσης των ατόμων του δείγματος".

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για την εργασιακή τους εμπειρία στην υπηρεσία τους και από το αποτέλεσμα του παρακάτω πίνακα συμπεραίνουμε ότι μόλις το 3,7% έχει έως 2 έτη εργασιακής εμπειρίας, το 23,1% έχει από 2 έως 10 έτη, το 20,3% εργάζεται στην υπηρεσία από 11 έως 20 έτη, το 36,6% από 21 έως 30 έτη και το 16,3% έχει εργασιακή εμπειρία πάνω από 30 έτη.

Πίνακας 4. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της εργασιακής εμπειρίας στην υπηρεσία των ατόμων του δείγματος".

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Έως 2 έτη	11	3,7	3,7	3,7
2 - 10 έτη	68	23,1	23,1	26,8
11 - 20 έτη	60	20,3	20,3	47,1
21 - 30 έτη	108	36,6	36,6	83,7
Περισσότερα από 30 έτη	48	16,3	16,3	100,0
Total	295	100,0	100,0	

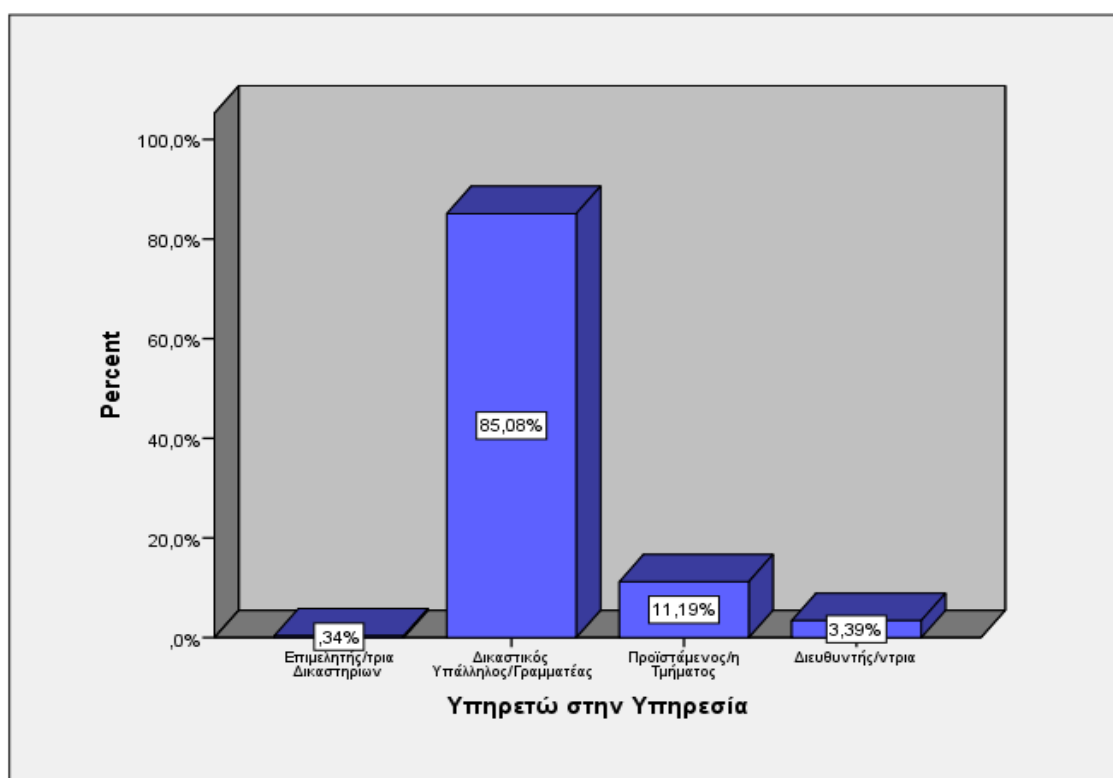

Διάγραμμα 4. "Ραβδόγραμμα για την εργασιακή εμπειρία των ατόμων του δείγματος".

Σχετικά με τη θέση που κατέχουν στην Υπηρεσία, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είναι δικαστικοί υπάλληλοι – γραμματείς σε ποσοστό 85,1% επί του δείγματος, το 11,2% είναι προϊστάμενοι τμήματος, το 3,4% έχει Διευθυντική θέση και μόλις το 0,3% είναι επιμελητές δικαστηρίων.

Πίνακας 5. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της υπηρεσιακής θέσης των ατόμων του δείγματος".

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Επιμελητής/τρια Δικαστηρίων	1	,3	,3	,3
Δικαστικός Υπάλληλος/Γραμματέας	251	85,1	85,1	85,4
Προϊστάμενος/η Τμήματος	33	11,2	11,2	96,6
Διευθυντής/ντρια	10	3,4	3,4	100,0
Total	295	100,0	100,0	

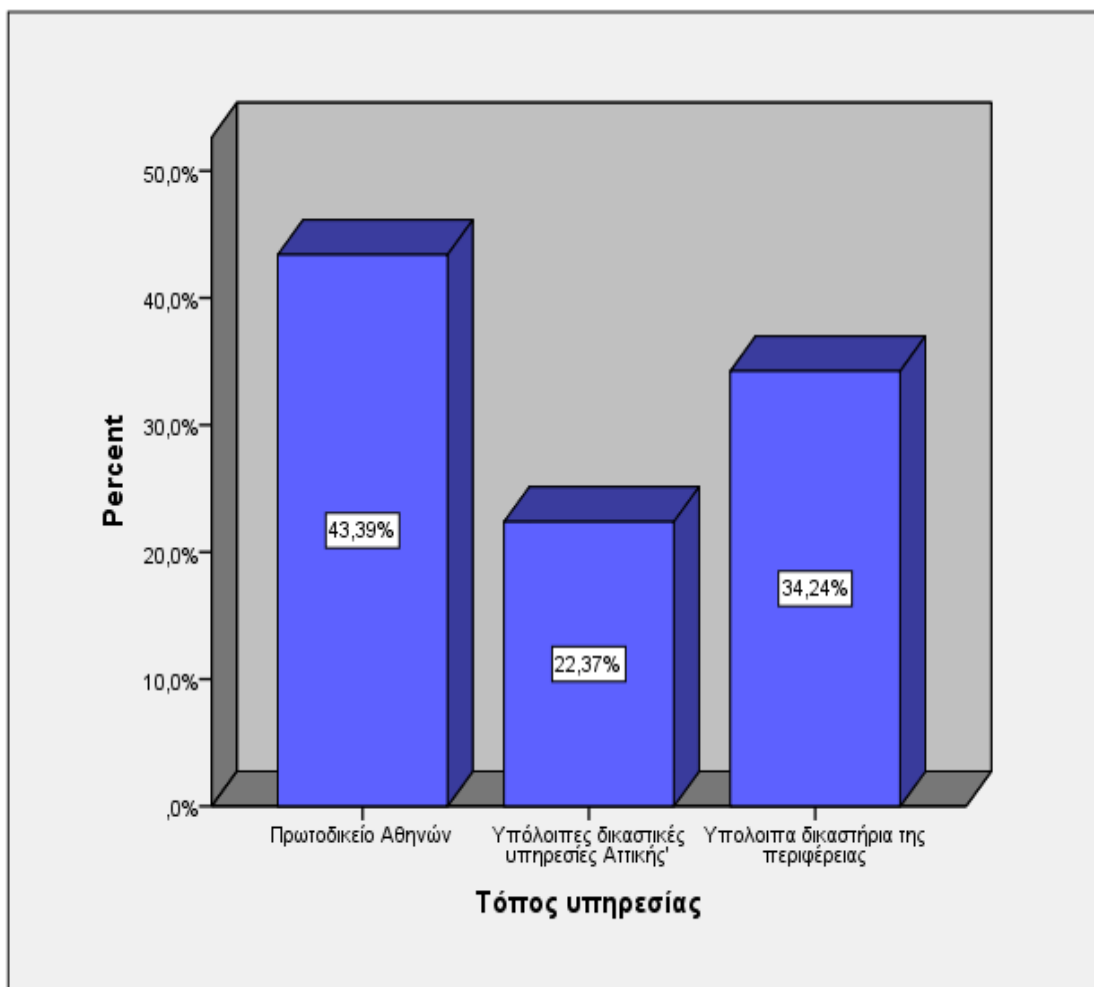
Διάγραμμα 5. "Ραβδόγραμμα για την υπηρεσιακή θέση των ατόμων του δείγματος".

Η επόμενη ερώτηση ήταν ανοιχτού τύπου και οι συμμετέχοντες κλήθηκαν ν' απαντήσουν σε ποια δικαστική υπηρεσία υπηρετούν καθώς και την πόλη στην οποία βρίσκεται η υπηρεσία τους. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, έγινε προσπάθεια ομαδοποίησης των απαντήσεων ως προς τον τόπο και ως προς το είδος των δικαστηρίων. Ως προς τον τόπο των δικαστηρίων, κατά την ομαδοποίηση προέκυψαν τρεις μεγάλες κατηγορίες που είναι το Πρωτοδικείο Αθηνών, οι Υπόλοιπες Δικαστικές Υπηρεσίες Αττικής και τα Υπόλοιπα Δικαστήρια της Περιφέρειας.

Από τον παρακάτω πίνακα συμπεραίνουμε ότι το 43,4% των ερωτηθέντων υπηρετεί στο Πρωτοδικείο Αθηνών, που αποτελεί και τη μεγαλύτερη δικαστική υπηρεσία, το 22,4% σε άλλες δικαστικές υπηρεσίες της Αττικής και το 34,2% εργάζεται σε υπόλοιπα δικαστήρια της περιφέρειας.

Πίνακας 6. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του τόπου της υπηρεσίας που υπηρετούν τα άτομα του δείγματος".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πρωτοδικείο Αθηνών	128	43,4	43,4	43,4
	Υπόλοιπες δικαστικές υπηρεσίες Αττικής'	66	22,4	22,4	65,8
	Υπόλοιπα δικαστήρια της περιφέρειας	101	34,2	34,2	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

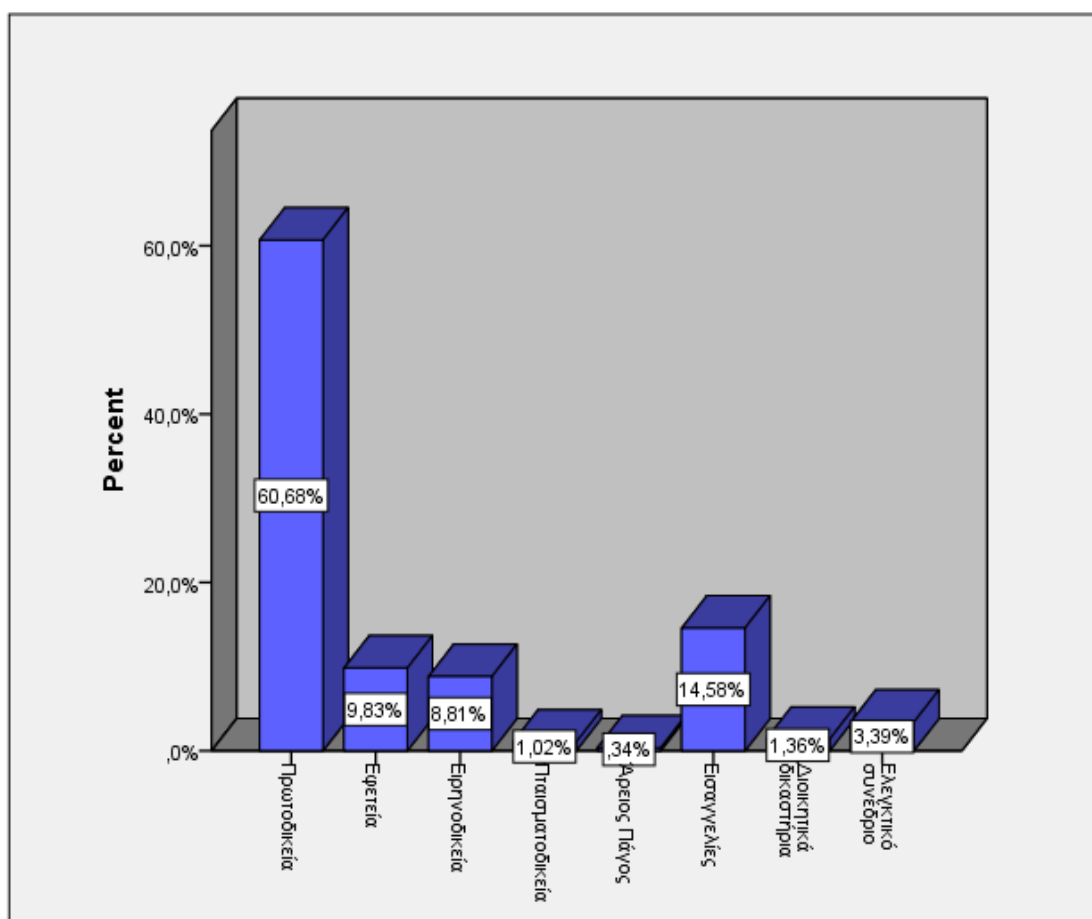

Διάγραμμα 6. "Ραβδόγραμμα για τον τόπο της υπηρεσίας που υπηρετούν τα άτομα του δείγματος".

Ως προς το είδος των δικαστηρίων που υπηρετούν οι συμμετέχοντες, το 60,7% υπηρετεί σε Πρωτοδικεία, το 14,6% σε Εισαγγελίες, το 9,8% σε Εφετεία, το 8,8% σε Ειρηνοδικεία, το 3,4% στο Ελεγκτικό συνέδριο, το 1,4% σε Διοικητικά Δικαστήρια, το 1% εργάζεται στα Παισματοδικεία και το 0,3% στον Άρειο Πάγο. Συνεπώς, παρατηρείται η συμμετοχή στην έρευνα δικαστικών υπαλλήλων από όλα τα είδη δικαστηρίων.

Πίνακας 7. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του είδους των δικαστηρίων που υπηρετούν τα άτομα του δείγματος".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πρωτοδικεία	179	60,7	60,7	60,7
	Εφετεία	29	9,8	9,8	70,5
	Ειρηνοδικεία	26	8,8	8,8	79,3
	Παισιματοδικεία	3	1,0	1,0	80,3
	Άρειος Πάγος	1	,3	,3	80,7
	Εισαγγελίες	43	14,6	14,6	95,3
	Διοικητικά δικαστήρια	4	1,4	1,4	96,6
	Ελεγκτικό συνέδριο	10	3,4	3,4	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

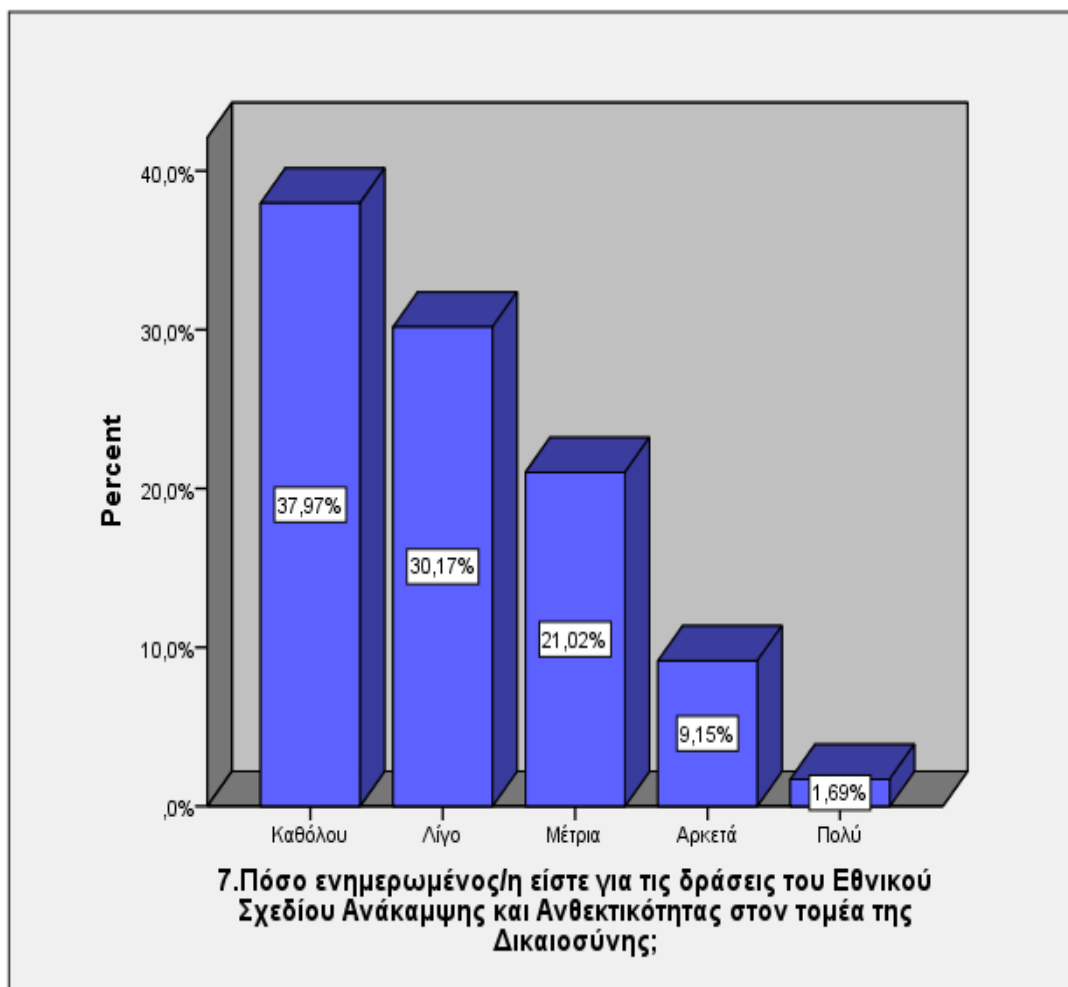
Διάγραμμα 7."Ραβδόγραμμα για το είδος των δικαστηρίων που υπηρετούν τα άτομα του δείγματος".

Α' Μέρος ερωτηματολογίου (Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας)

Το επόμενο μέρος του ερωτηματολογίου περιείχε ερωτήσεις αναφορικά με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και αρχικά τα άτομα ρωτήθηκαν πόσο ενημερωμένα είναι για τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον τομέα της Δικαιοσύνης. Από τον παρακάτω πίνακα συμπεραίνουμε ότι τα περισσότερα άτομα με ποσοστό 38% δεν είναι καθόλου ενημερωμένα, το 30,2% είναι λίγο ενημερωμένα, το 21% είναι μέτρια ενημερωμένα, το 9,2% είναι αρκετά ενημερωμένα και μόλις το 1,7% των ερωτηθέντων είναι πολύ ενημερωμένο για τις δράσεις του ΕΣΑΑ στο τομέα της δικαιοσύνης.

Πίνακας 8. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο ενημερωμένα είναι τα άτομα του δείγματος για τις δράσεις του ΕΣΑΑ στον τομέα της Δικαιοσύνης".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	112	38,0	38,0	38,0
	Λίγο	89	30,2	30,2	68,1
	Μέτρια	62	21,0	21,0	89,2
	Αρκετά	27	9,2	9,2	98,3
	Πολύ	5	1,7	1,7	100,0
Total		295	100,0	100,0	

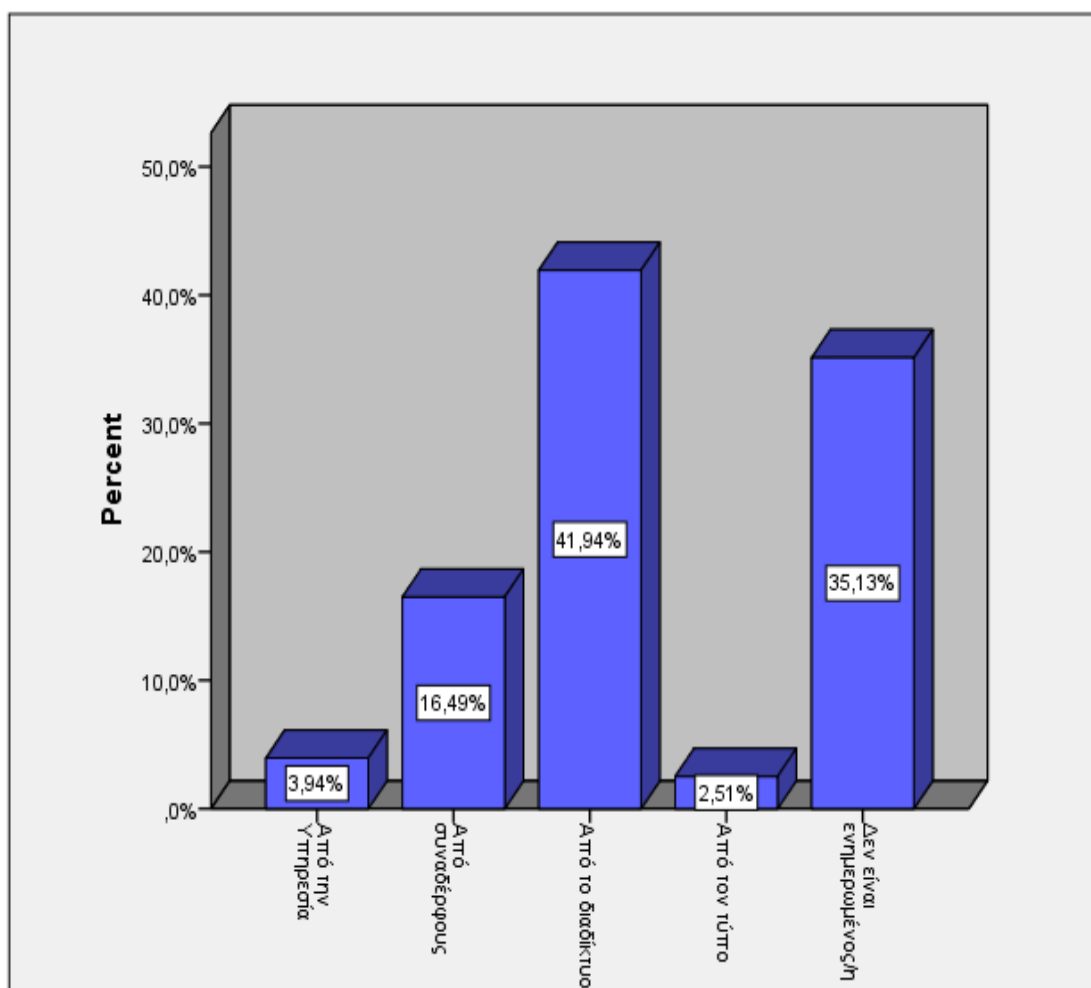

Διάγραμμα 8."Ραβδόγραμμα για το πόσο ενημερωμένα είναι τα άτομα του δείγματος για τις δράσεις του ΕΣΑΑ στον τομέα της Δικαιοσύνης".

Έπειτα, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν από πού έχουν ενημερωθεί για τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον τομέα της Δικαιοσύνης, με τα περισσότερα άτομα σε ποσοστό 41,9% να έχουν ενημερωθεί από το διαδίκτυο, το 16,5% έχει ενημερωθεί από τους συναδέλφους, το 3,9% από την Υπηρεσία, το 2,5% από τον τύπο, ενώ αρκετά άτομα σε ποσοστό 32,1% δήλωσαν ότι δεν είναι ενημερωμένοι γι' αυτό το θέμα.

Πίνακας 9. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το από πού είναι ενημερωμένα τα άτομα του δείγματος για τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον τομέα της Δικαιοσύνης".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Από την Υπηρεσία	11	3,7	3,9	3,9
	Από συναδέλφους	46	15,6	16,5	20,4
	Από το διαδίκτυο	117	39,7	41,9	62,4
	Από τον τύπο	7	2,4	2,5	64,9
	Δεν είναι ενημερωμένος/η	98	33,2	35,1	100,0
	Total	279	94,6	100,0	
Missing	System	16	5,4		
Total		295	100,0		

Διάγραμμα 9. "Ραβδόγραμμα για το από πού είναι ενημερωμένα τα άτομα του δείγματος για τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον τομέα της Δικαιοσύνης".

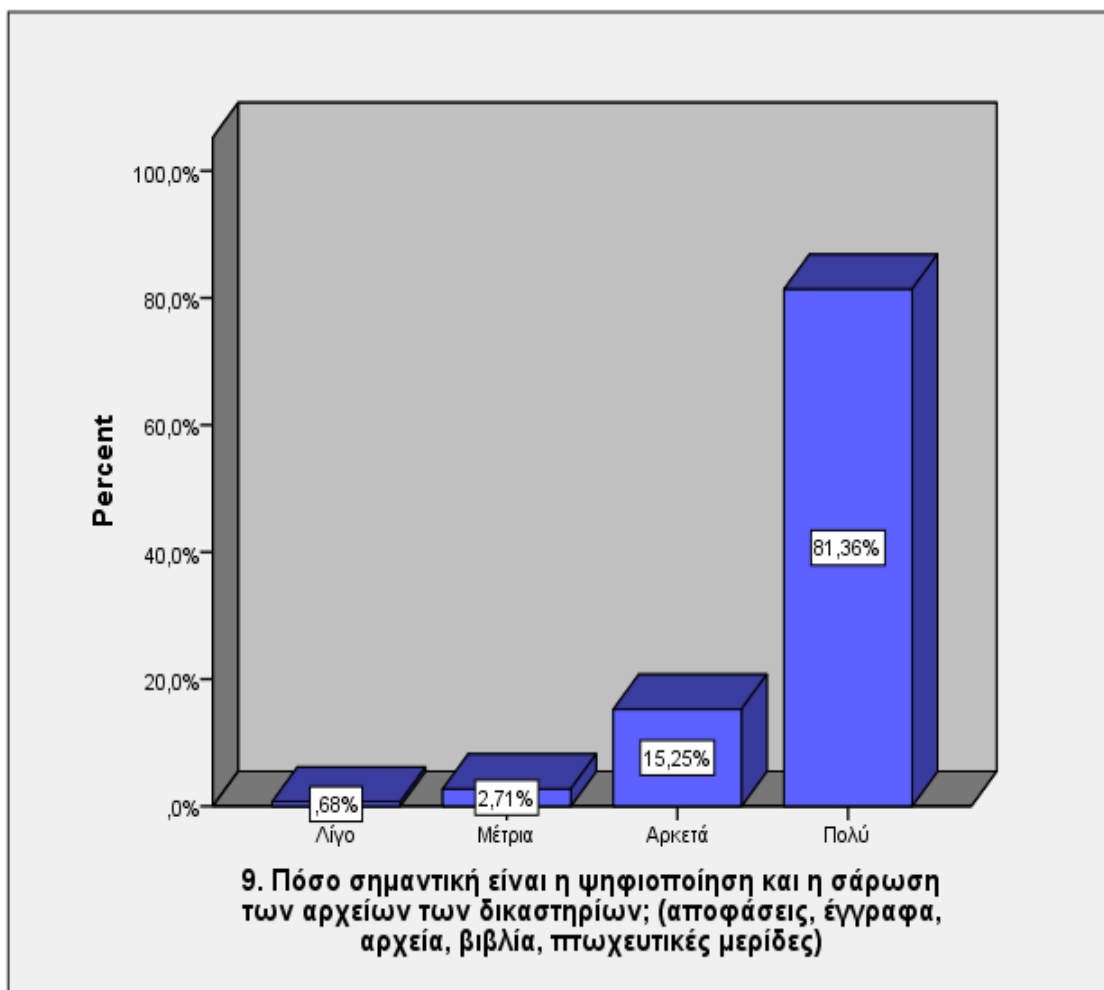
B' Μέρος ερωτηματολογίου (Ψηφιακή Δικαιοσύνη)

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου περιλάμβανε συνολικά 17 ερωτήσεις σχετικά με την ψηφιακή δικαιοσύνη. Οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να δηλώσουν πόσο σημαντικές είναι συγκεκριμένες δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που αφορούν στην ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης, το βαθμό προετοιμασίας και εκπαίδευσής τους πάνω σε ψηφιακές δεξιότητες αλλά και να αξιολογήσουν γενικότερα τη σημασία του ψηφιακού μετασχηματισμού για της δικαιοσύνης. Οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να απαντήσουν χρησιμοποιώντας την 5βάθμια κλίμακα Likert επιλέγοντας 1 = καθόλου, 2 = λίγο, 3 = μέτρια, 4 = αρκετά και 5 = πολύ.

Σχετικά με το πόσο σημαντική είναι η ψηφιοποίηση και η σάρωση των αρχείων των δικαστηρίων, η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό 81,4%, απάντησε ότι είναι πολύ σημαντική, το 15,3% αρκετά σημαντική, το 2,7 % απάντησε μέτρια, μόλις το 0,7% απάντησε ότι είναι λίγο σημαντική, ενώ κανένας συμμετέχων δεν έδωσε την απάντηση «καθόλου»

Πίνακας 10. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο σημαντική είναι η ψηφιοποίηση και η σάρωση των αρχείων των δικαστηρίων για τα άτομα του δείγματος".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο	2	,7	,7	,7
	Μέτρια	8	2,7	2,7	3,4
	Αρκετά	45	15,3	15,3	18,6
	Πολύ	240	81,4	81,4	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

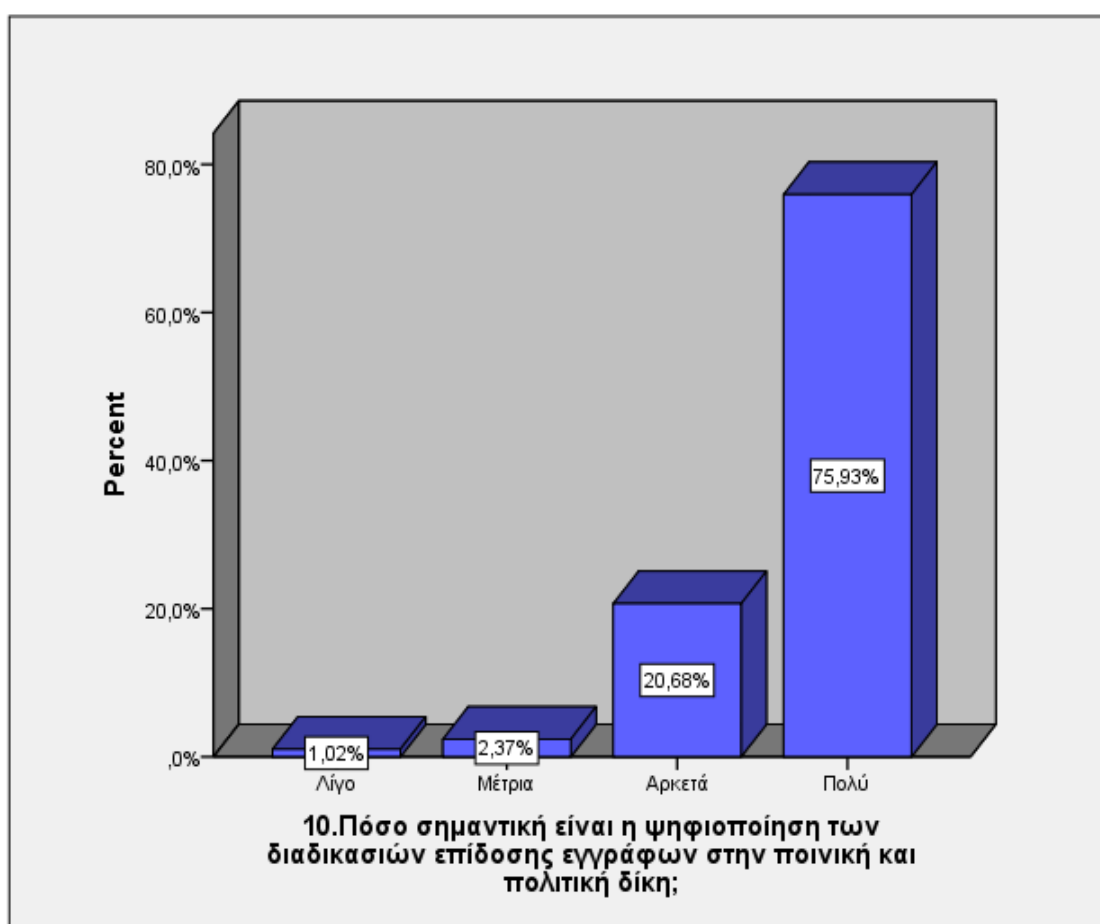

Διάγραμμα 10. "Ραβδόγραμμα για το πόσο σημαντική είναι η ψηφιοποίηση και η σάρωση των αρχείων των δικαστηρίων για τα άτομα του δείγματος".

Ως προς τη σημαντικότητα της ψηφιοποίησης των διαδικασιών επίδοσης εγγράφων στην ποινική και πολιτική δίκη, το 75,9% των ατόμων πιστεύουν ότι είναι πολύ σημαντική, το 24,1% ότι είναι αρκετά σημαντική, το 2,4% θεωρεί ότι είναι μέτριας σημασίας, το 1% θεωρεί ότι είναι λίγο σημαντική, ενώ το «καθόλου» δεν επιλέχθηκε ως απάντηση από κανένα ερωτώμενο.

Πίνακας 11. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο σημαντική είναι η ψηφιοποίηση των διαδικασιών επίδοσης εγγράφων στην ποινική και πολιτική δίκη για τα άτομα του δείγματος".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο	3	1,0	1,0	1,0
	Μέτρια	7	2,4	2,4	3,4
	Αρκετά	61	20,7	20,7	24,1
	Πολύ	224	75,9	75,9	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

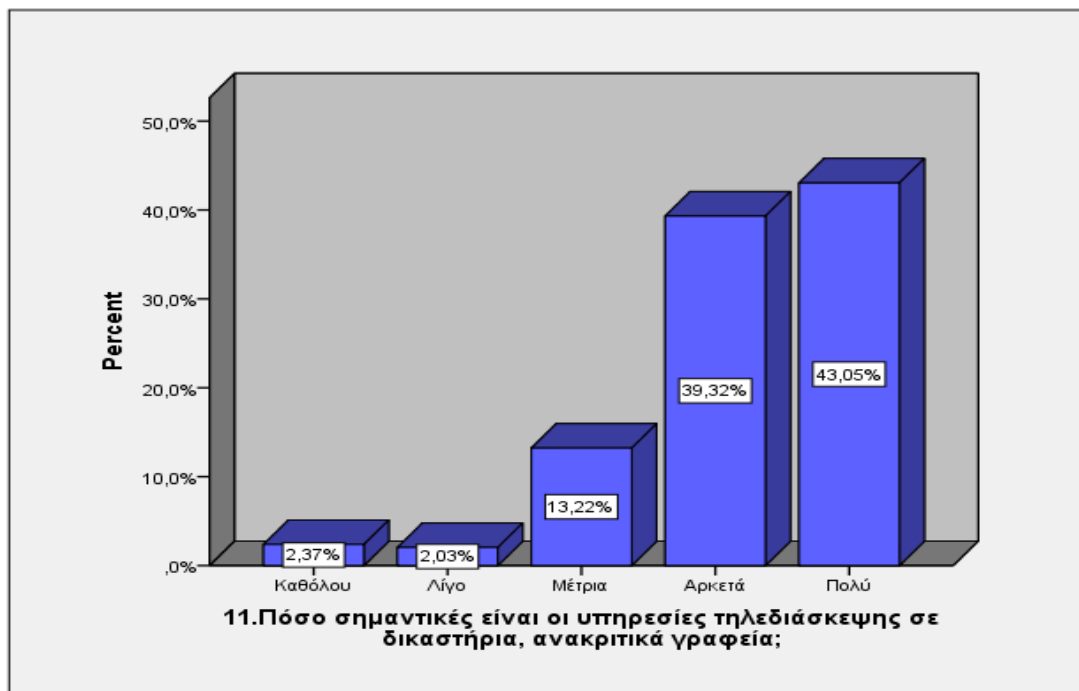

Διάγραμμα 11. "Ραβδόγραμμα για το πόσο σημαντική είναι η ψηφιοποίηση των διαδικασιών επίδοσης εγγράφων στην ποινική και πολιτική δίκη για τα άτομα του δείγματος".

Έπειτα, τα άτομα ρωτήθηκαν για το πόσο σημαντικές πιστεύουν ότι είναι οι υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και ανακριτικά γραφεία. Από τον ακόλουθο πίνακα συμπεραίνουμε ότι το 43,1% πιστεύει ότι είναι πολύ σημαντικές, το 39,3% αρκετά σημαντικές, το 13,2% μέτρια, το 2% λίγο σημαντικές και το 2,4% απάντησε ότι δεν είναι καθόλου σημαντικές.

Πίνακας 12. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο σημαντικές είναι οι υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και ανακριτικά γραφεία για τα άτομα του δείγματος".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	7	2,4	2,4	2,4
	Λίγο	6	2,0	2,0	4,4
	Μέτρια	39	13,2	13,2	17,6
	Αρκετά	116	39,3	39,3	56,9
	Πολύ	127	43,1	43,1	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

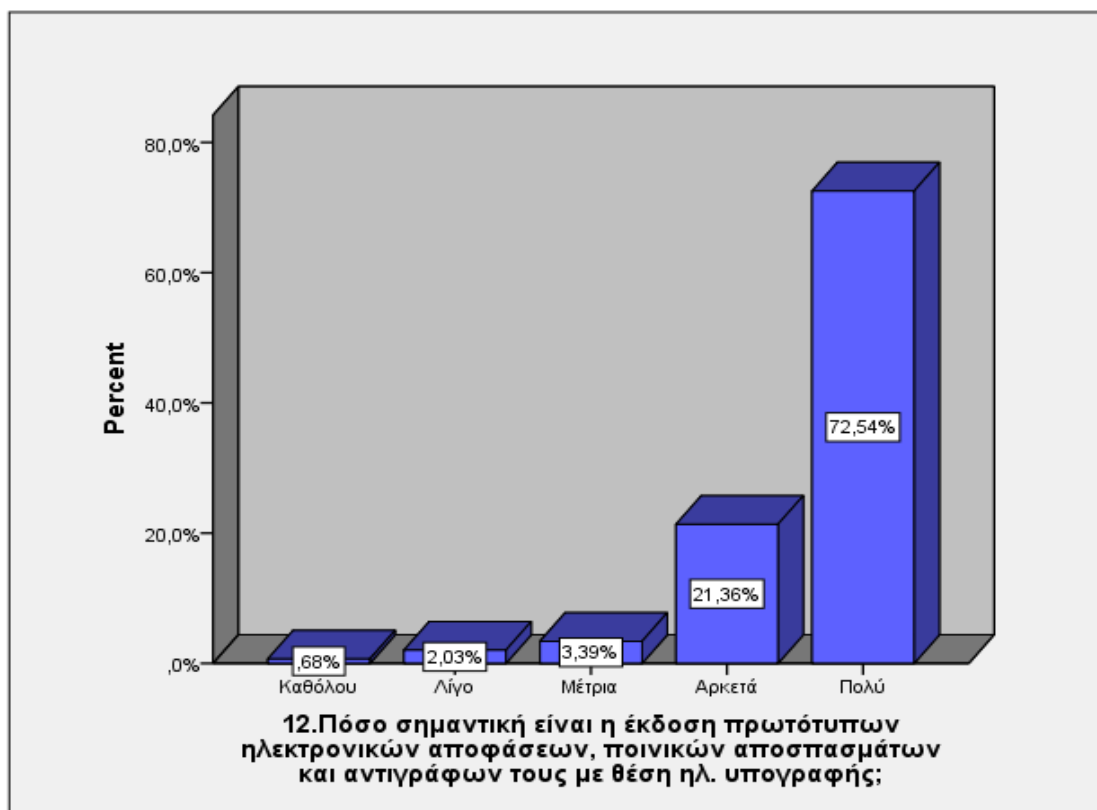

Διάγραμμα 12. "Ραβδόγραμμα για το πόσο σημαντικές είναι οι υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και ανακριτικά γραφεία για τα άτομα του δείγματος".

Σχετικά με την έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών αποφάσεων, ποινικών αποσπασμάτων και αντιγράφων τους με θέση ηλεκτρονικής υπογραφής, το μεγαλύτερο μέρος των ατόμων με ποσοστό 72,5% πιστεύει ότι είναι πολύ σημαντική, το 21,4% αρκετά σημαντική, το 3,4% ότι είναι μέτριας σημασίας, το 2% ότι είναι λίγο σημαντική και το 0,7% καθόλου σημαντική.

Πίνακας 13. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο σημαντική είναι η έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών αποφάσεων ποινικών αποσπασμάτων και αντιγράφων τους με θέση ηλεκτρονικής υπογραφής".

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	2	,7	,7	,7
Λίγο	6	2,0	2,0	2,7
Μέτρια	10	3,4	3,4	6,1
Αρκετά	63	21,4	21,4	27,5
Πολύ	214	72,5	72,5	100,0
Total	295	100,0	100,0	

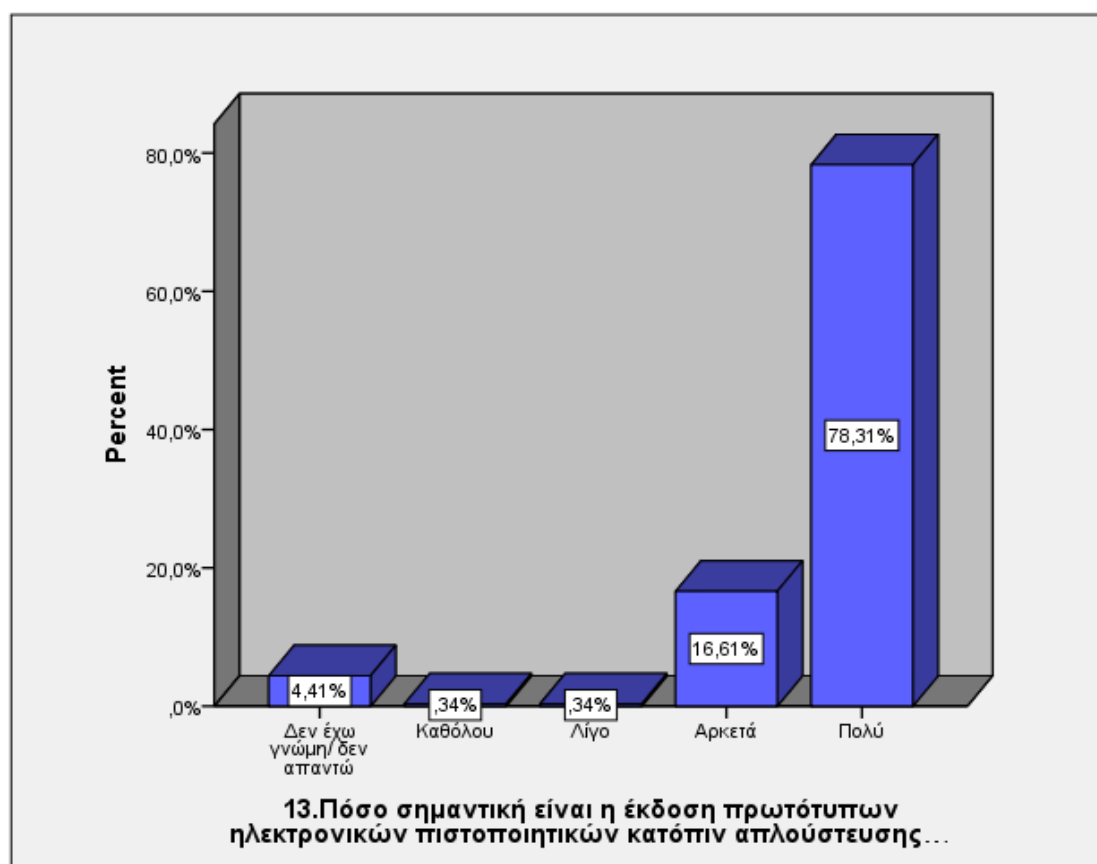

Διάγραμμα 13. "Ραβδόγραμμα για το πόσο σημαντική είναι η έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών αποφάσεων ποινικών αποσπασμάτων και αντιγράφων τους με θέση ηλεκτρονικής υπογραφής για τα άτομα του δείγματος".

Η επόμενη ερώτηση αφορούσε στη σημαντικότητα της έκδοσης πρωτότυπων ηλεκτρονικών πιστοποιητικών κατόπιν απλούστευσης – ενοποίησης τους. Από τον πίνακα, παρατηρούμε ότι το 78,3% των ατόμων απάντησαν ότι είναι πολύ σημαντική η συγκεκριμένη έκδοση, το 16,6% αρκετά σημαντική, το 4,4% μέτρια σημαντική και το 0,6% δήλωσαν ότι είναι από καθόλου έως λίγο σημαντική.

Πίνακας 14. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο σημαντική είναι η έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών πιστοποιητικών κατόπιν απλούστευσης – ενοποίησης τους για τα άτομα του δείγματος".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	,3	,3	,3
	Λίγο	1	,3	,3	,7
	Μέτρια	13	4,4	4,4	5,1
	Αρκετά	49	16,6	16,6	21,7
	Πολύ	231	78,3	78,3	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

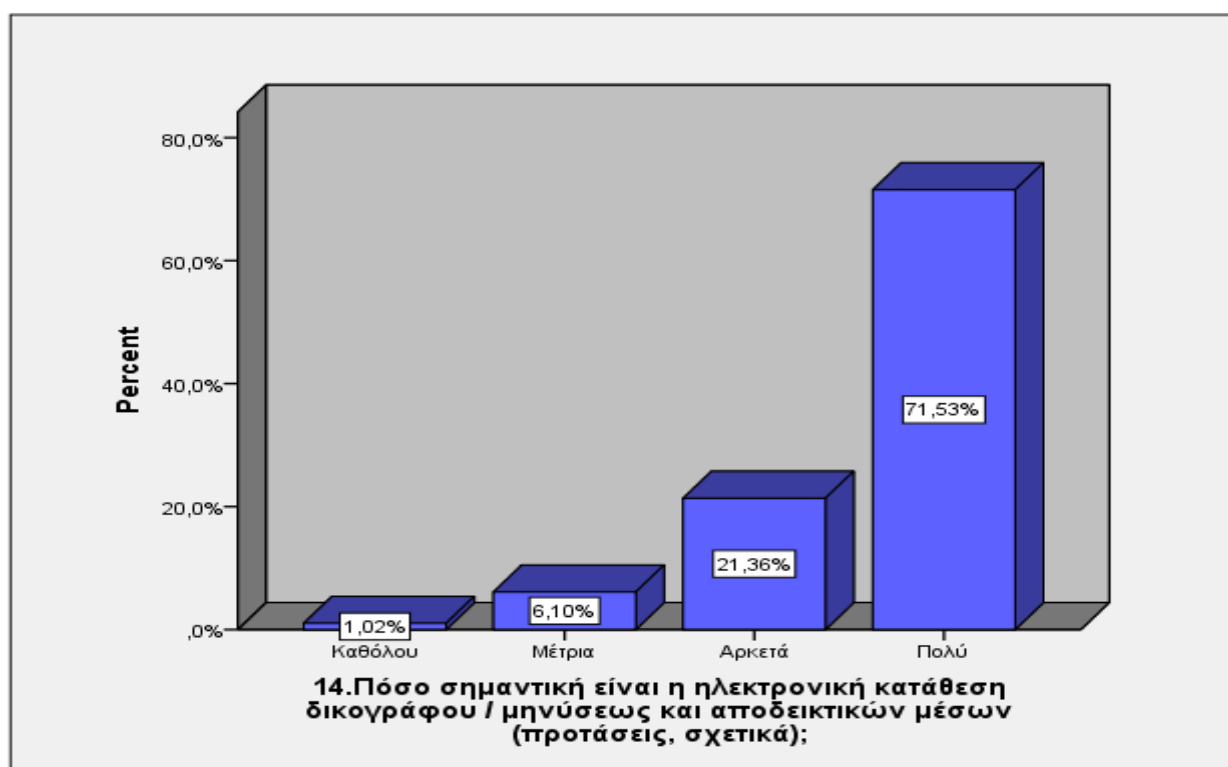

Διάγραμμα 14. "Ραβδόγραμμα για το πόσο σημαντική είναι η έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών πιστοποιητικών κατόπιν απλούστευσης – ενοποίησης τους για τα άτομα του δείγματος".

Ως προς το πόσο σημαντική είναι η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου / μηνύσεως και αποδεικτικών μέσων, το 71,5% απάντησε ότι είναι πολύ σημαντική, το 21,4% αρκετά σημαντική, το 6,1% δήλωσε ότι είναι μέτρια σημαντική και μόνο το 1% ότι δεν είναι καθόλου σημαντική. Η απάντηση «λίγο» δεν επιλέχθηκε από κανέναν ερωτώμενο.

Πίνακας 15. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο σημαντική είναι η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου / μηνύσεως και αποδεικτικών μέσων για τα άτομα του δείγματος".

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	3	1,0	1,0	1,0
Μέτρια	18	6,1	6,1	7,1
Αρκετά	63	21,4	21,4	28,5
Πολύ	211	71,5	71,5	100,0
Total	295	100,0	100,0	

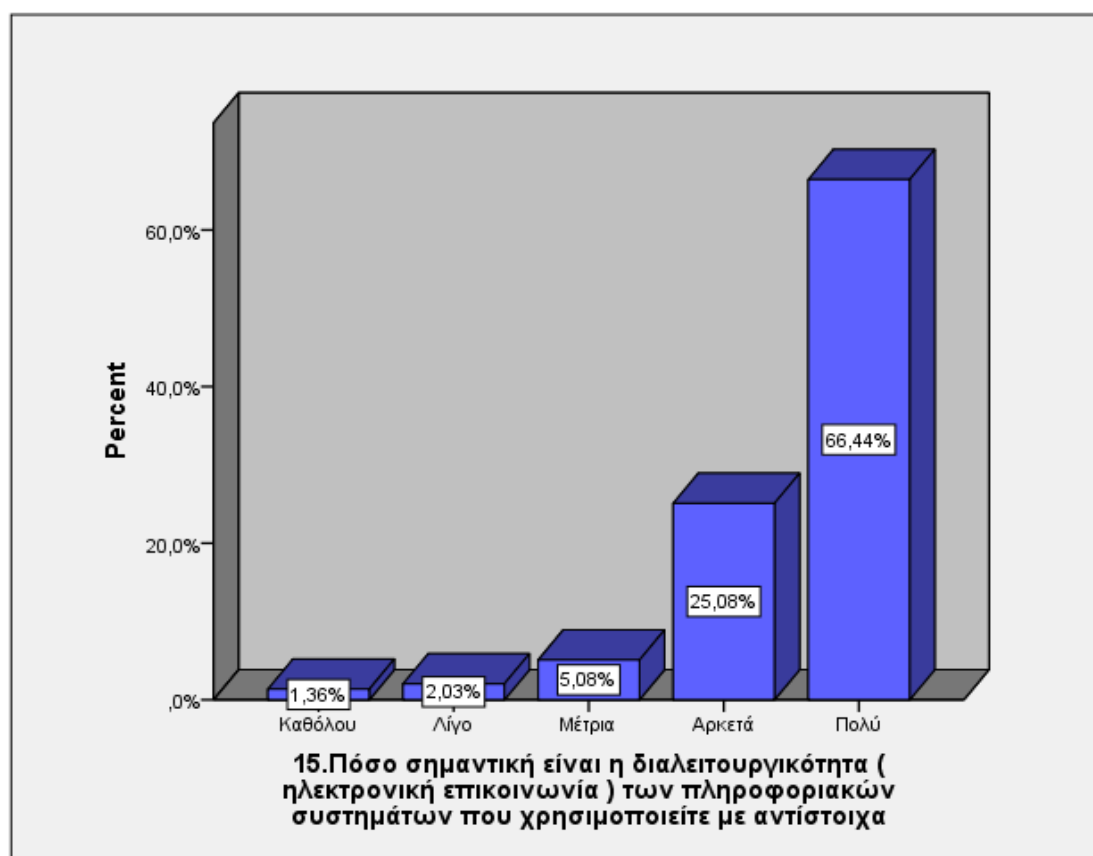

Διάγραμμα 15. "Ραβδόγραμμα για το πόσο σημαντική είναι η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου / μηνύσεως και αποδεικτικών μέσων για τα άτομα του δείγματος".

Σχετικά με τη σημασία της διαλειτουργικότητας των χρησιμοποιούμενων στις δικαστικές υπηρεσίες πληροφοριακών συστημάτων με αντίστοιχα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, της Δημόσιας Διοίκησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 66,4% απάντησε ότι η διαλειτουργικότητα είναι πολύ σημαντική, το 25,1% αρκετά σημαντική, το 5,1% δήλωσε ότι είναι μέτριας σημασίας, το 2% λίγης σημασίας και το 1,4% δεν θεωρεί τη διαλειτουργικότητα καθόλου σημαντική.

Πίνακας 16. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο σημαντική είναι η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων»

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	1,4	1,4	1,4
	Λίγο	6	2,0	2,0	3,4
	Μέτρια	15	5,1	5,1	8,5
	Αρκετά	74	25,1	25,1	33,6
	Πολύ	196	66,4	66,4	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

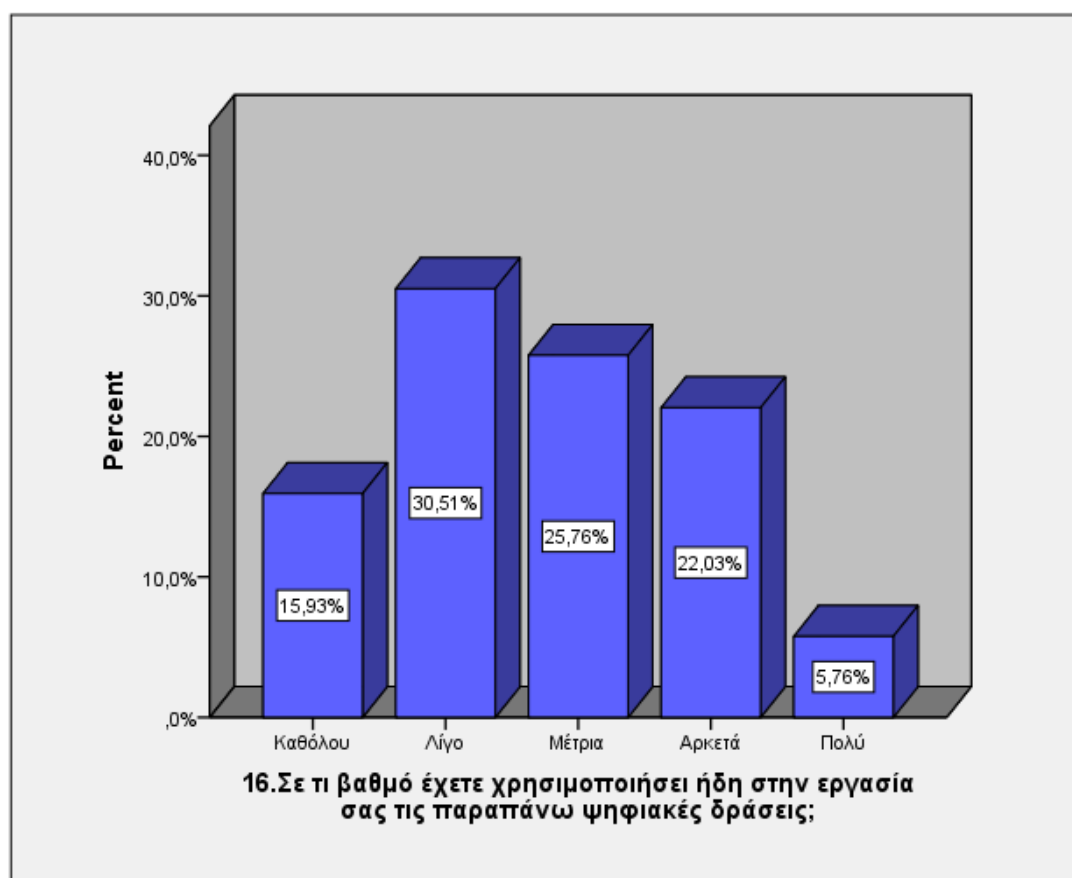

Διάγραμμα 16. "Ραβδόγραμμα για το πόσο σημαντική είναι η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων»

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν σε τι βαθμό έχουν χρησιμοποιήσει ήδη στην εργασία τους τις προαναφερόμενες ψηφιακές δράσεις και το 15,9% απάντησε ότι δεν τις έχουν χρησιμοποιήσει καθόλου, το 30,5% ότι τις χρησιμοποιούν λίγο, το 25,8% μέτρια, το 22% αρκετά και το μόλις το 5,8% απάντησε ότι τις χρησιμοποιούν πολύ.

Πίνακας 17. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το βαθμό που έχουν χρησιμοποιήσει ήδη στην εργασία τους τις παραπάνω ψηφιακές δράσεις»

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	47	15,9	15,9	15,9
	Λίγο	90	30,5	30,5	46,4
	Μέτρια	76	25,8	25,8	72,2
	Αρκετά	65	22,0	22,0	94,2
	Πολύ	17	5,8	5,8	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

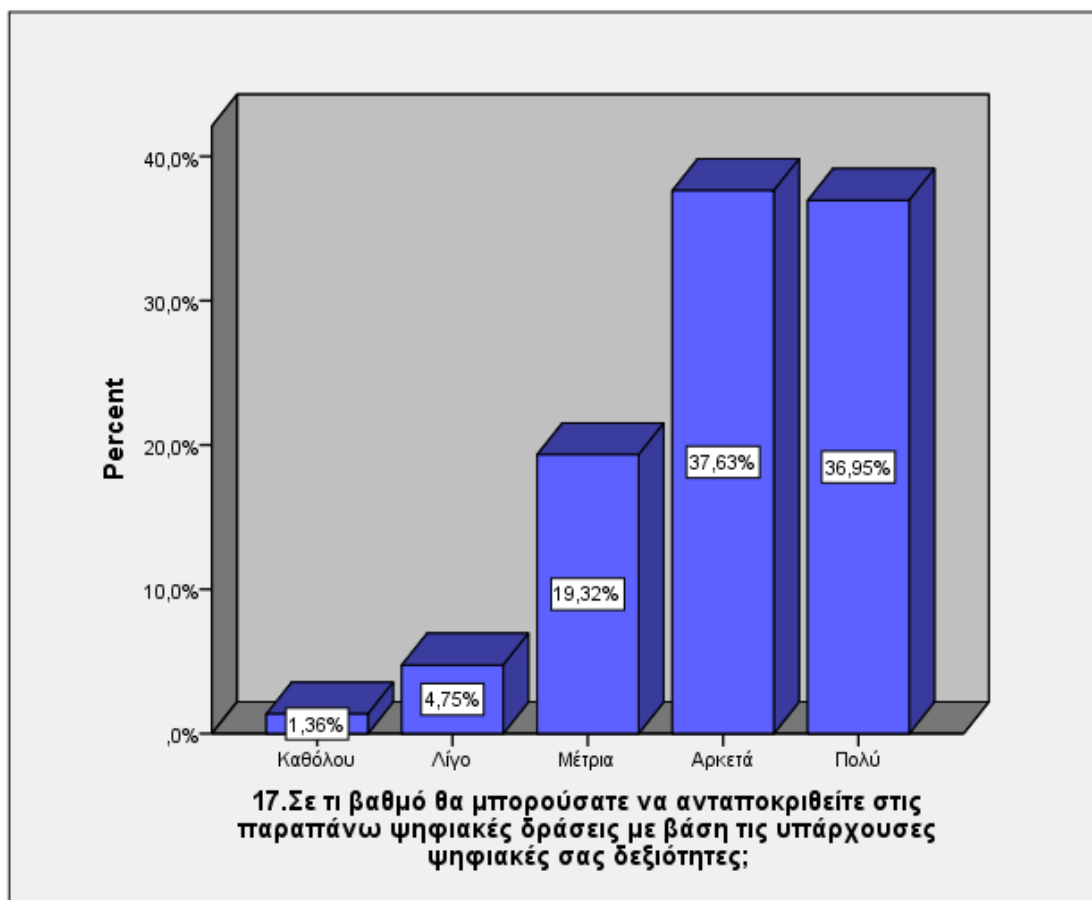

Διάγραμμα 17. "Ραβδόγραμμα για το βαθμό που έχουν χρησιμοποιήσει ήδη στην εργασία τους τις παραπάνω ψηφιακές δράσεις τα άτομα του δείγματος".

Ως προς το βαθμό που θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στις συγκεκριμένες ψηφιακές δράσεις με βάση τις υπάρχουσες ψηφιακές τους δεξιότητες, το 1,4% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι δεν θα μπορούσε να ανταποκριθεί καθόλου, το 4,7% λίγο, το 19,3% σε μέτριο βαθμό, το 37,6% αρκετά και το 36,9% απάντησε πολύ.

Πίνακας 18. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το βαθμό που θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στις συγκεκριμένες ψηφιακές δράσεις με βάση τις υπάρχουσες ψηφιακές τους δεξιότητες τα άτομα του δείγματος".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	1,4	1,4	1,4
	Λίγο	14	4,7	4,7	6,1
	Μέτρια	57	19,3	19,3	25,4
	Αρκετά	111	37,6	37,6	63,1
	Πολύ	109	36,9	36,9	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

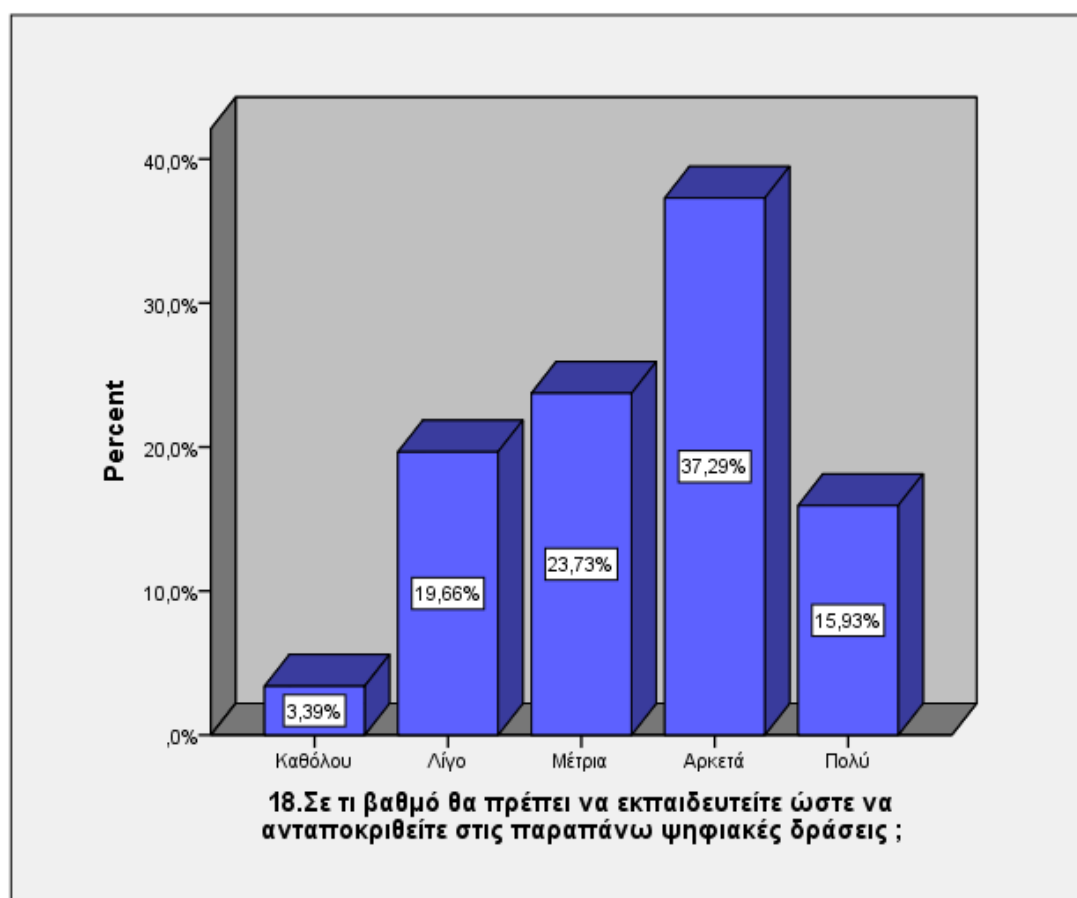

Διάγραμμα 18. "Ραβδόγραμμα για το βαθμό που θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στις συγκεκριμένες ψηφιακές δράσεις με βάση τις υπάρχουσες ψηφιακές τους δεξιότητες τα άτομα του δείγματος".

Σχετικά με το βαθμό που οι συμμετέχοντες δικαστικοί υπάλληλοι θα πρέπει να εκπαιδευτούν, ώστε να ανταποκριθούν στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις, μόλις το 3,4% απάντησε ότι δεν χρειάζεται να εκπαιδευτεί καθόλου, το 19,7% απάντησε λίγο, το 23,7% μέτρια, το 37,3% αρκετά και το 15,9% πολύ.

Πίνακας 19. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το βαθμό που θα πρέπει να εκπαιδευτούν ώστε να ανταποκριθούν στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις για τα άτομα του δείγματος".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	10	3,4	3,4	3,4
	Λίγο	58	19,7	19,7	23,1
	Μέτρια	70	23,7	23,7	46,8
	Αρκετά	110	37,3	37,3	84,1
	Πολύ	47	15,9	15,9	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

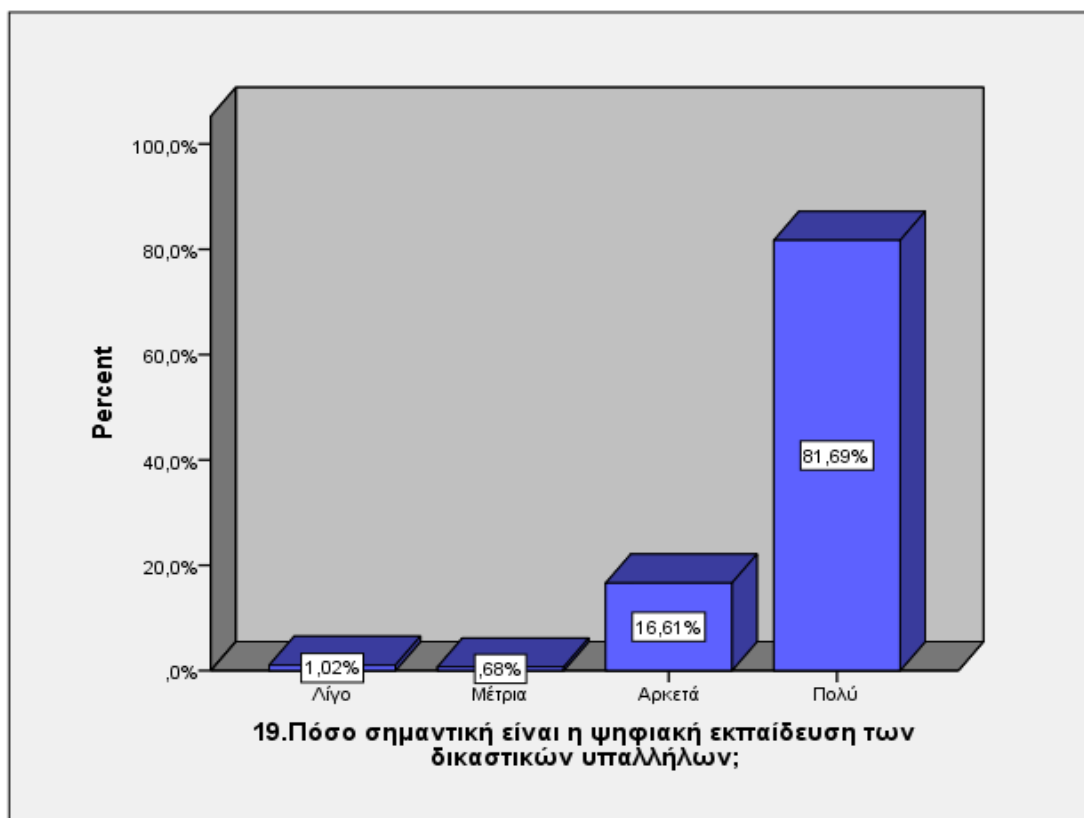

Διάγραμμα 19. "Ραβδόγραμμα για το βαθμό που θα πρέπει να εκπαιδευτούν ώστε να ανταποκριθούν στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις για τα άτομα του δείγματος".

Η επόμενη ερώτηση αφορούσε στο πόσο σημαντική θεωρούν οι συμμετέχοντες ότι είναι η ψηφιακή εκπαίδευση των δικαστικών υπάλληλων. Από τον ακόλουθο πίνακα διαφαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό 81,7% απάντησε ότι η ψηφιακή εκπαίδευση είναι πολύ σημαντική, το 16,6% αρκετά σημαντική και το 1,7% από λίγο έως μέτρια σημαντική. Σημειώνεται ότι η απάντηση καθόλου δεν επιλέχθηκε από κανέναν ερωτώμενο.

Πίνακας 20. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο σημαντική είναι η ψηφιακή εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο	3	1,0	1,0	1,0
	Μέτρια	2	,7	,7	1,7
	Αρκετά	49	16,6	16,6	18,3
	Πολύ	241	81,7	81,7	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

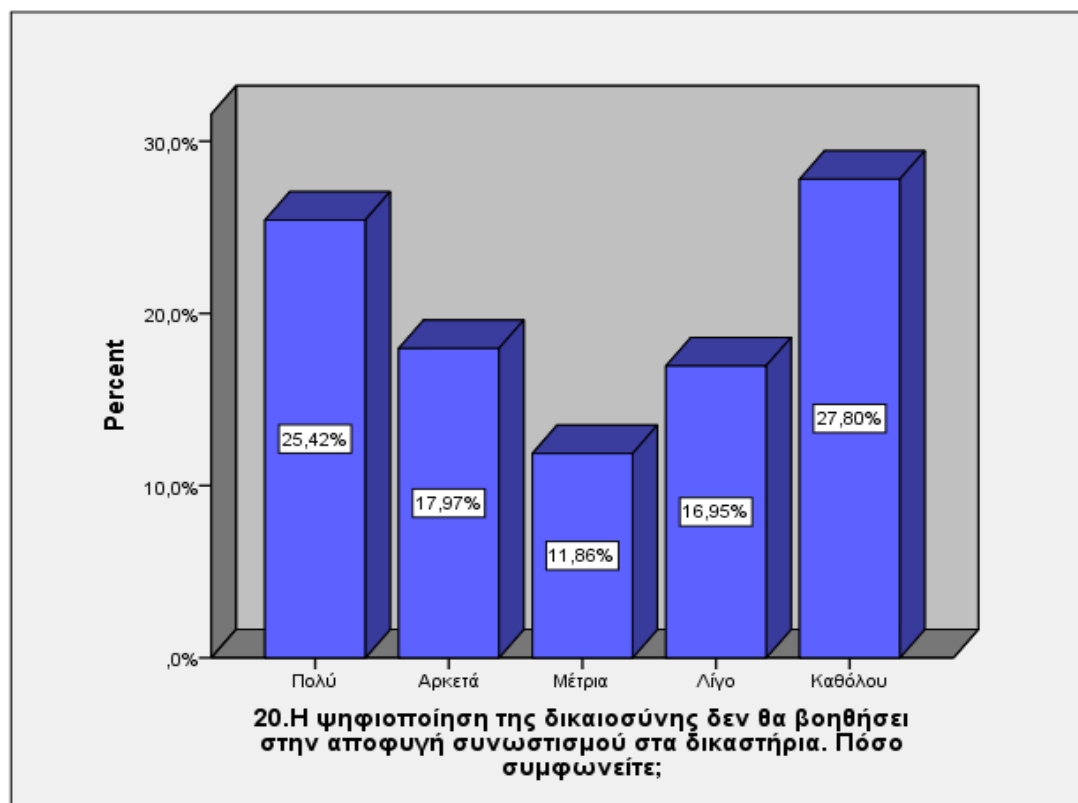

Διάγραμμα 20. "Ραβδόγραμμα για το πόσο σημαντική είναι η ψηφιακή εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων".

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν κατά πόσο συμφωνούν με την άποψη ότι η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης δεν θα βοηθήσει στην αποφυγή συνωστισμού στα δικαστήρια. Στην ερώτηση αυτή, η στάθμιση των απαντήσεων ήταν αντίστροφη και συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε η 5βάθμια κλίμακα Likert: 1 = Πολύ, 2 = Αρκετά, 3 = Μέτρια, 4 = Λίγο και 5 = Καθόλου. Από τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα, συμπεραίνουμε ότι το 25,4% συμφωνεί πολύ με την άποψη αυτή, το 18% συμφωνεί αρκετά, το 11,9% συμφωνεί μέτρια, το 16,9% δήλωσε ότι συμφωνεί λίγο και το 27,8% δεν συμφωνεί καθόλου.

Πίνακας 21. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το βαθμό συμφωνίας των ατόμων του δείγματος με την άποψη ότι η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης δεν θα βοηθήσει στην αποφυγή συνωστισμού στα δικαστήρια".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολύ	75	25,4	25,4	25,4
	Αρκετά	53	18,0	18,0	43,4
	Μέτρια	35	11,9	11,9	55,3
	Λίγο	50	16,9	16,9	72,2
	Καθόλου	82	27,8	27,8	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

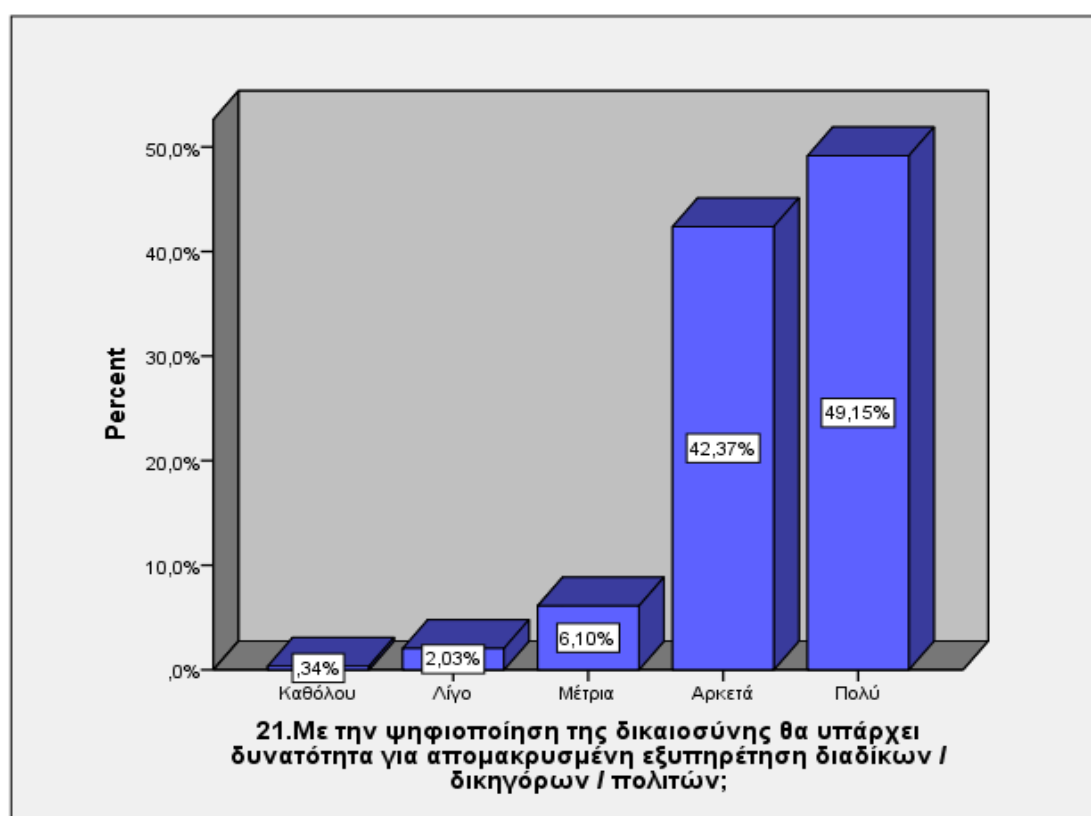

Διάγραμμα 21. "Ραβδόγραμμα για την άποψη ότι η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης δεν θα βοηθήσει στην αποφυγή συνωστισμού στα δικαστήρια".

Η επόμενη ερώτηση αφορούσε στο αν με τη ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα υπάρχει η δυνατότητα για απομακρυσμένη εξυπηρέτηση διαδίκων / δικηγόρων / πολιτών και το 49,2% απάντησε πολύ, το 42,4% αρκετά, το 6,1% μέτρια, το 2% λίγο και το 3% απάντησε καθόλου.

Πίνακας 22. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το αν με την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα υπάρχει δυνατότητα για απομακρυσμένη εξυπηρέτηση διαδίκων / δικηγόρων / πολιτών".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	,3	,3	,3
	Λίγο	6	2,0	2,0	2,4
	Μέτρια	18	6,1	6,1	8,5
	Αρκετά	125	42,4	42,4	50,8
	Πολύ	145	49,2	49,2	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

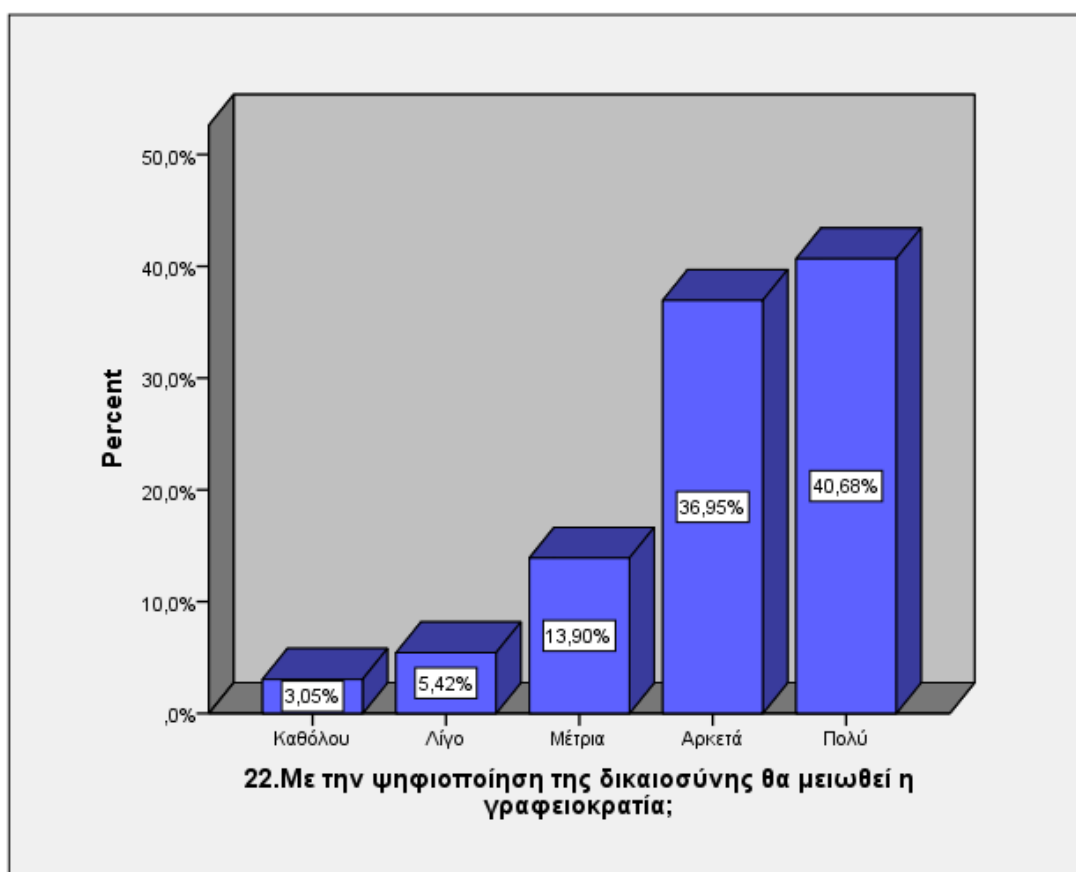

Διάγραμμα 22. "Ραβδόγραμμα για το αν με την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα υπάρχει δυνατότητα για απομακρυσμένη εξυπηρέτηση διαδίκων / δικηγόρων / πολιτών".

Σχετικά με το αν με την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα υπάρξει και μείωση της γραφειοκρατίας, τα περισσότερα άτομα σε ποσοστό 59,3% απάντησαν ότι θα μειωθεί πολύ, το 36,9% ότι θα υπάρχει αρκετή μείωση, το 13,9% επέλεξε το μέτρια, το 5,4% επέλεξε το λίγο, ενώ το 3,1% πιστεύει ότι η γραφειοκρατία δεν θα μειωθεί καθόλου.

Πίνακας 23. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το αν με τη ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα μειωθεί η γραφειοκρατία".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	9	3,1	3,1	3,1
	Λίγο	16	5,4	5,4	8,5
	Μέτρια	41	13,9	13,9	22,4
	Αρκετά	109	36,9	36,9	59,3
	Πολύ	120	40,7	40,7	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

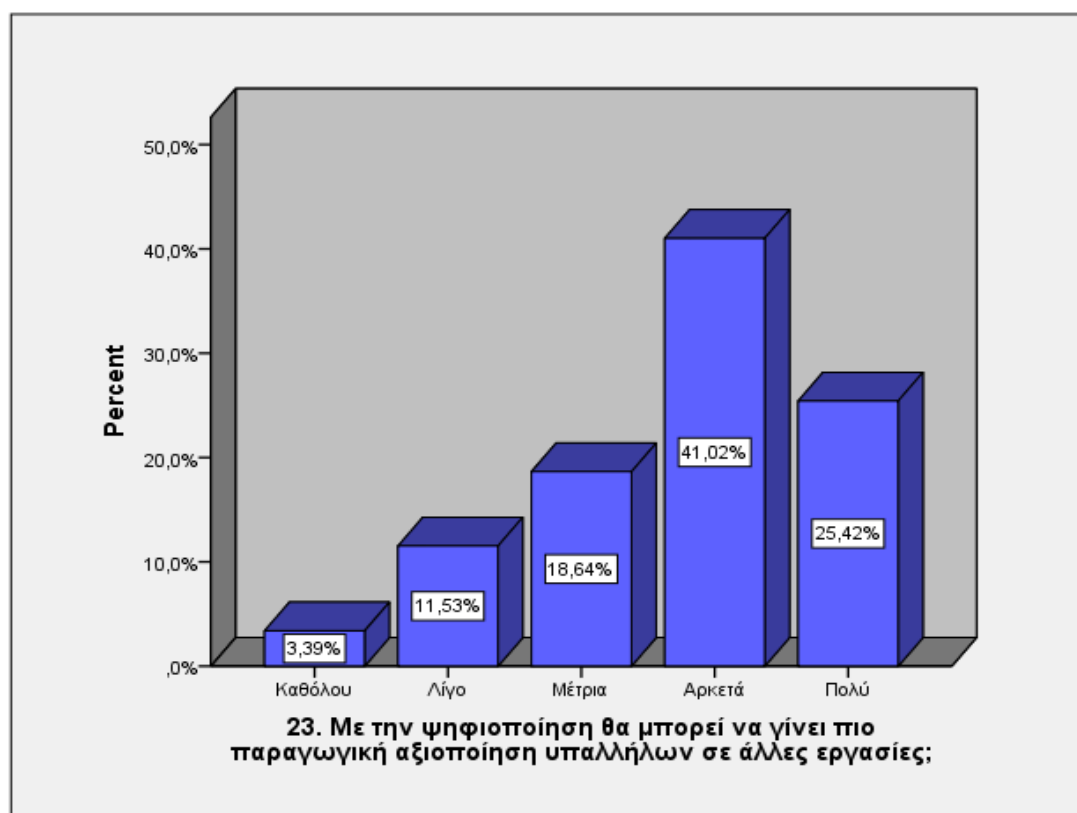

Διάγραμμα 23. "Ραβδόγραμμα για το αν με τη ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα μειωθεί η γραφειοκρατία".

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν με τη ψηφιοποίηση θα μπορεί να γίνει πιο παραγωγική αξιοποίηση υπαλλήλων σε άλλες εργασίες και το 3,4% απάντησε καθόλου, το 11,5% λίγο, το 18,6% μέτρια, το 41% δήλωσε ότι αυτό θα γίνει σε αρκετό βαθμό και το 25,4% πιστεύει ότι θα πραγματοποιηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Πίνακας 24. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το αν με τη ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα μπορεί να γίνει πιο παραγωγική αξιοποίηση υπαλλήλων σε άλλες εργασίες".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	10	3,4	3,4	3,4
	Λίγο	34	11,5	11,5	14,9
	Μέτρια	55	18,6	18,6	33,6
	Αρκετά	121	41,0	41,0	74,6
	Πολύ	75	25,4	25,4	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

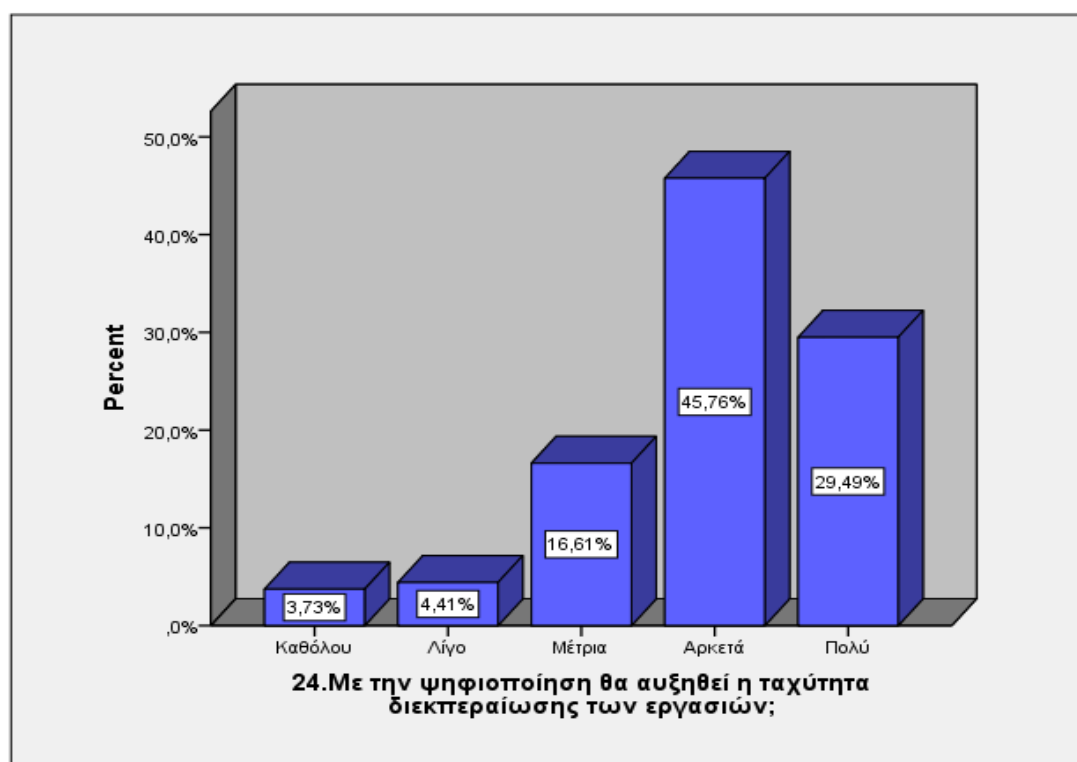

Διάγραμμα 24. "Ραβδόγραμμα για το αν με τη ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα μπορεί να γίνει πιο παραγωγική αξιοποίηση υπαλλήλων σε άλλες εργασίες".

Στην επόμενη ερώτηση, τα άτομα του δείγματος κλήθηκαν ν' απαντήσουν σχετικά με το αν με τη ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ταχύτητα διεκπεραίωσης των εργασιών. Από τον ακόλουθο πίνακα, συμπεραίνουμε ότι το 3,7% των ερωτηθέντων απάντησε καθόλου, το 4,4% λίγο, το 16,6% επέλεξε ότι θα αυξηθεί σε μέτριο βαθμό, το 45,8% αρκετά και το 29,5% επέλεξε ότι η ταχύτητα διεκπεραίωσης των εργασιών θα αυξηθεί πολύ με την ψηφιοποίηση.

Πίνακας 25. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για αν με τη ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ταχύτητα διεκπεραίωσης των εργασιών".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	11	3,7	3,7	3,7
	Λίγο	13	4,4	4,4	8,1
	Μέτρια	49	16,6	16,6	24,7
	Αρκετά	135	45,8	45,8	70,5
	Πολύ	87	29,5	29,5	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

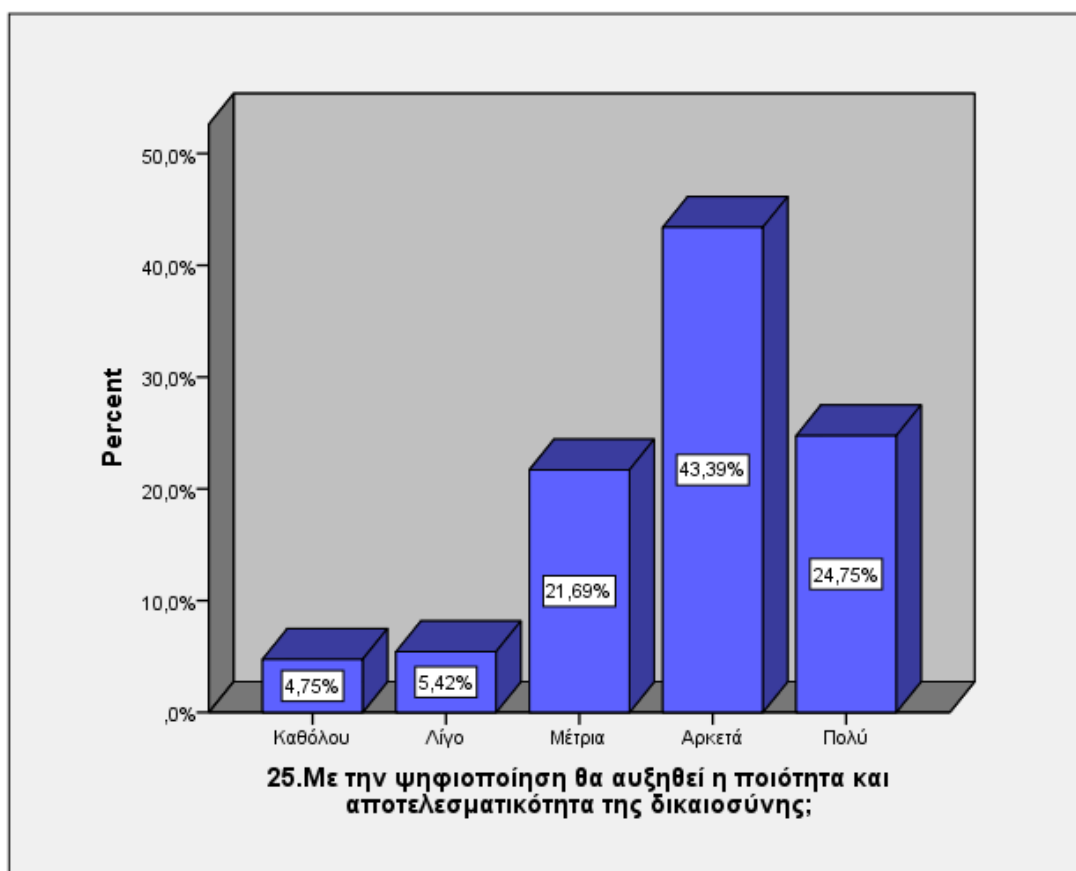

Διάγραμμα 25. "Ραβδόγραμμα για αν με τη ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ταχύτητα διεκπεραίωσης των εργασιών".

Η τελευταία ερώτηση της ενότητας αφορούσε στο αν με τη ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πίνακα, συμπεραίνουμε ότι το 24,7% των ατόμων πιστεύει ότι η ποιότητα και αποτελεσματικότητα θα αυξηθεί πολύ, το 43,4% ότι θα αυξηθεί σε αρκετό βαθμό, το 21,7% θεωρεί ότι θα αυξηθεί μέτρια, το 5,4% λίγο και το 4,7% απάντησε ότι με την ψηφιοποίηση η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης δεν θα αυξηθεί καθόλου.

Πίνακας 26. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για αν με τη ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	14	4,7	4,7	4,7
	Λίγο	16	5,4	5,4	10,2
	Μέτρια	64	21,7	21,7	31,9
	Αρκετά	128	43,4	43,4	75,3
	Πολύ	73	24,7	24,7	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

Διάγραμμα 26. "Ραβδόγραμμα για αν με τη ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης".

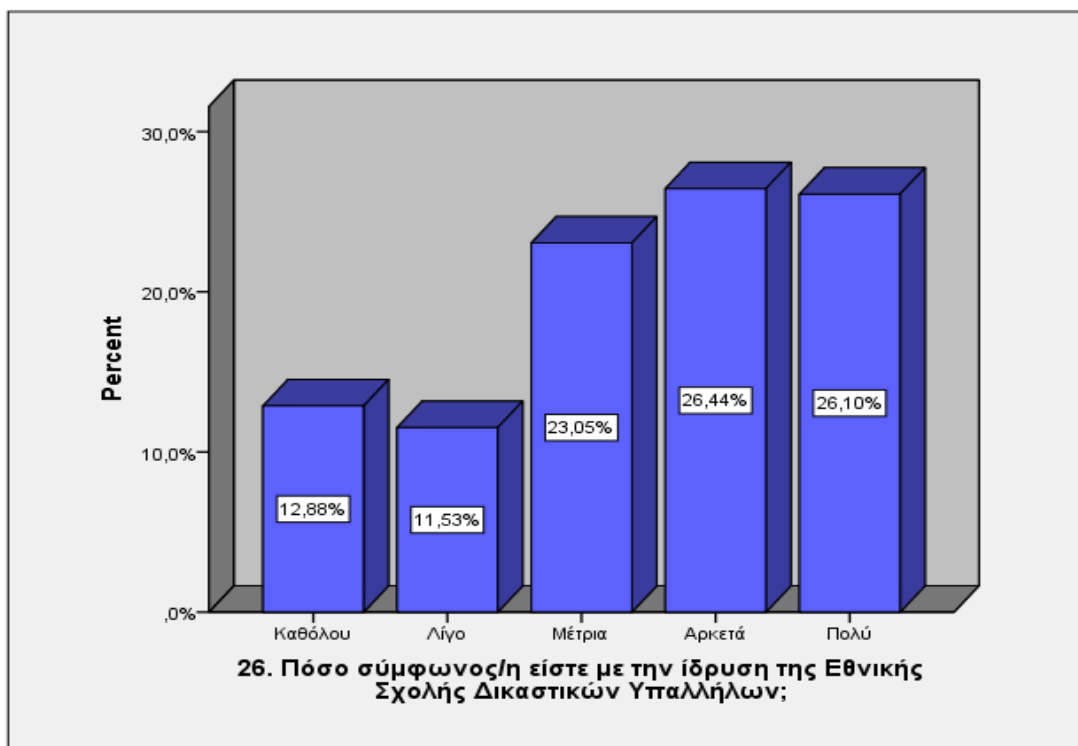
Γ' Μέρος ερωτηματολογίου (Εκπαίδευση Δικαστικών Υπαλλήλων)

Το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλάμβανε συνολικά 15 ερωτήσεις κλειστού τύπου σχετικά με την εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων. Οι συμμετέχοντες σε 10 ερωτήσεις κλήθηκαν να δηλώσουν τη συμφωνία τους με το περιεχόμενο των ερωτήσεων, χρησιμοποιώντας την 5βάθμια κλίμακα Likert, με 1 = καθόλου, 2 = λίγο, 3 = μέτρια, 4 = αρκετά και 5 = πολύ. Επιπλέον, υπήρχαν 5 ερωτήσεις σχετικές με την εκπαίδευση στις οποίες τα άτομα του δείγματος μπορούσαν να δώσουν πάνω από μια απαντήσεις. Τέλος, υπήρχε και μια ανοιχτού τύπου ερώτηση στην οποία οι συμμετέχοντες μπορούσαν να απαντήσουν προαιρετικά.

Στην πρώτη ερώτηση του συγκεκριμένου μέρους, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν πόσο σύμφωνοι είναι με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων. Από τον παρακάτω πίνακα παρατηρούμε ότι το 26,1% του δείγματος εκφράζει μεγάλο βαθμού συμφωνία, το 26,4% συμφωνεί αρκετά με την ίδρυση της Σχολής, το 23,1% συμφωνεί μέτρια, το 11,5% συμφωνεί λίγο και 12,9% δεν συμφωνεί καθόλου με την ίδρυση της Σχολής.

Πίνακας 27. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το πόσο σύμφωνα είναι τα άτομα του δείγματος με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	38	12,9	12,9	12,9
	Λίγο	34	11,5	11,5	24,4
	Μέτρια	68	23,1	23,1	47,5
	Αρκετά	78	26,4	26,4	73,9
	Πολύ	77	26,1	26,1	100,0
Total		295	100,0	100,0	

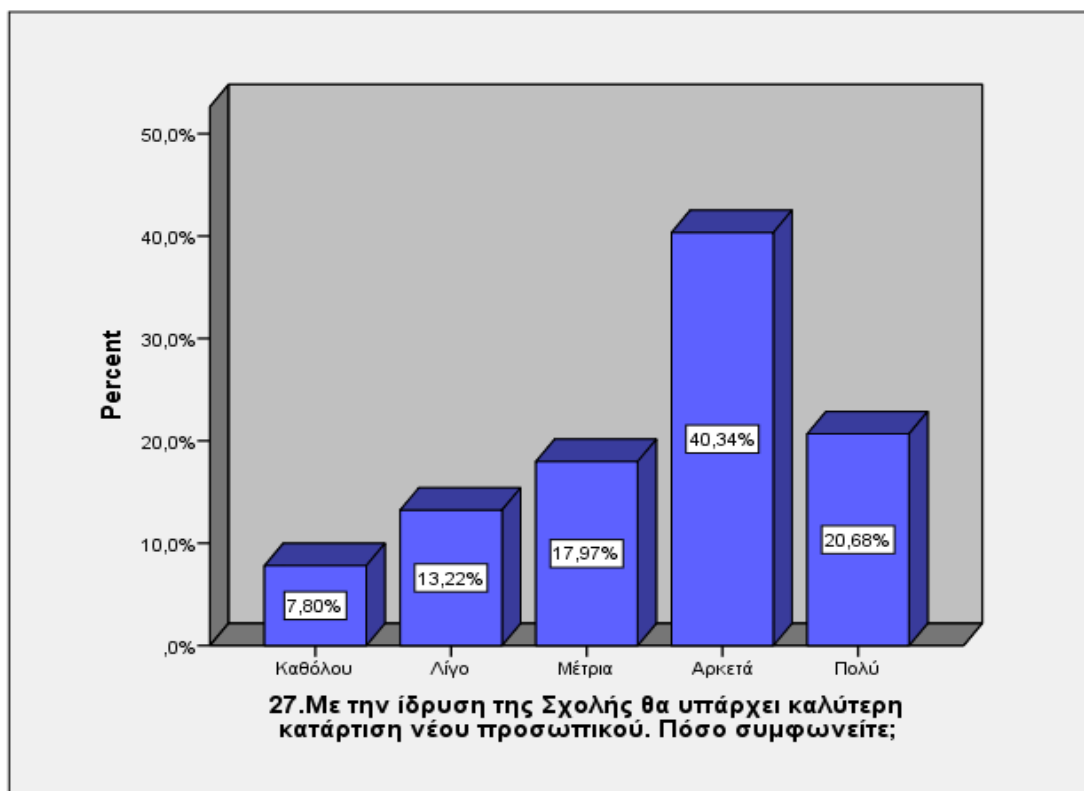

Διάγραμμα 27. "Ραβδόγραμμα για το πόσο σύμφωνα είναι τα άτομα του δείγματος με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων".

Έπειτα οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν πόσο συμφωνούν με την άποψη ότι με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει καλύτερη κατάρτιση νέου προσωπικού. Από τον παρακάτω πίνακα, συμπεραίνουμε ότι το 7,8% δεν συμφωνεί καθόλου με την άποψη αυτή, το 13,2% συμφωνεί λίγο, το 18% εκφράζει μέτρια συμφωνία, το 40,3% συμφωνεί μέτρια και το 20,7% συμφωνεί πολύ με την άποψη ότι θα υπάρχει καλύτερη κατάρτιση νέου προσωπικού.

Πίνακας 28. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει καλύτερη κατάρτιση νέου προσωπικού".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	23	7,8	7,8	7,8
	Λίγο	39	13,2	13,2	21,0
	Μέτρια	53	18,0	18,0	39,0
	Αρκετά	119	40,3	40,3	79,3
	Πολύ	61	20,7	20,7	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

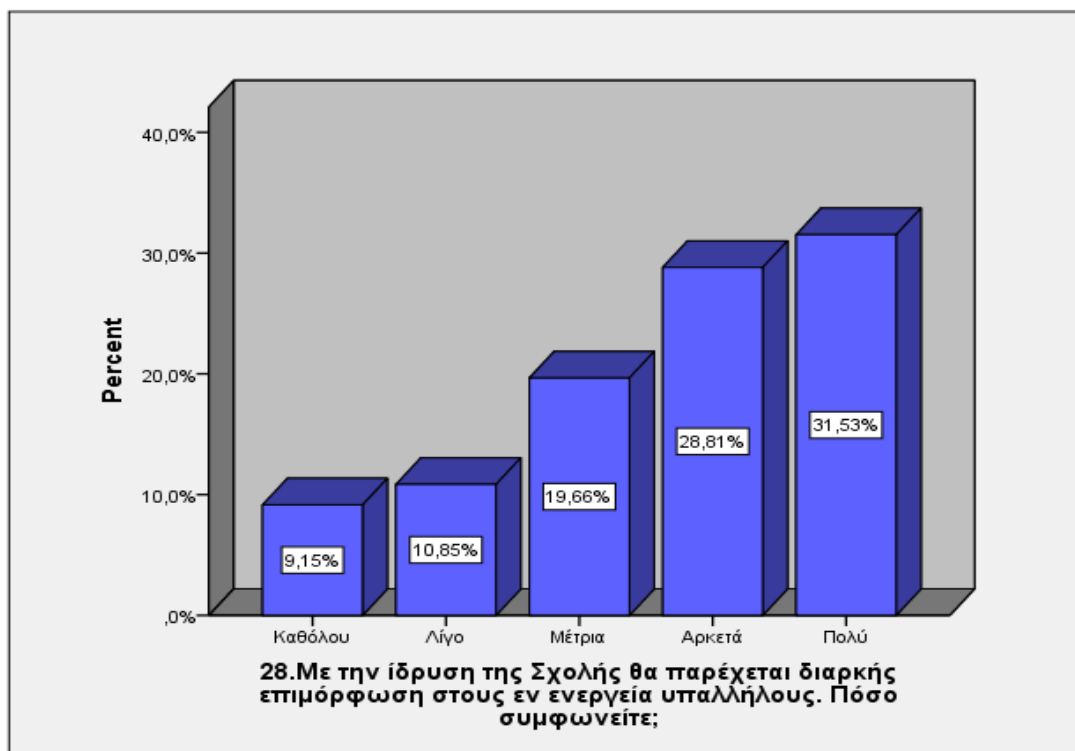

Διάγραμμα 28. "Ραβδόγραμμα του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει καλύτερη κατάρτιση νέου προσωπικού".

Σχετικά με το αν η Σχολή θα παρέχει διαρκή επιμόρφωση στους εν ενεργεία υπαλλήλους, το 31,5% των ερωτηθέντων απάντησε πολύ, το 28,8% απάντησε αρκετά, το 19,7% απάντησε μέτρια, το 10,8% λίγο και το 9,2% απάντησε ότι δεν αναμένει καμία επιμόρφωση από την Εθνική Σχολή Δικαστικών Υπαλλήλων.

Πίνακας 29. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα παρέχεται διαρκής επιμόρφωση στους εν ενεργεία υπαλλήλους".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	27	9,2	9,2	9,2
	Λίγο	32	10,8	10,8	20,0
	Μέτρια	58	19,7	19,7	39,7
	Αρκετά	85	28,8	28,8	68,5
	Πολύ	93	31,5	31,5	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

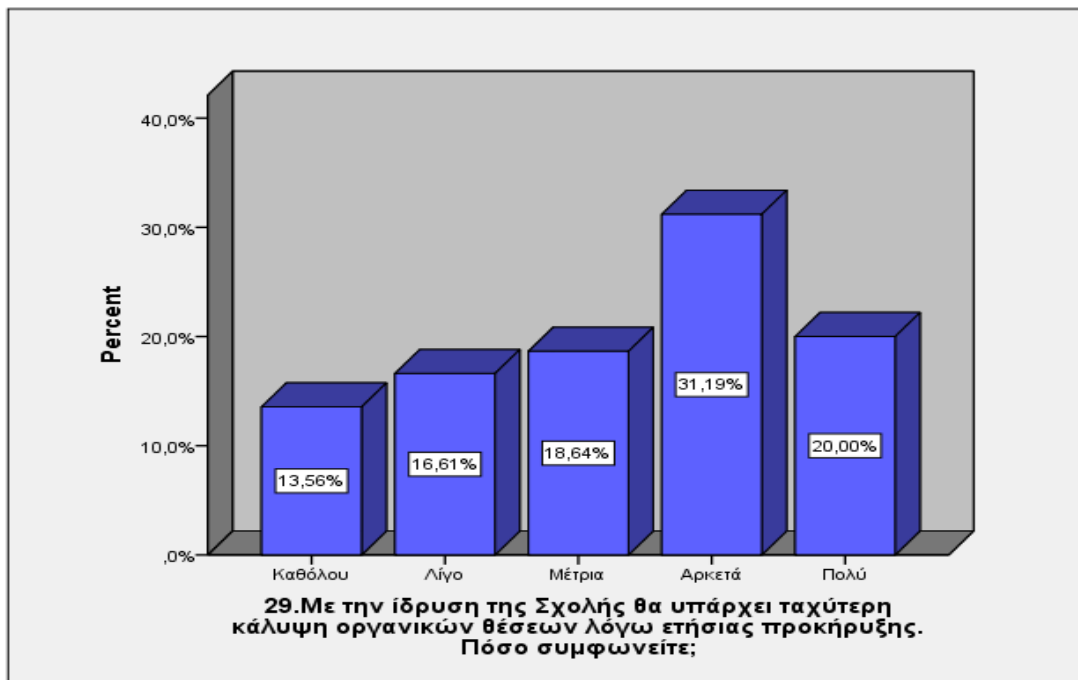

Διάγραμμα 29. "Ραβδόγραμμα του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα παρέχεται διαρκής επιμόρφωση στους εν ενεργεία υπαλλήλους".

Στην επόμενη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν αν συμφωνούν με την άποψη ότι με την ίδρυση της σχολής θα υπάρχει ταχύτερη κάλυψη οργανικών θέσεων λόγω της ετήσιας προκήρυξης. Από αυτούς το 20% πιστεύει ότι θα υπάρχει πολύ ταχύτερη κάλυψη, το 31,2% αρκετή κάλυψη, το 18,6% των ατόμων απάντησε ότι η κάλυψη θα είναι μέτριου βαθμού, το 16,6% απάντησε λίγο και το 13,6% απάντησε ότι δεν θα υπάρχει καθόλου ταχύτερη κάλυψη των οργανικών θέσεων.

Πίνακας 30. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει ταχύτερη κάλυψη οργανικών θέσεων λόγω ετήσιας προκήρυξης".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	40	13,6	13,6	13,6
	Λίγο	49	16,6	16,6	30,2
	Μέτρια	55	18,6	18,6	48,8
	Αρκετά	92	31,2	31,2	80,0
	Πολύ	59	20,0	20,0	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

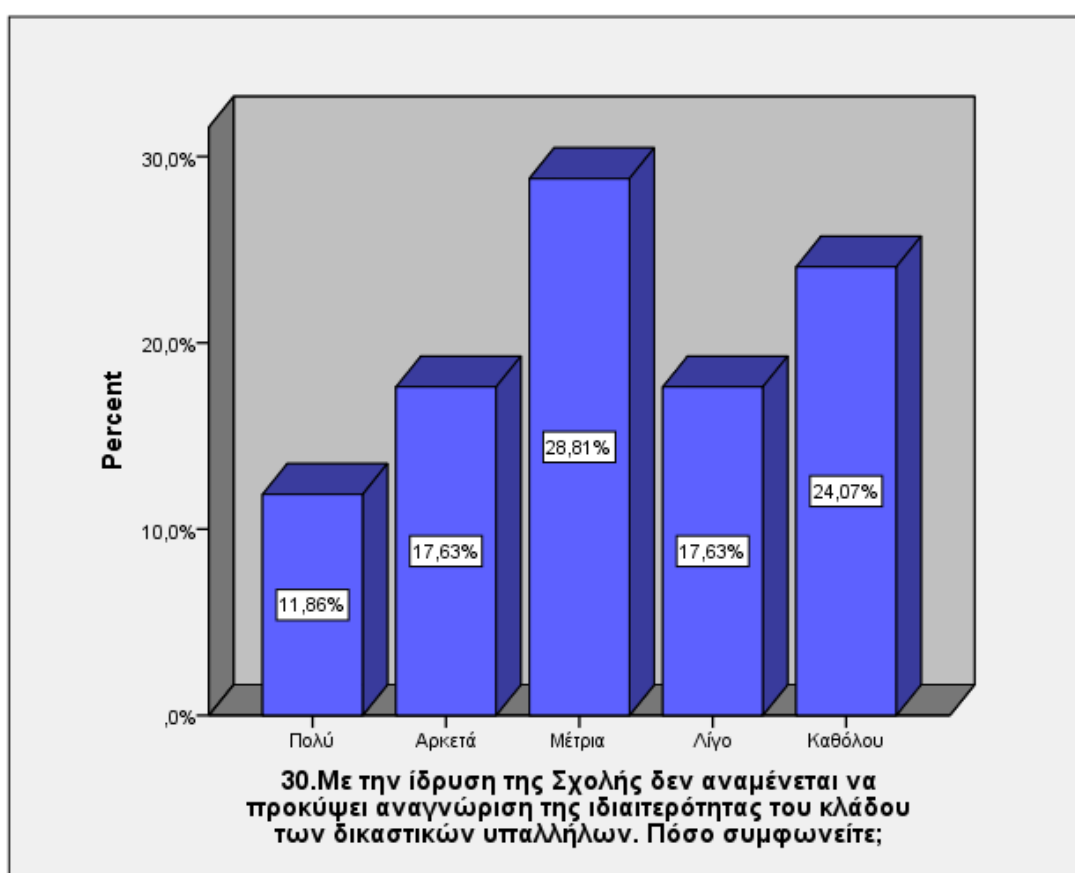

Διάγραμμα 30. "Ραβδόγραμμα του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει ταχύτερη κάλυψη οργανικών θέσεων λόγω ετήσιας προκήρυξης".

Οι επόμενες δύο ερωτήσεις ήταν αρνητικά διατυπωμένες και η στάθμιση των απαντήσεων ήταν αντίστροφη, δηλαδή: 1 = πολύ έως 5 = καθόλου. Αρχικά, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους στο αν «με την ίδρυση της σχολής δεν αναμένεται να προκύψει αναγνώριση της ιδιαιτερότητας του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων». Από τον ακόλουθο πίνακα συμπεραίνουμε ότι το 11,9% των ατόμων συμφωνεί πολύ με την άποψη αυτή, το 17,6% αρκετά, το 28,8% απάντησε μέτρια, το 17,6% συμφωνεί λίγο και το 24,1% δεν συμφωνεί καθόλου με τη γνώμη αυτή. Συνεπώς, το 24,1% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι με την ίδρυση της Σχολής αναμένεται να προκύψει μεγάλη αναγνώριση του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων, το 17,6% αρκετή αναγνώριση, το 28,8% μέτρια, το 17,6% λίγη ενώ το 11,9% δεν αναμένει να προκύψει καθόλου αναγνώριση για τους δικαστικούς υπαλλήλους με την ίδρυση της Σχολής.

Πίνακας 31. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της σχολής δεν αναμένεται να προκύψει αναγνώριση της ιδιαιτερότητας του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολύ	35	11,9	11,9	11,9
	Αρκετά	52	17,6	17,6	29,5
	Μέτρια	85	28,8	28,8	58,3
	Λίγο	52	17,6	17,6	75,9
	Καθόλου	71	24,1	24,1	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

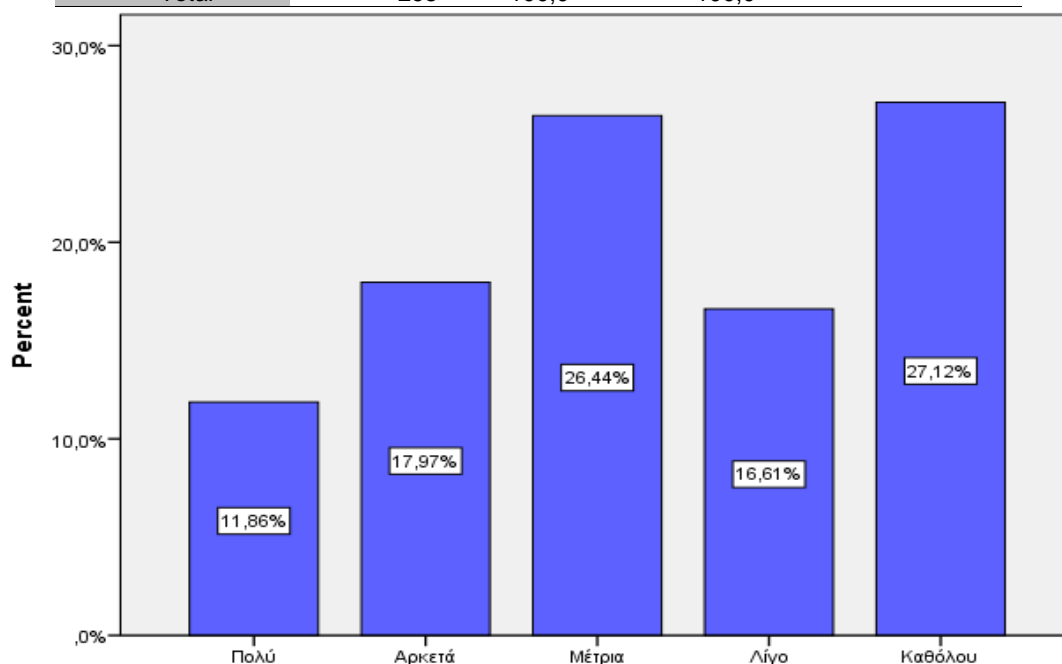
Διάγραμμα 31. "Ραβδόγραμμα του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της σχολής δεν αναμένεται να προκύψει αναγνώριση της ιδιαιτερότητας του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων".

Στην επόμενη ερώτηση, που ήταν κι αυτή αρνητικά διατυπωμένη, έγινε αντίστροφη στάθμιση των απαντήσεων. Τα άτομα του δείγματος ρωτήθηκαν για το βαθμό συμφωνίας τους στο αν με την ίδρυση της Σχολής οι δικαστικοί υπάλληλοι δεν θα

διεκδικήσουν ευκολότερα επίδομα Ειδικών Συνθηκών ή μπόνους. Από τον παρακάτω πίνακα παρατηρούμε ότι το 11,9% των ατόμων συμφωνεί πολύ με την άποψη αυτή, το 18% συμφωνεί αρκετά, το 26,4% μέτρια, το 16,6% συμφωνεί λίγο και το 27,1% δεν συμφωνεί καθόλου με τη γνώμη αυτή. Συνεπώς, το 27,1% θεωρεί ότι η Σχολή θα τους βοηθήσει πολύ να διεκδικήσουν επίδομα ή μπόνους, το 16,6% ότι θα τους βοηθήσει αρκετά, το 26,4% μέτρια, ενώ το 18,0% θεωρεί ότι θα τους βοηθήσει λίγο και το 11,9% ότι δεν θα τους βοηθήσει καθόλου στο να διεκδικήσουν επίδομα Ειδικών Συνθηκών ή μπόνους.

Πίνακας 32. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της σχολής δεν θα διεκδικήσουν ευκολότερα επίδομα Ειδικών Συνθηκών ή μπόνους".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολύ	35	11,9	11,9	11,9
	Αρκετά	53	18,0	18,0	29,8
	Μέτρια	78	26,4	26,4	56,3
	Λίγο	49	16,6	16,6	72,9
	Καθόλου	80	27,1	27,1	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

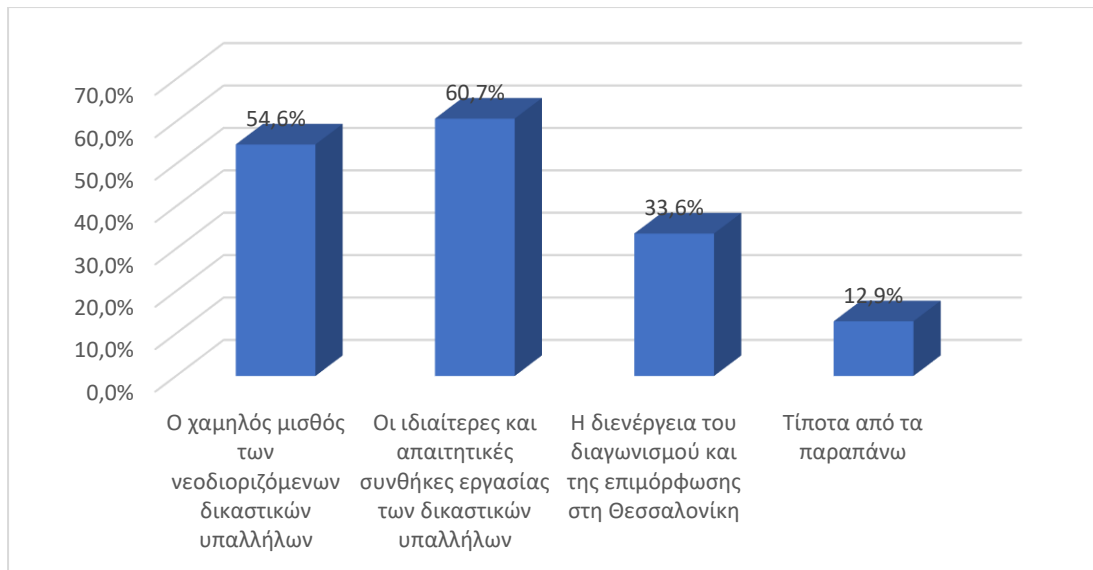
31. Με την ίδρυση της Σχολής οι δικαστικοί υπάλληλοι δεν θα διεκδικήσουν ευκολότερα επίδομα Ειδικών Συνθηκών ή μπόνους. Πόσο συμφωνείτε;

Διάγραμμα 32. "Ραβδόγραμμα του βαθμού συμφωνίας των ατόμων του δείγματος για το αν με την ίδρυση της σχολής δεν θα διεκδικήσουν ευκολότερα επίδομα Ειδικών Συνθηκών ή μπόνους".

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν ν' απαντήσουν τι τους προβληματίζει σχετικά με την ύπαρξη ενδιαφέροντος από την πλευρά διαφόρων υποψηφίων για τη συμμετοχή τους στο διαγωνισμό της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων. Τα άτομα του δείγματος μπορούσαν να επιλέξουν πάνω από μια απάντηση. Από τα αποτελέσματα των ακόλουθων πινάκων συμπεραίνουμε ότι το 60,7% απάντησε ότι τους προβληματίζουν οι ιδιαίτερες και απαιτητικές συνθήκες εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων, το 54,6% προβληματίζεται για το χαμηλό μισθό των νεοδιοριζόμενων δικαστικών υπαλλήλων, το 33,6% για τη διενέργεια του διαγωνισμού και της επιμόρφωσης, που θα γίνονται πλέον γίνονται στη Θεσσαλονίκη, και το 12,9% απάντησε ότι δεν τους προβληματίζει τίποτα από τα παραπάνω.

Πίνακας 33. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το τι προβληματίζει τα άτομα του δείγματος σχετικά με την ύπαρξη ενδιαφέροντος διαφόρων υποψηφίων για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων".

	Frequency	Percent
Ο χαμηλός μισθός των νεοδιοριζόμενων δικαστικών υπαλλήλων	161	54,6
Οι ιδιαίτερες και απαιτητικές συνθήκες εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων	179	60,7
Η διενέργεια του διαγωνισμού και της επιμόρφωσης στη Θεσσαλονίκη	99	33,6
Τίποτα από τα παραπάνω	38	12,9

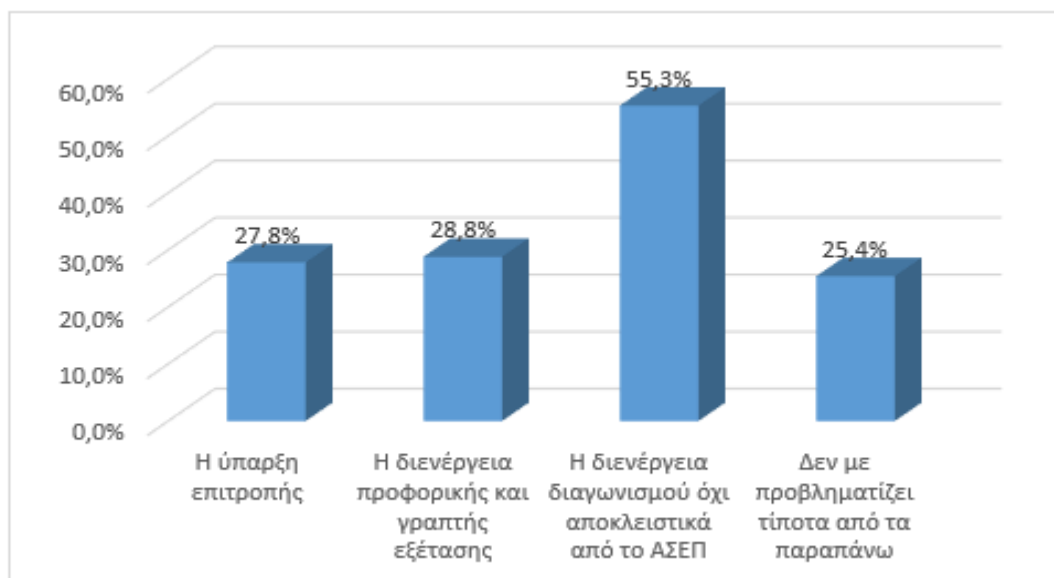

Διάγραμμα 33. "Ραβδόγραμμα περί προβληματισμών σχετικά με την ύπαρξη ενδιαφέροντος διαφόρων υποψηφίων για συμμετοχή στο διαγωνισμό της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων.

Η επόμενη ερώτηση αφορούσε στο τι προβληματίζει τους συμμετέχοντες αναφορικά με τον τρόπο επιλογής των υποψηφίων δικαστικών υπαλλήλων και οι ερωτώμενοι μπορούσαν να επιλέξουν πάνω από μια απαντήσεις. Από τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα παρατηρούμε ότι πάνω από τους μισούς ερωτηθέντες (ποσοστό 55,3%) προβληματίζεται πρωταρχικά με τη διενέργεια διαγωνισμού που πλέον δεν θα γίνεται αποκλειστικά από τον ΑΣΕΠ. Στη συνέχεια το 28,8% των συμμετεχόντων προβληματίζεται για τη διενέργεια της παράλληλα προφορικής και γραπτής εξέτασης, το 27,8% προβληματίζεται για την ύπαρξη επιτροπής που θα κρίνει τους επιτυχόντες, ενώ το 25,4% δε προβληματίζεται για τίποτα από τα παραπάνω.

Πίνακας 34. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) για το τι είναι αυτό που προβληματίζει τα άτομα του δείγματος αναφορικά με τον τρόπο επιλογής των υποψηφίων δικαστικών υπαλλήλων".

	Frequency	Percent
Η ύπαρξη επιτροπής	82	27,8
Η διενέργεια προφορικής και γραπτής εξέτασης	85	28,8
Η διενέργεια διαγωνισμού όχι αποκλειστικά από το ΑΣΕΠ	163	55,3
Δεν με προβληματίζει τίποτα από τα παραπάνω	75	25,4

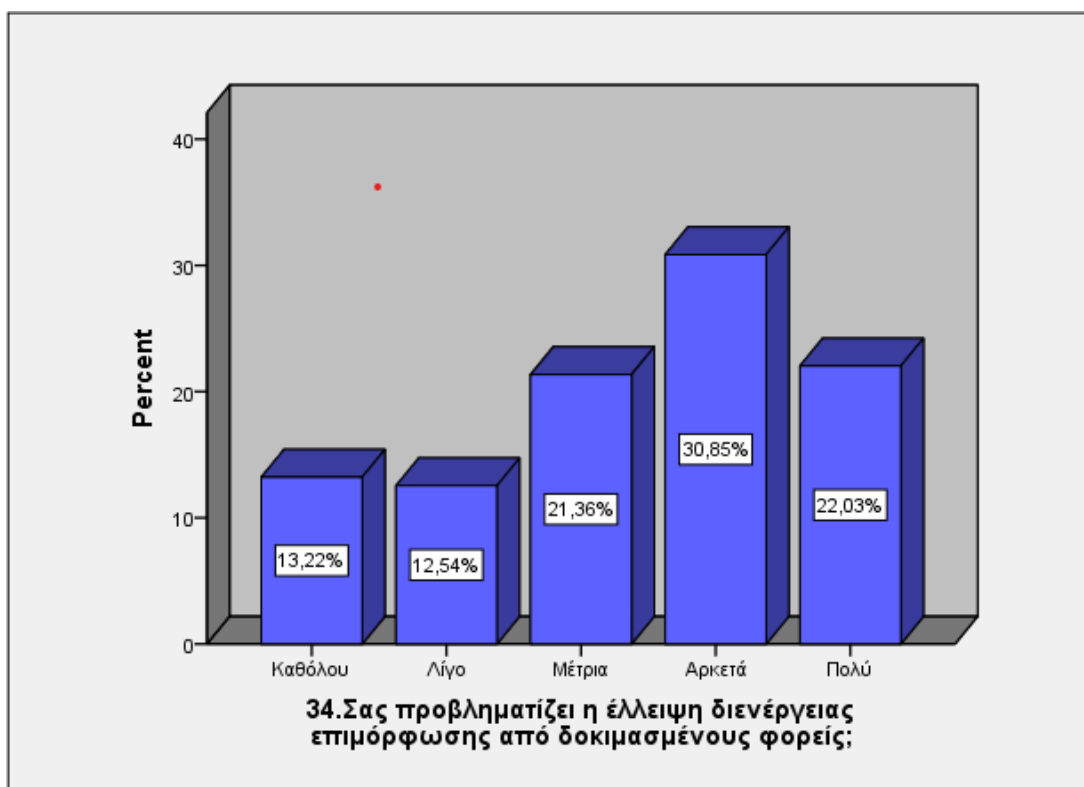

Διάγραμμα 34. "Ραβδόγραμμα περί των λόγων προβληματισμού για τον τρόπο επιλογής των Υποψήφιων δικαστικών υπαλλήλων.

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για το βαθμό που τους προβληματίζει η έλλειψη διενέργειας επιμόρφωσης από δοκιμασμένους φορείς, όπως η Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και το ΙΝΕΠ. Το 22,0% των ατόμων απάντησε ότι τους προβληματίζει πολύ η έλλειψη επιμόρφωσης από τους δοκιμασμένους φορείς, το 30,8% απάντησε ότι προβληματίζονται αρκετά, το 21,4% απάντησε μέτρια, το 12,5% προβληματίζεται λίγο και το 13,2% των ατόμων απάντησε ότι δεν τους προβληματίζει καθόλου.

Πίνακας 35. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του βαθμού προβληματισμού των ατόμων του δείγματος της έλλειψης διενέργειας επιμόρφωσης από δοκιμασμένους φορείς".

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	39	13,2	13,2	13,2
Λίγο	37	12,5	12,5	25,8
Μέτρια	63	21,4	21,4	47,1
Αρκετά	91	30,8	30,8	78,0
Πολύ	65	22,0	22,0	100,0
Total	295	100,0	100,0	

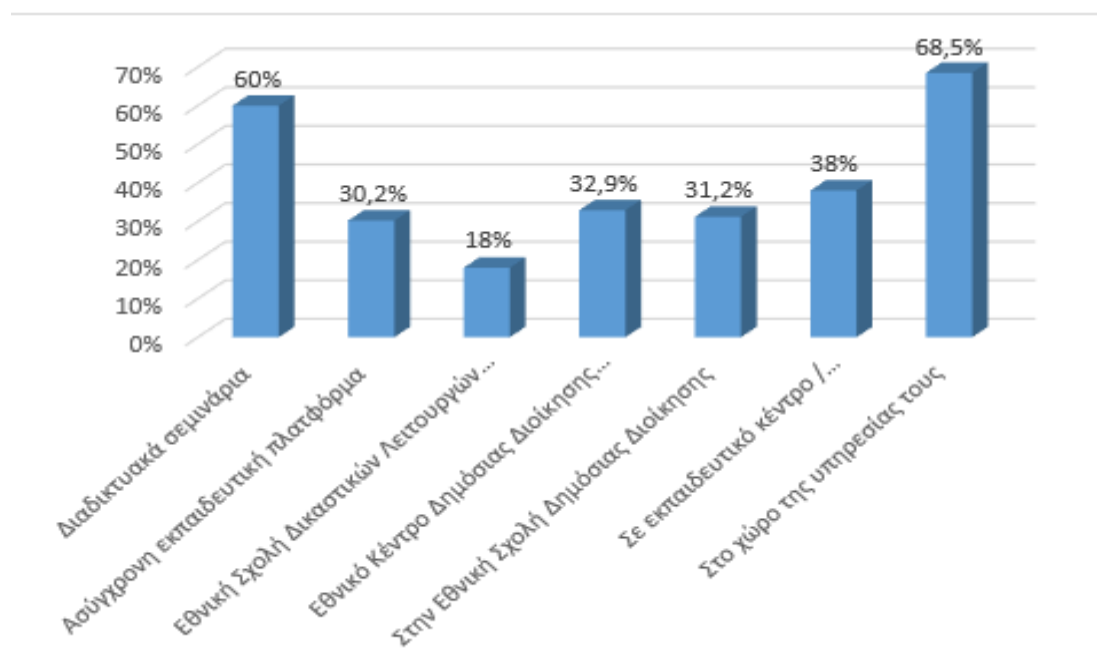

Διάγραμμα 35. "Ραβδόγραμμα του βαθμού προβληματισμού των ατόμων του δείγματος της έλλειψης διενέργειας επιμόρφωσης από δοκιμασμένους φορείς".

Στην επόμενη ερώτηση, τα άτομα του δείγματος κλήθηκαν ν' απαντήσουν με ποιο τρόπο επιθυμούν να εκπαιδευτούν πάνω σε θέματα της υπηρεσίας τους και μπορούσαν να επιλέξουν πάνω από μια απαντήσεις. Από τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα παρατηρούμε ότι το 68,5% των συμμετεχόντων επέλεξε το χώρο της υπηρεσίας του ως τον καλύτερο τόπο εκπαίδευσης, το 60% τα διαδικτυακά σεμινάρια, το 38,0% κάποιο εκπαιδευτικό κέντρο / Πανεπιστήμιο κοντά στον τόπο κατοικίας του, το 32,9% το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), το 31,2% την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, το 30,2% την ασύγχρονη εκπαιδευτική πλατφόρμα και τέλος το 18% την Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών στη Θεσσαλονίκη.

Πίνακας 36. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) σχετικά με ποιo τρόπο επιθυμούν τα άτομα του δείγματος να εκπαιδευτούν πάνω σε θέματα της υπηρεσίας τους".

	Frequency	Percent
Διαδικτυακά σεμινάρια	117	60
Ασύγχρονη εκπαιδευτική πλατφόρμα	89	30,2
Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών στη Θεσσαλονίκη	53	18
Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ)	97	32,9
Στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης	92	31,2
Σε εκπαιδευτικό κέντρο / Πανεπιστήμιο κοντά στον τόπο κατοικίας τους	112	38
Στο χώρο της υπηρεσίας τους	202	68,5

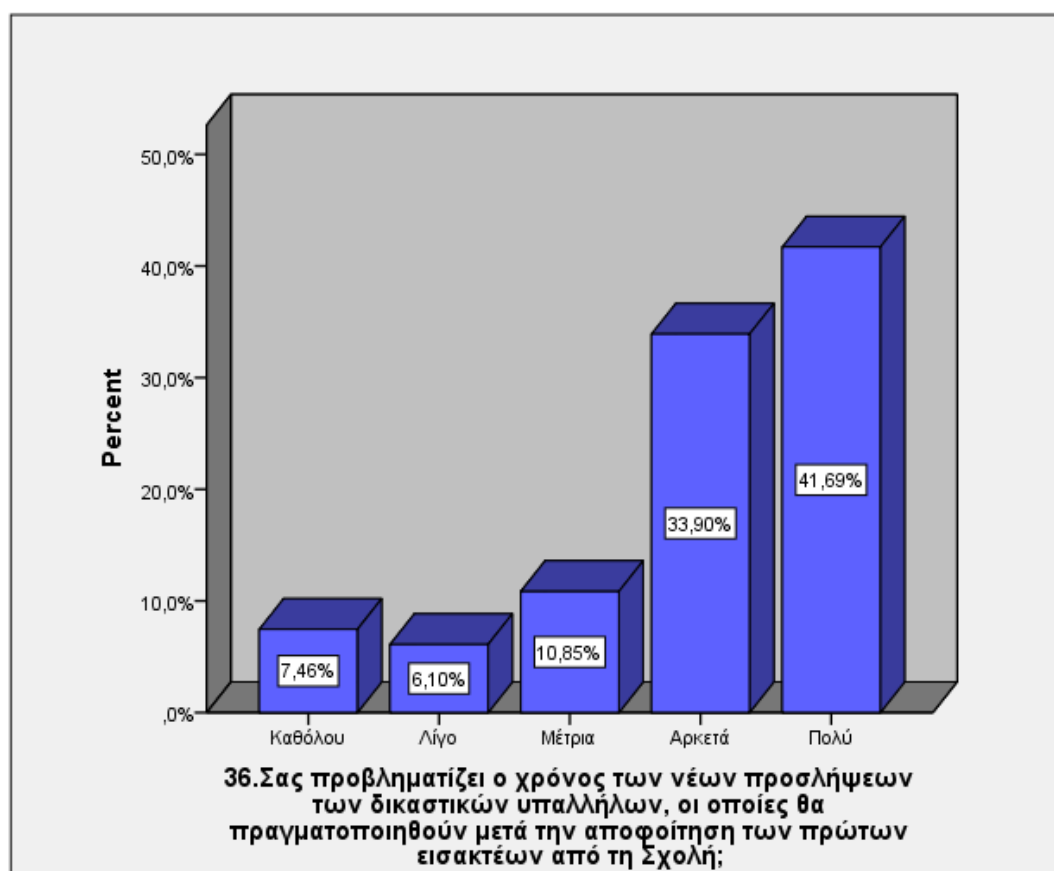

Διάγραμμα 36. "Ραβδόγραμμα για τον τρόπο που επιθυμούν τα άτομα του δείγματος να εκπαιδευτούν πάνω σε θέματα της υπηρεσίας τους".

Σχετικά με το βαθμό που οι συμμετέχοντες προβληματίζονται για το χρόνο των νέων προσλήψεων των δικαστικών υπαλλήλων, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν μετά την αποφοίτηση των πρώτων εισακτέων από τη Σχολή, το 41,7% απάντησε ότι προβληματίζεται πολύ, το 33,9% προβληματίζεται αρκετά, το 10,8% απάντησε μέτρια, το 6,1% προβληματίζεται λίγο, ενώ το 7,5% απάντησε ότι δεν προβληματίζεται καθόλου για το χρόνο των νέων προσλήψεων.

Πίνακας 37. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) του βαθμού προβληματισμού για το χρόνο των νέων προσλήψεων των δικαστικών υπαλλήλων, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν μετά την αποφοίτηση των πρώτων εισακτέων από τη Σχολή".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	22	7,5	7,5	7,5
	Λίγο	18	6,1	6,1	13,6
	Μέτρια	32	10,8	10,8	24,4
	Αρκετά	100	33,9	33,9	58,3
	Πολύ	123	41,7	41,7	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

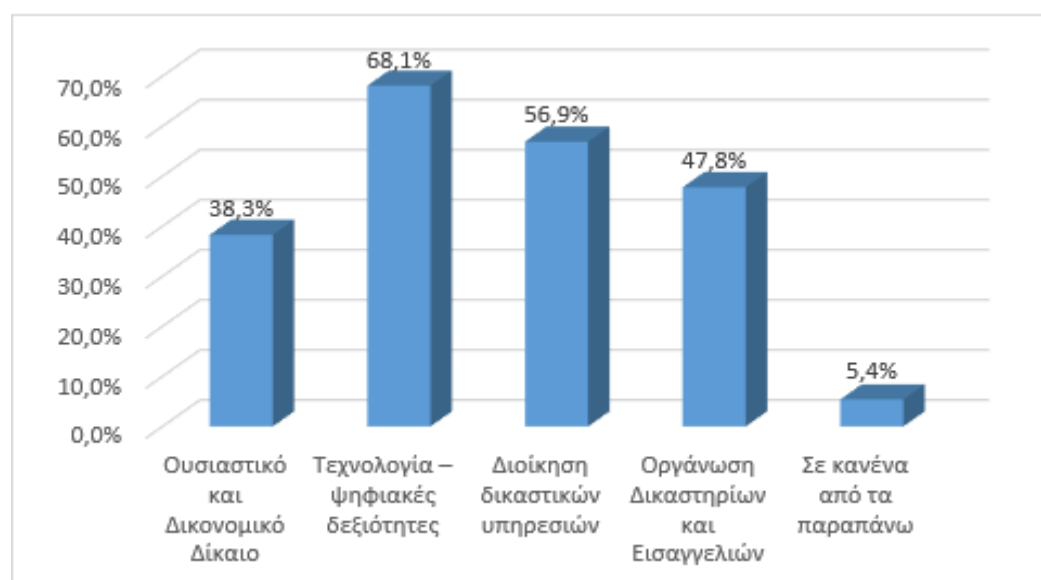

Διάγραμμα 37. "Ραβδόγραμμα του βαθμού προβληματισμού για το χρόνο των νέων προσλήψεων των δικαστικών υπαλλήλων".

Η επόμενη ερώτηση ήταν σχετική με τους τομείς που θα ήθελαν να εκπαιδευτούν οι εν ενεργεία δικαστικοί υπάλληλοι μέσω της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων και οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν πάνω από έναν τομέα. Από τον ακόλουθο πίνακα, παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των δικαστικών υπαλλήλων (68,1%) θα ήθελε να εκπαιδευτεί στην τεχνολογία και τις ψηφιακές δεξιότητες, στη συνέχεια το 56,9% στη διοίκηση δικαστικών υπηρεσιών, το 47,8% στην Οργάνωση Δικαστηρίων και Εισαγγελιών, το 38,3% στο Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο και μόλις το 5,4% δεν επιθυμούσε να εκπαιδευτεί σε κανένα από τους συγκεκριμένους τομείς.

Πίνακας 38. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) σχετικά σε ποιον τομέα θα ήθελαν τα άτομα του δείγματος να λάβουν εκπαίδευση μέσω της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων".

	Frequency	Percent
Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο	113	38,3
Τεχνολογία – ψηφιακές δεξιότητες	201	68,1
Διοίκηση δικαστικών υπηρεσιών	168	56,9
Οργάνωση Δικαστηρίων και Εισαγγελιών	141	47,8
Σε κανένα από τα παραπάνω	16	5,4

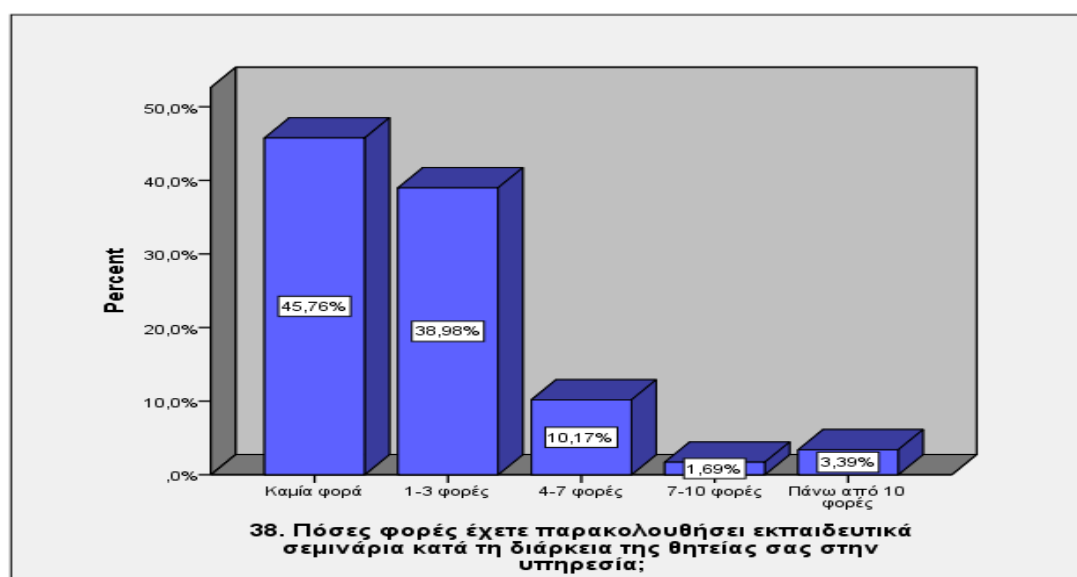

Διάγραμμα 38. "Ραβδόγραμμα για τον τομέα που θα ήθελαν τα άτομα του δείγματος να λάβουν εκπαίδευση μέσω της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων".

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν πόσες φορές έχουν παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην υπηρεσία, εξαιρώντας την υποχρεωτική εκπαίδευση πάνω στα πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούν. Από τις απαντήσεις τους συμπεραίνουμε ότι το 45,8% των συμμετεχόντων δεν έχει παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια, το 39% έχει παρακολουθήσει από 1 έως 3 φορές, το 10,2% από 4 έως 7 φορές, το 1,7% έχει παρακολουθήσει από 7 έως 10 φορές και μόλις το 3,4% των συμμετεχόντων έχει παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια πάνω από 10 φορές.

Πίνακας 39. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) των φορών παρακολούθησης εκπαιδευτικών σεμιναρίων κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην υπηρεσία".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καμία φορά	135	45,8	45,8	45,8
	1-3 φορές	115	39,0	39,0	84,7
	4-7 φορές	30	10,2	10,2	94,9
	7-10 φορές	5	1,7	1,7	96,6
	Πάνω από 10 φορές	10	3,4	3,4	100,0
Total		295	100,0	100,0	

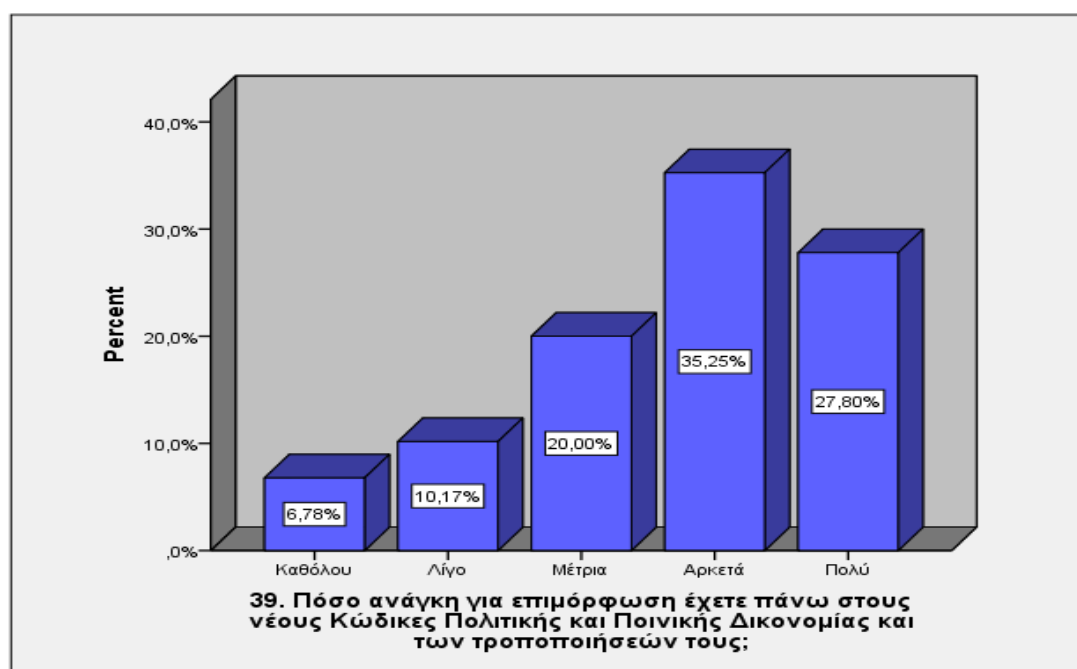

Διάγραμμα 39. "Ραβδόγραμμα των φορών παρακολούθησης εκπαιδευτικών σεμιναρίων κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην υπηρεσία".

Σχετικά με το πόσο ανάγκη έχουν οι συμμετέχοντες δικαστικοί υπάλληλοι για επιμόρφωση πάνω στους νέους Κώδικες Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας και των τροποποιήσεών τους, που γίνονται κατά καιρούς, μόλις το 6,8% απάντησε ότι δεν έχει καθόλου ανάγκη για επιμόρφωση, το 10,2% απάντησε ότι έχει λίγη ανάγκη, το 20% πιστεύει ότι έχει ανάγκη σε μέτριο βαθμό, το 35,3% έχει αρκετή ανάγκη και το 27,8% ότι έχει πολύ ανάγκη για επιμόρφωση.

Πίνακας 40. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) της ανάγκης για επιμόρφωση πάνω στους νέους Κώδικες Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας και των τροποποιήσεών τους".

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	20	6,8	6,8	6,8
	Λίγο	30	10,2	10,2	16,9
	Μέτρια	59	20,0	20,0	36,9
	Αρκετά	104	35,3	35,3	72,2
	Πολύ	82	27,8	27,8	100,0
	Total	295	100,0	100,0	

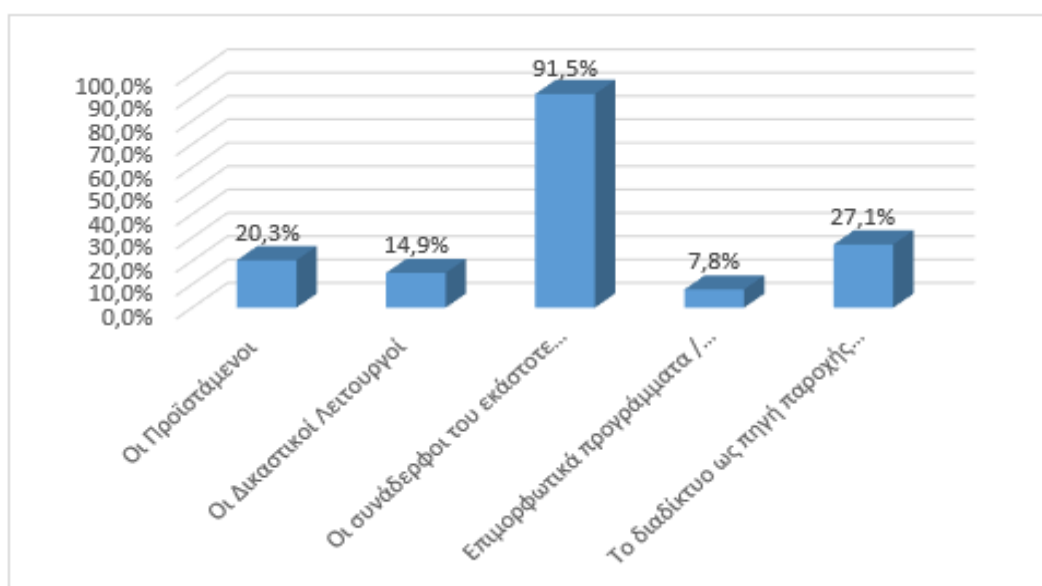

Διάγραμμα 40. "Ραβδόγραμμα της ανάγκης για επιμόρφωση πάνω στους νέους Κώδικες Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας και των τροποποιήσεών τους".

Στη συνέχεια της ενότητας, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν ποιος τους βοήθησε στην εκμάθηση του αντικειμένου εργασίας τους έως την παρούσα στιγμή και τους δόθηκε η δυνατότητα επιλογής παραπάνω από μιας απάντησης. Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων με ποσοστό 91,5%, έμαθε το αντικείμενο εργασίας από τους συναδέλφους του εκάστοτε τμήματος, το 27,1% από το διαδίκτυο ως πηγή παροχής πληροφοριών για τον Κώδικα Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας, το 20,3% από Προϊστάμενους, το 14,9% από τους δικαστικούς λειτουργούς και μόνο το 7,8% από επιμορφωτικά προγράμματα – σεμινάρια.

Πίνακας 41. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) σχετικά με το ποιος βοήθησε τα άτομα του δείγματος στην εκμάθηση του αντικειμένου εργασίας τους έως τώρα".

	Frequency	Percent
Οι Προϊστάμενοι	60	20,3
Οι Δικαστικοί Λειτουργοί	44	14,9
Οι συνάδερφοι του εκάστοτε τμήματος	270	91,5
Επιμορφωτικά προγράμματα / σεμινάρια	23	7,8
Το διαδίκτυο ως πηγή παροχής πληροφοριών για τον Κώδικα Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας	80	27,1

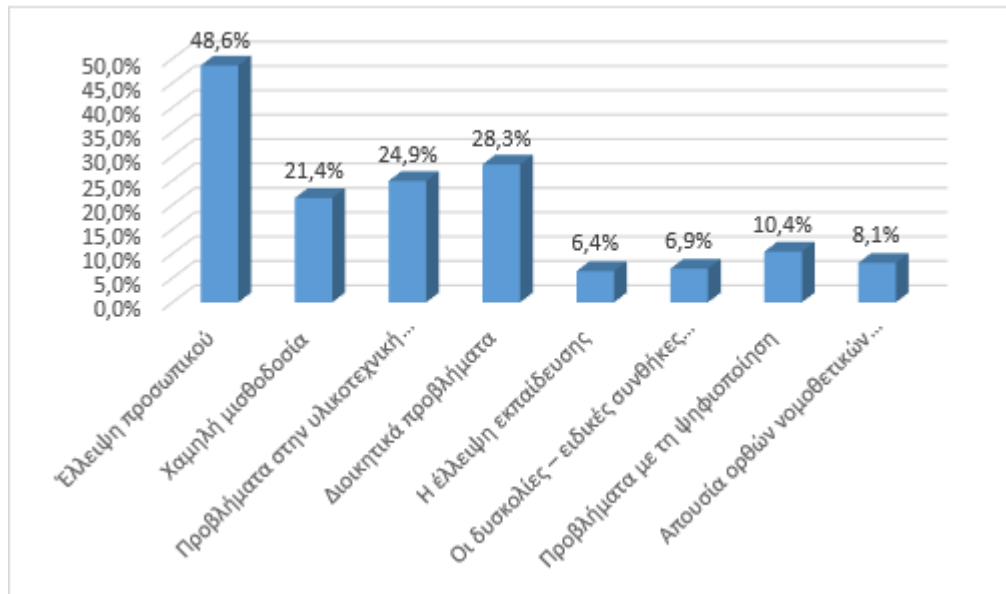
Διάγραμμα 41. "Ραβδόγραμμα σχετικά με το ποιος βοήθησε τα άτομα του δείγματος στην εκμάθηση του αντικειμένου εργασίας τους έως τώρα".

5.2. Ερώτηση ανοιχτού τύπου

Στο τέλος του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να επισημάνουν ποιο άλλο πρόβλημα είναι σημαντικό για την απονομή δικαιοσύνης και τους δικαστικούς υπαλλήλους. Η συγκεκριμένη ερώτηση ήταν ανοιχτού τύπου και η συμμετοχή σε αυτή την ερώτηση δεν ήταν υποχρεωτική. Από τους 295 συμμετέχοντες στην έρευνα, 175 άτομα απάντησαν στην ανοιχτή ερώτηση είτε συμπληρώνοντας λίγες λέξεις στη φόρμα είτε γράφοντας ένα αρκετά μεγαλύτερο κείμενο. Έγινε προσπάθεια κατηγοριοποίησης των απαντήσεων που δόθηκαν και τα κυριότερα προβλήματα που αναφέρθηκαν ήταν η έλλειψη προσωπικού (το 48,6%), τα διοικητικά προβλήματα (το 28,3%), τα προβλήματα στην υλικοτεχνική υποδομή (το 24,9%), η χαμηλή μισθοδοσία (το 21,4%), τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται με την ψηφιοποίηση (το 10,4%), η γραφειοκρατία - απουσία ορθών νομοθετικών ρυθμίσεων (το 8,1%), οι δυσκολίες – ειδικές συνθήκες εργασίας (το 6,9%) και η έλλειψη εκπαίδευσης (το 6,4%).

Πίνακας 42. "Κατανομή (απόλυτες και σχετικές συχνότητες) σχετικά με ποιο άλλο πρόβλημα είναι σημαντικό για την απονομή δικαιοσύνης και τους δικαστικούς υπαλλήλους".

	Frequency	Percent
Έλλειψη προσωπικού	84	48,6
Χαμηλή μισθοδοσία	37	21,4
Προβλήματα στην υλικοτεχνική υποδομή	43	24,9
Διοικητικά προβλήματα	49	28,3
Η έλλειψη εκπαίδευσης	11	6,4
Οι δυσκολίες – ειδικές συνθήκες εργασίας	12	6,9
Προβλήματα με τη ψηφιοποίηση	18	10,4
Απουσία ορθών νομοθετικών ρυθμίσεων – γραφειοκρατία	14	8,1

Διάγραμμα 42. "Ραβδόγραμμα σχετικά με ποιο άλλο πρόβλημα είναι σημαντικό για την απονομή δικαιοσύνης και τους δικαστικούς υπαλλήλους".

Παρακάτω αναφέρονται κάποια χαρακτηριστικά αποσπάσματα για όλες τις κατηγορίες των προβλημάτων που αναφέρθηκαν από τους συμμετέχοντες.

Έλλειψη προσωπικού

Το μεγαλύτερο πρόβλημα των δικαστικών υπαλλήλων αναδείχθηκε ότι είναι η έλλειψη προσωπικού. Κάποιοι συμμετέχοντες θέλοντας να τονίσουν αυτό το πρόβλημα χαρακτηριστικά αναφέρουν: «τεράστια έλλειψη δικαστικών υπαλλήλων (γραμματέων και επιμελητών)», «σημαντικότερη έλλειψη προσωπικού», «υπάρχει ανυπαρξία προσωπικού, δεν γίνεται η δουλειά μόνο με την ψηφιοποίηση», «άμεσες προσλήψεις, οι οποίες θα έπρεπε να έχουν γίνει εδώ και χρόνια», «δραματικά λίγο προσωπικό», «άμεσες προσλήψεις από το ΑΣΕΠ»

Επίσης, κάποιοι αναφέρονται στην έλλειψη προσωπικού τονίζοντας και τα προσόντα που πρέπει να έχουν οι νέοι δικαστικοί υπάλληλοι: «πρόσληψη υπαλλήλων οι οποίοι θα συμπληρώσουν τις πολλές κενές θέσεις, οι οποίοι υπάλληλοι να είναι νεαρής ηλικίας, ώστε να είναι πιο ανθεκτικοί σε αυτό που απαιτεί η εργασία αυτή, όπως απασχόληση πέραν του ωραρίου προκειμένου να διεκπεραιωθεί η εργασία».

Σε άλλη περίπτωση, η πρόσληψη προσωπικού συνδέεται με τη μισθολογική αναβάθμιση των υπαλλήλων και την αποκατάσταση αναλογίας δικαστών και δικαστικών υπαλλήλων: «Απαραίτητη η στελέχωση των υπηρεσιών με το απαιτούμενο προσωπικό που σήμερα είναι δραματικά λίγο, καθώς και η μισθολογική αναβάθμιση, ώστε να ανταποκρίνεται στον όγκο και τη σημασία της εργασίας μας. Είναι γνωστή η ορθή αναλογία δικαστών/γραμματέων στις σύγχρονες υπηρεσίες των προηγμένων χωρών, όπως γνωστές είναι και οι ανάγκες ανά ειδικότητα. Η χώρα μας είναι πολύ μακριά από αυτά!!!»

Διοικητικά προβλήματα

Τα σημαντικότερα διοικητικά προβλήματα που αναφέρονται από τους ερωτώμενους είναι:

- «Σωστός καταμερισμός του προσωπικού», « υπάρχει ανορθολογική κατανομή υπαλλήλων στα τμήματα»
- «Σωστή διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού βάση των πραγματικών δεξιοτήτων τους», «Πρέπει να μπαίνει ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση», «Το ότι δεν γίνεται χρήση της διεθνούς εμπειρίας, επιστημονικής και επαγγελματικής που διαθέτουν υπάρχοντες δικαστικοί υπάλληλοι, αλλά αντιθέτως υφίσταται διακρίσεις αντιστρόφως ανάλογες των δυνατοτήτων τους να προσφέρουν, αχρηστεύοντας έτσι σημαντικό ποσοστό του ανθρώπινου δυναμικού»
- «Δεν αξιοποιούνται οι υπάλληλοι πληροφορικής στο αντικείμενο του ψηφιακού μετασχηματισμού των δικαστηρίων»
- «Η καταφανής και προσβλητική καταπάτηση του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων στην επιλογή προσώπων για θέσεις ευθύνης από τα υπηρεσιακά συμβούλια».
- «Ποτέ μα ποτέ, δεν υπήρξε μια κατεύθυνση από το Υπουργείο Δικαιοσύνης με αποτέλεσμα κάθε φορά, κάθε υπηρεσία να πράττει "όπως νομίζει"», «Η μη ύπαρξη συγκεκριμένου πρωτοκόλλου λειτουργίας σε κάθε τμήμα»
- «Έλλειψη κινήτρων για εργασία»
- «Η διττή διοίκηση των δικαστικών υπαλλήλων (από τη γραμματεία του δικαστηρίου και από τον προϊστάμενο της δικαστικής υπηρεσίας)», «Η ανάγκη για ανεξάρτητη Γραμματεία».

- «Ο φορέας μας είναι ανοργάνωτος»

Προβλήματα στην υλικοτεχνική υποδομή

Κάποιες ενδεικτικές απαντήσεις των δικαστικών υπαλλήλων σε αυτή την κατηγορία είναι:

- «Απαρχαιωμένος υλικοτεχνικός εξοπλισμός»,
- «Προβλήματα στην υλικοτεχνική υποδομή (ακροατήρια, γραφεία, τεχνολογία, κ.λπ.)»,
- «Έλλειψη χώρων»,
- «Προβληματικές κτιριακές εγκαταστάσεις και υποδομές»,
- «Δεν είναι διαθέσιμα τα απαραίτητα σύγχρονα εργαλεία στα χέρια δικαστικών υπαλλήλων π.χ. υπολογιστές και συναφή και δεν υπάρχει ψύξη - θέρμανση αντίστοιχα, όταν χρειάζεται, με απαράδεκτες συνθήκες εργασίας»,
- «Αναφερόμαστε σε ψηφιακές δεξιότητες οι οποίες όμως θα πρέπει να υποστηριχθούν με τα αντίστοιχα μέσα π.χ. Η/Υ, πολυμηχανήματα, τηλεφωνικές συσκευές. Επίσης, οι κτιριακές εγκαταστάσεις θα πρέπει να αναβαθμιστούν ή τουλάχιστον να βελτιωθούν ή να συστεγαστούν υπηρεσίες του ίδιου τμήματος».

Χαμηλή μισθοδοσία

Για τη χαμηλή μισθοδοσία των δικαστικών υπαλλήλων χαρακτηριστικά αναφέρεται:

- «Το μισθολόγιο των δικαστικών υπαλλήλων είναι άθλιο. Από το 2010 όχι μόνο δεν υπάρχει αύξηση μισθού, αντιθέτως υπάρχει συνεχόμενη μείωση μισθού»,
- «Υπάρχουν υπερωρίες απλήρωτες»,
- «Χαμηλές απολαβές σε σχέση με το αντικείμενο που φέρουν σε πέρας, υπό συνθήκες αυτοφώρου»,
- «Έλλειψη οικονομικού κινήτρου»,
- «Μισθολογική απαξίωση»

Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις, οι συμμετέχοντες ζητούν:

- «Αυξήσεις στους μισθούς των Δικαστικών υπαλλήλων»

- «Καλύτερες αποδοχές ως κίνητρο για την εργασία που προσφέρουν»,
«Οικονομικά κίνητρα για στελέχωση των πιο επιβαρυσμένων και δύσκολων
ποινικών υπηρεσιών»
- «Αύξηση βασικού μισθού με ενσωμάτωση όλων των επιδομάτων»
- «Πληρωμή υπερωριών»

Προβλήματα με την ψηφιοποίηση

Για τα προβλήματα στον τομέα της ψηφιοποίησης οι συμμετέχοντες αναφέρουν:

- «Δυσλειτουργία των υπαρχόντων ηλεκτρονικών συστημάτων»
- «Απαρχαιωμένη υλικοτεχνική υποδομή στα ψηφιακά συστήματα»
- «Τεχνικά προβλήματα στο ηλεκτρονικό σύστημα της υπηρεσίας»
- «Ανυπαρξία επιμορφωτικών σεμιναρίων σχετικών με τα πληροφοριακά
συστήματα»
- «Το σύστημα στηρίζεται σε μια αφόρητη άνευ λόγου τυπολατρία, με λατρεία
στην γραφειοκρατία στις διπλές - τριπλές δουλειές, διπλές τριπλές
καταχωρήσεις, που οφείλονται στο ότι δεν σου παρέχεται πρόσβαση σε πηγές
απαραίτητες για την δουλειά σου και πρέπει συχνά να τρέχεις από γραφείο σε
γραφείο και από υπάλληλο σε άλλον υπάλληλο».
- «Οι αλλαγές προς την ψηφιοποίηση δεν είναι υποχρεωτικές και γίνονται κατά
την διακριτική ευχέρεια του κάθε υπάλληλου»
- «Το ότι έχουν ψηφιστεί νόμοι για τις ψηφιακές υπογραφές και δεν τις
χρησιμοποιούμε όλοι», «Υπάρχουν υπάλληλοι που δεν ξέρουν πώς να βάζουν
ψηφιακές υπογραφές ακόμα»
- « Η μη υλοποίηση Κεντρικού Συστήματος ηλεκτρονικής διακίνησης
εγγράφων (ΚΣΗΔΕ)», « Η χρήση πρωτοκόλλου σε κοινό βιβλίο, ενώ έχει
ψηφιστεί νόμος ότι σε κάθε υπηρεσία υποχρεούται να διατηρεί ηλεκτρονικό
πρωτόκολλο».

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες για την ψηφιοποίηση απαιτείται:

- «Αναβάθμιση προγραμμάτων και προμήθεια σύγχρονων υπολογιστών»
- «Υποστήριξη των δικαστηρίων με επαγγελματίες πληροφορικής»
- «Ψηφιοποίηση εγγράφων στα οποία θα υπάρχει η δυνατότητα αντιγραφής»

- «Ηλεκτρονική διασύνδεση υπηρεσιών»
- «Ταυτόχρονα απαιτείται στο βαθμό που προχωράει η Β΄ φάση του ΟΣΔΔΥ-ΠΠ για την εποπτεία και διοίκηση του, η δημιουργία στον Άρειο Πάγο Γενικής Γραμματείας κατά τα πρότυπα της ΓΓΠΣ στελεχωμένη με δικαστικούς υπαλλήλους ανάλογων προσόντων».

Γραφειοκρατία - απουσία ορθών νομοθετικών ρυθμίσεων

Οι δικαστικοί υπάλληλοι θεωρούν ότι η πολλή γραφειοκρατία επιβαρύνει την εργασία τους, γι' αυτό θα πρέπει να υπάρχουν νομοθετικές ρυθμίσεις για την απλούστευση των διαδικασιών. Ενδεικτικά κάποιοι συμμετέχοντες αναφέρουν:

- «Θα πρέπει να ομογενοποιηθούν οι διαδικασίες και οι πρακτικές ανά βαθμίδα δικαστηρίου, ώστε να μειωθεί η γραφειοκρατία»
- «Έλλειψη νομοθετικών ρυθμίσεων για την απλοποίηση των ήδη γραφειοκρατικών διαδικασιών ώστε να αποδίδει ουσιαστικότερα η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών των δικαστηρίων»
- «Υπαρξη πολλών ποινικών αδικημάτων κατά τον ποινικό κώδικα και τους ειδικούς ποινικούς νόμους, που αυξάνουν τον όγκο εργασίας, όταν σε λοιπές ευρωπαϊκές έννομες τάξεις, πολλά αδικήματα έχουν αποποινικοποιηθεί και οι παραβάτες πληρώνουν μόνο διοικητικά πρόσωπα και δεν τους ασκούνται σε βάρος τους ποινικές διώξεις»

Δυσκολίες – Ειδικές συνθήκες εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων

Οι υπάλληλοι που αναφέρονται στις ειδικές συνθήκες εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων αναφέρουν:

- «Εξοντωτική εργασία»
- «Απαράδεκτες συνθήκες εργασίας»
- «Οι συνθήκες εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων είναι ιδιαίτερες»
- «Μεταφορά βαριών και πολλών δικογραφιών από το ένα κτίριο στο άλλο»
- «Συνεχής παραβίαση του ωραρίου του γραμματέα», «Προβληματικό το ωράριο εργασίας των υπαλλήλων και ειδικά των Γραμματέων Έδρας, οι οποίοι συχνά εργάζονται και πέρα από το ωράριό τους, όταν οι συνθήκες το

απαιτούν (π.χ. ποινικές έδρες, ασφαλιστικά, ανάκριση) χωρίς να λαμβάνουν καμία πρόσθετη απολαβή»

- «Χαμηλές απολαβές σε σχέση με το αντικείμενο που φέρουν σε πέρας, υπό συνθήκες αυτοφώρου».

Από τις απαντήσεις, οι συμμετέχοντες προκύπτει ότι ζητούν:

- «Τήρηση του ωραρίου λειτουργίας των δικαστηρίων σε όλες τις διαδικασίες (αυτόφωρα, ανάκριση κλπ.)»
- «Μικρότερα πινάκια - εκθέματα στις ποινικές και πολιτικές διαδικασίες και φυσικά και λιγότερα Δικαστήρια, εφόσον θέλουμε να μιλάμε για ουσιαστική δικαιοσύνη και όχι «φασόν» δικαιοσύνη».
- «Ανθρώπινες συνθήκες εργασίας και όχι εξαντλητικές».

Έλλειψη εκπαίδευσης

Για την έλλειψη επιμόρφωσης που επικρατεί στις δικαστικές υπηρεσίες, οι δικαστικοί υπάλληλοι αναφέρουν:

- «Ανύπαρκτη επιμόρφωση»
- «Ανειδίκευτο προσωπικό»
- «Έλλειψη ουσιαστικής εκπαίδευσης ως προς τα καθήκοντα που καλούμαστε να αναλάβουμε. Η εκπαίδευση γίνεται από συναδέλφους, οι οποίοι είναι ήδη υπερφορτωμένοι λόγω έλλειψης προσωπικού, που και να θέλουν δεν μπορούν να εκπαιδεύσουν λόγω έλλειψης χρόνου»
- «Έλλειψη εκμάθησης βασικής νομικής ορολογίας που έχει αποτέλεσμα τη μη κατανόηση των διαδικασιών», «Έλλιπής ενημέρωση των υπαλλήλων σχετικά με τις αλλαγές στην νομοθεσία»
- «Ανυπαρξία επιμορφωτικών σεμιναρίων σχετικών με τα πληροφοριακά συστήματα»

Σχετικά με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής δικαστικών υπαλλήλων ένας συμμετέχων σημειώνει τα εξής: «Επιπλέον, πιστεύω ότι η τρίμηνη εκπαίδευση στην Θεσσαλονίκη θα είναι αποτρεπτική, εκτός αν προβλέπεται μια οικονομική αποζημίωση, για το 3μηνο αυτό, 2πλάσια από τον μισθό με ένα κίνητρο υψηλής

βαθμολογίας στις εξετάσεις. Κάτι σαν υποτροφία χωρίς ποσοστό, μόνο με βαθμολογία πάνω από κάποιο υψηλό όριο».

Άλλα προβλήματα

Επίσης, κάποιιοι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν σε άλλα προβλήματα, όπως:

- **Έλλειψη αξιολόγησης – στοχοθεσίας των δικαστικών υπαλλήλων:**

«Οι δικαστικοί υπάλληλοι είναι υπάλληλοι δεύτερης κατηγορίας, χωρίς προνόμια αλλά και χωρίς δυνατότητα αξιολόγησης, αφού θα πρέπει να αξιολογηθούν για τις δυνατότητες ανάπτυξης και χρήσης τεχνολογιών από αναλόγους τεχνολογικά προϋσταμένους. Επίσης, δεν υπάρχει η ευκαιρία ή η δυνατότητα προτάσεων και αξιοποίησης γρηγορότερων τρόπων εργασίας ούτε ενθάρρυνση προς αυτή την κατεύθυνση».

«Έλλειψη περιγραφής θέσης εργασίας του κάθε εργαζόμενου. Αυτό περιπλέκεται περισσότερο όσο απομειώνεται ο αριθμός των υπαλλήλων και καλούνται πολλοί να τα κάνουν όλα (αναπληρώσεις συναδέλφων στις έδρες, δύο και τρία διαφορετικά αντικείμενα κ.λπ.)».

«Η παντελής έλλειψη εποπτείας/καθοδήγησης/βελτίωσης/επιβράβευσης του παραγόμενου έργου των δικαστικών υπαλλήλων».

«Απουσία αντικειμενικής αξιολόγησης δικαστικών υπαλλήλων»

«Γενικότερα, δεν αποτιμάται σε κανένα επίπεδο η ποιότητα, παρά μόνο η ποσότητα».

«Αξιολόγηση όχι μόνο από προϋσταμένους αλλά και από δικηγόρους και πολίτες».

«Η έλλειψη σοβαρότητας και υπευθυνότητας πολλών συνάδελφων απέναντι στο εργασιακό τους καθήκον και κατ'έκταση το χαμηλής ποιότητας αποτέλεσμα της εργασίας τους».
- **Έλλειψη αναγνώρισης της ιδιαιτερότητας του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων:**

«Δεν καλλιεργείται η θεσμικότητα, (μια παράδοση, ένα σύνολο κανόνων συμπεριφοράς, ένας τρόπος ενδυμασίας) ότι είμαστε ένας κλάδος εργαζομένων διακριτός από το υπόλοιπο δημόσιο, κι αυτό να δημιουργεί μια ταυτότητα, ένα αίσθημα ανήκειν που να καλλιεργεί περηφάνια, αυτοεκτίμηση

ότι ανήκουμε σε ένα κλάδο με ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά κι ότι επιτελεί ένα σημαντικό έργο για το κοινωνικό σύνολο».

«Πρόσληψη ως υπαλλήλων ανθρώπων με μη γραμματειακή κουλτούρα».

«Υπάρχει απαξίωση του έργου που προσφέρουν οι δικαστικοί υπάλληλοι»

- **Καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης**

Η καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης οφείλεται στους παρακάτω λόγους:

- «Οι συνεχείς αναβολές στην εκδίκαση των ποινικών υποθέσεων καθιστά την απονομή της δικαιοσύνης αργή», «Πάνω από δύο αναβολές της εκδίκασης της κάθε υπόθεσης», «|Μεγάλος αριθμός αναβολών σε κάθε δικάσιμο»
- «Η σε μεγαλύτερο βαθμό εξωδικαστική επίλυση υποθέσεων»
- «Η αργοπορία έκδοσης αποφάσεων»
- «Η πολυνομία»
- «Συσώρευση υποθέσεων στα ακροατήρια»

- **Άλλα προβλήματα που αναφέρθηκαν μεμονωμένα»**

«Η ασφάλεια στο χώρο εργασίας», «Η έλλειψη ασφάλειας του υπαλλήλου κατά την άσκηση των καθηκόντων του»

«Η αναδιάρθρωση του δικαστηριακού χάρτη της χώρας. Εκτός των παραμεθόριων περιφερειών και των δικαστικών καταστημάτων της νησιωτικής χώρας απαιτείται σταδιακά η ριζική αναπροσαρμογή προκειμένου να επιτευχθεί δικαιότερη ανακατανομή του ανθρώπινου δυναμικού αλλά και καλύτερη αξιοποίηση των υποδομών με πιθανή κατασκευή νέων κτιρίων. Είναι κοινή παραδοχή πλέον ότι η απονομή της δικαιοσύνης αποτελεί εκτός του πρωταρχικού σκοπού της έναν από τους κυριότερους παράγοντες της ανάπτυξης της χώρας. Συνεπώς για να επιτελέσει και το ρόλο αυτό απαιτούνται να δαπανηθούν τα απαραίτητα κονδύλια»,

«Εκτός από τις ελλείψεις προσωπικού και όσα ήδη αναφέρονται, θα πρέπει να επανεξεταστεί η χωροταξική αρμοδιότητα των μεγάλων δικαστικών καταστημάτων, ειδικότερα δε του Πρωτοδικείου Αθηνών, σύμφωνα και με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής».

«Να υπάρξει μέριμνα για την εξυπηρέτηση ατόμων ΑΜΕΑ (όχι μόνο ράμπες, αλλά π.χ. τουαλέτες), να γίνουν και σεμινάρια για έκτακτες ανάγκες (π.χ. ασκήσεις για την αντιμετώπιση σεισμού ή πυρκαγιάς, για πρώτες βοήθειες). Για όλα τα παραπάνω, όταν προκύπτει ένα πρόβλημα, ο δικαστικός υπάλληλος είναι αυτός που καλείται να το αντιμετωπίσει. Γενικότερα, θα έλεγα ότι δεν υπάρχει ενδιαφέρον για την επίλυση των προβλημάτων της καθημερινότητας, κάτι που δεν βοηθάει καθόλου στο ηθικό των ανθρώπων που εργάζονται».

«Αναξιοκρατία», «Δεν υπάρχει αξιοκρατία», «Η μη εφαρμογή του Δημοσιοϋπαλληλικού Κώδικα οδηγεί σε αναξιοκρατία»

«Ο φόβος για εκσυγχρονισμό»

5.3. Επαγωγική Στατιστική

Στη συνέχεια της έρευνας, θα εξεταστεί αν υπάρχει στατιστική επίδραση των δημογραφικών χαρακτηριστικών με κάποιες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που κρίθηκαν σημαντικές για την έρευνα. Οι ερωτήσεις αυτές είναι οι ερωτήσεις 18, 26 και 38.

Στις **ερωτήσεις 18 και 26**, ως προς το φύλο, έγινε εφαρμογή του t-test προκειμένου να ελεγχθεί η διαφορά των μέσων μεταξύ της διχοτομικής μεταβλητής (άνδρας - γυναίκα). Σε όλα τα τεστ προκύπτει στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα, αν $p\text{-value}$ ή $\text{sig} \leq 0,05$.

Πίνακας 43. "Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς το φύλο".

	Φύλο	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις ;	Άνδρας	54	3,11	1,176	,160
	Γυναίκα	241	3,50	1,045	,067
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων;	Άνδρας	54	3,48	1,285	,175
	Γυναίκα	241	3,40	1,344	,087

Από τους σχετικούς πίνακες συμπεραίνουμε ότι οι γυναίκες πιστεύουν σε πιο μεγάλο βαθμό (μ.ο.=3,50) ότι θα πρέπει να εκπαιδευτούν, ώστε να ανταποκριθούν στις ψηφιακές δράσεις σε σχέση με τους άντρες (μ.ο.=3,11) και η διαφορά αυτή κρίνεται στατιστικά σημαντική με $t(293) = -2,40$ και $p\text{-value} = 0,017 < 0,05$.

Επίσης, οι άντρες είναι ελάχιστα περισσότερο σύμφωνοι με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων (μ.ο.=3,48) σε σύγκριση με τις γυναίκες (μ.ο.=3,40), αλλά η διαφορά αυτή δεν κρίνεται στατιστικά σημαντική, εφόσον $t(293) = 0,414$ και $p\text{-value} = 0,679 > 0,05$.

Πίνακας 44. "Εφαρμογή του t κριτηρίου για την επίδραση του φύλου στις ερωτήσεις 18 και 26".

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means							
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
								Lower	Upper	
18. Σε τι βαθμό πρέπει εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις ;	,776	,379	-2,401	293	,017	-,387	,161	-,704	-,070	
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων ;	,885	,348	,414	293	,679	,083	,201	-,312	,478	
			,426	81,118	,671	,083	,195	-,305	,471	

Ως προς τα υπόλοιπα δημογραφικά χαρακτηριστικά, για τις ερωτήσεις 18 και 26 εφαρμόστηκε το κριτήριο One-way ANOVA, εφόσον έπρεπε να εξεταστούν οι διαφορές των μέσων όρων σε περισσότερες ομάδες.

Πίνακας 45. "Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς την ηλικία".

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις ;	4	3,00	1,155	,577
25-35 ετών	73	3,36	,903	,106
36 - 45 ετών	143	3,36	1,147	,096
46 - 55 ετών	75	3,65	1,084	,125
56 ετών και άνω	295	3,43	1,079	,063
Total				
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Εθνικής Δικαστικών Υπαλλήλων;	4	3,00	1,414	,707
25-35 ετών	73	3,49	1,355	,159
36 - 45 ετών	143	3,38	1,378	,115
46 - 55 ετών	75	3,43	1,232	,142
56 ετών και άνω	295	3,41	1,332	,078
Total				

Πίνακας 46. "Εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης (ANOVA) για την επίδραση της ηλικίας στις ερωτήσεις 18 και 26".

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις ;	5,645	3	1,882	1,627	,183
Between Groups					
Within Groups	336,538	291	1,156		
Total	342,183	294			
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Εθνικής Δικαστικών Υπαλλήλων;	1,344	3	,448	,251	,861
Between Groups					
Within Groups	520,202	291	1,788		
Total	521,546	294			

Από τον πίνακα 45 διαπιστώνεται ότι μεγαλύτερη ανάγκη για ψηφιακή εκπαίδευση έχει η κατηγορία των 56 ετών και άνω (μ.ο. 3,65), ενώ περισσότερο σύμφωνοι με την ίδρυση της Σχολής είναι οι ηλικίες 36 έως 45 ετών (μ.ο. 3,49). Όμως εφαρμόζοντας την ανάλυση διακύμανσης συμπεραίνουμε ότι η ηλικία δεν έχει στατιστικά σημαντική επίδραση στις ερωτήσεις 18 και 26, αφού τα p-values > 0,05.

Πίνακας 47. "Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης".

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις ;	78	3,56	1,039	,118
Απόφοιτος Λυκείου	110	3,52	,993	,095
ΑΕΙ - ΤΕΙ	90	3,23	1,171	,123
Μεταπτυχιακό	17	3,24	1,200	,291
Διδακτορικό	295	3,43	1,079	,063
Total				
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Εθνικής Δικαστικών Υπαλλήλων;	78	3,29	1,349	,153
Απόφοιτος Λυκείου	110	3,53	1,318	,126
ΑΕΙ - ΤΕΙ	90	3,40	1,339	,141
Μεταπτυχιακό	17	3,29	1,359	,329
Διδακτορικό	295	3,41	1,332	,078
Total				

Πίνακας 48. "Εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης (ANOVA) για την επίδραση του επιπέδου εκπαίδευσης στις ερωτήσεις 18 και 26".

ANOVA					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις ;	6,381	3	2,127	1,843	,139
Between Groups					
Within Groups	335,802	291	1,154		
Total					
	342,183	294			
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Εθνικής Δικαστικών Υπαλλήλων;	2,780	3	,927	,520	,669
Between Groups					
Within Groups	518,766	291	1,783		
Total					
	521,546	294			

Από τον πίνακα 47 προκύπτει ότι οι απόφοιτοι Λυκείου θεωρούν ότι πρέπει να εκπαιδευτούν περισσότερο πάνω στις ψηφιακές δράσεις (μ.ο. 3,56) σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες, ενώ λίγο πιο σύμφωνοι με την ίδρυση της Σχολής παρουσιάζονται οι απόφοιτοι ΑΕΙ – ΤΕΙ (μ.ο. 3,53). Όμως από την εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης, συμπεραίνουμε ότι το επίπεδο εκπαίδευσης δεν επιδρά στατιστικά σημαντικά στις ερωτήσεις 18 και 26, εφόσον τα p-values > 0,05.

Πίνακας 49. "Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς την εργασιακή εμπειρία στην υπηρεσία".

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω δρασεις ;	11	2,91	1,044	,315
Έως 2 έτη	68	3,31	1,069	,130
2 - 10 έτη	60	3,27	1,087	,140
11 - 20 έτη	108	3,62	1,083	,104
21 - 30 έτη	48	3,48	1,031	,149
Περισσότερα από 30 έτη	295	3,43	1,079	,063
Total				
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Σχολής Υπαλλήλων;	11	4,00	1,095	,330
Έως 2 έτη	68	3,53	1,398	,170
2 - 10 έτη	60	3,42	1,331	,172
11 - 20 έτη	108	3,32	1,310	,126
21 - 30 έτη	48	3,31	1,339	,193
Περισσότερα από 30 έτη	295	3,41	1,332	,078
Total				

Πίνακας 50. "Εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης (ANOVA) για την επίδραση της εργασιακής εμπειρίας στις ερωτήσεις 18 και 26".

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω δρασεις ;	9,612	4	2,403	2,095	,081
Between Groups					
Within Groups	332,571	290	1,147		
Total	342,183	294			
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων;	6,051	4	1,513	,851	,494
Between Groups					
Within Groups	515,494	290	1,778		
Total	521,546	294			

Η εργασιακή εμπειρία επίσης δεν επιδρά στατιστικά σημαντικά στις ερωτήσεις 18 και 26, εφόσον ισχύει ότι τα p-values > 0,05, όπως προκύπτει από τον πίνακα 50. Ωστόσο, οι δικαστικοί υπάλληλοι που πιστεύουν ότι θα πρέπει να εκπαιδευτούν περισσότερο, για να ανταποκριθούν στις ψηφιακές δρασεις είναι όσοι έχουν 21 έως 30 χρόνια προϋπηρεσίας (μ.ο. 3,62), ενώ αυτοί που υποστηρίζουν περισσότερο την

εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης, συμπεραίνουμε ότι η θέση στην οποία υπηρετούν, δεν επιδρά στατιστικά σημαντικά στις ερωτήσεις 18 και 26, εφόσον τα p-values > 0,05. Πρέπει να σημειωθεί ότι για την κατηγορία του δικαστικού επιμελητή, η οποία περιλαμβάνει μόνο 1 άτομο, το κριτήριο ANOVA δεν μπορεί «να τρέξει», συνεπώς η κατηγορία αυτή παραλήφθηκε.

Πίνακας 53. "Μέσοι όροι των ερωτήσεων 18 και 26 ως προς τον τόπο των Δικαστηρίων".

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις ;	128	3,54	1,019	,090
Πρωτοδικείο Αθηνών	66	3,15	1,113	,137
Υπόλοιπες δικαστικές υπηρεσίες Αττικής'	101	3,47	1,110	,110
Υπόλοιπα δικαστήρια της περιφέρειας	295	3,43	1,079	,063
Total				
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Εθνικής Δικαστικών Υπαλλήλων;	128	3,06	1,362	,120
Πρωτοδικείο Αθηνών	66	3,56	1,217	,150
Υπόλοιπες δικαστικές υπηρεσίες Αττικής'	101	3,76	1,266	,126
Υπόλοιπα δικαστήρια της περιφέρειας	295	3,41	1,332	,078
Total				

Πίνακας 54. "Εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης (ANOVA) για τον τόπο των Δικαστηρίων στις ερωτήσεις 18 και 26".

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις ;	6,765	2	3,382	2,945	,054
Between Groups	335,418	292	1,149		
Within Groups	342,183	294			
Total					
26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Εθνικής Δικαστικών Υπαλλήλων;	29,491	2	14,746	8,750	,000
Between Groups	492,055	292	1,685		
Within Groups	521,546	294			
Total					

Από την εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης, συμπεραίνουμε ότι ο τόπος των Δικαστηρίων επιδρά στατιστικά σημαντικά μόνο στην ερώτηση 26, με $F(2, 292) = 8,750$ και $p\text{-value} < 0,05$ και συγκεκριμένα βρέθηκε ότι όσοι υπηρετούν στα υπόλοιπα δικαστήρια της Περιφέρειας, συμφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό (μ.ο.=3,76) με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων σε σύγκριση με τους υπόλοιπους. Ως προς την ερώτηση 18, παρατηρούμε ότι ο τόπος των δικαστηρίων δεν επιδρά στατιστικά σημαντικά, εφόσον το $p\text{-values} > 0,05$. Λίγο περισσότερο ψηφιακή εκπαίδευση δηλώνουν ότι χρειάζονται οι υπάλληλοι του Πρωτοδικείου Αθηνών (μ.ο. 3,54), χωρίς αυτή η διαφορά να κρίνεται στατιστικά σημαντική.

Στη συνέχεια εξετάζεται η επίδραση των δημογραφικών χαρακτηριστικών στην **ερώτηση 38**. Για την ερώτηση αυτή επιλέχθηκε το κριτήριο χ^2 προκειμένου να δημιουργηθεί πίνακας συνάφειας διπλής εισόδου. Σε όλα τα τεστ προκύπτει στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα, αν $p\text{-value}$ ή $\text{sig} \leq 0,05$.

Πίνακας 55. "Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση του φύλου στην ερώτηση 38".

		Φύλο		Total	
		Άνδρας	Γυναίκα		
38. Πόσες φορές έχετε παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας σας στην υπηρεσία;	Καμία φορά	Count	26	109	135
		% within Φύλο	48,1%	45,2%	45,8%
1-3 φορές	Count	18	97	115	
	% within Φύλο	33,3%	40,2%	39,0%	
4-7 φορές	Count	6	24	30	
	% within Φύλο	11,1%	10,0%	10,2%	
7-10 φορές	Count	0	5	5	
	% within Φύλο	0,0%	2,1%	1,7%	
Πάνω από 10 φορές	Count	4	6	10	
	% within Φύλο	7,4%	2,5%	3,4%	
Total	Count	54	241	295	
	% within Φύλο	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,949 ^a	4	,293
Likelihood Ratio	5,272	4	,260
Linear-by-Linear Association	,389	1	,533
N of Valid Cases	295		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,92.

Από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 , παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά τόσο των αντρών όσο και των γυναικών δεν έχουν παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην Υπηρεσία και συνεπώς δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του φύλου στην ερώτηση 38 με $\chi^2 = 4,949$ και $p\text{-value} = 0,293 > 0,05$. Ο παραπάνω πίνακας συνάφειας παρουσιάζει τα ποσοστά που αντιστοιχούν σε όλους των συνδυασμούς ανάμεσα στο φύλο και των φορών παρακολούθησης σεμιναρίων.

Πίνακας 56. "Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση της ηλικίας στην ερώτηση 38".

	Ηλικία				Total		
	25-35 ετών	36 - 45 ετών	46 - 55 ετών	56 ετών και άνω			
38. Πόσες φορές έχετε παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας σας στην υπηρεσία;	Καμία φορά	Count	2	42	59	32	135
		% within Ηλικία	50,0%	57,5%	41,3%	42,7%	45,8%
	1-3 φορές	Count	2	26	60	27	115
		% within Ηλικία	50,0%	35,6%	42,0%	36,0%	39,0%
	4-7 φορές	Count	0	3	17	10	30
		% within Ηλικία	0,0%	4,1%	11,9%	13,3%	10,2%
	7-10 φορές	Count	0	1	2	2	5
		% within Ηλικία	0,0%	1,4%	1,4%	2,7%	1,7%
	Πάνω από 10 φορές	Count	0	1	5	4	10
		% within Ηλικία	0,0%	1,4%	3,5%	5,3%	3,4%
Total		Count	4	73	143	75	295
		% within Ηλικία	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,506 ^a	12	,572
Likelihood Ratio	11,731	12	,468
Linear-by-Linear Association	6,477	1	,011
N of Valid Cases	295		

a. 11 cells (55,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,07.

Από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 , παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά των ατόμων, ανεξάρτητα από την ηλικία, δεν έχουν παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην Υπηρεσία και συνεπώς δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση της ηλικίας στην ερώτηση 38 με $\chi^2 = 10,506$ και $p\text{-value}=0,572 > 0,05$. Ο παραπάνω πίνακας συνάφειας παρουσιάζει τα ποσοστά που αντιστοιχούν σε όλους των συνδυασμούς ανάμεσα ηλικία και των φορών παρακολούθησης σεμιναρίων.

Πίνακας 57. "Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση του επιπέδου εκπαίδευσης στην ερώτηση 38".

	Επίπεδο εκπαίδευσης				Total	
	Απόφοιτος Λυκείου	ΑΕΙ - ΤΕΙ	Μεταπτυχιακό	Διδακτορικό		
38. Πόσες φορές έχετε παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας σας	Καμία φορά	Count 38	Count 52	Count 37	Count 8	Count 135
	% within Επίπεδο εκπαίδευσης	48,7%	47,3%	41,1%	47,1%	45,8%
	1-3 φορές	Count 33	Count 44	Count 33	Count 5	Count 115
	% within Επίπεδο εκπαίδευσης	42,3%	40,0%	36,7%	29,4%	39,0%
	4-7 φορές	Count 5	Count 11	Count 12	Count 2	Count 30

στην υπηρεσία;	% within Επίπεδο εκπαίδευσης	6,4%	10,0%	13,3%	11,8%	10,2%	
	7-10 φορές	Count	0	0	4	1	5
	% within Επίπεδο εκπαίδευσης	0,0%	0,0%	4,4%	5,9%	1,7%	
Πάνω από 10 φορές	Count	2	3	4	1	10	
	% within Επίπεδο εκπαίδευσης	2,6%	2,7%	4,4%	5,9%	3,4%	
Total	Count	78	110	90	17	295	
	% within Επίπεδο εκπαίδευσης	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2- sided)
Pearson Chi-Square	13,290 ^a	12	,348
Likelihood Ratio	14,602	12	,264
Linear-by-Linear Association	4,476	1	,034
N of Valid Cases	295		

a. 9 cells (45,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,29.

Από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά των ατόμων ανεξάρτητα από το εκπαιδευτικό τους επίπεδο δεν έχουν παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην Υπηρεσία και συνεπώς δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του εκπαιδευτικού επιπέδου στην ερώτηση 38 με $\chi^2 = 13,290$ και $p\text{-value} = 0,348 > 0,05$.

Πίνακας 58. "Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση της εργασιακής εμπειρίας στην ερώτηση 38".

			Εργασιακή εμπειρία					Total
			Έως 2 έτη	2 - 10 έτη	11 - 20 έτη	21 - 30 έτη	Περισσότερα από 30 έτη	
38. Πόσες φορές έχετε παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας σας στην υπηρεσία;	Καμία φορά	Count	10	41	26	42	16	135
		% within Εργασιακή εμπειρία	90,9%	60,3%	43,3%	38,9%	33,3%	45,8%
	1-3 φορές	Count	1	23	26	46	19	115
		% within Εργασιακή εμπειρία	9,1%	33,8%	43,3%	42,6%	39,6%	39,0%
	4-7 φορές	Count	0	3	7	12	8	30
	% within Εργασιακή εμπειρία	0,0%	4,4%	11,7%	11,1%	16,7%	10,2%	
	7-10 φορές	Count	0	0	1	3	1	5
	% within Εργασιακή εμπειρία	0,0%	0,0%	1,7%	2,8%	2,1%	1,7%	
	Πάνω από 10 φορές	Count	0	1	0	5	4	10
	% within Εργασιακή εμπειρία	0,0%	1,5%	0,0%	4,6%	8,3%	3,4%	
Total		Count	11	68	60	108	48	295
		% within Εργασιακή εμπειρία	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	29,271 ^a	16	,022
Likelihood Ratio	33,405	16	,007
Linear-by-Linear Association	21,177	1	,000
N of Valid Cases	295		

a. 13 cells (52,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,19.

Εφαρμόζοντας το κριτήριο χ^2 , παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά των ατόμων που έχουν εργασιακή εμπειρία έως 10 έτη δεν έχουν παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην Υπηρεσία, ενώ οι φορές που έχουν παρακολουθήσει σεμινάριο αυξάνεται από τα 11 έτη εργασιακής εμπειρίας και πάνω. Συνεπώς, συμπεραίνουμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση της εργασιακής εμπειρίας στην ερώτηση 38 με $\chi^2 = 29,271$ και $p\text{-value} = 0,022 < 0,05$.

Πίνακας 59. "Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση της θέσης στην οποία υπηρετούν στην ερώτηση 38".

	Υπηρετώ στην Υπηρεσία			Total	
	Δικαστικός Υπάλληλος/Γραμ ματέας	Προϊστάμεν ος/η Τμήματος	Διευθυντής/ ντρια		
38. Πόσες φορές έχετε παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας σας στην υπηρεσία;	Καμία φορά	Count 129 % within Υπηρετώ στην Υπηρεσία 51,4%	5 15,2%	0 0,0%	134 45,6%
	1-3 φορές	Count 96 % within Υπηρετώ στην Υπηρεσία 38,2%	14 42,4%	5 50,0%	115 39,1%
	4-7	Count 18	9	3	30

φορές	% within				
Υπηρετώ στην Υπηρεσία		7,2%	27,3%	30,0%	10,2%
7-10 φορές	Count	1	2	2	5
φορές	% within				
Υπηρετώ στην Υπηρεσία		0,4%	6,1%	20,0%	1,7%
Πάνω από 10 φορές	Count	7	3	0	10
φορές	% within				
Υπηρετώ στην Υπηρεσία		2,8%	9,1%	0,0%	3,4%
Total	Count	251	33	10	294
	% within				
Υπηρετώ στην Υπηρεσία		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	58,731 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	47,016	8	,000
Linear-by-Linear Association	32,131	1	,000
N of Valid Cases	294		

a. 9 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,17.

Από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 , παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά των δικαστικών υπαλλήλων - γραμματέων δεν έχουν παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην Υπηρεσία, ενώ τα μεγαλύτερα ποσοστά των Προϊσταμένων και των Διευθυντών έχουν παρακολουθήσει 1 με 3 φορές εκπαιδευτικά σεμινάρια. Συνεπώς, συμπεραίνουμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση της θέσης στην υπηρεσία στην ερώτηση 38 με $\chi^2 = 58,731$ και $p\text{-value} < 0,05$. Τέλος, πρέπει να αναφερθεί, ότι για να μπορέσει να

πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη σύγκριση, χρειάστηκε να εξαιρεθεί το ένα άτομο που υπηρετεί ως επιμελητής/ τρια Δικαστηρίων. (Για το χ^2 η κάθε κατηγορία χρειάζεται τουλάχιστον δύο άτομα).

Πίνακας 60. "Εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 για την επίδραση του τόπου των Δικαστηρίων στην ερώτηση 38".

				Τόπος υπηρεσίας			Total
				Πρωτοδικείο Αθηνών	Υπόλοιπες δικαστικές υπηρεσίες Αττικής'	Υπόλοιπα δικαστήρια της περιφέρειας	
38. Πόσες φορές έχετε παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας σας στην υπηρεσία;	Καμία φορά	Count	83	17	35	135	
		% within Τόπος υπηρεσίας	64,8%	25,8%	34,7%	45,8%	
	1-3 φορές	Count	37	34	44	115	
		% within Τόπος υπηρεσίας	28,9%	51,5%	43,6%	39,0%	
	4-7 φορές	Count	7	10	13	30	
	% within Τόπος υπηρεσίας	5,5%	15,2%	12,9%	10,2%		
	7-10 φορές	Count	0	0	5	5	
	% within Τόπος υπηρεσίας	0,0%	0,0%	5,0%	1,7%		
	Πάνω από 10 φορές	Count	1	5	4	10	
	% within Τόπος υπηρεσίας	0,8%	7,6%	4,0%	3,4%		
Total		Count	128	66	101	295	
		% within Τόπος υπηρεσίας	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	46,015 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	47,933	8	,000
Linear-by-Linear Association	22,384	1	,000
N of Valid Cases	295		

a. 6 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,12.

Από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 , παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά όσων υπηρετούν στο Πρωτοδικείο Αθηνών, δεν έχουν παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην Υπηρεσία, ενώ τα μεγαλύτερα ποσοστά όσων υπηρετούν στις υπόλοιπες δικαστικές υπηρεσίες της Αττικής και στα υπόλοιπα δικαστήρια της περιφέρειας, έχουν παρακολουθήσει 1 με 3 φορές εκπαιδευτικά σεμινάρια. Συνεπώς, συμπεραίνουμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του τόπου των Δικαστηρίων στην ερώτηση 38 με $\chi^2 = 46,015$ και $p\text{-value} < 0,05$.

Κεφάλαιο 6 - Συμπεράσματα. Περιορισμοί. Μελλοντική έρευνα

6.1. Συμπεράσματα

Η παρούσα διπλωματική εργασία, έχοντας ως βασικό της θέμα τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στο τομέα της δικαιοσύνης, ασχολήθηκε αρχικά με τα προβλήματα της ελληνικής δικαιοσύνης και τις προτεινόμενες σε αυτά λύσεις, όπως παρουσιάζονται μέσα από τη σχετική βιβλιογραφία. Στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν όλες οι δράσεις του Σχεδίου για τη δικαιοσύνη, ενώ η έρευνα ασχολήθηκε με δυο από τις τέσσερις βασικές συνιστώσες του, την ψηφιακή δικαιοσύνη και την επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων. Λόγω της εκπόνησης της έρευνας σε σύντομο χρονικό σημείο από την έναρξη των παραπάνω δράσεων, η παρούσα μελέτη φέρνει στην επιφάνεια για πρώτη φορά σημαντικά συμπεράσματα για τα παραπάνω ζητήματα, εκπληρώνοντας τους στόχους που τέθηκαν σε ερευνητικό επίπεδο.

6.1.1. Συμπεράσματα και σχολιασμός των δημογραφικών στοιχείων

Από την περιγραφική στατιστική ανάλυση της έρευνας, προέκυψαν ορισμένες αξιοσημείωτες παρατηρήσεις σχετικά με τα χαρακτηριστικά των δικαστικών υπαλλήλων.

- Ως προς το «φύλο», η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων που εργάζονται στα δικαστήρια της χώρας αποτελείται από γυναίκες (ποσοστό 81,7%), ενώ οι άντρες αποτελούν μόλις το 18,3%. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και σε άλλους τομείς των δημόσιων υπηρεσιών με τις γυναίκες πάντα να υπερέχουν σε μεγάλο βαθμό έναντι των ανδρών.
- Ως προς την «ηλικία» των υπηρετούντων δικαστικών υπαλλήλων, παρατηρούμε ότι η κυρίαρχη ηλικιακή ομάδα την παρούσα περίοδο, με ποσοστό 48,5 %, είναι η ηλικιακή ομάδα των ατόμων από 46-55 ετών. Ακολουθούν οι υπάλληλοι ηλικίας 56 ετών και άνω με ποσοστό 25,4%, ενώ συνολικά τα άτομα από 25 έως 45 ετών καλύπτουν το 26,1% των εργαζομένων. Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι εργαζόμενοι στις δικαστικές υπηρεσίες είναι άτομα μέσης και άνω ηλικίας, ενώ οι νέες

ηλικίες 25-35 ετών αποτελούν μόλις το 1,4% του δείγματος. Συνεπώς, συμπεραίνουμε ότι με τις προσλήψεις των τελευταίων ετών είτε δεν προσελήφθησαν αρκετά νεαρά άτομα είτε δεν προσελήφθησαν αρκετά άτομα που να αποτελούν ένα ικανοποιητικό ποσοστό επί του δείγματος. Επίσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι από την ηλικιακή ομάδα των 56 ετών και άνω, που αποτελεί περίπου το ¼ του δείγματος, τα επόμενα χρόνια θα αναμένουμε αρκετές αποχωρήσεις λόγω συνταξιοδότησης.

- Το «**μορφωτικό επίπεδο**» των δικαστικών υπαλλήλων κρίνεται αρκετά ικανοποιητικό. Το 37,3% των συμμετεχόντων είναι κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ-ΤΕΙ, το 30,5% έχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, ενώ το 5,8% είναι κάτοχοι διδακτορικού. Η αύξηση του ποσοστού των ατόμων που κατέχουν τα ανώτερα επίπεδα τυπικής εκπαίδευσης οφείλεται στους τελευταίους διαγωνισμούς της Δημόσιας Διοίκησης, όπου ζητείται η πρόσληψη υπαλλήλων αυξημένων τυπικών προσόντων. Τέλος, οι δικαστικοί υπάλληλοι που είναι απόφοιτοι Λυκείου αποτελούν το 26,4% του δείγματος.
- Αντίστοιχες με την ηλικία των δικαστικών υπαλλήλων είναι και οι παρατηρήσεις για τα «**έτη εργασιακής εμπειρίας**» στα δικαστήρια. Το μεγαλύτερο ποσοστό υπαλλήλων (36,6%) αποτελούν οι δικαστικοί υπάλληλοι με 21-30 έτη προϋπηρεσίας, ενώ το ποσοστό επί του δείγματος μειώνεται για τους έχοντες λιγότερα έτη προϋπηρεσίας. Συγκεκριμένα, οι έχοντες 2 έως 10 έτη προϋπηρεσίας αποτελούν το 23,1% και οι έχοντες 11-20 έτη προϋπηρεσίας αποτελούν το 20,3% του δείγματος. Οι δόκιμοι υπάλληλοι με «έως 2 έτη» προϋπηρεσίας αποτελούν το 3,7%, ποσοστό που δείχνει και το ρυθμό προσλήψεων. Τέλος, τα άτομα που έχουν πάνω από 30 χρόνια υπηρεσίας και είναι κοντά στη συνταξιοδότηση αποτελούν ένα πολύ σημαντικό ποσοστό της τάξης του 16,3%, το οποίο σύντομα θα εκλείψει από το εργατικό δυναμικό των εργαζομένων στις δικαστικές υπηρεσίες. Συγκρίνοντας τα ποσοστά των ομάδων «έως 2 έτη υπηρεσίας» και «περισσότερα από 30 έτη», οι οποίες βέβαια δεν αποτελούνται από ισάριθμα έτη υπηρεσίας μεταξύ τους, παρατηρούμε ότι υπάρχει η τάση περισσότεροι υπάλληλοι να εξέρχονται από την υπηρεσία αναλογικά με αυτούς που προσλαμβάνονται. Η ύπαρξη περισσότερων ατόμων της ομάδας «περισσότερα από 30 έτη» σε σχέση με την ομάδα «έως 2 έτη υπηρεσίας» εικάζεται και από

το γεγονός ότι περισσότερο τα νέα άτομα διαθέτουν μέσα κοινωνικής δικτύωσης και χειρίζονται ηλεκτρονικές εφαρμογές (όπως η google forms), οπότε ήταν γι' αυτούς πιο εφικτό να συμμετέχουν στην έρευνα, σε αντίθεση με τους υπαλλήλους με «περισσότερα από 30 έτη υπηρεσίας» που μπορεί να μην διαθέτουν προφίλ στο facebook ή να μην είναι μέλη της Ομάδας της Ομοσπονδίας Δικαστικών Υπαλλήλων ή δεν γνωρίζουν να χειρίζονται την εφαρμογή google forms, όποτε δεν ήταν εύκολο γι' αυτούς να συμμετέχουν στην έρευνα.

- Ως προς τις απαντήσεις των συμμετεχόντων για τη **«θέση στην υπηρεσία»**, αυτές αντιστοιχούν με τα οργανογράμματα των δικαστικών υπηρεσιών. Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος με ποσοστό 85,1% αποτελείται από «Δικαστικούς υπαλλήλους – Γραμματείς», ενώ οι προϊστάμενοι των τμημάτων είναι πολύ λιγότεροι κατέχοντας ποσοστό 11,2% επί του δείγματος, αφού αρκετές φορές προΐστανται πολυάριθμων τμημάτων, ειδικά όταν πρόκειται για τμήματα «εδρών». Οι Διευθυντές αποτελούν μόλις το 3,4% του δείγματος, καθόσον σε κάθε δικαστική υπηρεσία, ακόμα και στη μεγαλύτερη δικαστική υπηρεσία που είναι το Πρωτοδικείο Αθηνών, υπάρχει μόνο ένας Διευθυντής. Τέλος, στην έρευνα συμμετείχε μόνο ένας δικαστικός επιμελητής, γεγονός που αποτυπώνει την μεγάλη έλλειψη των δικαστικών επιμελητών, οι οποίοι πέραν των επιδόσεων των δικαστικών εγγράφων είναι επιφορτισμένοι με την καθημερινή υποβοήθηση του έργου των «Δικαστικών υπαλλήλων – Γραμματέων», κυρίως μέσω της μεταφοράς των πολυάριθμων δικογραφιών.
- Σχετικά με τον **«τόπο της υπηρεσίας»** των συμμετεχόντων στην έρευνα, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων (43,4% με 128 συμμετέχοντες), προέρχεται από το Πρωτοδικείο Αθηνών, που αποτελεί τη μεγαλύτερη δικαστική υπηρεσία, η οποία απαριθμεί περίπου 400 υπαλλήλους. Το μεγάλο αυτό ποσοστό συμμετοχής οφείλεται στην αποστολή του link της έρευνας στα υπηρεσιακά e-mail των διαφόρων τμημάτων από την ερευνήτρια, η οποία είναι υπάλληλος του Πρωτοδικείου Αθηνών. Οι υπόλοιπες δικαστικές υπηρεσίες του νομού Αττικής συμμετείχαν στην έρευνα με ποσοστό 22,4%, ενώ τα υπόλοιπα δικαστήρια της περιφέρειας με ποσοστό 34,2%.

- Ως προς το «είδος των δικαστηρίων» που υπηρετούν οι συμμετέχοντες, παρατηρείται ότι οι ερωτώμενοι καλύπτουν όλα τα είδη των δικαστηρίων, ποινικά, πολιτικά και διοικητικά αλλά και όλες τις βαθμίδες τους: Πταισματοδικεία (1,0%), Ειρηνοδικεία (8,8 %), Πρωτοδικεία (60,7%), Εφετεία (9,8%), Άρειος Πάγος (0,3%). Επίσης, υπήρχαν συμμετέχοντες από τις Εισαγγελίες (Εισαγγελίες Πρωτοδικών, Εφετών και Αρείου Πάγου) με ποσοστό 14,6% και από το Ελεγκτικό Συνέδριο με ποσοστό 3,4%. Τέλος, οι δικαστικοί υπάλληλοι από τα Διοικητικά Δικαστήρια κατείχαν ποσοστό 1,4% και προέρχονται από Διοικητικά Πρωτοδικεία, Εφετεία και το Συμβούλιο της Επικρατείας. Από τα παραπάνω, συμπεραίνεται ότι στην έρευνα συμμετείχαν δικαστικοί υπάλληλοι όλων των ειδών των δικαστηρίων της Επικράτειας.

6.1.2. Συμπεράσματα από το Α΄ Μέρος του ερωτηματολογίου (Ενημέρωση για το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας)

Από την έρευνα αποδείχθηκε ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι δεν είναι αρκετά ενημερωμένοι για τις δράσεις του ΕΣΑΑ στον τομέα της Δικαιοσύνης, γεγονός που δικαιολογείται, είτε από το ότι οι περισσότερες δράσεις του ΕΣΑΑ είναι σε εξέλιξη και δεν έχουν ακόμα δρομολογηθεί, είτε από το γεγονός ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι πιθανόν να μη γνωρίζουν ότι κάποιες γνωστές τους δράσεις πραγματοποιούνται μέσω του ΕΣΑΑ.

Σημειώνεται ότι από τους συμμετέχοντες ένα ποσοστό συνολικά 68,1% είναι από «καθόλου» έως «λίγο» ενημερωμένο για τις εν λόγω δράσεις του Σχεδίου. Τα άτομα που είναι μέτρια ενημερωμένα αποτελούν το 21,0%, οι αρκετά ενημερωμένοι αποτελούν το 9,2% ενώ μόλις το 1,7% των συμμετεχόντων είναι πολύ ενημερωμένοι για τις δράσεις του ΕΣΑΑ στον τομέα της Δικαιοσύνης. Ωστόσο, η ενημέρωσή τους προέρχεται από το προσωπική τους πληροφόρηση μέσω του διαδικτύου (39,7%) και του τύπου (2,4%), ενώ ένα ποσοστό 15,6% έχει ενημερωθεί από συζητήσεις με συναδέλφους του. Μόλις ένα ποσοστό της τάξης του 3,7% από τους ενημερωμένους δικαστικούς υπαλλήλους δηλώνει ότι έχει ενημερωθεί από την Υπηρεσία του, γεγονός που υποδεικνύει την έλλειψη οργανωμένης παροχής πληροφόρησης σε υπηρεσιακό επίπεδο σχετικά με τις δράσεις του ΕΣΑΑ.

6.1.3. Συμπεράσματα για την ψηφιακή δικαιοσύνη (Β' Μέρος) - Αξιολόγηση των δράσεων της ψηφιακής δικαιοσύνης

Από την έρευνα είναι ξεκάθαρο ότι οι αλλαγές που θα επιφέρει το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στην ψηφιακή δικαιοσύνη είναι πολύ μεγάλης σημασίας και αντιμετωπίζονται με μεγάλο ενδιαφέρον από τους δικαστικούς υπαλλήλους. Με τον τρόπο αυτό απαντάται το πρώτο σκέλος του ερευνητικού ερωτήματος της παρούσας εργασίας, που αφορά στη συμβολή του ΕΣΑΑ στην ψηφιακή δικαιοσύνη, ενώ στη συνέχεια διαπιστώνεται και ο βαθμός ωφέλειας των συγκεκριμένων δράσεων του ψηφιακού μετασχηματισμού της δικαιοσύνης του Σχεδίου, που αποτελεί τον πρώτο στόχο της παρούσας μελέτης. Σχετικά τις επικείμενες δράσεις του Σχεδίου, οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι:

- η πιο σημαντική δράση είναι η ίδια η ψηφιακή εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων, η οποία αναμένεται να δρομολογηθεί μέσω του ΕΣΑΑ (81, 69% των συμμετεχόντων τη θεωρούν πολύ σημαντική και 16,6% αρκετά σημαντική).
- Η αμέσως επόμενη πιο σημαντική ψηφιακή δράση, κατά την άποψη των δικαστικών υπαλλήλων, είναι η σάρωση των αρχείων των δικαστηρίων. Πρόκειται για σάρωση δικαστικών αποφάσεων, εγγράφων, διαφόρων αρχείων κυρίως παλαιών, βιβλίων και πτωχευτικών μερίδων. Ένα ποσοστό 81,36% θεωρεί αυτή τη δράση πολύ σημαντική και ένα 15,25% αρκετά σημαντική, γιατί έτσι θα διατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή, θα αποθηκεύονται και διακινούνται στους δικαστικούς υπαλλήλους και στους έχοντες έννομο συμφέρον τα προαναφερόμενα είδη εγγράφων.
- Ακολούθως, πολύ σημαντική κρίθηκε η έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών πιστοποιητικών, τα οποία θα μπορούν να εκδίδονται χωρίς αυτοπρόσωπη παρουσία των αιτούντων και κατόπιν απλούστευσης και ενοποίησης πολλών παλαιότερων πιστοποιητικών. Γι' αυτή τη δράση, το 78,31% των ερωτώμενων δήλωσε ότι τη θεωρεί πολύ σημαντική και το 16,61% ότι τη θεωρεί αρκετά σημαντική.
- Εξίσου μεγάλης σημασίας είναι η ψηφιοποίηση των διαδικασιών επίδοσης εγγράφων στην ποινική και πολιτική δίκη (75,93% δήλωσε ότι είναι πολύ σημαντική), κατόπιν η έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών αποφάσεων, ποινικών αποσπασμάτων και αντιγράφων τους με θέση ηλεκτρονικής

υπογραφής (72, 54 % δήλωσε ότι είναι πολύ σημαντική) και ύστερα η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου/μηνύσεως και άλλων αποδεικτικών μέσων (προτάσεις και σχετικά), για την οποία το 71,53% των ατόμων δήλωσε ότι τη θεωρεί πολύ σημαντική.

- Επόμενη σημαντική ψηφιακή δράση θεωρείται από τους συμμετέχοντες (με ποσοστό 66,4% να τη θεωρούν πολύ σημαντική και 25,08% αρκετά σημαντική) η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων με αντίστοιχα πληροφοριακά συστήματα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, της Δημόσιας Διοίκησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία θα επιφέρει πρόσβαση στην πληροφόρηση.
- Τέλος, η ψηφιακή δράση που ένα μικρότερο ποσοστό τη θεωρεί «πολύ σημαντική» (43, 05 %) και ένα 39.32% τη θεωρεί «αρκετά σημαντική» είναι οι υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και ανακριτικά γραφεία, που αναμένεται να διευκολύνει την επικοινωνία εμπλεκομένων με τις δικαστικές υπηρεσίες, αλλά δεν αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα της ψηφιακής δικαιοσύνης σύμφωνα με τους δικαστικούς υπαλλήλους.

6.1.3.1. Αξιολόγηση της υπάρχουσας ψηφιακής εκπαίδευσης των δικαστικών υπαλλήλων

Ο δεύτερος στόχος της έρευνας ήταν να βρεθεί το επίπεδο ετοιμότητας των δικαστικών υπαλλήλων για την υλοποίηση των δράσεων της ψηφιακής δικαιοσύνης. Από την έρευνα αποδείχθηκε ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό (5,7%) των δικαστικών υπαλλήλων έχει εφαρμόσει σε «πολύ μεγάλο βαθμό» τις νέες ψηφιακές δράσεις του ΕΣΑΑ, ενώ σε «αρκετό βαθμό» οι ψηφιακές δράσεις έχουν εφαρμοστεί από το 22,03% των ερωτώμενων. Συνεπώς, φαίνεται ότι η υλοποίηση των ψηφιακών δράσεων του Σχεδίου έχει ήδη ξεκινήσει σε ορισμένες περιπτώσεις, αλλά τα νέα ψηφιακά προγράμματα αναμένεται να ολοκληρωθούν και να χρησιμοποιηθούν από την πλειονότητα των υπαλλήλων το ακόλουθο χρονικό διάστημα, έως το 2026, που εκτείνεται η δράση του Σχεδίου.

Ως προς την ικανότητα των δικαστικών υπαλλήλων να ανταποκριθούν στις νέες ψηφιακές δράσεις, οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι θα μπορούσαν να ανταποκριθούν σ' αυτές σε ένα ικανοποιητικό βαθμό με βάση τις υπάρχουσες

ψηφιακές τους ικανότητες. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό των δικαστικών υπαλλήλων δηλώνει αρκετά ικανοποιητικό βαθμό εμπιστοσύνης στις ψηφιακές του γνώσεις (το 36,95% δήλωσε πολύ καλή ανταπόκριση, το 37,63% αρκετά καλή ανταπόκριση και το 19,32% μέτρια ανταπόκριση).

Ωστόσο, οι δικαστικοί υπάλληλοι φαίνεται ότι έχουν ανάγκη να λάβουν περισσότερη ψηφιακή εκπαίδευση, προκειμένου να αισθάνονται έτοιμοι να ανταποκριθούν στις δράσεις αυτές (μόνο το 3,39% δήλωσε ότι δεν χρειάζεται να εκπαιδευτεί καθόλου και ένα ποσοστό 19,66% δήλωσε ότι χρειάζεται να εκπαιδευτεί λίγο). Από την έρευνα προέκυψε ότι μόνο το φύλο των δικαστικών υπαλλήλων επιδρά στατιστικά σημαντικά στην ψηφιακή εκπαίδευση, με τους άνδρες να δηλώνουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις ψηφιακές τους δεξιότητες σε σχέση με τις γυναίκες, οι οποίες θεωρούν ότι χρειάζονται μεγαλύτερη ψηφιακή εκπαίδευση. Επίσης, συγκρίνοντας τους μέσους όρους των διαφόρων δημογραφικών κατηγοριών, βρέθηκε ότι μεγαλύτερη ανάγκη για ψηφιακή εκπαίδευση, σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες της ομάδας τους, φαίνεται να έχουν: (ως προς την ηλικία) η ηλικιακή κατηγορία «των 56 ετών και άνω», (ως προς το μορφωτικό επίπεδο) οι «απόφοιτοι Λυκείου», (ως προς τα χρόνια προϋπηρεσίας) οι «έχοντες 21 έως 30 χρόνια προϋπηρεσία», (ως προς τη θέση στην υπηρεσία) οι Προϊστάμενοι των τμημάτων και (ως προς τον τόπο της υπηρεσίας) οι υπάλληλοι του Πρωτοδικείου Αθηνών.

6.1.3.2. Αξιολόγηση της σημασίας της ψηφιοποίησης για τη δικαιοσύνη.

Στη συνέχεια απαντήθηκε ο τρίτος στόχος της εργασίας που συνίσταται στα γενικότερα οφέλη που θα επιφέρει ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δικαιοσύνης. Το πιο σημαντικό όφελος, που πρόκειται να υπάρξει για τη δικαιοσύνη από την επερχόμενη ψηφιοποίηση, είναι η δυνατότητα για απομακρυσμένη εξυπηρέτηση διαδίκων, πολιτών και δικηγόρων (πολύ μεγάλη εξυπηρέτηση σε ποσοστό 49,15% και αρκετά μεγάλη εξυπηρέτηση σε ποσοστό 42,3%).

Επίσης, και η γραφειοκρατία αναμένεται να μειωθεί σε αρκετά μεγάλο βαθμό («πολύ» σε ποσοστό 40,68% και «αρκετά» σε ποσοστό 36,95%) λόγω των πιο σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών, που με τη σειρά τους θα οδηγήσουν σε μια καλύτερη παραγωγική αξιοποίηση των δικαστικών υπαλλήλων, οι οποίοι πλέον θα

μπορούν να αξιοποιηθούν σε άλλες εργασίες (πολύ πιο παραγωγική αξιοποίηση σε ποσοστό 25,42%, αρκετά παραγωγική αξιοποίηση σε ποσοστό 41,02%). Επιπλέον, η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα βοηθήσει αρκετά (ποσοστό 45,76%) στην αύξηση της ταχύτητας διεκπεραίωσης των εργασιών της γραμματείας των δικαστηρίων και συνεπώς θα συντελέσει στην αύξηση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης (πολύ αύξηση 24,75%, αρκετή αύξηση 43,99%).

Αντιθέτως, οι συμμετέχοντες παρουσιάζονται περισσότερο διχασμένοι σχετικά με το αν η ψηφιοποίηση αναμένεται να βοηθήσει στην αποφυγή συνωστισμού στα δικαστήρια. Αυτό εξηγείται διότι βασικός λόγος προσέλευσης δικηγόρων και πολιτών στα δικαστικά μέγαρα είναι η αναγκαστική παρουσία τους σε δίκες στα ακροατήρια. Συνεπώς, η ψηφιοποίηση μπορεί να βοηθήσει στην αποφυγή συνωστισμού σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως στην ηλεκτρονική επικοινωνία και στην έκδοση πιστοποιητικών αλλά πολύ λιγότερο στην αυτοπρόσωπη παρουσία των παραγόντων της δίκης στα ακροατήρια.

6.1.3.3. Γενικά συμπεράσματα για την ψηφιοποίηση της Δικαιοσύνης

Από την έρευνα αποδείχθηκε ότι όλες οι δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον τομέα της ψηφιακής δικαιοσύνης θεωρούνται αρκετά μεγάλης σημασίας για τους δικαστικούς υπαλλήλους. Οι δράσεις αυτές αναμένεται να βοηθήσουν αρκετά στην εξ αποστάσεως εξυπηρέτηση των εμπλεκομένων στη δικαιοσύνη, στην πιο παραγωγική αξιοποίηση των δικαστικών υπαλλήλων, στη μείωση της γραφειοκρατίας, στην ταχύτερη διεκπεραίωση των εργασιών της γραμματείας των δικαστηρίων, στη μείωση του καθημερινού συνωστισμού στα δικαστήρια και γενικότερα αναμένεται να συντελέσουν στην αύξηση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης. Βασική προϋπόθεση της επιτυχούς υλοποίησης των ψηφιακών δράσεων είναι η έγκαιρη ψηφιακή κατάρτιση των δικαστικών υπαλλήλων μέσω οργανωμένων εκπαιδευτικών σεμιναρίων, καθόσον οι ίδιοι καλούνται να υλοποιήσουν και να εφαρμόσουν στην καθημερινή τους εργασία τις ψηφιακές δράσεις του Σχεδίου.

6.1.4. Συμπεράσματα για την εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων (Γ' Μέρος) - Η γενική στάση απέναντι στη Σχολή

Στο τρίτο μέρος της έρευνας εξάγονται συμπεράσματα για τη συμβολή του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στην επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων και δίνονται απαντήσεις στο δεύτερο σκέλος του ερευνητικού ερωτήματος.

Από την έρευνα προκύπτει ότι ενώ οι συμμετέχοντες έχουν πολύ θετική στάση απέναντι στην ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης, δεν συμβαίνει το ίδιο όσον αφορά στην ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων, για την οποία οι ερωτώμενοι εμφανίζονται περισσότερο διχασμένοι. Περίπου οι μισοί συμμετέχοντες (52,5%) είναι από «πολύ» έως «αρκετά σύμφωνοι» με την ίδρυση της Σχολής, ενώ οι υπόλοιποι (47,5%) είτε συμφωνούν «μέτρια» με την ίδρυση της Σχολής είτε «λίγο» είτε δεν συμφωνούν «καθόλου».

Από την εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης, συμπεραίνουμε ότι από τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων μόνο ο τόπος των Δικαστηρίων επιδρά στατιστικά σημαντικά στην άποψη των συμμετεχόντων για την ίδρυση της Σχολής. Συγκεκριμένα, οι υπάλληλοι του Πρωτοδικείου Αθηνών συμφωνούν λιγότερο με την ίδρυσή της σε σχέση με τους συναδέλφους τους από τα υπόλοιπα δικαστήρια της Περιφέρειας, οι οποίοι εμφανίζονται περισσότερο θετικοί απέναντι στη Σχολή. Αντιθέτως το φύλο, η ηλικία το επίπεδο εκπαίδευσης, η εργασιακή εμπειρία και η θέση στην υπηρεσία δεν επιδρά στατιστικά σημαντικά στην άποψη των συμμετεχόντων για την ίδρυση της Σχολής, γεγονός που δηλώνει ότι στάση των ερωτώμενων απέναντι στη Σχολή διαμορφώνεται με βάση τις προσωπικές τους απόψεις. Ωστόσο, από τους μέσους όρους των διαφόρων δημογραφικών κατηγοριών, βρέθηκε ότι λίγο περισσότερο σύμφωνοι με την ίδρυση της Σχολής είναι (ως προς το φύλο) οι άνδρες, (ως προς την ηλικία) η ηλικιακή τάξη των «36 έως 45 ετών», (ως προς το εκπαιδευτικό επίπεδο) οι απόφοιτοι ΑΕΙ – ΤΕΙ, (ως προς την προϋπηρεσία) οι έχοντες προϋπηρεσία «έως 2 έτη» και (ως προς τη θέση στην Υπηρεσία) οι Διευθυντές.

6.1.4.1. Τα θετικά της Σχολής

Στη συνέχεια η έρευνα προσπαθεί να αναδείξει τα πλεονεκτήματα που αναμένεται να επιφέρει η Εθνική Σχολή Δικαστικών Υπαλλήλων, δίνοντας έτσι απαντήσεις στον πέμπτο στόχο της έρευνας, που αφορά στα θετικά σημεία της Σχολής. Από την έρευνα προέκυψε ότι κάποιοι από τους συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ορισμένα θετικά σημεία στη Σχολή, χωρίς η αναγνώριση αυτή να είναι καθολική. Σύμφωνα με τις απαντήσεις, οι δικαστικοί υπάλληλοι πιστεύουν ότι η Σχολή θα προσφέρει καλύτερη κατάρτιση του νέου προσωπικού (το 61% συμφωνεί «πολύ» έως «αρκετά» με αυτή την άποψη) αλλά και διαρκή επιμόρφωση στους εν ενεργεία υπαλλήλους (το 60,3% συμφωνεί «πολύ» έως «αρκετά»). Στη συνέχεια, περίπου οι μισοί δικαστικοί υπάλληλοι θεωρούν ότι η Σχολή θα βοηθήσει «πολύ» ή «αρκετά» στην ταχύτερη κάλυψη των οργανικών θέσεων λόγω ετήσιας προκήρυξης, ενώ λιγότερα άτομα πιστεύουν ότι θα τους βοηθήσει στη διεκδίκηση επιδόματος Ειδικών Συνθηκών και μπόνους (ποσοστό 43,7%). Τέλος, οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι από την ίδρυση της Σχολής θα προκύψει μια μέτρια αναγνώριση της ιδιαιτερότητας του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων.

6.1.4.2. Ο προβληματισμός για τη Σχολή

Στη συνέχεια απαντάται ο έκτος στόχος της παρούσας μελέτης, που αφορά στα στοιχεία προβληματίζουν τους δικαστικούς υπαλλήλους σχετικά με τη Σχολή. Ο πιο έντονος προβληματισμός των συμμετεχόντων αφορά στο χρόνο των νέων προσλήψεων των δικαστικών υπαλλήλων. Όπως δηλώθηκε και στην ανοιχτή ερώτηση της έρευνας, το πιο σημαντικό πρόβλημα που απασχολεί τους δικαστικούς υπαλλήλους είναι η έλλειψη του προσωπικού. Δεδομένου ότι η Σχολή και ο διαγωνισμός αποτελούν όχι μόνο φορέα επιμόρφωσης αλλά και μέσο πρόσληψης δικαστικών υπαλλήλων, η καθυστέρηση προσλήψεων, οι οποίες αναμένεται να πραγματοποιηθούν μετά την αποφοίτηση των πρώτων εισακτέων από τη Σχολή, αποτελεί «αγκάθι» για περίπου το 76% των συμμετεχόντων, που για εκείνους ο χρόνος της καθυστέρησης αυτής φαίνεται «πολύς» ή «αρκετός».

Επίσης, από την έρευνα αναδείχτηκε κάποιος σκεπτικισμός για το πόσο ενδιαφέρον θα εκδηλωθεί από διάφορους υποψηφίους, ώστε να συμμετέχουν στο διαγωνισμό προκειμένου να διοριστούν στα δικαστήρια της χώρας. Παραπάνω από τους μισούς συμμετέχοντες θεωρούν ότι οι ιδιαίτερες και απαιτητικές συνθήκες εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων είναι ο παράγοντας που ενδεχομένως να μειώσει το ενδιαφέρον των υποψηφίων, ο οποίος σε συνδυασμό με το χαμηλό μισθό των νεοδιοριζόμενων δικαστικών υπαλλήλων, πιθανόν να συντελέσει σε αυτή τη στάση. Επίσης, η διενέργεια του συγκεκριμένου διαγωνισμού και της επιμόρφωσης στη Θεσσαλονίκη αποτελεί, σύμφωνα με το ένα τρίτο του δείγματος, ένα αρκετά σημαντικό πρόβλημα, καθόσον θα διευκολύνει περισσότερο τους διαμένοντες στη Βόρεια Ελλάδα και θα δημιουργεί επιπλέον κόστος για τους λοιπούς υποψηφίους.

Ο επόμενος προβληματισμός συνίσταται στον τρόπο επιλογής των δόκιμων δικαστικών υπαλλήλων. Οι μισοί περίπου συμμετέχοντες προβληματίζονται, διότι η διενέργεια διαγωνισμού πλέον δε θα γίνεται αποκλειστικά από τον ΑΣΕΠ, όπως στους προηγούμενους διαγωνισμούς, αλλά θα υπάρχει συγκεκριμένη επιτροπή που θα αποτελείται από τρεις δικαστικούς λειτουργούς, ένα Προϊστάμενο Διεύθυνσης Γραμματείας, ένα μέλος ΔΕΠ (Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό) και τρία μέλη ΑΣΕΠ. Επίσης, το ένα τρίτο των συμμετεχόντων θεωρεί «πρόβλημα» τη διενέργεια ταυτόχρονα και προφορικής και γραπτής εξέτασης. Κάτι τέτοιο δημιουργεί επιπλέον κούραση για τους υποψηφίους, ενώ μερικές φορές η προφορική εξέταση αφήνει περιθώριο αμφισβητήσεων των αποτελεσμάτων.

Ο τελευταίος προβληματισμός, που προβάλλεται πιο έντονα από τους μισούς κυρίως συμμετέχοντες, είναι ότι η επιμόρφωση δεν θα γίνεται πλέον από δοκιμασμένους φορείς της δημόσιας διοίκησης, που έχουν διαχρονική εμπειρία σε θέματα εκπαίδευσης, όπως είναι η Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης. Συνεπώς, το πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να δομηθεί από την αρχή πάνω στις ανάγκες επιμόρφωσης των δικαστικών υπαλλήλων.

6.1.4.3. Αξιολόγηση της μέχρι τώρα εκπαίδευσης των δικαστικών υπαλλήλων

Στη συνέχεια, τα στοιχεία που συγκεντρώνονται για τη μέχρι τώρα εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων, δίνουν απαντήσεις στον τέταρτο στόχο της έρευνας. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν σχετικά με την ποιότητα και την ποσότητα της

εκπαίδευσης των υπηρετούντων δικαστικών υπαλλήλων προκαλούν αρκετό προβληματισμό.

Σχετικά με την εκμάθηση του αντικειμένου εργασίας τους, οι συμμετέχοντες δικαστικοί υπάλληλοι απάντησαν ότι αυτή γίνεται στη συντριπτική πλειοψηφία (91,5%) από τους συναδέλφους των εκάστοτε τμημάτων, οι οποίοι εκτός από το αντικείμενο της εργασίας τους, οφείλουν να εκπαιδεύουν τους νέους συναδέλφους του τμήματος που υπηρετούν.

Δεύτερη μέθοδος εκπαίδευσης για τους δικαστικούς υπαλλήλους αποτελεί με πολύ μικρότερο ποσοστό (27,1%) το διαδίκτυο, από το οποίο ενημερώνονται για τις ισχύουσες διατάξεις και τις τροποποιήσεις του Κώδικα Ποινικής και Πολιτικής Δικονομίας, κατόπιν προσωπικής τους διάθεσης και αναζήτησης.

Στη συνέχεια, ακολουθούν με πολύ μικρό ποσοστό (7,8%) τα επιμορφωτικά προγράμματα και σεμινάρια που κατά καιρούς έχουν παρακολουθήσει. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι η ποσότητα των εκπαιδευτικών σεμιναρίων δεν κρίνεται επαρκής, καθόσον ένα πολύ μεγάλο ποσοστό υπαλλήλων (45,8%) δήλωσε ότι δεν έχει παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας του στην υπηρεσία, ενώ ένα επίσης μεγάλο ποσοστό υπαλλήλων (39%) δήλωσε ότι έχει παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια μόλις 1 έως 3 φορές. Σχετικά με την παρακολούθηση εκπαιδευτικών σεμιναρίων, δεν βρέθηκε κάποια στατιστικά σημαντική επίδραση ως προς το φύλο, την ηλικία και το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτώμενων, γεγονός που δηλώνει ότι οι παράγοντες αυτοί δεν επιδρούν στην παρακολούθηση σεμιναρίων, η οποία έτσι κι αλλιώς είναι πολύ μειωμένη.

Οι στατιστικά σημαντικές επιδράσεις των εκπαιδευτικών σεμιναρίων έχουν να κάνουν με τα «έτη προϋπηρεσίας», τη «θέση στην υπηρεσία» και τον «τόπο του δικαστηρίου». Η πρώτη στατιστικά σημαντική επίδραση αφορά στα «έτη προϋπηρεσίας» των δικαστικών υπαλλήλων, οι οποίοι παρακολουθούν πιο πολλά εκπαιδευτικά σεμινάρια από τα 11 έτη υπηρεσίας τους και μετά, ενώ το οξύμωρο είναι ότι οι νέοι υπάλληλοι έως 10 ετών έχουν παρακολουθήσει πολύ λίγα σεμινάρια, παρόλο που αυτοί κυρίως έχουν ανάγκη για επιμόρφωση. Επίσης, παρατηρείται συσχέτιση ανάμεσα στη «θέση στην υπηρεσία» και στην παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων. Συγκεκριμένα βλέπουμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά των «δικαστικών υπαλλήλων – γραμματέων» δεν έχουν παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια, ενώ τα μεγαλύτερα ποσοστά των Προϊσταμένων και των

Διευθυντών έχουν παρακολουθήσει κυρίως 1 με 3 φορές εκπαιδευτικά σεμινάρια. Συνεπώς, συμπεραίνουμε ότι η παρακολούθηση σεμιναρίων σχετίζεται με την αύξηση των ετών προϋπηρεσίας και την ανάληψη θέσης ευθύνης. Τέλος, παρατηρείται συσχέτιση ανάμεσα στον τόπο των δικαστηρίων και την παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, οι υπάλληλοι του Πρωτοδικείου Αθηνών δεν έχουν παρακολουθήσει καμία φορά εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην Υπηρεσία, ενώ τα μεγαλύτερα ποσοστά όσων υπηρετούν στις υπόλοιπες δικαστικές υπηρεσίες της Αττικής και στα υπόλοιπα δικαστήρια της περιφέρειας έχουν παρακολουθήσει κυρίως 1 με 3 φορές εκπαιδευτικά σεμινάρια.

Άλλη πηγή επιμόρφωσης, εκτός από τα εκπαιδευτικά σεμινάρια, αποτελούν οι ίδιοι οι Προϊστάμενοι των εκάστοτε τμημάτων (με ποσοστό 20,3%), οι οποίοι σε ορισμένες περιπτώσεις ασχολούνται με την ενημέρωση και κατατόπιση των υπαλλήλων τους. Τελευταίος φορέας εκπαίδευσης με ποσοστό 14,9% είναι οι δικαστικοί λειτουργοί.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο για την εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων, που αναδείχθηκε από την έρευνα, είναι ότι υπάρχει αρκετά μεγάλη ανάγκη για επιμόρφωση πάνω στους Κώδικες Ποινικής και Πολιτικής Δικονομίας. Μόλις ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 6,8% δήλωσε ότι δεν έχει καθόλου ανάγκη για επιμόρφωση πάνω στους Κώδικες και το 10,2% δήλωσε ότι έχει λίγη ανάγκη για επιμόρφωση. Οι υπόλοιποι υπάλληλοι δήλωσαν μέτρια έως μεγάλη ανάγκη για επιμόρφωση πάνω στους Κώδικες, κάτι το οποίο δηλώνει σημαντική έλλειψη εκπαίδευσης πάνω σε νομικά ζητήματα τα οποία οι δικαστικοί υπάλληλοι καλούνται να διαχειριστούν στην καθημερινή εργασία τους.

6.1.4.4. Οι προτιμήσεις των δικαστικών υπαλλήλων σε θέματα εκπαίδευσης

Όπως έχει ειπωθεί, η Εθνική Σχολή Δικαστικών Υπαλλήλων εκτός από φορέα πρόσληψης και επιμόρφωσης νέων υπαλλήλων θα αποτελέσει μέσο εκπαίδευσης των υπηρετούντων δικαστικών υπαλλήλων. Κατά τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να δηλώσουν τα αντικείμενα που επιθυμούν περισσότερο να επιμορφωθούν. Από την έρευνα προέκυψε ότι οι περισσότεροι δικαστικοί υπάλληλοι επιθυμούν να εκπαιδευτούν στην τεχνολογία και τις ψηφιακές δεξιότητες, ένα αντικείμενο που θα τους χρειαστεί άμεσα λόγω της έναρξης της

ψηφιοποίησης της δικαιοσύνης. Ακολούθως, πολλοί δικαστικοί υπάλληλοι θέλουν να επιμορφωθούν πάνω στην Οργάνωση των Δικαστηρίων και των Εισαγγελιών και κατόπιν στη Διοίκηση δικαστικών υπηρεσιών. Τέλος, αρκετοί θέλουν να εκπαιδευτούν πάνω στο ουσιαστικό και δικονομικό δίκαιο, ενώ πολύ λίγοι υπάλληλοι δήλωσαν ότι δεν επιθυμούν καμία εκπαίδευση.

Για τον τρόπο πραγματοποίησης των αντικειμένων της εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες δήλωσαν αρκετές προτιμήσεις. Οι περισσότεροι θεωρούν ότι τα εκπαιδευτικά σεμινάρια πρέπει να γίνονται στο χώρο της Υπηρεσίας τους, κάτι το οποίο τους διευκολύνει περισσότερο. Στη συνέχεια, οι ερωτώμενοι δήλωσαν ότι επιθυμούν περισσότερο να κάνουν διαδικτυακά σεμινάρια και κατόπιν να εκπαιδεύονται σε κάποιο Πανεπιστήμιο ή εκπαιδευτικό κέντρο κοντά στον τόπο κατοικίας τους. Παρατηρούμε δηλαδή ότι η εγγύτητα παίζει σημαντικό ρόλο στην επιλογή του τρόπου επιμόρφωσης. Ακολουθούν κατά σειρά προτίμησης το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και η Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ενώ κάποιοι επιθυμούν να επιμορφωθούν μέσω ασύγχρονης εκπαιδευτικής πλατφόρμας. Αυτό που προκαλεί εντύπωση είναι ότι τελευταία σε προτιμήσεις είναι η Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών στη Θεσσαλονίκη, στην οποία αναμένεται να γίνονται τα εκπαιδευτικά σεμινάρια των δικαστικών υπαλλήλων σύμφωνα με το ΕΣΑΑ. Η έλλειψη προτίμησης της ΕΣΔι ως φορέα επιμόρφωσης υποδηλώνει ότι υπάρχει δυσχέρεια από πλευράς των περισσότερων δικαστικών υπαλλήλων να παρακολουθήσουν εκπαιδευτικά σεμινάρια στη Θεσσαλονίκη.

6.1.4.5. Γενικά συμπεράσματα για την εκπαίδευση και τις προσλήψεις των δικαστικών υπαλλήλων

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων μέχρι σήμερα δεν γίνεται με οργανωμένο τρόπο και παρουσιάζει σοβαρές δυσλειτουργίες. Η επιμόρφωση και εκμάθηση του αντικειμένου εργασίας επαφίεται κυρίως στους παλαιότερους συναδέλφους, ενώ ο αριθμός των εκπαιδευτικών σεμιναρίων είναι πολύ μικρός, για να καλύψει τις εκπαιδευτικές ανάγκες. Η έλλειψη επιμόρφωσης αποκτά πιο σοβαρό χαρακτήρα, όταν πρόκειται για θέματα της Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, είναι φανερό ότι η ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων μέσω του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

είναι καίριας σημασίας, αφού θα αποτελεί τον πρώτο οργανωμένο φορέα επιμόρφωσης για τους δικαστικούς υπαλλήλους. Επιπλέον, μέσω του διαγωνισμού της Σχολής, αναμένεται να γίνεται καλύτερη κάλυψη των κενών οργανικών θέσεων των δικαστικών υπαλλήλων.

Ωστόσο, για την καλύτερη λειτουργία, οργάνωση και επιτυχία της Σχολής θα πρέπει να υπάρξει ανοιχτός και συνεχής διάλογος με την Ομοσπονδία των δικαστικών υπαλλήλων, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι προτάσεις των δικαστικών υπαλλήλων κυρίως σχετικά με τα στοιχεία που τους προβληματίζουν αναφορικά με τη Σχολή.

6.1.5. Συμπεράσματα από την ανοιχτή ερώτηση

Η ανοιχτή ερώτηση, που αφορούσε τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι δικαστικοί υπάλληλοι και σχετίζονται με την απονομή δικαιοσύνης, ανέδειξε μια σειρά από προβλήματα, κάποια από τα οποία έχουν απασχολήσει κατά καιρούς τη σχετική βιβλιογραφία. Το οξύμωρο είναι ότι, ενώ ο χώρος της δικαιοσύνης είναι πρωταρχικής σημασίας για την ομαλή πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή μιας χώρας, παρά όλα αυτά παρατηρείται έλλειψη εκσυγχρονισμού και ύπαρξη αρκετών δυσλειτουργιών στις δικαστικές υπηρεσίες. Τα προβλήματα αυτά ξεκινούν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων των δικαστικών υπαλλήλων και δεν τους έχει δοθεί η δέουσα προσοχή.

Ωστόσο, αρκετά από αυτά τα προβλήματα που αναφέρθηκαν αναμένεται να επιλυθούν μέσω της υλοποίησης των δράσεων του ΕΣΑΑ, κάτι το οποίο υπογραμμίζει τη συμβολή του στις μεταρρυθμίσεις στο χώρο της δικαιοσύνης. Συγκεκριμένα:

- Η έλλειψη προσωπικού, η έλλειψη εκπαίδευσης και η έλλειψη αναγνώρισης της ιδιαιτερότητας του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων αναμένεται να βοηθηθούν μέσω των επερχόμενων διαγωνισμών της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων (3^η συνιστώσα του Σχεδίου)
- Κάποια προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής (συμπεριλαμβανομένης της μέριμνας για τους ΑΜΕΑ) αναμένεται να λυθούν μέσω της κατασκευής νέων, σύγχρονων δικαστικών μεγάρων και αναβάθμισης υφιστάμενων κτιριακών υποδομών (1^η συνιστώσα του Σχεδίου)

- Ορισμένα από τα προβλήματα στην ψηφιοποίηση αναμένεται να επιλυθούν μέσω της ολοκλήρωσης και αναβάθμισης των πληροφοριακών συστημάτων και την επέκταση της ψηφιοποίησης (2^η συνιστώσα του Σχεδίου)
- Η έλλειψη ορθών νομοθετικών ρυθμίσεων και η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης αναμένεται να βοηθηθεί μέσω συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων για την επιτάχυνση της δικαιοσύνης (4^η συνιστώσα του Σχεδίου)
- Η ασφάλεια στο χώρο της δικαιοσύνης θα βοηθηθεί από τη σύσταση της δικαστικής αστυνομίας (4^η συνιστώσα του Σχεδίου)
- Η αναδιάρθρωση του δικαστηριακού χάρτη της χώρας θα επιτευχθεί μέσω της αναθεώρησης του δικαστικού χάρτη σε ολόκληρη την επικράτεια (4^η συνιστώσα του Σχεδίου)

Ωστόσο, τα προβλήματα που παραμένουν για τους δικαστικούς υπαλλήλους και δεν εμπίπτουν στις δράσεις του ΕΣΑΑ είναι τα διοικητικά προβλήματα, η χαμηλή μισθοδοσία, οι δύσκολες και ειδικές συνθήκες εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων και η έλλειψη ορθής αξιολόγησης και στοχοθεσίας των δικαστικών υπαλλήλων.

6.2. Προτάσεις

Από την έρευνα προέκυψαν ποικίλα συμπεράσματα τόσο για τα δημογραφικά στοιχεία των δικαστικών υπαλλήλων όσο για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης και την εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων, ενώ μέσω της ανοιχτής ερώτησης αναδείχθηκαν διάφορα προβλήματα που απασχολούν τους δικαστικούς υπαλλήλους στην παρούσα περίοδο. Οι προτεινόμενες λύσεις που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στους παραπάνω τομείς είναι οι εξής:

1) Αξιοποίηση του νεοσυσταθέντος Γραφείου Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων - JustStat της κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τη συλλογή δημογραφικών στοιχείων των δικαστικών υπαλλήλων. Σε πρώτη φάση χρειάζεται να εντοπιστούν οι κενές οργανικές θέσεις κάθε δικαστικής υπηρεσίας, ώστε να λαμβάνονται υπόψη στις επόμενες προκηρύξεις για το διαγωνισμό της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων. Στόχος της JustStat πρέπει να η εξισορρόπηση των νεοδιορισθέντων υπαλλήλων και αυτών που

βρίσκονται κοντά στη συνταξιοδότηση, ώστε μελλοντικά να αποκατασταθεί η σωστή αναλογία μεταξύ των δικαστικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων κατά τα πρότυπα της CEPEJ.

2) Άμεση έναρξη οργανωμένης ψηφιακής εκπαίδευσης των υπηρετούντων δικαστικών υπαλλήλων από ψηφιακά καταρτισμένο προσωπικό, πέραν των υπηρετούντων συναδέλφων τους, λαμβανομένων υπόψη των μέσων και των τόπων εκπαίδευσης που από την έρευνα αποδείχθηκαν ως καταλληλότεροι για τους δικαστικούς υπαλλήλους. Η ΕΣΔι ως φορέας τέλεσης ψηφιακών σεμιναρίων θα μπορούσε να είναι πρόσφορη μόνο για τις δικαστικές υπηρεσίες της Βορείου Ελλάδας.

3) Άμεση και υποχρεωτική εφαρμογή των ψηφιακών δράσεων από όλες τις δικαστικές υπηρεσίες, κατόπιν αναβάθμισης των πληροφοριακών συστημάτων και της ενσωμάτωσής τους στα κατά τόπους δικαστικά μέγαρα. Η εφαρμογή των ψηφιακών μεταρρυθμίσεων πρέπει να ελέγχεται από τη διοίκηση των δικαστηρίων και να μην επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια ορισμένων δικαστικών καταστημάτων ή μεμονωμένων υπαλλήλων.

4) Μισθολογική αναβάθμιση των δικαστικών υπαλλήλων με ενσωμάτωση επιδόματος ειδικών συνθηκών, μόνους παραγωγικότητας, πληρωμή των υπερωριών τους και επιδομάτων αδείας καθώς και των δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα, προκειμένου ο διαγωνισμός της Σχολής να προσελκύσει περισσότερους υποψήφιους, οι οποίοι έχοντας ως κίνητρο τις καλύτερες αποδοχές θα ανταποκριθούν ευκολότερα στις ιδιαίτερες και απαιτητικές εργασίες των δικαστικών υπαλλήλων.

5) Προσεκτικός σχεδιασμός του προγράμματος σπουδών της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων, ώστε οι δόκιμοι υπάλληλοι να αποκτήσουν τη γραμματειακή κουλτούρα του δικαστικού υπαλλήλου και να ανταποκριθούν ευκολότερα στα νέα τους καθήκοντα, τα οποία είναι ιδιαίτερα και απαιτητικά. Πρόβλεψη για οικονομική ενίσχυση και διευκόλυνση των επιτυχόντων στο διαγωνισμό ως προς τη στέγαση και σίτιση καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησης στη Σχολή, δεδομένου ότι οι επιτυχόντες στην ΕΣΔι, θα προέρχονται από όλες τις περιοχές της χώρας και όχι μόνο από τη Θεσσαλονίκη.

6) Έναρξη ταυτόχρονης εκπαίδευσης των εν ενεργεία δικαστικών υπαλλήλων με θεματικές ενότητες που διδάσκονται στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Υπαλλήλων. Εκτός από την ψηφιακή εκπαίδευση είναι απαραίτητη η εκπαίδευση πάνω στη διοίκηση των δικαστηρίων, τους Κώδικες της Δικονομίας και την Οργάνωση των

Δικαστηρίων και των Εισαγγελιών. Στόχος είναι να επιμορφωθούν οι υπηρετούντες δικαστικοί υπάλληλοι, οι οποίοι περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο κλάδο του δημόσιου τομέα έχουν στερηθεί την επιμόρφωση, ώστε με την εισαγωγή νεοδιόριστων επιμορφωμένων υπαλλήλων στις δικαστικές υπηρεσίες να μη δημιουργηθούν «υπάλληλοι δύο ταχυτήτων», κάτι το οποίο θα επέφερε διάσπαση και έριδες στον κλάδο τους. Επίσης, θα πρέπει να αξιοποιηθούν κι άλλοι φορείς επιμόρφωσης εκτός από την ΕΣΔι, για τους οποίους οι δικαστικοί υπάλληλοι έχουν δείξει μεγαλύτερη προτίμηση. Γενικότερα, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι, λόγω του ιδιαίτερου αντικείμενου εργασίας τους και των ειδικών συνθηκών που εργάζονται, έχουν ιδιαίτερες επιμορφωτικές ανάγκες, οι οποίες πρέπει να ικανοποιούνται με βάση αυτά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

7) Ολιστική εφαρμογή του Σχεδίου για τη δικαιοσύνη, χωρίς εξαιρέσεις, διαφοροποιήσεις και μεταβατικές διατάξεις, η οποία θα το καταστήσει ισχυρό, λειτουργικό και εν τέλει αποτελεσματικό. Η εφαρμογή του Σχεδίου δεν πρέπει να υποχωρήσει σε συμφέροντα και αντιδράσεις των δικαστικών λειτουργών, των δικαστικών υπαλλήλων ή των δικηγόρων, που μπορεί να αντιταχθούν σε συγκεκριμένες δράσεις του, ούτε να υποκύψει σε μικροκομματικές ή τοπικές πολιτικές αντιδράσεις. Γενικότερα, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι ψηφισθέντες νόμοι πρέπει να εφαρμόζονται στην πράξη και να μην παραμένουν θεωρητικές ιδέες, όπως κατά καιρούς έχει γίνει με νόμους άλλων Υπουργείων.

6.3. Περιορισμοί

Ωστόσο η παρούσα έρευνα, όπως και οι περισσότερες έρευνες, υπόκειται σε κάποιους μεθοδολογικούς περιορισμούς. Καταρχάς, για να συμμετέχει κάποιος δικαστικός υπάλληλος στην έρευνα θα πρέπει να είναι εξοικειωμένος με την εφαρμογή googleforms, ώστε να συμπληρώσει ολόκληρο το ερωτηματολόγιο το οποίο είχε αρκετές ερωτήσεις. Η έλλειψη εξοικείωσης δεν είναι κάτι εξαιρετικά δύσκολο να προκύψει, γιατί όπως φάνηκε και από το δείγμα της έρευνας, υπάρχουν κάποιοι υπάλληλοι μεγαλύτερης ηλικίας που ενδεχομένως να μην έχουν χρησιμοποιήσει άλλη φορά τέτοιες εφαρμογές. Επίσης, προϋπόθεση συμμετοχής στην έρευνα, εκτός από τους υπαλλήλους του Πρωτοδικείου Αθηνών στους οποίους διαμοιράστηκε η έρευνα

στα υπηρεσιακά e-mails, είναι να διαθέτει ο συμμετέχων προφίλ στο facebook και να είναι μέλος της ομάδας «Ομοσπονδία των Δικαστικών Υπαλλήλων Ελλάδος – Ομάδα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας» στην οποία κοινοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο. Σε αντίθετη περίπτωση δεν του δίνεται η δυνατότητα να συμμετέχει στην έρευνα.

Επιπλέον, στην παρούσα έρευνα υπάρχει ένας ακόμα περιορισμός στο δείγμα, διότι από το σύνολο του πληθυσμού των δικαστικών υπαλλήλων, οι οποίοι υπολογίζονται περίπου 6.000 άτομα, στην πράξη συμμετείχαν 295 υπάλληλοι. Θα ήταν χρήσιμο κάποια στιγμή να γίνει μια έρευνα μεγαλύτερης κλίμακας πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο, που θα συμμετέχουν περισσότερα άτομα για την εξαγωγή πιο αντιπροσωπευτικών συμπερασμάτων.

Ένας άλλος περιορισμός είναι ότι, δεδομένου ότι η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε μια χρονική περίοδο που ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δικαιοσύνης είχε ξεκινήσει πολύ πρόσφατα και μόλις είχε ψηφιστεί ο νόμος για την Εθνική Σχολή Δικαστικών Υπαλλήλων, είναι αναμενόμενο κάποιοι συμμετέχοντες να μην είναι πλήρως ενημερωμένοι για τις παραπάνω εξελίξεις ή να μην έχουν καταλήξει σε μια ολοκληρωμένη άποψη για τα θέματα που τίγονται στο ερωτηματολόγιο. Επίσης, προϋπόθεση της σωστής συμπλήρωσης ενός ερωτηματολογίου είναι οι συμμετέχοντες να έχουν αντιληφθεί σωστά τις ερωτήσεις και να έχουν δώσει εύστοχες και ειλικρινείς απαντήσεις, γεγονός που δεν μπορεί να εξασφαλιστεί πάντα σε μια έρευνα στο μέγιστο βαθμό. Γι' αυτό, έγινε προσπάθεια κατά στο σχεδιασμό του ερωτηματολογίου οι ερωτήσεις να είναι σαφείς και να υπάρχει ένα επεξηγηματικό κείμενο στην αρχή κάθε ενότητας.

Επίσης, σε μια ποσοτική έρευνα κάποια ζητήματα δεν μπορούν να προσεγγιστούν και να αναλυθούν σε βάθος, όπως γίνεται σε μια ποιοτική έρευνα. Για το λόγο αυτό έγινε προσπάθεια να καλυφθεί αυτή η έλλειψη με την ύπαρξη της ανοιχτής ερώτησης, όπου οι συμμετέχοντες έπρεπε να αναφέρουν προβλήματα των δικαστικών υπαλλήλων και της δικαιοσύνης γενικότερα. Από τις απαντήσεις των ερωτώμενων, αναδείχθηκαν αρκετά προβλήματα που διαφώτισαν κάποια θέματα της ψηφιακής δικαιοσύνης και της επιμόρφωσης των δικαστικών υπαλλήλων.

Τέλος, η έλλειψη παρόμοιας έρευνας σχετικά με τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον τομέα της δικαιοσύνης στερεί στην παρούσα έρευνα τη δυνατότητα συγκρίσεων, που διευκολύνει την διεξαγωγή συμπερασμάτων και την υποβολή προτάσεων για το μέλλον.

6.4. Μελλοντική έρευνα

Όπως έχει ειπωθεί και σε προηγούμενα κεφάλαια, το πεδίο δράσης του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας εκτείνεται μεταξύ των ετών 2021 έως 2026. Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε το έτος 2023, ένα χρονικό διάστημα κατά το οποίο μόλις είχαν αρχίσει να υλοποιούνται οι δράσεις της ψηφιακής δικαιοσύνης και αρκετό διάστημα πριν να τοποθετηθούν στις δικαστικές υπηρεσίες οι απόφοιτοι του πρώτου διαγωνισμού της Εθνικής Σχολής Δικαστικών υπαλλήλων. Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, οι συμμετέχοντες διατύπωσαν τις απόψεις τους πάνω στα παραπάνω ζητήματα με βάση την υπάρχουσα ενημέρωσή τους, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες και τα προβλήματα που τους απασχολούσαν τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Προκειμένου να υπάρχει μια ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με τις επίδραση που θα επιφέρει το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον τομέα της Δικαιοσύνης, θα ήταν πολύ χρήσιμο να διεξαχθεί μια αντίστοιχη έρευνα μετά την ολοκλήρωση της δράσης του, δηλαδή μετά το έτος 2026. Θα ήταν πολύ σημαντικό να μελετηθεί αρχικά η επίδραση του Σχεδίου στις τέσσερις συνιστώσες των μεταρρυθμίσεων, που προβλέπονται και κυρίως να ερευνηθεί: α) η συμβολή του Σχεδίου στις μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με την επιτάχυνση της δικαιοσύνης (4^η συνιστώσα του Σχεδίου) και β) η συμβολή του Σχεδίου στην ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης, που αποτελεί τη βασική συνιστώσα του. Ως προς την ψηφιακή δικαιοσύνη, που απασχόλησε την παρούσα έρευνα, είναι σημαντικό να μελετηθεί κατά πόσο εφαρμόστηκαν στην πράξη οι ψηφιακές δράσεις που προβλέπει το Σχέδιο, η επίδραση που είχαν αυτές στην ποιότητα και αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης, να εντοπιστούν τα προβλήματα και οι δυσλειτουργίες που προέκυψαν κατά την υλοποίηση των δράσεων αυτών και να επισημανθούν παραλείψεις στον ψηφιακό τομέα, που θα πρέπει να επιλυθούν από επόμενα μεταρρυθμιστικά σχέδια.

Μια τρίτη πρόταση για μελλοντική έρευνα αφορά στην εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων. Θα είχε πολύ ενδιαφέρον να αξιολογηθεί η επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων, που θα παρέχεται μέσω της Σχολής, τονίζοντας τα δυνατά σημεία της αλλά και πιθανές αδυναμίες και να μελετηθεί κατά πόσο η ίδρυση της Σχολής βοήθησε στην πράξη στην αποτελεσματικότητα και ποιότητα της δικαιοσύνης μέσω συχνών προσλήψεων καταρτισμένων δικαστικών υπαλλήλων.

Επίσης, θα ήταν χρήσιμο να διερευνηθεί η συμβολή της Σχολής στην επιμόρφωση και δια βίου μάθηση των εν ενεργεία δικαστικών υπαλλήλων, ώστε να διαφανεί και ο βαθμός ωφέλειας που υπήρξε για εκείνους από αυτή τη σημαντική μεταρρύθμιση.

Η αλήθεια είναι ότι βρισκόμαστε σε ένα κομβικό σημείο για το θεσμό της δικαιοσύνης, όπου μέσω του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, γίνεται μια σοβαρή προσπάθεια ανάκαμψης του δικαστικού μας συστήματος. Χρέος του μελλοντικού ερευνητή είναι να εντοπίσει παθογένειες και δυσλειτουργίες και να αναδείξει προτεινόμενες λύσεις και μεταρρυθμίσεις που αξίζει να υλοποιηθούν, προκειμένου να διαφυλαχθεί το αγαθό της δικαιοσύνης, ώστε αυτή να αποκτήσει τη θέση που της αξίζει μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Πηγές - Βιβλιογραφία

Ελληνική

Ακριβοπούλου Μ., Ανθόπουλος Χ., (2015), *Εισαγωγή στο Δίκαιο και στους Συνταγματικούς Θεσμούς*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, εκδ. Κάλλιπος, Αθήνα

Αλικάκος Π., (2015), *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη δημιουργία δικαστικών χαρτών με σκοπό την υποστήριξη της πρόσβασης σε ένα ποιοτικό δικαστικό σύστημα*, στο «Οργάνωση και αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης. Η Ευρωπαϊκή εμπειρία», Επιμέλεια από Πικραμένος Μ., Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Ανδρέου Γ., (2021), «Η στρατηγική συγκρότηση του νέου Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας», *Region and Periphery*, e-journals, Vol 11, σελ. 79 – 105, διαθέσιμο στο:

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/periphery/article/view/27244>

Ανδρουλάκης Β., (2015), Η επίκαιρη παροχή δικαστικής προστασίας στη διοικητική δικαιοσύνη: Μία συνεχής αναζήτηση, *Περιοδικό Θεωρία και Πράξη Διοικητικού Δικαίου*, σελ. 1-51

Ανδρουλάκης Β., (2017), *Επτά επισημάνσεις για την αναδιάταξη του δικαστικού χάρτη στη Γαλλία*, Εισήγηση στην εκδήλωση του Ινστιτούτου για τη Δικαιοσύνη και την Ανάπτυξη, που διεξήχθη στις 28-9-2017, με θέμα «Η χωροταξία της Ελληνικής δικαιοσύνης. Ευρωπαϊκές εμπειρίες – Υφιστάμενη κατάσταση – Προτάσεις μεταρρύθμισης», *περιοδικό το Σύνταγμα*, 3/2017

Ανδρουλάκης Β., (2018), *Το ζητούμενο συνδυασμού έλλογης ταχύτητας και αποτελεσματικότητας με το δίκαιο χαρακτήρα της διοικητικής δίκης*, στο συλλογικό τόμο «Η απονομή της δικαιοσύνης ως βασικός πυλώνας της ευνομούμενης πολιτείας», εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Άνθιμος Α., (2018), Εφαρμογή της τηλεοπτικής συνεδρίασης στην πολιτική δίκη, *περιοδικό ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ*, 126/2018, σελ. 66-67

Ανθιμος Α., (2020), Κορωνοϊός και ψηφιακή Δικαιοσύνη, *περιοδικό ΣΥΝήΓΟΡΟΣ*, **137/2020**, σελ. 18-21

Γεωργουλέας Σ., (2018), *Δομικά προβλήματα Απονομής της Πολιτικής Δικαιοσύνης, Κριτική διερεύνηση των αιτίων από πλευράς του εφαρμοστή του δικαίου και απόπειρα διατυπώσεως προτάσεων επιλύσεως στη δικαστηριακή πράξη* στο συλλογικό τόμο «Η απονομή της δικαιοσύνης ως βασικός πυλώνας της ευνομούμενης πολιτείας», εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Ευαγγέλου Ε., (2014), Η χρήση της μεθοδολογικής τριγωνοποίησης στην έρευνα της ποιότητας ζωής των ψυχικά πασχόντων που ζουν στην κοινότητα, *e - Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, e - Journal of Science & Technology (e-JST)*, Τόμος **9**, τεύχος 2, διαθέσιμο στο: http://ejst.uniwa.gr/issues/issue_35/Euaggelou_35.pdf

Ζαφειρόπουλος Κ., (2015), *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Ίσαρη Φ., Πουρκός Μ., (2015), *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας, Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, εκδ. Κάλλιπος, Αθήνα

Ιωσηφίδης Θ., (2008), *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Καραστάθης Δ., (2018), *Το νέο δημόσιο μάνατζμεντ και ο αντίκτυπος της δημοσιονομικής κρίσης στην ελληνική δημόσια διοίκηση*, Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, διαθέσιμο στο: <https://freader.ekt.gr/eadd/index.php?doc=43204>

Κοϊμτζόγλου Ι., (2005), *Στοιχεία δημοσίου δικαίου. Συνταγματικό και διοικητικό δίκαιο σε συνδυασμό με διεθνές και κοινοτικό δίκαιο*, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

Κανέλλος Λ., (2021), *Οι επιπτώσεις της πανδημίας στην απονομή της Δικαιοσύνης* στο συλλογικό έργο «Covid-19, Πρακτικά ζητήματα έννομης τάξης» εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Κόλλιας Κ., (2020), Ανάκαμψη: Το στοίχημα των 32 δις ευρώ, *Οικονομικά Χρονικά*, Τριμηνιαία Επιστημονική Έκδοση του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, Νο **170**, Οκτώβριος – Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2020, διαθέσιμο στο:

https://oe-e.gr/wp-content/uploads/2021/01/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%A7%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B1_170_web.pdf

Κοντογεώργης Θ., (2021), *Η Δικαιοσύνη, πυλώνας ανάκαμψης*, διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/society/561403780/i-dikaiosyni-pylonas-anakamptsis/>

Κοσμίδης Χ., (2013) Η επιλογή και η αξιολόγηση των δικαστικών λειτουργιών, *περιοδικό ΣΥΝήΓΟΡΟΣ*, **100**/2013, 42-47

Κουστέλιος Α., Μπέλιας Δ., Ζουρνατζή Ε., (2021), Ηγεσία στον Ελληνικό Δημόσιο Τομέα, *Επιθεώρηση Δημόσιας Διοίκησης*, Τεύχος **1**, Αρ.1, σελ. 43 – 55, διαθέσιμο στο:

https://www.researchgate.net/publication/354948734_Egesia_ston_Elleniko_Demosio_Tomea

Μαρκαντωνάτου Μ., (2011), «Κράτος και Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ: Η Προνοιακή Απορρύθμιση μέσα από την Επιχειρηματική Διακυβέρνηση, τις Καλές Πρακτικές και την ISO-Προτυποποίηση», στο *Θέσεις*, τεύχος **116**, Ιούλιος-Σεπτέμβριος, διαθέσιμο στο:

http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1152:category-1152&catid=132&Itemid=113

Μελίδης Δ., (2020), Ολοκληρωμένα πληροφορικά συστήματα και εφαρμογές e-justice στην Ελλάδα, *περιοδικό ΣΥΝήΓΟΡΟΣ*, **140**/2020, 28-31

Μυλώνα Μ., (2021), *Οι αλγόριθμοι στην υπηρεσία της Δικαιοσύνης. Αμεροληψία ή προκατάληψη στην επεξεργασία δεδομένων και τη λήψη αποφάσεων*; Εθνική Σχολή Δικαστών, διαθέσιμο στο: https://www.esdi.gr/wp-content/uploads/images/stories/pdf/epimorfosi/2021/milosi_2021.pdf

Ντάφλου Ν., (2020), «*Το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ: Το έργο του συνηγόρου του πολίτη και η επίδραση στη σχέση Δημόσιας Διοίκησης – Πολίτη*», Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου, διαθέσιμο στο:

<http://hephaestus.nup.ac.cy/handle/11728/11577?show=full>

Παπαδοπούλου Λ., (2015), *Συνταγματικό Δίκαιο, Πανεπιστημιακές παραδόσεις*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, εκδ. Κάλλιπος, Αθήνα

Παπαπαναγιώτου Α., Ζάχου Χ., (2021), *Συστήματα τεχνητής νοημοσύνης στον τομέα της δικαιοσύνης. Τα ηθικά Διλήμματα και τα όρια του Ευρωπαϊκού χάρτη δεοντολογίας*, Εθνική Σχολή Δικαστών, διαθέσιμο στο:

https://www.esdi.gr/wp-content/uploads/images/stories/pdf/epimorfosi/2021/zachou-papapanagiotou_2021.pdf

Πελαγίδης Θ., (2015), *Ανάλυση της ελληνικής οικονομίας*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, εκδ. Κάλλιπος, Αθήνα

Πικραμένος Μ., (2018), *Το διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο αρχών και προτάσεων για την οργάνωση της δικαιοσύνης, τη δικαστική ανεξαρτησία, τη δεοντολογία και το υπηρεσιακό καθεστώς των δικαστών και το ζήτημα της ενσωμάτωσής του στο ελληνικό δικαστικό σύστημα*, στο συλλογικό έργο «*Η απονομή της δικαιοσύνης ως βασικός πυλώνας της ευνομούμενης πολιτείας. Σύγχρονες προκλήσεις βελτίωσης του ελληνικού συστήματος*», Πρακτικά Συνεδρίου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Πικραμένος Μ., (2019), *Η Δικαστική χωροταξία: Επιλογή του Νομοθέτη με μείζονα σημασία για το δικαστικό σύστημα*, στο συλλογικό έργο «*Η Δικαιοσύνη στην Ελλάδα. Προτάσεις για ένα σύγχρονο δικαστικό σύστημα*», εκδ. Διανέοσις, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης, Αθήνα

Πικραμένος Μ., Συμεωνίδης Ι., Ανδουλάκης Β., Νικολαΐδου Θ., Τσόγκας Α., Αλικάκος Π., (2021), *Μεταρρύθμιση σε Τρεις Κρίσιμους Τομείς του Δικαστικού Συστήματος*, εκδ. Διανέοσις, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης, Αθήνα

Πικραμένος Μ., (2021), *Οι καθυστερήσεις στη Δικαιοσύνη επιβραδύνουν την οικονομική ανάπτυξη κατά 1%*, διαθέσιμο στο <https://www.dikastiko.gr/se-proto->

[plano/p-pikrammenos-oi-kathysteriseis-sti-dikaiosyni-epivradynoyn-tin-oikonomiki-anaptyxi-kata-1/](https://www.government.gr/plano/p-pikrammenos-oi-kathysteriseis-sti-dikaiosyni-epivradynoyn-tin-oikonomiki-anaptyxi-kata-1/)

Πισσαρίδης Χ., Βαγιανός Δ., Βέττας Ν., Μεγήρ Κ., (2020), *Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία – Τελική Έκθεση*, διαθέσιμο στο <https://government.gov.gr/schedio-anaptixis-gia-tin-elliniki-ikonomia/>

Πολιτική δίκη, Σκέψεις για τη βελτίωση της διαδικασίας της, (2017), Περιοδικό ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ **125**, 64-65

Ποινική Δίκη, Προτάσεις τροποποίησης του Ποινικού Κώδικα και σκέψεις για την επιτάχυνση και τη βελτίωση της ποινικής διαδικασίας (2018), Περιοδικό ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ, **126**, 64-67

Ρακιντζής Λ., (2021), *Τελευταία ευκαιρία για τη μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης*, διαθέσιμο στο <https://www.liberal.gr/apopsi/teleytaia-eykairia-gia-ti-metarrythmisi-tis-dikaiosynis>

Ρακιντζής Λ., (2021), *Το σύστημα δικαιοσύνης και το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης*, διαθέσιμο στο <https://www.capital.gr/me-apopsi/3538491/to-sustima-dikaiosynis-kai-to-ethniko-sxedio-anakampsis>

Ρωσσίδης Ι., (2014), *Εφαρμογές του Επιχειρησιακού Μάνατζμεντ στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση*, εκδ. Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα

Σακελλαροπούλου Κ., Πικραμένος Μ., Συμεωνίδης Ι., Ανδρουλάκης Β., Νικολαΐδου Θ., Τσόγκας Λ., Αλικάκος Π., (2019) *Η Δικαιοσύνη στην Ελλάδα. Προτάσεις για ένα σύγχρονο δικαστικό σύστημα*, εκδ. Διανέοσις, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης, Αθήνα

Σαμπατακάκη Μ., (2016), *Η οργάνωση απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα. Η ανάγκη χωροταξικού σχεδιασμού των διοικητικών δικαστηρίων*, Διδακτορική Διατριβή, Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, διαθέσιμο στο: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/38299>

Σκάλκος Δ., (2020), Η μεγάλη πρόκληση του Ταμείου Ανάκαμψης, *Οικονομικά Χρονικά*, Τριμηνιαία Επιστημονική Έκδοση του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, Νο 170, Οκτώβριος – Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2020, διαθέσιμο στο: https://oe-e.gr/wp-content/uploads/2021/01/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%A7%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B1_170_web.pdf

Σπινέλλης Δ., Μιχαλόπουλος Μ. Βασιλάκης Ν., Πουλούδη Ν., Τσούμα Ν., (2021), *Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην Ελλάδα στη μετα-κορωνοϊό εποχή*, εκδ. Διανέοσις, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης, Αθήνα

Συμεωνίδης Ι., (2019), *Η Στελέχωση των Δικαστηρίων με διοικητικό προσωπικό. Οι βασικότερες παθογένειες και η ανάγκη υπέρβασή τους για την εύρυθμη λειτουργία του Δικαστικού Συστήματος*, στο συλλογικό έργο «Η Δικαιοσύνη στην Ελλάδα. Προτάσεις για ένα σύγχρονο δικαστικό σύστημα», εκδ. Διανέοσις, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης, Αθήνα

Σωτηρόπουλος Δ., Χριστόπουλος Λ., (2017), *Πολυνομία, Κακονομία και Γραφειοκρατία στην Ελλάδα, Ανάλυση αποτυχιών του παρελθόντος και προτάσεις βελτιωτικών παρεμβάσεων*, εκδ. Διανέοσις, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης, Αθήνα

Τέλλης Ν., (2017), *Η βελτίωση της απονομής δικαιοσύνης ως μοχλός ανάπτυξης*, Εισήγηση στο Συνέδριο του Κύκλου Ιδεών για την Εθνική Συγκρότηση, Πέμπτη 6 Ιουλίου 2017, διαθέσιμο στο: <https://ekyklos.gr/sb/513-i-veltiosi-tis-aponomis-dikaiosynis-os-moxlos-anaptyksis-elladameta.html>

Φορτσάκης Θ., (2012), *Η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης*, Εισήγηση στη δημόσια συζήτηση για τη Δικαιοσύνη από την Κίνηση Πολιτών, 16 Μαΐου 2012 (σελ. 563-573) Ελληνική Ένωση Τραπεζών, διαθέσιμο στο: <https://www.hba.gr/5Ekdosis/UplPDFs/sylltomos14/563-574 Fortsakis 2014.pdf>

Φορτσάκης Θ., (2017), *Οι δυσλειτουργίες της δικαιοσύνης, Αιτία και Ανάλυση Δεδομένων*, στο συλλογικό έργο «Συμβολή για την αποτελεσματικότητα της

Δικαιοσύνης», Εταιρία Δικαστικών Μελετών (ΕΜΔ), Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, διαθέσιμο στο περιοδικό ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ, τεύχος 122/2017, 58-61

Φούκας Δ., (2022), *Δέκα συν μία μεταρρυθμίσεις για τη δικαιοσύνη*, διαθέσιμο στο <https://www.liberal.gr/apopsi/deka-syn-mia-metarrythmiseis-gia-tin-dikaiosyni>

Χαλικιάς, Μ., Μανωλέσσου, Α., Λάλου Π., (2015), *Μεθοδολογία Έρευνας και Εισαγωγή στη Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το IBM SPSS STATISTICS* , Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, εκδ. Κάλλιπος, Αθήνα

Χατζής Α. (2012), *Το Δίκαιο ως εργαλείο μείωσης του κόστους των συναλλαγών. Το θεώρημα του Coase και η οικονομική ανάλυση του Δικαίου*, στο «Ο Ρόλος της Δικαιοσύνης στην άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας», Επιμέλεια από Π. Καλαμπούκα – Γιαννοπούλου, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Χατζής Α., (2020), *Δημιουργώντας ένα θεσμικό πλαίσιο για την οικονομική ανάπτυξη*, Αθήνα, έρευνα του ΚΕΦΙΜ, Ελλάδα 2021, Ατζέντα για την ελευθερία και την ευημερία, διαθέσιμο στο <https://kefim.org/wp-content/uploads/2020/08/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-2021-%CE%98%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%91%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7.pdf>

Χρυσόγονος Κ., (2009), Έλλειμμα δικαιοσύνης, *Περιοδικό Δίκη*, αρ. 1 (2009) στο Ο ασάλευτος χρόνος της ελληνικής δικαιοσύνης: εξήντα επτά κείμενα κριτικής 1880 – 2011, Εκδόσεις Καλλιγράφος, Αθήνα

Ξενόγλωσση

Ales E., (2022), National Recovery and Resilience Plan: Italy, *Italian Labour Law e – Journal*, Special Issue 1, Vol. 15, <https://doi.org/10.6092/issn.1561-8048/15684>

Aspridis G., Pouliana L., (2021), The culture of the modern public administration. The case of Greece, *Academicus International Scientific Journal*, διαθέσιμο στο <https://academicus.edu.al/nr23/Academicus-MMXX-23-142-155.pdf>

Babbie E., (2011), *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα*, Μεταφράστηκε από Βογιατζή Γ., Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Bartzokas A., Giacom R., Macchiarelli C., (2022), Exogenous Shocks and Proactive Resilience in the EU: The case of the Recovery and Resilience Facility, *The London school of Economics and Political Science*, EIQ Paper No 177/2022, διαθέσιμο στο: <https://www.lse.ac.uk/european-institute/Assets/Documents/LEQS-Discussion-Papers/EIQPaper177.pdf>

Bellman R., (1978), *An introduction to Artificial Intelligence: Can Computers think?*, Boyd & Fraser Publishing Company, San Francisco

Bisciari P., Gelade W., Melyn W., (2022), *Recovery and Resilience Plans in Belgium, Germany, France, Italy and Spain*, *Belgian Financial Forum*, διαθέσιμο στο <https://www.financialforum.be/en/articles/recovery-and-resilience-plans-belgium-germany-france-italy-and-spain>

Bryman A., (2016), *Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας*, Μεταφράστηκε από Σακελλαρίου Π., εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα

Contini F., (2020), Artificial Intelligence and the Transformation of Humans, Law and Technology, Interaction in Judicial Proceedings “*Law, Technology and Humans*, Vol 2 No1, p. 4-18, <https://doi.org/10.5204/lthj.v2i1.1478>.

Dori A., (2015), *The EU Justice Scoreboard – Judicial evaluation as a new governance too*, Max Planck Institute Luxembourg for International, European and Regulatory Procedure Law, Working Paper Series, Paper 2. Διαθέσιμο στο: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2752571

Godfrey B., Richardson J., Walklate S., (2022), The crisis in the Courts: Before and Beyond Covid, *The British Journal of Criminology*, **62**, Issue 4, p. 1036-1053, <https://doi.org/10.1093/bjc/azab110>

Haggard S., Tiede L., (2011), The Rule of Law and Economic Growth: Where are we?, *World Development*, Vol. 39, Issue 5, 673-685,

<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2010.10.007>

Hood, C., (1991), A public management for all seasons?, *Public Administration*, vol. 69, pp. 3-19, <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x>

Loprione M., Vlachodimitropoulou M., (2021), *Recovery and Resilience Plans for the Next Generation EU: a unique opportunity than must be taken quickly, and carefully*, European Institute of Public Administration, διαθέσιμο στο <https://www.eipa.eu/publications/paper/recovery-and-resilience-plans-for-the-next-generation-eu-a-unique-opportunity-that-must-be-taken-quickly-and-carefully/>

Lupo G, Bailey J., (2014), Designing and Implementing e-Justice Systems: Some Lessons Learned from EU and Canadian Examples, *Publisher of open access journals*, *Laws* 2014, 3, 353-387, <https://doi.org/10.3390/laws3020353>

Lupo G., (2022), The ethics of Artificial intelligence: An analysis of ethical frameworks disciplining AI in justice and other contexts of application, *Onati Socio – Legal Series* Volume **12**, Issue 3, 614-653: Norm, Normal and Disruption: The Role of Law, Knowledge and Technologies innormalising Social Life, διαθέσιμο στο:

<https://opo.iisj.net/index.php/osls/article/view/1366/1628>

Malliaropoulos D., Papageorgiou D., Varsadani M., Vourvachaki E., (2021), The Impact of the Recovery and Resilience Facility on the Greek Economy, *Bank of Greece Economic Bulletin*, Issue 53, Article 1, <https://doi.org/10.52903/econbull20215301>

Mason J., (2003), *Η διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας*, Μεταφράστηκε από Δημητριάδου Ελένη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα

Matsaganis M., Manalis G., (2022), National Recovery and Resilience Plan: Greece, *Italian Labour Law e – Journal*, Special Issue 1, Vol. 15, <https://doi.org/10.6092/issn.1561-8048/15650>

Messick R., (1999), Judicial Reform and Economic Development: A survey of the issues, *The World Bank Research Observer*, Vol. 14, Issue 1, 117-136, <https://doi.org/10.1093/wbro/14.1.117>

Mitsopoulos M., Pelagidis T., (2010), Greek Appeals Courts' Quality Analysis and Performance, *European Journal of Law and Economics* **30**, p. 17-39, διαθέσιμο στο: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10657-009-9128-4>

Pari M., (2022), *Greece 's National Recovery and Resilience Plan, Latest state of play*, European Parliament, διαθέσιμο στο [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)729366](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)729366)

Pilati M., (2021), *National Recovery and Resilience Plans: Empowering the green and digital transitions?*, European Policy Centre (EPC), διαθέσιμο στο: <https://www.epc.eu/en/Publications/National-Recovery-and-Resilience-Plans-Empowering-the-green-and-digit~3e58f0>

Pfiffner, J.P., (2004), *Traditional Public Administration versus The New Public Management: Accountability versus Efficiency*, in Benz, A., Siedentopf, H. and Sommermann, K.P. *Institutionenbildung in Regierung und Verwaltung : Festschrift fur Klaus Konig*, Berlin, Germany: Dunker & Humbolt, σελ, 443-454

Sarantis D., (2017), The Challenge of Accelerating Greek Judicial Procedure, *Electronic Government and the Information Systems Perspective*, 6th International Conference, Egovis 2017, Lyon France, διαθέσιμο στο <https://www.springerprofessional.de/electronic-government-and-the-information-systems-perspective/14210390>

Schramm L., Krotz U., De Witte B., (2022), Building Next Generation after the pandemic: The implementation and implications of the EU Covid Recovery Plan, *Journal of Common Market Studies*, Vol. **60**, pp. 114-124, <https://doi.org/10.1111/jcms.13375>

Traummuller R., Lenk K., (1996), *New Public Management and Enabling Technologies*,

<https://www.researchgate.net/publication/221330291>

Velicogna M., (2007), Justice systems and ICT. What can be learnt from Europe?, *Utrecht University School of Law*, Vol. 3, Issue 1, p. 129-147, <https://doi.org/10.18352/ulr.41>

Ιστοσελίδες – Διαδικτυακές πηγές

Capital.gr (2022), *Νέο έργο που ανέλαβε η Q & R για το Υπουργείο Δικαιοσύνης*, (ανακτήθηκε το Δεκέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο: <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3688766/neo-ergo-pliροφοrikis-anelabe-i-q-r-gia-to-up-dikaiosunis/>

E – justice europa, (2021), *Digital tools used by the judiciary*, (Last accessed November 2022), https://e-justice.europa.eu/37147/EN/impact_of_covid19_on_the_justice_field?init=true

ENCJ, *European Network of Council for the Judiciary*, (Last accessed November 2022), <https://www.encj.eu/>

EUR – Lex, *Σχέδιο Δράσης για την Ευρωπαϊκή Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη 2019-2023*, (ανακτήθηκε τον Οκτώβριο του 2022), διαθέσιμο: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0313(02)&from=EN)

EUR – Lex, (2021), *Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας (2021/0159/NLE)* (Last accessed November 2022), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021PC0328>

European Commission for the efficiency of Justice, (2013), *Guidelines on the Creation of Judicial Maps to Support Access to Justice within a Quality Judicial System*. (Last accessed November 2022), <https://www.coe.int/en/web/cepej/documentation/cepej-documents/guidelines>

European Commission, (2018), *Public Administration Reform in Europe: conclusions, lessons learned and recommendations for future EU policy* (last

accessed November 2022),
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8140&furtherPubS=yes>

European Commission, (2020), *European Public Administration Country Reports*, (last accessed November 2022), https://ec.europa.eu/info/departments/structural-reform-support/european-public-administration-country-reports_en

European Commission,(2021), *Πίνακας αποτελεσμάτων της Ε.Ε. στον τομέα της δικαιοσύνης 2021*, (Last accessed November 2022),
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0389&from=RO2021>

European Commission, *Recovery Plan for Europe*, (Last accessed October 2022),
https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_en

European Commission, *European Semester*, (Last accessed October 2022),
https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en

European Parliament (2021), *Covid-19 recovery: how the main EU will work*, (Last accessed October 2022),
<https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20210128STO96608/covid-19-recovery-how-the-main-eu-instrument-will-work>

The Council of Europe (2009), *Committee of Experts on Family Law* (CJ-FA), (Last accessed November 2022), <https://rm.coe.int/16807004bf>

The Council of Europe, *European Commission for the Efficiency of Justice* (CEPEJ), (Last accessed November 2022), <https://www.coe.int/en/web/cepej>

The Council of Europe, *Declarations on lessons learnt and Challenges faced by the judiciary during and after the Covid- 19 Pandemic*, (Last accessed November 2022),
<https://rm.coe.int/cepej-10-06-2020-declaration-in-greek-covid-19/16809ee8de>

The Council of Europe, *European Committee on Legal Co-operation* (CDCJ), (Last accessed November 2022), <https://www.coe.int/en/web/cdcj/european-committee-legal-cooperation>

The Council of Europe, *European Committee on Crime Problems* (CDPC), (Last accessed November 2022), <https://www.coe.int/en/web/cdpc/european-committee-on-crime-problems>

The Council of Europe, *Consultative Council of European Judges* (CCJE) (Last accessed November 2022), <https://www.coe.int/en/web/ccje/home>

The Council of Europe, *Consultative Council of European Prosecutors* (CCPE), (Last accessed November 2022),

<https://www.coe.int/en/web/ccpe/about-consultative-council-of-european-prosecutors>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (Cepej), *Ευρωπαϊκός Χάρτης Δεοντολογίας για τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης στα δικαστικά συστήματα και το περιβάλλον τους* (2018), (ανακτήθηκε το Νοέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο: <https://rm.coe.int/cepej-chart-ai-en-grec/16809f43d5>

Η Καθημερινή, (2022), *Μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη: Η αναγκαιότητα αλλαγών και η πολιτική συναίνεση*, (ανακτήθηκε το Νοέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/society/562128145/metarrythmiseis-sti-dikaivosyni-i-anagkaiotita-allagon-kai-i-politiki-synainesi/>

Ινστιτούτο για την Έρευνα και την Κοινωνική Αλλαγή – Eteron (2021), *Μια αντιφατική κοινωνία που αναζητά ένα πιο δίκαιο μέλλον*, (ανακτήθηκε το Νοέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο: https://eteron.org/wp-content/uploads/2022/02/Research_Eteron.pdf,

Ινστιτούτο για την Έρευνα και την Κοινωνική Αλλαγή – Eteron (2022), *Έρευνα για την οικονομία και την κοινωνική δικαιοσύνη, γνώσεις, προτιμήσεις, αξίες*, (ανακτήθηκε το Νοέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο: <https://eteron.org/mia-antifatiki-koinonia-poy-anazita-ena-pio-dikaio-mellon/>

Οικονομικός ταχυδρόμος, *Ψηφιακή δικαιοσύνη: Με έργο 105,6 εκατ. Ευρώ προχωρά το e-justice*, (ανακτήθηκε το Νοέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο: <https://www.ot.gr/2022/03/17/epikairothta/psifiaki-dikaiosyni-me-ergo-1056-ekat-eyro-proxora-to-e-justice/>

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), (2020), *Σφυγμός του Επιχειρείν 2020»: Προσδοκίες στις επιχειρήσεις από την ψηφιακή ορμή, τις μεταρρυθμίσεις και τους αναπτυξιακούς πόρους αλλά και την αβεβαιότητα λόγω κορωνοϊού*, Τεύχος **60**, 1-28, (ανακτήθηκε το Νοέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο <https://www.sev.org.gr/ekdoseis/sfygmos-tou-epicheirein-2020-prosdokies-stis-epicheiriseis-apo-tin-psifiaki-ormi-tis-metarrythmiseis-kai-tous-anaptyxiakous-porous-alla-kai-avevaiotita-logo-koronoiou/>

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), (2022), *Από τη Δικαιοσύνη 0.2 στη Δικαιοσύνη 2.0*, Τεύχος **74**, σελ. 1-14, (ανακτήθηκε το Νοέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο: <https://www.sev.org.gr/ekdoseis/apo-ti-dikaiosyni-0-2-sti-dikaiosyni-2-0/>

Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, *Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2020*, (ανακτήθηκε τον Οκτώβριο 2022), διαθέσιμο στο https://oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, *Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης ΕΠΑ 2021-2025*, (ανακτήθηκε τον Οκτώβριο 2022), διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/ypoiان/wp-content/uploads/downloads/2020/06/%CE%95%CE%A0%CE%91-11-6-2020.pdf>

Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, *Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ), 2021-2027*, (ανακτήθηκε τον Οκτώβριο 2022), διαθέσιμο στο https://www.espa.gr/el/pages/neoespa_21-27.aspx

Υπουργείο Δικαιοσύνης, *Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Υπουργείου Δικαιοσύνης 2021-2025*, (ανακτήθηκε τον Οκτώβριο του 2022), διαθέσιμο:

https://ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2021/11/Tomeako_Programma_Anaptixis_YD.pdf

Υπουργείο Δικαιοσύνης, *Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ – Υπουργείο Δικαιοσύνης, Ενταγμένα Έργα*, (ανακτήθηκε τον Οκτώβριο 2022), διαθέσιμο στο: <https://justedespa.gr/entagmena-erga/>

Υπουργείο Δικαιοσύνης, *Οργανόγραμμα Δικαστηρίων*, (ανακτήθηκε τον Οκτώβριο του 2022), διαθέσιμο στο https://ministryofjustice.gr/?page_id=612

Υπουργείο Εσωτερικών, *Μητρώο Υπηρεσιών και Φορέων της Ελληνικής Διοίκησης*, (ανακτήθηκε το Νοέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο <https://www.ypes.gr>mitroo-dimosion-ypiresion>

Υπουργείο Οικονομικών, *Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – Ελλάδα 2.0*, (ανακτήθηκε το Σεπτέμβριο 2022), διαθέσιμο στο <https://greece20.gov.gr/to-plires-sxedio/>

Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, *Δικαιοσύνη, Στρατηγικές Κατευθύνσεις και Στόχοι, Έργα*, (ανακτήθηκε το Νοέμβριο του 2022), διαθέσιμο στο: <http://www.opengov.gr/digitalandbrief/?p=2118>

Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, *Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025*, (ανακτήθηκε τον Οκτώβριο 2022), διαθέσιμο στο <https://digitalstrategy.gov.gr/>

Νομοθεσία

Σύνταγμα της Ελλάδας, ΦΕΚ 211Α'/24-12-2019

Κανονισμός ΕΚ 1206/2001 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 174/2001)

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, (ΕΛ L 57/17)

N. 1406/1983, ΦΕΚ 182 Α'/14-12-1983, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (τελευταία τροποποίηση Ν. 4855/2021, ΦΕΚ 215 Α'/12-11-2021)

N. 3230/2004, ΦΕΚ 44 Α'/11-02-2004, Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις

N. 4620/2019, ΦΕΚ 96 Α'/11-6-2019, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (ΚΠοινΔ – τελευταία τροποποίηση)

N. 4822/2021, ΦΕΚ Α'/135/2-8-2021, Κύρωση της σύμβασης Χρηματοδότησης και της δανειακής σύμβασης μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ελληνικής Δημοκρατίας

N. 4842/2021, ΦΕΚ Α'/190/13-10-2021, Ταχεία πολιτική δίκη, προσαρμογή των διατάξεων της πολιτικής δικονομίας για την ψηφιοποίηση της πολιτικής δικαιοσύνης, άλλες τροποποιήσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και λοιπές επείγουσες διατάξεις.

N. 4871/2021, ΦΕΚ Α'/246/10-12-2021, Μεταρρυθμίσεις στο νομοθετικό πλαίσιο της Εθνικής Σχολής Δικαστών και άλλες επείγουσες διατάξεις

N. 4937/2022, ΦΕΚ Α'/106/2-6-2022, Ψηφιοποίηση των διαδικασιών επιδόσεων εγγράφων και αποδέσμευση της Ελληνικής Αστυνομίας από τη διενέργεια επιδόσεων εγγράφων της ποινικής και πολιτικής δίκης και λοιπές επείγουσες διατάξεις.

N. 4938/2022, ΦΕΚ 109/Α/6-6-2022, Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης δικαστικών λειτουργών και λοιπές διατάξεις

N. 4961/2022, ΦΕΚ 146/Α'/27-7-2022, Αναδυόμενες Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενίσχυση της ψηφιακής διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις

N. 4963/2022, ΦΕΚ 149/Α'/30-6-2022, Σύσταση Δικαστικής Αστυνομίας και λοιπές επείγουσες διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης

N. 5001/2022, ΦΕΚ 227/Α'/ 9-12-2022, Επιλογή, κατάρτιση και επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών – Τροποποιήσεις στον Ν. 4871/2021 και λοιπές ρυθμίσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης

Π.Δ. 142/2013, ΦΕΚ 227/Α/23-10-2013, Εφαρμογή της τηλεοπτικής συνεδρίασης σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΠολΔ

Π.Δ. 6/2021, ΦΕΚ 7 Α'/15-1-2021, Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης

Π.Δ. 47/2022, ΦΕΚ 114 Α'/17-6-2022, Συγκρότηση, οργάνωση και λειτουργία του Γραφείου Συλλογής και Επεξεργασίας Δικαστικών Στατιστικών Στοιχείων στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ :

**«ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ»**

Το παρόν ερωτηματολόγιο διανέμεται στο πλαίσιο της ανωτέρω διπλωματικής εργασίας της Παναγιώτας Αθανασοπούλου, δικαστικής υπαλλήλου του Πρωτοδικείου Αθηνών, για την απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος του τμήματος «Δημόσια Διοίκηση – Δημόσιο Μάνατζμεντ» του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής με επιβλέπουσα την καθηγήτρια Δρ. Σοφία Ασωνίτου. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο, εμπιστευτικό, η συμμετοχή σε αυτό εθελοντική και θα χρειαστούν 10 - 15 λεπτά για τη συμπλήρωσή του. Απευθύνεται σε δικαστικούς υπαλλήλους, προκειμένου να διερευνηθούν οι απόψεις τους για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης και την επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων μέσω της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη προκειμένου να εξαχθούν ειλικρινή συμπεράσματα για σημαντικά ζητήματα που αφορούν τους δικαστικούς υπαλλήλους και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στη χώρα μας.

ΠΡΟΦΙΛ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ

1. Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία

- 25 - 35 ετών
- 36 - 45 ετών
- 46 - 55 ετών
- 56 και άνω

3. Επίπεδο Εκπαίδευσης

- Απόφοιτος Λυκείου
- Κάτοχος πτυχίου Πανεπιστημίου / ΤΕΙ
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού
- Κάτοχος Διδακτορικού

4. Εργασιακή Εμπειρία στην υπηρεσία σας

- Έως 2 έτη
- Από 2 – 10 έτη
- Από 11 – 20 έτη
- Από 21 – 30 έτη
- Περισσότερο από 30 έτη

5. Υπηρετώ στην Υπηρεσία ως:

- Επιμελητής/τρια Δικαστηρίων
- Δικαστικός Υπάλληλος/Γραμματέας
- Προϊστάμενος/η Τμήματος
- Διευθυντής/τρια

6. Σε ποια δικαστική υπηρεσία υπηρετείτε; Γράψτε και την πόλη που βρίσκεται (π.χ. Πρωτοδικείο Αθηνών).

.....

Α΄ ΜΕΡΟΣ – ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

7. Πόσο ενημερωμένος/η είστε για τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον τομέα της Δικαιοσύνης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια

- Αρκετά
- Πολύ

8. Εφόσον είστε ενημερωμένος/η, από πού έχετε ενημερωθεί;

- Από την Υπηρεσία
- Από τους συναδέλφους
- Από το διαδίκτυο
- Από τον τύπο / τηλεόραση
- Δεν είμαι ενημερωμένος/η

Β΄ ΜΕΡΟΣ – ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με πεδίο δράσης τα έτη 2021-2026, έχει στόχο να συμβάλει στον ψηφιακό μετασχηματισμό της δικαιοσύνης μέσα από συγκεκριμένες δράσεις, που έχουν ήδη υλοποιηθεί ή θα υλοποιηθούν στο προσεχές μέλλον.

9. Πόσο σημαντική είναι η ψηφιοποίηση και η σάρωση των αρχείων των δικαστηρίων; (αποφάσεις, έγγραφα, αρχεία, βιβλία, πτωχευτικές μερίδες)

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

10. Πόσο σημαντική είναι η ψηφιοποίηση των διαδικασιών επίδοσης εγγράφων στην ποινική και πολιτική δίκη;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

11. Πόσο σημαντικές είναι οι υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και ανακριτικά γραφεία;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

12. Πόσο σημαντική είναι η έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών αποφάσεων, ποινικών αποσπασμάτων και αντιγράφων τους με θέση ηλεκτρονικής υπογραφής;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

13. Πόσο σημαντική είναι η έκδοση πρωτότυπων ηλεκτρονικών πιστοποιητικών κατόπιν απλούστευσης - ενοποίησης τους;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

14. Πόσο σημαντική είναι η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου / μηνύσεως και αποδεικτικών μέσων (προτάσεις, σχετικά);

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

15. Πόσο σημαντική είναι η διαλειτουργικότητα (ηλεκτρονική επικοινωνία) των πληροφοριακών συστημάτων που χρησιμοποιείτε με αντίστοιχα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, της Δημόσιας Διοίκησης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

16. Σε τι βαθμό έχετε χρησιμοποιήσει ήδη στην εργασία σας τις παραπάνω ψηφιακές δράσεις;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

17. Σε τι βαθμό θα μπορούσατε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις με βάση τις υπάρχουσες ψηφιακές σας δεξιότητες;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

18. Σε τι βαθμό θα πρέπει να εκπαιδευτείτε, ώστε να ανταποκριθείτε στις παραπάνω ψηφιακές δράσεις ;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

19. Πόσο σημαντική είναι η ψηφιακή εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

20. Η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης δεν θα βοηθήσει στην αποφυγή συνωστισμού στα δικαστήρια. Πόσο συμφωνείτε;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

21. Με την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα υπάρχει δυνατότητα για απομακρυσμένη εξυπηρέτηση διαδίκων / δικηγόρων / πολιτών;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

22. Με την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης θα μειωθεί η γραφειοκρατία;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

23. Με την ψηφιοποίηση θα μπορεί να γίνει πιο παραγωγική αξιοποίηση υπαλλήλων σε άλλες εργασίες;

- Καθόλου

- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

24. Με την ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ταχύτητα διεκπεραίωσης των εργασιών;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

25. Με την ψηφιοποίηση θα αυξηθεί η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

Γ΄ ΜΕΡΟΣ –ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας προβλέπει την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων. Οι νέες προσλήψεις θα γίνονται πλέον με την εποπτεία της Εθνικής Σχολής Δικαστών (ΕΣΔι) με διαγωνισμό, που θα διενεργείται σε ετήσια βάση από επιτροπή που θα απαρτίζεται από τρεις ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς, έναν δικαστικό υπάλληλο (Προϊστάμενο Διεύθυνσης Γραμματείας), ένα μέλος ΔΕΠ και τρία μέλη ΑΣΕΠ και θα περιλαμβάνει δύο στάδια, γραπτό και προφορικό. Η Σχολή θα παρέχει στους δόκιμους υπαλλήλους τρίμηνη εκπαίδευση

(σε θέματα ψηφιακών δεξιοτήτων, διοίκησης δικαστικών υπηρεσιών, δικονομικού δικαίου κ.α.) στην έδρα της ΕΣΔι στη Θεσσαλονίκη και στη συνέχεια τρίμηνη πρακτική άσκηση σε δικαστικές υπηρεσίες. Επίσης, προβλέπεται διαρκής επιμόρφωση στους ήδη υπηρετούντες δικαστικούς υπαλλήλους είτε στην έδρα της ΕΣΔι είτε διαδικτυακά.

26. Πόσο σύμφωνος/η είστε με την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

27. Με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει καλύτερη κατάρτιση νέου προσωπικού. Πόσο συμφωνείτε;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

28. Με την ίδρυση της Σχολής θα παρέχεται διαρκής επιμόρφωση στους εν ενεργεία υπαλλήλους. Πόσο συμφωνείτε;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

29. Με την ίδρυση της Σχολής θα υπάρχει ταχύτερη κάλυψη οργανικών θέσεων λόγω ετήσιας προκήρυξης. Πόσο συμφωνείτε;

- Καθόλου

- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

30. Με την ίδρυση της Σχολής δεν αναμένεται να προκύψει αναγνώριση της ιδιαιτερότητας του κλάδου των δικαστικών υπαλλήλων. Πόσο συμφωνείτε;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

31. Με την ίδρυση της Σχολής οι δικαστικοί υπάλληλοι δεν θα διεκδικήσουν ευκολότερα επίδομα Ειδικών Συνθηκών ή μπόνους. Πόσο συμφωνείτε;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

32. Τι σας προβληματίζει σχετικά με την ύπαρξη ενδιαφέροντος διαφόρων υποψηφίων για συμμετοχή στο διαγωνισμό της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων; (Μπορείτε να επιλέξετε πάνω από μία απάντηση)

- Ο χαμηλός μισθός των νεοδιοριζόμενων δικαστικών υπαλλήλων
- Οι ιδιαίτερες και απαιτητικές συνθήκες εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων
- Η διενέργεια του διαγωνισμού και της επιμόρφωσης στη Θεσσαλονίκη;
- Τίποτα από τα παραπάνω

33. Τι είναι αυτό που σας προβληματίζει αναφορικά με τον τρόπο επιλογής των υποψηφίων δικαστικών υπαλλήλων; Μπορείτε να επιλέξετε πάνω από μία απάντηση.

- Η ύπαρξη επιτροπής
- Η διενέργεια διαγωνισμού όχι αποκλειστικά από το ΑΣΕΠ
- Η διενέργεια προφορικής και γραπτής εξέτασης
- Δεν με προβληματίζει τίποτα από τα παραπάνω

34. Σας προβληματίζει η έλλειψη διενέργειας επιμόρφωσης από δοκιμασμένους φορείς; (π.χ Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΝΕΠ).

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

35. Με ποιο τρόπο επιθυμείτε να εκπαιδευτείτε πάνω σε θέματα της υπηρεσίας σας; (Μπορείτε να σημειώσετε πάνω από μία επιλογές)

- Διαδικτυακά σεμινάρια
- Ασύγχρονη εκπαιδευτική πλατφόρμα
- Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών στη Θεσσαλονίκη
- Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ)
- Στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης
- Σε εκπαιδευτικό κέντρο/Πανεπιστήμιο κοντά στον τόπο κατοικίας μου
- Στο χώρο της υπηρεσίας μου

36. Σας προβληματίζει ο χρόνος των νέων προσλήψεων των δικαστικών υπαλλήλων, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν μετά την αποφοίτηση των πρώτων εισακτέων από τη Σχολή;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια

- Αρκετά
- Πολύ

37. Σε ποιον τομέα θα θέλατε να λάβετε εκπαίδευση μέσω της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Υπαλλήλων; (Μπορείτε να επιλέξετε όσους τομείς θέλετε)

- Ουσιαστικό και Δικονομικό Δίκαιο
- Τεχνολογία – ψηφιακές δεξιότητες
- Διοίκηση δικαστικών υπηρεσιών
- Οργάνωση Δικαστηρίων και Εισαγγελιών
- Σε κανένα από τα παραπάνω

38. Πόσες φορές έχετε παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά τη διάρκεια της θητείας σας στην υπηρεσία; (εκτός από την υποχρεωτική εκπαίδευση πάνω στα πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιείτε)

- Καμία φορά
- 1 -3 φορές
- 4 – 7 φορές
- 7 – 10 φορές
- Πάνω από 10 φορές

39. Πόσο ανάγκη για επιμόρφωση έχετε πάνω στους νέους Κώδικες Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας και των τροποποιήσεών τους;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Αρκετά
- Πολύ

40. Ποιος/τι σας βοήθησε στην εκμάθηση του αντικείμενου εργασίας σας έως τώρα; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μία απαντήσεις)

- Οι Προϊστάμενοι

- Οι Δικαστικοί Λειτουργοί
- Οι συνάδελφοι του εκάστοτε τμήματος
- Επιμορφωτικά προγράμματα/σεμινάρια
- Το διαδίκτυο, ως πηγή παροχής πληροφοριών για τον Κώδικα Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας

41. Ποιο άλλο πρόβλημα είναι σημαντικό για την απονομή δικαιοσύνης και τους δικαστικούς υπαλλήλους το οποίο θα θέλατε να αναφέρετε; Γράψτε το.
.....

42. Σε περίπτωση που θα θέλατε να συμμετέχετε σε μικρή συνέντευξη 10 λεπτών με την ερευνήτρια για μια περαιτέρω αξιολόγηση των παραπάνω θεμάτων, παρακαλώ πολύ σημειώστε το τηλέφωνό σας

Σας ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία και το χρόνο σας.

Με εκτίμηση,

Παναγιώτα Αθανασοπούλου,

Πρωτοδικείο Αθηνών, Τμήμα Ειδικών Διαδικασιών